

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ

ΣΕΠ.-ΟΚΤ. 2007

Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών

Επιθεώρηση

Το **ΟΧΙ** της
28^{ης} Οκτωβρίου 1940

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ
7^ο ΕΓ/5

ΤΟ ΟΧΙ ΤΗΣ

28^{ης} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

ΟΙ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΜΙΑΣ «ΑΡΝΗΣΗΣ»

ΚΕΙΜΕΝΟ-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Γεώργιος Π. Πιπερόπουλος,
Καθηγητής Πανεπιστημίου Μακεδονίας

■ ■ ■ ημέρωμα της 28^{ης} Οκτωβρίου του 1940, και στις πλαγιές της οροσειράς της Πίνδου, από το Γράμμο μέχρι το Σμόλικα το φθινοπωριάτικο κρύο ήταν πιο τσουχτερό από τα συνηθισμένα. Ο φετινός χειμώνας προμηνυόταν πιο δύσκολος και οι προβλέψεις των βοσκών ήταν για πολλά χιόνια και παγετούς. Γλυκοχάραμα, ώρα 05:30, και οι φαντάροι στα προχωρημένα φυλάκια της εμπροσθοφυλακής βρίσκονταν σε κατάσταση ετοιμότητας. Τότε εκδηλώθηκε με μία πυκνή ομοβροντία βλημάτων από βαρύ πυροβολικό η επίθεση των Ιταλών ενάντια στους Έλληνες. Ένα νέο κεφάλαιο άνοιγε στην ιστορία της Ελλάδας...

Μια εντυπωσιακή ανθρωποθάλασσα ανδρών, μηχανοκίνητων αρμάτων, ιππικού και μεταγωγικών ζώων που είχαν την

εναέρια κάλυψη δεκάδων σύγχρονων μαχητικών αεροπλάνων ξεχύθηκε με εμφανέστατο το συναίσθημα της υπερψυχίας -εκείνο το φριχτό συναίσθημα που στηρίζεται στην υπερβολή των αριθμών για να σαρώσει στο πέρασμά του την Ελληνική γη, ξεκινώντας από το Γράμμο και φτάνοντας μέχρι το Αιγαίο πέλαγος.

Δύο άριστα εξοπλισμένες, σε πλήρη σύνθεση, Ιταλικές Μεραρχίες και συγκεκριμένα η 23^η Μεραρχία Πεζικού (αποκαλούμενη Φεράρα) και η 131^η Μεραρχία Αρμάτων (αποκαλούμενη Κένταυρος), ενισχυμένες σε πεζικό με τάγματα Αλβανών και μελανοχιτώνων και υποστηριζόμενες από βαρύ πυροβολικό και ορεινές πυροβολαρχίες κάτω από την κάλυψη δεκάδων μαχητικών και βομβαρδιστικών αεροσκαφών, διέσχισαν τις γραμμές των

Ελληνο-Αλβανικών συνόρων και μπήκαν στην κοιλάδα του Δρίνου έχοντας σαν τελικό τους στόχο τα Γιάννενα.

Προς δυτικά, στο χώρο της Θεσπρωτίας με τελικό στόχο τους Φιλιάτες εισέβαλε η 51^η Μεραρχία Πεζικού ενισχυμένη με το 3^ο Σύνταγμα Γρεναδιέρων, το 6^ο Σύνταγμα ιππικού και επίλεκτα τάγματα Αλβανών και Μελανοχιτώνων, ενώ η κάλυψη της από πυροβολικό και αεροπορία ήταν άριστη.

Την ίδια ημέρα, (28^η Οκτωβρίου 1940), λίγες ώρες αργότερα, η πανίσχυρη Ιταλική αεροπορία πραγματοποιούσε επιθέσεις σε πολεμικούς στόχους και πόλεις στο εσωτερικό της Ελλάδας. Βομβαρδίστηκαν ο Πειραιάς και το Τατόι χωρίς ουσιαστικά αποτελέσματα, όπως βομβαρδίστηκαν και πάλι, χωρίς σημαντικές απώλειες, η διώρυγα της Κορίνθου και η ναυτική βάση της Πρέβεζας, όπως και οι στόχοι στη Μακεδονία. Ο μοναδικός βομβαρδισμός που φάνηκε να έχει

Τα σχέδια του ΓΕΣ προέβλεπαν καθυστέρηση του εχθρού, ανασύνταξη των δυνάμεων και άμυνα στη θέση Ελαιάς-Καλαμά.

αποτελέσματα για τους επιτιθέμενους Ιταλούς ήταν εκείνος που έγινε στην Πάτρα όπου οι απώλειές μας σε άμαχο πληθυσμό, κατά κύριο λόγο παιδιά σχολικής ηλικίας, ήταν κατά γενική ομολογία πολύ μεγάλες. Οι πόλεμοι όμως ποτέ δεν κερδήθηκαν με τις δολοφονίες παιδιών!...

Στην οροσειρά της Πίνδου, από το Γράμμο έως τον Σμόλικα, οι Ιταλοί έριξαν έναν όγκο ανδρών και μαχητών που απαρτίζονταν από 5 μεραρχίες Πεζικού με πλήρη κάλυψη πυροβολικού και μηχανοκινήτων, μία Μεραρχία Τεθωρακισμένων και επίλεκτα Σώματα ιππικού, ενώ στα ενδότερα της Αλβανίας -όλα υπό την ηγεσία του

Στρατηγού Βισκόντι Πράσκα- στάθμευαν δύο ακόμη ετοιμοπόλεμες και πλήρεις Μεραρχίες Πεζικού και ισχυρές αεροπορικές δυνάμεις υπολογιζόμενες σε 150 με 160 ετοιμοπόλεμα σκάφη κάθε τύπου.

Ο νόμος των πιθανοτήτων ήταν αναμφίβολα δυσμενής για τους αμυνόμενους Έλληνες. Το παιχνίδι φαινόταν να είναι «χαμένο από χέρι». Καθώς εξελίσσονταν οι ώρες της ημέρας, οι ασθενέστερες δυνάμεις μας υποχώρησαν με επιβραδυντικούς ελιγμούς ακολουθώντας τα σχέδια του ΓΕΣ, τα οποία δεν προέβλεπαν τίποτε άλλο παρά καθυστέρηση του εχθρού, ανασύνταξη των δυνάμεών μας και αμυντική σύμπυξη στη θέση Ελαίας - Καλαμά. Έτσι ακριβώς εξελίχθηκαν τα πράγματα εκείνες τις πρώτες ώρες της πρόστυχης επίθεσης των Ιταλών. Κάποια προβλήματα στην ελληνική αμυντική γραμμή σύμπυξης δημιούργησε η Ιταλική 3^η Μεραρχία Αλπινιστών (η αποκαλούμενη Τζούλια),

καθώς πέτυχε να δημιουργήσει και να κρατήσει ένα ρήγμα ανάμεσα στις τοποθεσίες Γράμμος-Γκαμήλα. Η ειρωνεία φάνηκε αργότερα και για την «Τζούλια» καθώς 4.500 άνδρες της έπεσαν στη συνέχεια αιχμάλωτοι στα χέρια των Ελλήνων...

Όταν άρχισε να πέφτει το σούρουπο, οι οροσειρές είχαν βαφτεί στο αίμα, οι καταπράσινες πλαγιές μύριζαν μπαρούτι και καμένα πεύκα και το χρώμα τους είχε μεταβληθεί σε μαύρο-γκρι. Καθώς έκλεινε εκείνη η πρώτη ημέρα Πολέμου για τους Έλληνες είχε ήδη χαρακτηριστεί ΙΣΤΟΡΙΚΗ με κάθε πιθανή σημασία που έχει ο όρος και σε ψυχοκοινωνική διάσταση που μπορεί να πάρει.

Στις 28 Οκτωβρίου του 1940, ένας μικρός, πάντα απειθαρχος και φτωχά εξοπλισμένος λαός βρέθηκε αντιμέτωπος με μία πανίσχυρη Ιταλία έτοιμη να καταβροχθίσει κάθε σπιθαμή ελληνικής γης στην επιθυμία της να προεκταθεί ηγεμονικά στο χώρο της

Ανατολικής Μεσογείου, όπως ακριβώς είχε κάνει και την άνοιξη του 1939, πατώντας πόδι στη γειτονική Αλβανία...

Γλυκοχάραμα και ώρα 05:30 π.μ. οι Ιταλικές δυνάμεις επιτέθηκαν ενάντια στους φρουρούς των συνόρων μας με την Αλβανία, επειδή ο τότε Πρωθυπουργός της χώρας, Ιωάννης Μεταξάς, λίγες μόνο ώρες νωρίτερα, είχε δηλώσει προς τη Ρώμη μέσω του Ιταλού πρεσβευτή στην Αθήνα ένα δυνατό και αναπάντεχο ελληνικό... ΟΧΙ!

ΚΑΘΩΣ ΑΡΧΙΖΕ Η ΘΥΕΛΛΑ

Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, που ξεκίνησε ουσιαστικά το Σεπτέμβριο του 1939 και κράτησε έξι ολόκερα χρόνια αφήνοντας πίσω του καταστροφές πρωτόγνωρες για την ανθρωπότητα ολόκληρη, δε φαινόταν να απειλεί την Ελλάδα, η τύχη της οποίας βρισκόταν στα χέρια του Ιωάννη Μεταξά, ο οποίος κυβερνούσε «ελέω του Βασιλιά Γεωργίου...».

Είναι αλήθεια ότι μέσα στον Ελλαδικό χώρο καθώς φούσκωνε σε ολόκληρη την Ευρώπη το φάσμα του πολέμου από τις δυνάμεις του Άξονα είχαν αναπτυχθεί αντι-παραθέσεις και υπόγεια ρεύματα που στόχευαν να «ζεύξουν

την Ελλάδα» είτε στο άρμα του Άξονα είτε στο άρμα της Βρετανίας. Σε κάποιες μάλιστα εκτιμήσεις της κατάστασης στην Ελλάδα, όπως φαίνε-

ται τώρα που έχουν ανοιχτεί τα επίσημα έγγραφα του Foreign Office και πολλών διπλωματικών υπηρεσιών άλλων χωρών, εκφράζονταν «φόβοι και ανησυχίες ότι ο Μεταξάς, ήθελε τη συμμαχία με τον Άξονα, όπως ίσως ο Φράνκο της Ισπανίας και ο Σαλαζάρ της Πορτογαλίας...».

Είναι, όμως, επίσης αλήθεια ότι η Μεγάλη Βρετανία ήταν η κυρίαρχη δύναμη μέσα στα «ελληνικά πράγματα». Ουσιαστικά, η Γερμανία του Χίτλερ ήταν εκείνη που είχε αναπτύξει μεγάλες οικονομικές ανταλλαγές με την πατρίδα μας. Οι ελληνικές εξαγωγές προς τη Γερμανία το 1937 έφθαναν το 35% όλου του εξαγωγικού μας εμπορίου, ενώ οι εισαγωγές από την ίδια χώρα αντιπροσώπευαν το 26% όλου του εισαγωγικού μας εμπορίου. Τον ίδιο χρόνο τα μεγέθη εισαγωγών-εξαγωγών με την Αγγλία ήταν 13% και 10%, αντίστοιχα, ή με άλλα λόγια το ισοζύγιο εμπορικών ανταλλαγών μας με την Αγγλία ήταν σε βάρος της Ελλάδας, ενώ ταυτόχρονα ήταν μόλις το 1/3 εκείνων που είχαμε με τη Γερμανία του Χίτλερ, η οποία απορροφούσε τη μισή ελληνική παραγωγή καπνού...

Στην Ελληνική οικονομία η ύπαρξη Αγγλικών εταιρειών και επιχειρήσεων ήταν εμφανέστατη, ενώ ταυτόχρονα η Αγγλία

ήταν και η κυριότερη πιστώτρια της χώρας, καθώς Άγγλοι ομολογιούχοι κρατούσαν το 67% περίπου των ομολογιών του εξωτερικού δανεισμού της χώρας, που ανέρχονταν το 1937 στο ποσό των 78 περίπου εκατομμυρίων δραχμών.

Όπως φαίνεται από διπλωματικά έγγραφα που έγιναν πλέον δημόσια ντοκουμέντα, ο Μεταξάς είχε πολλές φορές παραπονεθεί στη Βρετανική κυβέρνηση, αλλά και στο βασιλιά της Ελλάδος, Γεώργιο, για τις υπερβολικές απαιτήσεις των Άγγλων ομολογιούχων και για το ευνοϊκό καθεστώς μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνταν οι αγγλικές επιχειρήσεις που λειτουργούσαν στην Ελλάδα.

Λέγεται ότι στο «ενεργητικό» του Μεταξά ήταν και η προσπάθεια να εξαγοράσει τις μετοχές της Αγγλικής εταιρείας Eastern Telegraph Company, η οποία είχε συγχωρευθεί με την Cable and Wireless LTD, και η οποία είχε υπό τον έλεγχό της το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο της Ελλάδας, αλλά η προσπάθεια τερματίστηκε από την επίσημη Αγγλική Κυβέρνηση, καθώς με τον έλεγχο των τηλεπικοινωνιών

ασκούσε και έλεγχο των μηνυμάτων που αντάλλασσαν ξένες πρεσβείες της Αθήνας με τις πρωτεύουσες των χωρών τους.

Βέβαια ο Μεταξάς προσπάθησε να εξαγοράσει υπέρ του Μετοχικού ταμείου Στρατού τις ξένες Ασφαλιστικές Εταιρείες που λειτουργούσαν στην Ελλάδα (οι περισσότερες από τις οποίες ήταν Βρετανικές) και πάλι βρήκε αντιμετώπιση την Αγγλική Κυβέρνηση και η προσπάθειά του απέτυχε.

Ελέγχοντας τα πράγματα στην Ελλάδα μέσω της Βασιλικής Αυλής του Γεωργίου, η Βρετανική διπλωματία δεν «κοπτόταν ιδιαίτερα» για τα ελληνικά πράγματα όσο για τα συμφέροντα των «υπηκόων του Βρετανικού Στέμματος» που δραστηριοποιούνταν είτε ως φυσικά είτε ως Νομικά πρόσωπα στον Ελλαδικό χώρο.

Ο πρεσβευτής Waterlow μιλούσε πολύ χαρακτηριστικά για την Ελλάδα και τους Έλληνες όταν έγραφε, μεταξύ άλλων (PRO/FO 371-22370) «...Η δημο-

κρατία στην Ελλάδα υπήρξε τα τελευταία εκατό χρόνια μία φάρσα. Η ύπαρξη της δικτατορίας, όμως, δε σημαίνει ότι το καθεστώς θα εξελιχθεί ολοκληρωτικά στο πρότυπο του Χιτλερισμού και από άποψη ιδεολογίας και δομής δεν είναι απόλυτα φασιστικό... Η παρουσία του βασιλιά αλλά και η όλη πολιτική του Μεταξά δε δείχνουν ότι το καθεστώς του θα γείρει προς το φασισμό και τη Γερμανοφιλία...».

Σε ένα άλλο, επίσης φοβερά αποκαλυπτικό ντοκουμέντο που δίνει ανάγλυφο το πνεύμα της εποχής, τις σχέσεις ανάμεσα σε Ελλάδα και Αγγλία, ο Διευθυντής του Νότιου Τομέα του Βρετανικού Υπουργείου Εξωτερικών καθησυχάζοντας τους Άγγλους ομολογιούχους γράφει (PRO/FO 371-22355) τα ακόλουθα: «...

από τη σκοπιά των Βρετανικών συμφερόντων αυτό που χρειάζεται η Ελλάδα είναι η κυβέρνησή της

να είναι σταθερή, ευσυνείδητη και τίμια, όσο μπορεί φυσικά να περιμένει κανείς να είναι οι ελληνικές κυβερνήσεις, και ο αρχηγός ή οι αρχηγοί να υπολογίζουν στο Βρετανικό παράγοντα... Η παρούσα κυβέρνηση έχει λίγο-πολύ τα προσόντα αυτά...».

Στις 3 Οκτωβρίου 1938, λίγο μετά την ιστορική πλέον «Συμφωνία του Μονάχου», ο Μεταξάς ζήτησε απροκάλυπτα από τους Άγγλους τη σύναψη μιας συμμαχίας που θα ήταν χρήσιμη και για τις δύο χώρες σε περίπτωση πολέμου. Ο Μεταξάς επέμενε δηλώνοντας ότι η γερμανική «πέμπτη φάλαγγα» αλώνιζε κυριολεκτικά τα Βαλκάνια και την Ελλάδα και ζητούσε από την Αγγλία «...ενόψει των όσων γνωρίζουμε ότι κάνετε για την Τουρκία έχουμε (σχεδόν) το δικαίωμα να αναμένουμε από σας να κάνετε κάτι και για την Ελλάδα...». Η Αγγλική πλευρά όμως παρέμεινε «κουφή»...

Λίγους μήνες αργότερα, μετά την εισβολή της Ιταλίας στην Αλβανία, τον Απρίλιο του 1939, η Αγγλία και η Γαλλία εγγυήθηκαν επίσημα και δημόσια την ανεξαρτησία της Ελλάδας και της Ρουμανίας και υποσχέθηκαν να βοηθήσουν σε περίπτωση που θα δέχονταν επίθεση από τρίτη χώρα..

Όπως φάνηκε αργότερα αυτή «η εγγύηση» δεν αποτελούσε και δήλωση ανάληψης συγκεκριμένων υποχρεώσεων σε περίπτωση πολέμου, όπως αρχικά είχαν πιστέψει όλοι στην Ελλάδα. Η Βρετανική στρατηγική έβλεπε περισσότερη χρησιμότητα στην Ελλάδα σαν «ουδέτερη χώρα» παρά σαν σύμμαχό της (πράγμα που απαιτούσε και τη δέσμευση ανδρών και πολεμικού υλικού μέσα στον ελλαδικό χώρο...).

Στους μήνες που ακολούθησαν

την Ιταλική κατάληψη της Αλβανίας μέχρι και το Σεπτέμβριο του 1939 μέσα από διπλωματικές ενέργειες τις οποίες και επικροτούσαν οι Άγγλοι, επήλθε μία σταδιακή βελτίωση στις Ελληνοϊταλικές σχέσεις. Και καθώς έληγε το σύμφωνο «φιλίας» ανάμεσα στη χώρα μας και την Ιταλία (που είχε επικυρωθεί το 1929 και όριζε ότι «...σε περίπτωση που ένα από τα συμβαλλόμενα Κράτη δεχόταν επίθεση από τρίτη χώρα, το άλλο θα τηρούσε ουδέτερη στάση σε όλη τη διάρκεια του πολέμου», κτλ.) και είχε αρχίσει να διαφαίνεται μια πιθανότητα Αγγλο-Ιταλικής σύρραξης, ο Μεταξάς θεώρησε καλό να ευαισθητοποιήσει τη Βρετανική διπλωματία πάνω στο θέμα.

Ο Μουσολίνι κάλεσε τον πρεσβευτή του, Γκράτσι, από την Αθήνα στη Ρώμη και του έδωσε την εντολή να ζητήσει από το Μεταξά την ανανέωση του συμφώνου «φιλίας και συνεργασίας», ενώ ταυτόχρονα ο κόμης Τσιάνο δήλωνε ότι ήταν έτοιμος να επισκεφθεί την Αθήνα και να υπογράψει ένα τέτοιο σύμφωνο ανάμεσα στις δύο χώρες...

Ήταν Σεπτέμβριος του 1939 και ο Χίτλερ είχε ξεκινήσει το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο

Μεταξάς αισθανόταν επιτακτική ανάγκη «να προσδέσει την Ελλάδα σε μία αμυντική συμφωνία με την Αγγλία», αλλά η Βρετανική Κυβέρνηση, δρώντας με γνώμονα τα δικά της συμφέροντα, δεν αισθανόταν καμία παρόμοια επιτακτική ανάγκη. Στην Αγγλία συνέφερε να μείνει η Ελλάδα «αδέσμευτη» έτσι ώστε να εξυπηρετηθούν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα δικά της συμφέροντα και όχι τα συμφέροντα της Ελλάδας.

Η ΔΡΟΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗΣ

Από τις αρχές του 1940 οι σχέσεις ανάμεσα σε Ελλάδα και Ιταλία είχαν αρχίσει να φθείρονται ακριβώς επειδή και οι σχέσεις ανάμεσα στην Ιταλία (σύμμαχο του Χίτλερ) και την Αγγλία είχαν αρχίσει να φθείρονται.

Το καλοκαίρι του 1940, καθώς ο πόλεμος είχε πια αγκαλιάσει ολόκληρη την Ευρώπη, ο Χίτλερ έδινε μέσω του Τσιάνο διαβεβαίωση στον Ντούτσε ότι η Μεσόγειος αποτελούσε χώρο ελέγχου και επιρροής της Ιταλίας. Τον Αύγουστο άρχισαν οι παρενοχλήσεις και προκλητικές ενέργειες σε βάρος ελληνικών πλοίων, ενώ ο Ιταλικός Τύπος ξεκίνησε μια κα-

μπάνια λεκτικών επιθέσεων κατά της Ελλάδας.

Οι «δικαιολογίες» που έδινε ο Γκράτσι στην Κυβέρνηση Μεταξά εστιάζονταν πάνω «στις υποψίες του Διοικητή των Δωδεκανήσων De Vecchi και του Τσιάνο ότι χρησιμοποιούσε

τα ελληνικά νησιά, με την ανοχή των ελληνικών αρχών για επιθέσεις σε Ιταλικούς και Γερμανικούς στόχους...».

Τη 14^η Αυγούστου σύσσωμος ο Ιταλικός Τύπος κατηγόρησε τις μυστικές υπηρεσίες της Ελληνικής Κυβέρνησης για τη δολοφονία του Αλβανού Νταούτ Χότζα και επιτέθηκε ανοιχτά κατά του βασιλιά Γεωργίου και του δικτάτορα Μεταξά.

Τη 15^η Αυγούστου μέσα στο λιμάνι της Τήνου βυθίστηκε η «Ελλη» από Ιταλικό υποβρύχιο, αλλά ο Μεταξάς ανακοίνωσε ότι το πολεμικό μας πλοίο είχε βυθιστεί από «υποβρύχιο άγνωστης εθνικότητας» καθώς προσπάθησε να αποφύγει την απευθείας ρήξη με την Ιταλία.

Αμέσως μετά ο Μεταξάς προσπάθησε και πάλι να κινήσει το ενδιαφέρον των Άγγλων για μια συμφωνία συμπαράστασης προς την Ελλάδα απέναντι στο διαγραφόμενο, απειλητικά πια, Ιταλικό κίνδυνο, αλλά το μόνο που κατάφερε να εκμαιεύσει ήταν ένα μήνυμα του Churchill, ο οποίος στις 25 Αυγούστου 1940 δήλωσε «...η θαρραλέα στάση των Ελλήνων, υπό την ηγεσία του Μεταξά, είχε κερδίσει το θαυμα-

σμό του αγγλικού λαού που έβλεπε στη σύγχρονη στάση των Ελλήνων το παράδειγμα των προγόνων τους μπροστά στον Περσικό κίνδυνο...».

Παράλληλα, η Αγγλία προσπάθησε να πείσει την Τουρκική Κυβέρνηση να υποσχεθεί συνδρομή στην Ελλάδα σε περίπτωση Ιταλικής επίθεσης, αλλά η Τουρκική κυβέρνηση απέφυγε να αναλάβει οποιανδήποτε δέσμευση...

Προς το τέλος του Σεπτεμβρίου 1940 στη διάρκεια της επίσκεψης του Τσιάνο στο Βερολίνο «η ελληνική υπόθεση κρίθηκε ότι μπορούσε να περιμένει λίγο ακόμη». Δεν μπορούσε όμως να περιμένει και ο Ντούτσε, ο οποίος χρησιμοποίησε ως δικαιολογία την αποτυχία του Χίτλερ να περάσει τη Μάχη και την ανάγκη του Άξονα να χτυπήσει «την αγγλική βάση στη Μεσόγειο», δηλαδή την Ελλάδα. Δόθηκαν οι σχετικές εντολές στο Ιταλικό Γενικό Επιτελείο για την εκπόνηση των σχεδίων προέλασης των Ιταλικών στρατευμάτων ξηράς από την Αλβανία προς την Ήπειρο και του βομβαρδισμού στόχων στο εσωτερικό της Ελλάδας από την Ιταλική αεροπορία.

Η κατάρρευση

της Ρουμανικής αντίστασης και η κατάληψη της Ρουμανίας στις 13 Οκτωβρίου 1940 έδωσε νέα ένταση στις ανάγκες του Ντούτσε για μία μεγάλη επιτυχία, όπως αυτήν της κατάκτησης της Ελλάδας, που είχε κριθεί ότι είναι «ζήτημα ημερών...». Ζήτημα ημερών θεωρούσε την κατάρρευση του ελληνικού μετώπου και το Γενικό Επιτελείο της Αγγλίας.

Τις πρώτες πρωινές ώρες της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940, ο Ιταλός πρεσβευτής επέδωσε στον Ιωάννη Μεταξά το τελεσίγραφο με το οποίο ο Μπενίτο Μουσολίνι ζητούσε από την Ελληνική Κυβέρνηση να παραχωρήσει στις Ιταλικές Ένοπλες Δυνάμεις «διάφορες βάσεις και άλλες στρατιωτικές διευκολύνσεις»...

Έχει προταθεί από μερικούς η άποψη ότι το ιταλικό τελεσίγραφο ήταν έτσι δια-

τυπωμένο ώστε να είναι βέβαιη εκ των προτέρων η απόρριψή του από την ελληνική πλευρά. Η θέση αυτή επιβεβαιώνεται μέχρι ένα σημείο και από τη βιασύνη των Ιταλών που φάνηκε, καθώς η επίθεσή τους σε ελληνικά φυλάκια της παραμεθόριας γραμμής Ελλάδος-Αλβανίας εκδηλώθηκε πριν ακόμη λήξουν επίσημα οι 3 ώρες διορίας που δίνονταν από το τελεσίγραφο.

Ο Ιωάννης Μεταξάς, χωρίς να συμβουλευθεί το βασιλιά ή τους πλέον στενούς του συνεργάτες, χωρίς να ζητήσει έστω την τυπική γνώμη των αρμόδιων στελεχών του Υπουργείου των Εξωτερικών, με πλήρη συναίσθηση των όσων συνεπαγόταν αυτή η «άρνηση» και ο αιματηρός πόλεμος που θα επακολουθούσε ανάμεσα στην πάνοπλη Ιταλία και τη φτωχή Ελλάδα, δήλωσε απερίφραστα,

κατηγορηματικά και ελληνοπρεπέστατα στον Ιταλό πρεσβευτή: ΟΧΙ!!!

Η «ΑΡΝΗΣΗ» ΗΤΑΝ ΘΕΣΗ

«Τι είναι ένας επαναστάτης;» αναρωτιέται σε μια μεστή νοημάτων παράγραφο ο Γάλλος Albert Camus και συνεχίζει «εκείνος που λέει ΟΧΙ αλλά με την άρνησή του δεν εννοεί αποποίηση. Γιατί είναι ταυτόχρονα το άτομο που λέει ΝΑΙ στον αγώνα του έχοντας ήδη κάνει συνειδητά την πρώτη κίνηση της άρνησης...».

Στους κύκλους των επιστημόνων της συμπεριφοράς υπάρχουν αυτοί που διατείνονται ότι ένα άτομο δεν μπορεί, δεν είναι σωστό να προσπαθήσει να είναι λογικό και συναισθηματικό ταυτόχρονα. Αν όμως σταθούμε για λίγο επικεντρώνοντας σε υποκειμενικό επίπεδο αξιολόγησης αυτήν τη θέση, ο καθένας μας μπορεί να διαπιστώσει ότι μπορούμε να αισθανθούμε αυτό που σκεφτόμαστε. Το συναίσθημα δεν αποκλείει, αναγκαστικά, τη λογική, ούτε η λογική μπορεί να αποκλείσει το συναίσθημα. Ο κίνδυνος που υπάρχει για τον καθένα μας είναι συνυφασμένος με μια ασυνείδητη τάση μας να παρουσιάζουμε κάποιες συναισθηματικές μας αντιδράσεις ως παράγωγα λογικής σκέψης, γιατί τότε το αποτέλεσμα που προκύπτει αποτελεί «προπαγάνδα» και ο αποδέκτης του μηνύματός μας οδηγείται να δεχθεί σαν λογικό παράγωγο μια καθαρά συναισθηματική μας θέση.

Ακριβώς επειδή είμαστε Έλληνες και μας χαρακτηρίζουν κάποια σημαντικά συναισθηματικά δεδομένα και τρόποι λογικής ανάλυσης των ιστορικών μας καταβολών, είναι χρήσιμο, να δούμε έστω φευγαλέα μέσα στο πλαίσιο μιας σωστής εκτίμησης το ΟΧΙ της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940 που βροντοφώναξαν με ένα στόμα οι Έλληνες στο φασίστα Ντούτσε!

Δεν κρύβει καμία απολύτως υστεροβουλία η διαπίστωση ότι ο Μεταξάς το πρωί της 28^{ης} Οκτωβρίου με το ιστορικό του ΟΧΙ ευθυγραμμίστηκε με το λαϊκό συναίσθημα που διέπνεε κάθε Έλληνα και Ελληνίδα άσχετα με την κομματική και πολιτική του τοποθέτηση. Έτσι εισέπραξε την εκτίμηση όλων των Ελλήνων και έγινε αντικείμενο εκδηλώσεων αποκαλούμενος στις θεατρικές παραστάσεις που αποδοκίμαζαν και χλεύαζαν τον Ντούτσε και τους Ιταλούς ως «Μπάρμπα Γιάννης» και «κυρ-Γιάννης», ακόμα και «πατέρας της νίκης...».

Η 28^η Οκτωβρίου και το ΟΧΙ τερμάτισε κάθε αντίδραση κατά του καθεστώτος και συσπείρωσε όλους τους Έλληνες γύρω από την Κυβέρνηση. Πολιτικοί όλων των αποχρώσεων, πρώην αντίπαλοι του καθεστώτος προσφέρθηκαν να πολεμήσουν στην πρώτη γραμμή, ή συγχάρηκαν χωρίς ενδοιασμούς το Μεταξά για τη στάση του απέναντι στον εισβολέα.

Μέσα στο γενικότερο πλαίσιο αναφοράς των στοιχείων που συνέθεταν την εικόνα του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου «η Μάχη της Ελλάδας», όπως χαρακτηρίστηκε από ιστοριογράφους, θεωρήθηκε αρχικά σαν μια μικρής έκτασης διένεξη ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ιταλία με μικρές προεκτάσεις στο γενικότερο θέατρο του παράλογου πολέμου.

Ήταν και αυτή η εκτίμηση μία «άρνηση» μιας πραγματικότητας που έμελλε σύντομα να αποδειχθεί καθοριστικής ψυχοκοινωνικής σημασίας για τους χειμαζόμενους λαούς της Ευρώπης.

Την ώρα που ο Μεταξάς μιλώντας για όλους τους απανταχού Έλληνες έλεγε ΟΧΙ στον Άξονα, η Ευρώπη, με εξαίρεση την Αγγλία, είχε ήδη υποκύψει στις δυνάμεις του (ή είχε μείνει «ουδέτερη», όπως η Σουηδία και η Ελβετία). Η Τσεχοσλοβακία, η

Πολωνία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, η Δανία, η Νορβηγία, η Ολλανδία, η Ρουμανία και φυσικά η Γαλλία είχαν υποκύψει ή είχαν προσχωρήσει στον Άξονα. Η Γιουγκοσλαβία, είχε τους δεσμούς της με την Αγγλία, αλλά «έπαιζε και τα παιχνίδια της με τον Ντούτσε» πράγμα που την οδήγησε σε άμεση κατάρρευση όταν βρέθηκε αντιμέτωπη με τη Γερμανία, ενώ η Τουρκία αν και είχε επίσημη συμμαχική συμφωνία με τη Μεγάλη Βρετανία απέφυγε να συμπαρασταθεί, έστω και ηθικά στην Ελλάδα, η δε Βουλγαρία έχοντας βλέψεις στο Ελληνικό

Ο Μεταξάς γνώριζε πως στις πραγματικά κρίσιμες για το Έθνος και την Πατρίδα στιγμές μόνο μια λέξη ηχεί σωστά και αυτή η λέξη είναι αναμφίβολα το ΟΧΙ.

Αιγαίο προσχώρησε στον Άξονα...

Μέσα στο παραπάνω πλαίσιο αναφοράς το ΟΧΙ της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940 έχει ψυχοκοινωνικές διαστάσεις που χρειάζεται να εκτιμηθούν από τις νεότερες γενιές των Ελλήνων με νηφάλια αντικειμενικότητα. Γιατί μαζί με εκείνη την εντυπωσιακή πράξη της «άρνησης» η Ελλάδα δημιούργησε τη θέση της «κατάφασης» δίνοντας ζωντανό παράδειγμα ελπίδας σε όλους εκείνους που έψαχναν να βρουν τους άνδρες και τις γυναίκες ακόμη και τα παιδιά που δε θα ζούσαν με το βάρος ενός «Πουρκουά» ή τη ντροπή μιας «συνεργασίας», αλλά θα θυσιάζονταν λέγοντας ΟΧΙ!!!

Στους επόμενους μήνες οι Ιταλοί χρειάστηκε να συγκεντρώσουν στο Αλβανικό μέτωπο περισσότερους από 700.000 άνδρες, πυροβολικό, αεροπλάνα και

πολεμικό υλικό που θα μπορούσε να είχε χρησιμοποιηθεί σε άλλο σημείο του πολεμικού θεάτρου. Όταν τέλειωσε η επίθεση των Ιταλών και καθώς η Ελλάδα έπεφτε στα χέρια των Ναζί, έχοντας και πάλι προβάλει ηρωική και εντυπωσιακή αντίσταση στις μεραρχίες, την αεροπορία και τα τεθωρακισμένα των Γερμανών και των Βουλγάρων, βαθιά πια στον Απρίλιο του 1941, οι Ιταλοί μέτρησαν πάνω από 14.000 νεκρούς, περισσότερους από 20.000 αχρηστεμένους άνδρες από τα κρουαγήματα και τουλάχιστον 25.000 αιχμάλωτους αξιωματικούς και οπλίτες.

Η άρνηση, το ΟΧΙ, είχε γίνει θέση. Η αποτυχημένη επίθεση του Μουσολίνι, η αναγκαστική δέσμευση δυνάμεων του Χίτλερ για την υποταγή των Ελλήνων και αργότερα η ιστορική «μάχη της Κρήτης» κόστισαν ακριβά και απετέλεσαν καθοριστικό παράγοντα για τις παραπέρα εξελίξεις ακόμα και για την επίθεση εναντίον της Ρωσίας.

Έχει διατυπωθεί η άποψη, ιδιαίτερα από κάποιους Ιταλικούς κύκλους ότι οι άνδρες της στρατιάς της Αλβανίας δεν «πήραν στα σοβαρά το ρόλο τους», καθώς είχαν διαταχθεί να κατακτήσουν την Ελλάδα για τους κατανοητούς λόγους «αντίστασης προς τον Μουσολίνι και τους φασίστες του».

Η προωθημένη μέσω της μελέτης αυτής άποψη, που αποκρυσταλλώνεται καθώς σκύβουμε ευλαβικά πάνω στα ιστορικά ντοκουμέντα εκείνης της εποχής, είναι πολύ αντίθετη με την παραπάνω θέση, ακριβώς επειδή μπορεί ίσως να εξυπηρετεί κάποιες «σκοπιμότητες», αλλά μειώνει προσβλητικά όχι μόνο τους νεκρούς Έλληνες μαχητές της Πίνδου, όχι μόνο τις ανώνυμες Ελληνίδες που έπεσαν μεταφέροντας πυρομαχικά και τραυματίες μέσα στα χιόνια και τους πάγους, αλλά και εκείνες τις χιλιάδες

των Ιταλών που πολέμησαν όσο γενναία μπορούσαν μέσα στην παραφροσύνη των καιρών εκείνων και που έπεσαν στα διάφορα πεδία μάχης από την 28^η Οκτωβρίου μέχρι και τον Απρίλιο του 1941.

Σε δηλώσεις του προς τα μέλη της «Ένωσης Ιδιοκτητών και Συντακτών του Αθηναϊκού Τύπου» την τρίτη ημέρα του πολέμου ο Ιωάννης Μεταξάς ανέφερε μεταξύ άλλων: «Έχω λογοκρισία και ημπορώ να σας υποχρεώσω να γράφετε μόνο ό,τι θέλω. Αυτή την ώρα όμως δεν θέλω μόνο την πέννα σας. Θέλω και την ψυχή σας...».

Μέσα από την πράξη του ΟΧΙ, ο Ιωάννης Μεταξάς ίσως προσπάθησε να μετουσιωθεί σε έναν ακόμη Έλληνα αρχηγό που, όπως όλοι οι Έλληνες ηγέτες, γνώριζε βαθιά στην καρδιά του πως στις πραγματικά κρίσιμες για το Έθνος και την πατρίδα στιγμές μόνο μια λέξη ηχεί σωστά σε ελληνικά αυτιά και φυλλοκάρδια, όταν απειλείται η υπόστασή των Ελλήνων. Και η λέξη αυτή είναι αναμφίβολα το ΟΧΙ.

Υπήρξε γενική η ομολογία τόσο μέσα όσο και έξω από τον Ελλαδικό χώρο ότι η γενιά του «σαράντα» ήταν μια γενιά που πραγματικά μεγαλούργησε, μια γενιά ανδρών, γυναικών και παιδιών που δημιούργησαν για εμάς τους νεότερους χρυσές υποθήκες γράφοντας ανεκτίμητες σελίδες ηρωισμού, αυταπάρνησης, αυτοθυσίας και ανδρείας έχοντας παραμερίσει το διχασμό και τη διχόνοια...

Γιορτάζοντας σήμερα, εκείνη την επέτειο του ιστορικού ΟΧΙ της 28^{ης} Οκτωβρίου του 1940 αποτινουμε οι απανταχού της γης Έλληνες και Ελληνίδες έναν ελάχιστο φόρο τιμής σε εκείνους που έπεσαν για να μην περάσει ο φασισμός του Άξονα. Η Ελλάδα ποτέ δε θα διστάσει, όποιοι και εάν συμβεί να είναι εκείνοι που θα της ζητήσουν να τους παραδώσει έστω και μια σπιθαμή γης, να βροντοφωνάξει ακόμη ένα βροντερό, ελληνοπρεπέστατο και ομόφωνο ...

ΟΧΙ!!!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- ☞ Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΕ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978.
- ☞ Επαμεινώνδας Π. Καββαδίας, Ο πόλεμος του 1940 όπως τον έζησα: αναμνήσεις 2 Μαρτίου 1935 - 25 Μαρτίου 1943, Πυρός, Αθήνα 1950.
- ☞ Δημήτριος Κ. Σβολόπουλος, Ο πόλεμος κατά της ιταλικής εισβολής: 28 Οκτωβρίου 1940 - 25 Ιανουαρίου 1944, Πυρός, Αθήνα [χ.χ.].
- ☞ Μάριο Τσέρβι, Ο Ελληνο-ιταλικός πόλεμος, πρόλογος Νίκου Κ. Παπαρρόδου, σχόλια Ελληνικού Γενικού Επιτελείου Στρατού, Alvin Redman Hellas, Αθήνα 1967.
- ☞ www.Fco.gov.uk/foi

Ποια ήταν όμως η συνεισφορά της γυναίκας σε μεγαλύτερες χώρες που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στον πόλεμο αυτό; Η διερεύνηση μιας τέτοιας πτυχής του θέματος έχει γενικότερη αξία, γιατί αντικατοπτρίζει ευρύτερα τη θέση που είχε άλλοτε η γυναίκα στην κοινωνία, σε συσχετισμό με το σήμερα.

Τότε, στις περισσότερο εκβιομηχανισμένες χώρες, όπως στην Αγγλία, την Αμερική, τη Ρωσία, τη Γερμανία, τα δικαιώματα της γυναίκας και η ικανότητά της να κάνει τη δουλειά ενός άνδρα, είχαν εδραιωθεί από την εποχή του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου.

Αλλά η συμβολή της γυναίκας στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, αν και δεν πήρε τη μορφή μίας κοινωνικής αναστατώσεως, ήταν μεγαλύτερη απ' ό,τι ήταν πριν. Ακόμη και σε κοινωνίες που ως τότε ήταν έντονα παραδοσιακές, όπως η Ιαπωνία, η αναγκαστική ανάπτυξη της πολεμικής οικονομίας, συνέβαλε αποφασιστικά στην καθιέρωση κοινωνικής ισότητας της γυναίκας με τον άνδρα.

Στη Μεγάλη Βρετανία, 2.000.000 γυναίκες, διπλάσιες από ό,τι στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, χρησιμοποιήθηκαν στη βιομηχανία της παραγωγής πολεμοφοδίων, πλοίων, αεροπλάνων, τανκς, επιστημονικών οργάνων, χημικών ουσιών, εκρηκτικών υλών κ.ά.

Η Εθελοντική Υπηρεσία Γυναικών (Ε.Υ.Γ), με 1.000.000 μέλη, φρόντιζε να προσφέρει βοήθεια κατά τις αεροπορικές επιδρομές και τα μέλη της εργάζονταν σαν οδηγοί ασθενοφόρων ή σαν πυροσβέστριες.

Μία επίσημη έκδοση, της εποχής του πολέμου, δίνει την παρακάτω εικόνα, στο τι σήμαινε για μια γυναίκα το να ανήκει στην Εθελοντική Υπηρεσία Γυναικών (Ε.Υ.Γ): «Μερικές φορές φορούσαν στολή, άλλοτε φόρμα και άλλοτε ένα πράσινο περιβραχιόνιο πάνω από τη φόρμα της κουζίνας. Στους ώμους αυτού του εκατομμυρίου των γυναικών, που τα οικιακά τους καθήκοντα δεν τους επέτρεπαν πλήρη απασχόληση σε πολεμικές εργασίες, στηριζόταν ένα μεγάλο μέρος από το φορτίο των υπηρεσιών που έπρεπε να παρασχεθούν ύστερα από αεροπορικές επιδρομές. Οι γυναίκες όμως έκαναν πολύ περισσότερα από το να συμπληρώνουν τα κενά του εσωτερικού μετώπου: Το Δεκέμβριο του 1941, για πρώτη φορά, γυναίκες ανύπαντρες και άτεκνες χήρες ηλικίας κάτω των 30 ετών, υποχρεώθηκαν να υπηρετήσουν στη Βοηθητική Υπηρεσία Εδάφους (Α.Τ.Σ), στη Ναυτική Υπηρεσία Εφεδρων Γυναικών (W.R.N.S) και στη Βοηθητική Αεροπορία Γυναικών (W.A.A.F). Η Α.Τ.Σ ήταν η μεγαλύτερη και έφθασε να αριθμεί 216.000 μέλη και οι κοπέλες της απέκτησαν φήμη οδηγώντας κάθε είδους όχημα, μέχρι και φορτηγών 10 τόνων. Κατά τη μάχη της Αγγλίας μάλιστα οδήγησαν ακόμη και φορτηγά που κουβαλούσαν μη εκραγείς εχθρικές βόμβες».

Κατά το τέλος δε του πολέμου, 4.000 γυναίκες της W.A.A.F είχαν λάβει μέρος σε επιχειρήσεις ραντάρ, επιτρέποντας σε άνδρες να αναλάβουν μάχιμη υπηρεσία. Αξίζει να σημειωθεί ότι γυναίκα Αξιωματικός, ειδική στην ερμηνεία από αέρος φωτογραφιών, πρώτη παρατήρησε ασυνήθιστες λεπτομέρειες σε φωτογραφίες που πάρθηκαν το Μάιο του 1943 πάνω από το Πεενεμούντε. Διαπιστώθηκε τότε ότι επρόκειτο για βάση εκτοξεύσεως ιπτάμενων βομβών.

Ωστόσο, η εξομοίωση των δύο φύλων, όσον αφορά στην εργασία στην Αγγλία, δεν ανταμείφθηκε και με εξομοίωση αμοιβών. Ακόμη και οι αποζημιώσεις για πολεμικά τραύματα, ως το 1943, ευνοούσαν περισσότερο τους άνδρες παρά τις

Όπλα για το μέτωπο!

γυναίκες. Αυτό ερχόταν σε οξεία αντίθεση με την κατάσταση που επικρατούσε στις Η.Π.Α, όπου η αρχή της γυναικείας ισότητας είχε εδραιωθεί στέρεα από την εποχή του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου. Οι Αμερικανίδες που κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο υπηρετούσαν στις Ένοπλες Δυνάμεις, περισσότερες από 200.000, έπαιρναν την ίδια αμοιβή με τους άνδρες και το δικαίωμα αυτό τους αναγνωριζόταν και στη μη στρατιωτική ζωή.

Στις Ρωσίδες, το επαναστατικό σύνταγμα του 1918 αναγνώριζε ισότητα με τους άνδρες και στην απασχόληση και στην αμοιβή. Τη στιγμή που σχεδόν όλοι οι σωματικά ικανοί άνδρες είχαν δοθεί στον αγώνα εναντίον του εχθρού, οι γυναίκες πήραν τη θέση των ανδρών στα χωράφια και σε αυτές ακόμα τις βαρύτερες βιομηχανικές απασχολήσεις.

Δεν υπήρχαν μεν γυναικείες μονάδες στον Ερυθρό Στρατό, παρόλα αυτά όμως

Γυναίκες της Πίνδου.

Μπορούμε να τα καταφέρουμε!

εκπαιδεύονταν σαν έφεδροι, κι αφού πίσω από τις γραμμές του εχθρού παρέμειναν πια λίγοι άνδρες, υπήρχαν πολλές κοπέλες, συχνά κάτω των 20 ετών, που πολέμησαν με τους Παρτιζάνους και έδιναν τον ίδιο όρκο θυσίας με αυτούς, που έλεγε: «Για τις καμένες πολιτείες και τα χωριά, για το θάνατο των γυναικών και των παιδιών μας, για τα βασανιστήρια, τη βία και τον εξευτελισμό στα οποία υποβάλλεται ο λαός μας, ορκίζομαι να εκδικηθώ τον εχθρό σκληρά, ακούραστα και δίχως έλεος... Ορκίζομαι να χαθώ καλύτερα σε άγριο αγώνα με τον εχθρό παρά να παραδοθώ στη ναζιστική σκλαβιά.

Στη ναζιστική Γερμανία, «το ωραίο καθήκον» μιας γυναίκας ήταν να ενθαρρύνεται να γίνει μέλος της ναζιστικής οργάνωσης εργασίας. Στην πραγματικότητα όμως οι γυναίκες διαδραμάτισαν μικρό ρόλο στη Γερμανική πολεμική οικονομία. Τη θέση τους επηρέαζε περισσότερο ο συναισθηματισμός της ναζιστικής τοποθετήσεως

X FLOTTIGLIA MAS
SERVIZIO AUSILIARIO

**Καταταχθείτε στις
Βοηθητικές Δυνάμεις
Flottiglia Mas.**

CENTRI DI INADDESTRAMENTO - X FLOTTIGLIA MAS

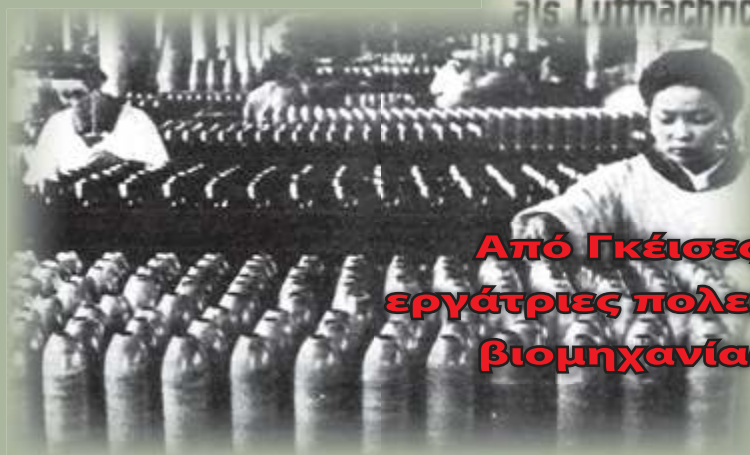
**Μόσχα 1941.
Φοιτήτριες και εργάτριες σε
στρατιωτική εκπαίδευση.**

απέναντι στη γυναίκα. Την έβλεπε σαν μητέρα προορισμένη να φέρει στον κόσμο πολλά παιδιά για τη μεγαλύτερη δόξα του έθνους.

Στην Ιαπωνία, η χειραφέτηση των γυναικών απετέλεσε μία από τις δημοκρατικότερες συνέπειες του πολέμου στη χώρα αυτή. Πριν από το 1939 οι περισσότερες γυναίκες δεν μπορούσαν να ξεφύγουν από την πεποίθηση ότι η θέση της γυναίκας ήταν να υπηρετεί μόνο τον άνδρα. Ο πόλεμος όμως επέφερε μεγάλη ισοπέδωση. Οι γυναίκες αναγκάστηκαν να φορέσουν φόρμες, τις λεγόμενες «μόνπε» και να δουλέψουν στα εργοστάσια. Οι νοικοκυρές του Τόκιο αντιμετώπισαν τα ίδια προβλήματα με τις νοικοκυρές του Λονδίνου ως προς τους βομβαρδισμούς και την εκκένωση των ευπρόσβλητων περιοχών.

Μεταπολεμικά, η Αμερικανική διοίκηση κατοχής κύρωσε επίσημα την απαλλαγή των γυναικών από τους πατροπαράδοτους φεουδαρχικούς νόμους. Οι γυναίκες τώ-

**Βοηθείστε να
νικήσουμε
ως βοηθός διαβιβαστής
στη Γερμανική
αεροπορία.**

**Από Γκέισες,
εργάτριες πολεμικής
βιομηχανίας.**

ρα, όσες εργάζονταν σε γραφεία, έπαιρναν την ίδια αμοιβή με τους άνδρες, πράγμα ανήκουστο για την προπολεμική Ιαπωνία. Έτσι πλημμύρισαν τον κόσμο των περιοδικών, της μόδας, των επιχειρήσεων.

Τα όμορφα κιμονό, που τόσο προσεχτικά φύλαγε η προηγούμενη γενιά, πουλήθηκαν και η εικόνα της Ιαπωνίδας, σαν της γκέισας, που μόνο τέρψη ξέρει να χαρίζει, διαφυλάχτηκε κατά ένα μεγάλο μέρος μόνο στη λαϊκή φαντασία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 📖 Κόσμος, 20^{ος} Αιώνας (Απογευματινή).
- 📖 Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος (Τσόρτσιλ).
- 📖 Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό Ήλιος.
- 📖 Ιστορικός Άτλας, 20^{ος} Αιώνας (Καθημερινή).

Αποστολές Αυτοκτονίας Kamikaze 1943-1945

ΚΕΙΜΕΝΟ: Της (ΥΙ) Ευτέρπη Τ. Μαμπλέκου, Ψυχίατρος
Πλωτάρχης (ΥΙ) Χρήστος Δ. Μπίσιας, Ορθοπαιδικός Χειρουργός

«Δεν ξέρω αν θα κερδίσω αυτόν τον πόλεμο, αλλά θα πολεμήσω όσο περισσότερο μπορώ αφήνοντας την τύχη μου στα χέρια σας. Προσεύχομαι για να έρθει όσο το δυνατόν γρηγορότερα η ημέρα όπου δε θα χρειάζεται να σκοτώνουμε εχθρούς που δεν μπορούμε να μισήσουμε. Προσβλέποντας σε αυτή την ημέρα, δε με πειράζει να γίνει το σώμα μου κομμάτια αναρίθμητες φορές»¹.

Από τον Οκτώβριο του 1944 μέχρι τον Αύγουστο του 1945 περισσότεροι από 3.000 Ιάπωνες πιλότοι πέθαναν σε αποστολές εναντίον εχθρικών πλοίων. Την περίοδο που η Ιαπωνία παραδόθηκε, χιλιάδες όπλα που είχαν κατασκευασθεί για τις επιχειρήσεις αυτοκτονίας βρίσκονταν τοποθετημένα στις μονάδες, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν, αν χρειαστεί, για την άμυνα της χώρας². Οι επιχειρήσεις αυτές ήταν η μη συμβατική μορφή πολέμου που υιοθετήθηκε από την Ιαπωνία, προκειμένου να εξουδετερώσει εχθρικά πολεμικά πλοία μεταφοράς μάχμου έμψυχου και άψυχου υλικού.

Ο όρος kamikaze είναι γνωστός από τον 13^ο αιώνα, όταν ο Μογγόλος πολεμιστής Kublai Khan προσπάθησε δύο φορές να καταλάβει την Ιαπωνία, το 1274 και 1281, αλλά απέτυχε όταν kamikaze (τυφώνες) κατέστρεψαν τα πλοία του και στις δύο περιπτώσεις. Ο όρος επανήλθε στην επιφάνεια μετά τον Οκτώβριο του 1944, όταν μία ιαπωνική μονάδα «ειδικών αποστολών» kamikaze δημιουργήθηκε για να καταστρέψει πλοίο των συμμάχων ανατολικά των Φιλιππίνων και στη συνέχεια εναντίον αμερικανικών και βρετανικών ναυτικών δυνάμεων στην περιοχή της νήσου Okinawa. Το πλήρες όνομα της δύναμης ήταν «Δύναμη Ειδικών Αποστολών Θεϊκού Ανέμου» (“Divine Wind Special Attack Force”). Ο όρος «Ειδική αποστολή» στα ιαπωνικά εκφράζεται με τη λέξη “Tokko” και χρησιμοποιήθηκε αντί του όρου «αποστολή αυτοκτονίας» (“suicide attack”).

Ακριβέστερα, οι μόνοι kamikaze πιλότοι ήταν εκείνοι στις ομάδες που οργανώθηκαν στις Φιλιππίνες από τον Υποναύαρχο

Κamikaze σημαίνει «Θεϊκός Άνεμος», όρος που χρησιμοποιήθηκε για τους τυφώνες που κατέστρεψαν τα πλοία των Μογγόλων, οι οποίοι επιχειρούσαν εισβολή στην Ιαπωνία.

χο Takijiro Ōnishi τον Οκτώβριο του 1944, με σκοπό να εφορμούν στα πλοία, αλλά ο όρος χρησιμοποιήθηκε και για επόμενες μονάδες σε αποστολές αυτοκτονίας που χρησιμοποιούσαν άλλα μέσα, όπως μικρά πλοία, πλοία-τορπίλες κ.λπ.³

Αποστολές Αυτοκτονίας

Όταν ξεκίνησε ο πόλεμος, η αεροπορική δύναμη της Ιαπωνίας ήταν σαφώς ανώτερη από εκείνη των αντιπάλων της, τόσο ως προς την εκπαίδευση των πιλότων όσο και ως προς το σχεδιασμό των αεροσκαφών. Όμως μετά τη ναυμαχία της νήσου Midway (1942) η κατάσταση αντιστράφηκε ολοκληρωτικά. Πολλά ιαπωνικά αεροσκάφη καταστράφηκαν μαζί με τα πληρώματά τους και έπρεπε γρήγορα τα κενά να αναπληρωθούν. Το αποτέλεσμα ήταν να ελαττωθούν οι εκπαιδευτικές ώρες πτήσης των πιλότων προκειμένου να μπορούν να χρησιμοποιηθούν στις μάχες. Επιπλέον, στη μείωση της εκπαίδευσης συνέβαλε η έλλειψη καυσίμων των αεροπλάνων, αποτέλεσμα της επιτυχούς τακτικής των συμμάχων να καταστρέφουν τα πλοία που τροφοδοτούσαν με καύσιμα την Ιαπωνία.

¹ Ohnuki-Tierney, 2006, σελ. xiii (γράμμα του Miyazana Kenji που αναφέρεται από τον Sasaki Hachiro, 10 Νοεμβρίου 1943).

² Hill, 2005, σελ. 1.

³ Axel και Kase, 2002, σελ. ix.

Την ίδια εποχή, τα αμερικανικά αεροσκάφη νέας γενιάς ήταν τεχνολογικά ανώτερα από τα ιαπωνικά "Jero". Η απώλεια των νήσων Marshall και Marianas, που αποτελούσαν ένα εξαιρετικό ορμητήριο για επιχειρήσεις κατά των Αμερικανών, ήταν ένα ακόμη πλήγμα για τους Ιάπωνες⁴.

Όλες οι παραπάνω συνθήκες απετέλεσαν το υπόστρωμα πάνω στο οποίο στηρίχθηκε η απόφαση για τη δημιουργία μονάδων αποστολών αυτοκτονίας. Σκοπός τους ήταν να εξουδετερώσουν, έστω και προσωρινά, τα αεροπλανοφόρα των εχθρών δίνοντας το χρόνο στην ιαπωνική πολεμική ναυτική δύναμη να αντιμετωπίσει το συμμαχικό στόλο.

Υπήρξαν διάφορες μορφές αποστολών αυτοκτονίας. Οι αποστολές με αεροπλάνα (plane attacks) ήταν σαφώς οι περισσότερες και οι πιο επιτυχείς. Ōka ("cherry blossom" ή «ανθισμένες κερασιές») ήταν βόμβες κατευθυνόμενες από πιλότο και εφοδιασμένες με πυραύλους. Μόλις απελευθερώνονταν από το αεροπλάνο που τις μετέφερε επιχειρούσαν κάθετη εφόρμηση εκτοξεύοντας και τους πυραύλους τους. Οι αερομεταφερόμενες επιχειρήσεις δολιοφθοράς (airborne saboteur assaults) σκόπευαν στην καταστροφή αμερικανικών βάσεων. Στις αποστολές αυτοκτονίας με υποβρύχια (Suicide Submarine Attacks) δύο τορπίλες συνδέονταν και οδηγούνταν από ένα χειριστή εξοπλισμένο με ένα μικρό μηχανισμό ελέγχου και περισκόπιο. Μηχανοκίνητα πλοία αυτοκτονίας (suicide motorboats) ήταν μικρά πλοία που ανέπτυσσαν μεγάλη ταχύτητα και χρησιμοποιούνταν ουσιαστικά σαν τορπίλες και συνήθως είχαν μονομελές πλήρωμα. Βατραχάνθρωποι-νάρκες (frogman mines) ήταν

υποβρύχια ανθρώπινες νάρκες. Σε καμία από τις παραπάνω αποστολές δεν υπήρχε πρόβλεψη ούτε και μηχανισμός διάσωσης της ζωής του πιλότου⁵.

Γενικά, με εξαίρεση τις αποστολές με αεροπλάνα που εφορμούσαν και συγκρούονταν με τα πλοία, οι υπόλοιπες επιχειρήσεις αυτοκτονίας δεν αποδείχτηκαν αποτελεσματικά όπλα. Όμως ακόμη και στην πρώτη περίπτωση υπήρχαν αποτυχίες για διάφορους λόγους: οι πιλότοι έχαναν το στόχο είτε γιατί λόγω της μεγάλης ταχύτητάς τους τον ξεπερνούσαν είτε γιατί την τελευταία στιγμή δεν άντεχαν να κρατήσουν τα μάτια τους ανοικτά και να αντιμετωπίσουν τη σύγκρουση, ενώ κάποιες φορές λόγω του μεγάλου βάρους της μεταφερόμενης βόμβας έπεφταν νωρίτερα... Συνολικά δημιουργήθηκαν 647 μονάδες αποστολών

⁵ Hill, 2005, σελ. 6-11.

⁴ Hill, 2005, σελ. 3-4.

αυτοκτονίας μεταξύ 21^{ης} Οκτωβρίου 1944 και 15^{ης} Αυγούστου 1945. Δημιουργήθηκαν επίσης άλλες τρεις μετά το τέλος του πολέμου. Ο συνολικός αριθμός των νεκρών πιλότων, ανάλογα με την πηγή αναφοράς, φαίνεται να είναι 3.843 ή 3.349⁶.

Οι άνθρωποι που λάμβαναν μέρος σε αυτές τις αποστολές ("tokkōtai") ξεκινούσαν έχοντας δεδομένο το θάνατό τους. Αυτός ήταν και ο κυριότερος λόγος που η ηγεσία αρνήθηκε αυτές οι αποστολές να αποτελέσουν επίσημο τμήμα της επιχειρησιακής δραστηριότητας του ιαπωνικού στρατού ή ναυτικού. Προτίμησε να φαίνεται πάντα ότι ο σχηματισμός αυτών των μονάδων ξεκινούσε και ολοκληρωνόταν από εθελοντές.

Κριτήρια επιλογής-εκπαίδευση για τις Αποστολές Αυτοκτονίας

Για να λάβει κάποιος μέρος σε αυτές τις αποστολές, δε χρειαζόταν να είναι υψηλόβαθμος ή έμπειρος πιλότος. Ακόμη και ο πιλότος με τη μικρότερη (ή και μηδαμινή) εμπειρία μπορούσε να λάβει μέρος, αρκεί να τον καθοδηγούσε κάποιος πιο έμπειρος. Για να είμαστε ρεαλιστές, τα απαραίτητα προσόντα για ένα kamikaze ήταν: νεαρή ηλικία, πάθος, ενεργητικότητα και ένα «καλό μυαλό». Οι kamikaze ήταν ουσιαστικά δύο κατηγορίες πιλότων: εκείνοι που είχαν ολοκληρώσει το εκπαιδευτικό πρόγραμμα πιλότων του ναυτικού και εκείνοι που ήταν φοιτητές και απόφοιτοι πανεπιστημιακών σχολών. Σε κανονικές συνθήκες οι tokkōtai πιλότοι ήταν εθελοντές. Η διαδικασία εύρεσής τους ήταν απλή. Στις περισσότερες περιπτώσεις ζητούσαν από τα μέλη μίας μονάδας να συ-

Ο συνολικός αριθμός των νεκρών πιλότων ανήλθε περίπου σε 3.843.

γκεντρωθούν σε μία αίθουσα. Εκεί, μετά από ομιλία που εξυμνούσε τη σημασία να πολεμά κάποιος για την πατρίδα του και να θυσιάζεται για τον αυτοκράτορα, ζητούσαν εθελοντές για επιχειρήσεις

⁶ Ohnuki-Tierney, 2002, σελ. 167.

αυτοκτονίας. Ήταν πολύ δύσκολο για κάποιον να αρνηθεί να λάβει μέρος, όταν εβλεπε τον ενθουσιασμό με τον οποίο συνάδελφοί του δήλωναν εθελοντές. Εντυπωσιακό είναι ότι, όταν ο Υποναύαρχος Ōnishi ξεκίνησε το σχηματισμό των αποστολών αυτοκτονίας, κανένας από τους επαγγελματίες πιλότους που είχαν αποφοιτήσει από στρατιωτικές ακαδημίες δε δήλωσε συμμετοχή σε αυτές τις αποστολές. Έτσι «ζήτησε» περισσότερο επιτακτικά τη συμμετοχή κάποιων στις tokkōtai επιχειρήσεις. Ένας από αυτούς ήταν ο Seki Yukio, ο οποίος οδήγησε την πρώτη και ουσιαστικά πιο επιτυχημένη επιχείρηση στο Leyte. Όπως αναφέρεται

από την Ohnuki-Tierney, όταν έλαβε ο συγκεκριμένος πιλότος τη διαταγή να συμμετάσχει στην αποστολή, είπε:

«Εάν είναι διαταγή, θα την εκτελέσω. Αλλά δεν ξεκινώ προς το θάνατο προς χάριν του Αυτοκράτορα ή της Αυτοκρατορικής Ιαπωνίας. Πηγαίνω για την αγαπημένη μου γυναίκα... Θα πεθάνω γι' αυτήν που αγαπώ περισσότερο από κάθετι άλλο, για να την προστατεύσω»⁷.

Το γεγονός ότι στρατιωτικοί καριέρας δεν προθυμοποιήθηκαν να συμμετάσχουν στις αποστολές, σε αντίθεση με τους φοιτητές και εκπαιδευόμενους πιλότους, έγινε γνωστό και προκάλεσε αντιδράσεις, που όμως δεν άλλαξαν την πορεία των επιχειρήσεων. Μετά τη συγκέντρωση και δήλωση των εθελοντών ο επικεφαλής αξιωματικός αποφάσιζε για το ποιος τελικά θα είχε συμμετοχή στις αποστολές και με ποια σειρά θα έφευγε. Η οικογενειακή κατάσταση και κάποιες άλλες ιδιαίτερες συνθήκες προστάτευαν πιλότους από το να επιλεγούν σε αποστολές αυτοκτονίας. Γιοί από μεγάλες πολιτικές ή στρατιωτικές οικογένειες ή μέλη της αυτοκρατορικής οικογένειας επιλέγονταν «εθελοντές» χωρίς «δεύτερη συζήτηση». Όταν οι πιλότοι ήταν γιοί μοναδικοί ή οι μεγαλύτεροι γιοί στην οικογένειά τους, εξαιρούνταν από τις επιχειρήσεις, προκειμένου να μείνουν και να φροντίσουν τους γονείς τους. Πιλότοι με ιδιαίτερες γνώσεις στο αντικείμενό τους ήταν πολύ καλοί «εθελοντές» υποψήφιοι. Το ίδιο και όσοι διέθεταν πολύ καλό παράστημα. Κάποιες φορές επίσης ήταν τραγικό να μην είσαι αρεστός στους ανώτερους σου... Στην πραγματικότητα τα κριτήρια επιλογής

⁷ Ohnuki-Tierney, 2002, σελ. 166.

⁸ Ohnuki-Tierney, 2006, σελ. 4-8.

δεν έγιναν ποτέ πλήρως φανερά⁸.

Οι tokkōtai πιλότοι επιλέγονταν για να πεθάνουν. Δεν ήταν επιτρεπτό να επιστρέψουν ζωντανοί, ακόμη και αν δεν εύρισκαν το στόχο τους. Επιπλέον οι συνθήκες στις μονάδες δεν τους επέτρεπαν να ελπίζουν... Στο πρώτο τους μάθημα διδάσκονταν πώς να χρησιμοποιούν το περίστροφό τους προκειμένου να αυτοκτονήσουν για να αποφύγουν τη σύλληψή τους. Αυτή η διδασκαλία περιελάμβανε πολλές λεπτομέρειες, όπως που να το τοποθετήσουν, έτσι ώστε να πεθάνουν ακαριαία... Επίσης μάθαιναν ότι σε περίπτωση που δεν το χρησιμοποιούσαν και προσπαθούσαν να διαφύγουν, θα τους σκότωναν άλλοι συνάδελφοι από αυτούς που έμεναν πίσω. Στη διάρκεια της εκπαίδευσής τους οι σωματικές τιμωρίες ήταν πολύ συχνές, και μάλιστα ομαδικές. Αυτό υποτίθεται ότι είχε ως στόχο να τους μάθει να αντέχουν τον πόνο και το αίμα και να είναι το ίδιο σκληροί με τους εκπαιδευτές τους.

Παρά την πολύ μικρή και διστακτική συμμετοχή των έμπειρων πιλότων καριέρας στις αποστολές, η συμμετοχή των φοιτητών και εκπαιδευόμενων πιλότων ήταν ενθουσιώδης και εντυπωσιακή. Πολύ σύντομα οι επικεφαλής διαπίστωσαν ότι είχαν διπλάσιους εθελοντές σε σχέση με τα διαθέσιμα αεροπλάνα.

Πολιτισμικό υπόβαθρο Αποστολών Αυτοκτονίας

Είναι γνωστό ότι τον τελευταίο χρόνο του πολέμου πάρα πολλοί από τους εθελοντές ήταν φοιτητές σε πανεπιστημιακές

σχολές με ανθρωπολογικό και νομικό χαρακτήρα, ενώ άλλοι μελετούσαν ξένες γλώσσες και λογοτεχνία. Κάποιοι διάβαζαν λογοτεχνικά έργα τη μέρα πριν την τελευταία αποστολή τους. Ο αριθμός των βιβλίων που είχαν διαβαστεί και περιγράφεται στα ημερολόγια και στις συζητήσεις αυτών των πιλότων είναι απίστευτος. Τις περισσότερες φορές ήταν έργα διαβασμένα από το πρωτότυπο, όπως Πλάτωνας, Αριστοτέλης, Ζήνωνας, μέχρι έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα (Rousseau, Roland, Kant, Hegel, Nietzsche, Goethe, Marx, Lenin, Tolstoy, Dostoyevsky)⁹. Από τις επιστολές και τα γράμματά τους ξέρουμε ότι ο ενθουσιασμός για τη συμμετοχή τους σε αυτές τις αποστολές πήγαζε από αγάπη στην οικογένειά τους, την πατρίδα, την παράδοσή τους και από πίστη στον Αυτοκράτορα. Κάποιοι πίστευαν ότι ο θάνατός τους θα ήταν μία προσφορά και ανταπόδοση στους γονείς, τους δασκάλους και τους φίλους τους. Επιπλέον, η συνειδητή απόφασή τους να συμμετέχουν σε επιχειρήσεις με προοδεδικασμένο το θάνατό τους ήταν απολύτως σύμφωνη με την ιαπωνική φιλοσοφία και παράδοση σχετικά με τον εθελοντικό θάνατο¹⁰. Η αυτοκτονία στην Ιαπωνία δεν αποτελεί ντροπή και δε φέρει κανένα κοινωνικό στίγμα όπως στη δύση. Θεωρείται ένας αποδεκτός τρόπος εξόδου από μία δύσκολη κατάσταση, όταν ο εμπλεκόμενος δεν μπορεί να δει άλλη λύση¹¹. Για το λόγο αυτό Ιάπωνες ήρωες που επιχειρήσαν *seppuku* (ο τρόπος που οι σαμουραΐ αυτοκτονούσαν με προκλητή εκσπλάχνωση) τυγχάνουν ιδιαί-

⁹ Hill, 2005, σελ. 12-20.

¹⁰ Pinguet, 1993, σελ. 15-25.

¹¹ Morris, 1975, σελ. 15.

τερων τιμών. Το να είναι κάποιος έτοιμος να πεθάνει σε κάθε στιγμή, είναι βασική αξία της φιλοσοφίας των Σαμουράι¹². Στην ιαπωνική εικονογραφία των kamikaze υπάρχουν πάρα πολλές αναφορές στον Kusonoki και τον αδελφό του, δύο αδέρφια σαμουράι από τους οποίους ο δεύτερος ευχόταν να είχε επτά ζωές και να τις θυσιάζε για τη χώρα του¹³.

Επιπλέον, η ιαπωνική θρησκεία ενίσχυε τις θετικές απόψεις για τον εθελοντικό θάνατο. Αρχές του Σιντοϊσμού και του Βουδισμού, όπως και του Κομφουκιανισμού, συνεισέφεραν σημαντικότερα στο Bushido, τον τρόπο ζωής που πρέπει να ακολουθούν άνθρωποι που πολέμου, με έμφαση στην πειθαρχία και αυτοπειθαρχία, κουράγιο, θάρρος και πατριωτισμό. Εκείνοι που ακολουθούσαν αυτόν τον κώδικα καλούνταν να πολεμήσουν «μέχρι να σπάσει το τελευταίο τόξο τους και να καταναλωθεί το τελευταίο βέλος τους». Σε αυτόν τον κώδικα ο Κομφούκιος φέρεται να υποστηρίζει, ότι ο άνθρωπος πρέπει να ζει με έναν τέτοιο τρόπο ώστε να είναι προετοιμασμένος κάθε στιγμή να πεθάνει¹⁴.

Είναι προφανές ότι ο ακόλουθος «κώδικας πολεμικού ήθους» που μοιράστηκε στις Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας στις 8 Ιανουαρίου 1941, έχει δανειστεί στοιχεία από τον κώδικα Bushido:

«...Μη μείνετε ζωντανό με συναισθήματα ντροπής. Και μην πεθάνετε αφήνοντας ένα άσχημο όνομα πίσω σας. Μη διστάσετε να πεθάνετε στο όνομα της αιώνιας δικαιοσύνης...»¹⁵.

Τα κίνητρα των πιλότων «Kamikaze»

Γιατί τελικά τόσο πολλοί φοιτητές αποφάσισαν να συμμετέχουν εθελοντικά στις αποστολές αυτοκτονίας; Για πολλούς ήταν ευκολότερο να δηλώσουν προθυμία να είναι tokkōtai πιλότοι, όταν ήξεραν πολύ καλά πως, χάνοντας τον πόλεμο, η ζωή τους έτσι ή αλλιώς ήταν σε μεγάλο κίνδυνο. Γι' αυτό, αν ήταν να πεθάνουν, προτιμούσαν να πεθάνουν σαν ήρωες. Σε γραπτά που άφησαν πίσω τους, φαίνεται ότι ένας πολύ σημαντικός λόγος για την απόφασή τους δεν ήταν τόσο πιέσεις από το περιβάλλον των φίλων τους, όσο το ότι οι ίδιοι δεν άντεχαν να βλέπουν φίλους και συμμαθητές τους να προθυμοποιούνται να δώσουν τις ζωές τους για να προστατεύσουν εκείνους. Επίσης τα συναισθήματα θαυμασμού που έβλεπαν να υπάρχουν για αυτούς που ήδη είχαν δώσει τις ζωές τους σε τέτοιες αποστολές, ήταν κινητοποιητικά για την απόφασή τους¹⁶.

Σε συνέντευξη του 2002 ένας από τους πρώην πιλότους αναφέρει:

«...ήταν κατά μία έννοια μία περίοδος κρίσης. Έπρεπε να σώσουμε την πατρίδα. Για οποιονδήποτε λόγο, υπήρχε το συναίσθημα ότι, αν ήταν να πεθάνουμε στη μάχη, οι ειδικές αυτές αποστολές δε θα ήταν ο καλύτερος τρόπος; Όλοι οι πιλότοι έχουμε υπερηφάνεια, είμαστε διαφορετικοί από τους άλλους ανθρώπους, είμαστε οι ονομαστοί διαλεγμένοι πιλότοι...»¹⁷.

Την ίδια ελιτίστικη νοοτροπία επιβε-

¹² Yamamoto, 2000, σελ. 17.

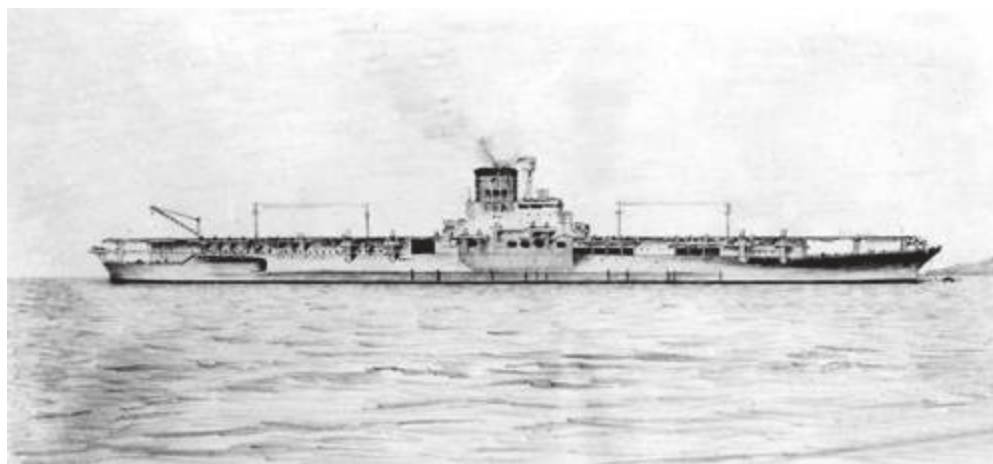
¹³ Morris, 1975, σελ.106-42.

¹⁴ Nitobe, 2001, σελ. 25-60.

¹⁵ Axel and Kase, 2002, σελ. 9.

¹⁶ Iritani, 1991, σελ. 120-180.

¹⁷ Naemura, συζήτηση, 8 Οκτωβρίου 2002, σε Hill, 2005, σελ.32.

βαιώνει και ένας ακόμη πιλότος του ναυτικού, ο Hashiuchi, ο οποίος αναφέρει: «...όταν συμμετέχεις σε κάτι τέτοιο, αρχικά στην ατμόσφαιρα δεν υπάρχει τίποτε άλλο παρά μόνο συναίσθημα φόβου. Όταν όμως ακούς τη μηχανή του αεροπλάνου να παίρνει μπροστά... - ουάαα!»

Μαζί με την υπερηφάνεια ήταν και η ματαιοδοξία:

«...Επειδή ήμασταν άντρες, ήμασταν ματαιόδοξοι. Ήταν ντροπή να χάσεις την ψυχραιμία σου... Έτσι κι αλλιώς δεν είχες πολύ χρόνο, αλλά υπήρχε πάντα η ευκαιρία να κοιτάξεις πίσω σου και να προσπαθήσεις να χαμογελάσεις... Ήθελες να σε εξυμνούν μετά το θάνατό σου, τόσο όσο το ζητούσες και στη ζωή σου. Ήθελες να λένε για σένα: Ο Yokota ήταν νέος, αλλά φέρθηκε με απaráμιλλη γενναιότητα. Ήταν αξιοπρεπής μέχρι το τέλος. Θα ήταν τρομερό να λένε: ήταν μία σκέτη ντροπή. Όπως ένας πιλότος Kaiten. Υπήρξε μόνο ένας από την ομάδα μας. Ήταν μία ντροπή για την ομάδα Kaiten»¹⁸.

Ένας πολεμικός ανταποκριτής, ο Kawachi, που πήγαινε πολύ συχνά να καλύψει τις τελευταίες μέρες και ώρες των kamikaze παρατηρεί ότι: «Ήθελαν να αφήσουν μία λαμπρή κληρονομιά. Ήθελαν να έχουν έναν καλό θάνατο... Οι περισσότεροι από αυτούς έβαζαν κολώνια πριν ξεκινήσουν την αποστολή τους. Κάποιοι άλλοι φρόντιζαν το σχήμα των δοντιών τους, τα τρόχιζαν ώστε να έχουν το τέλειο σχήμα όταν θα πέθαιναν»¹⁹.

Ένας Ōka πιλότος κόμπαζε για το πως θα χτυπούσε το στόχο του στο κέντρο και μετά ξέσπασε: «Μάνα! Το Ναυτικό προσπαθεί να με σκοτώσει». Ο Naitō²⁰ παρατηρεί ότι τέτοιου τύπου συμπεριφορές δεν ήταν τόσο ασυνήθεις μεταξύ των συγκεκριμένων πιλότων.

Συχνά οι συγκρούσεις αυτού του τύπου δεν εκδηλώνονταν φανερά. Αφού έλαβε τη διαταγή να γυρίσει πίσω λόγω πυκνής ομίχλης, ο Nagatsuka, kamikaze πιλότος, συνέλαβε τον εαυτό του να είναι διχασμένος σχετικά με την κίνηση

¹⁸ Yokota, 2000, σελ.310.

¹⁹ Kawashi, 2000, σελ. 119-20.

²⁰ Naitō, 1989, σελ.172.

αυτή. Με την επιστροφή του στη βάση θα τυραννιόταν από την ανικανότητά του να βρεί και να διευκρινίσει αν η ανακούφισή του να είναι ζωντανός είναι αποτέλεσμα δειλίας ή λογικής²¹.

Η ψυχολογία των πιλότων

Στα τέλη Μαΐου του 1945, το Τμήμα Εκπαίδευσης της Αεροπορίας Στρατού έστειλε έναν ειδικό να εκτιμήσει την ψυχολογική κατάσταση των πιλότων kamikaze της 6^{ης} Μονάδας Αεροπορίας Στρατού. Διαπιστώθηκε ότι περίπου το ένα τρίτο των πιλότων ήταν αμφιταλαντευόμενο, ανίκανο να έχει μία σταθερή θέση σχετικά με την αποστολή και ότι η ατμόσφαιρα ακριβώς πριν την αναχώρησή τους ήταν ιδιαίτερα «ευαίσθητη»²².

Ένας λόγος επίσης που το ηθικό των kamikaze πιλότων δεν ήταν υψηλό, όπως αναφέρει ο Yokota, ήταν οι πολλές κατ'επανάληψη ακυρώσεις των αποστολών. Ο ίδιος περιγράφει τις προ-

σωπικές του εμπειρίες από αρκετές αποστολές που όμως δεν ολοκληρώθηκαν λόγω μηχανικών προβλημάτων ή απώλειας των στόχων. Το χειρότερο ήταν ότι με την επιστροφή τους έπρεπε να υποστούν τη δημόσια προσβολή από τους υπόλοιπους για την αποτυχία της αποστολής²³.

Άλλος ένας λόγος ο οποίος επηρέαζε αρνητικά την ψυχολογία των πιλότων και αντανakλούσε σε θέματα πειθαρχίας, ήταν η πίεση του να είναι «ζωντανοί θεοί». Αυτό αφορούσε περισσότερο σε εκείνους που ακολουθούσαν εκπαιδευτικές περιόδους μεγάλης διάρκειας. Ένα καλό παράδειγμα σε αυτή την περίπτωση είναι η συμπεριφορά των kamikaze της μονάδας Ōka «θεοί του Ανέμου». Άρχισαν να αναρωτιούνται γιατί θα έπρεπε να συνεχίσουν μία ζωή με τόσο αυστηρή πειθαρχία, σταμάτησαν να χαιρετούν στρατιωτικά, άφηναν τα μαλλιά τους μακριά, παραπονούνταν για το φαγητό, κατέφευγαν σε κατάχρηση αλκοόλ και διαπληκτισμούς με ταξύ τους.

²¹ Nagatsuka, 1974, σελ. 192.

²² Ninagawa, 1998, σελ. 131.

²³ Yokota και Harrington, 1962, σελ. 227-8.

Ένας λόγος που μπορούσε να αποτελέσει αιτία διαπληκτισμού ήταν το ποιος θα είναι στην πρώτη ομάδα που θα χρησιμοποιήσει ένα καινούριο όπλο.

«Ήξεραν ότι θα πεθάνουν και η αναμονή αυτή ήταν χειρότερη και από το θάνατο. Την ίδια ώρα είχαν άγχος για να είναι οι πρώτοι θεοί του Ανέμου που θα πέθαιναν. Η πρώτη επιχείρηση θα ήταν ένα εθνικό θέμα, η δεύτερη θα ήταν απλώς άλλη μία επιχείρηση... Έχοντας ζήσει μία ζωή σαν ζωντανοί ήρωες, οι άνδρες δεν ήθελαν να πεθάνουν και να ξεχαστούν τόσο γρήγορα μετά το θάνατό τους»²⁴.

Διαπληκτισμοί επίσης υπήρχαν όταν τους δινόταν η δυνατότητα να διαλέξουν το όπλο που θα χρησιμοποιούσαν στην αποστολή τους. Οι περισσότεροι δεχόντουσαν την πρόσκληση προς το θάνατο αμέσως, κάποιοι όμως αρνούνταν να πεθάνουν με κάτι λιγότερο από μία καινούρια βόμβα²⁵.

Δεν ήταν μόνο το μέσο που θα τους οδηγούσε στην αιωνιότητα αλλά και η επιλογή του στόχου που ήταν σημαντική. «Όχι αυτοκτονία για ένα μικρό πλοίο!»²⁶.

Το γεγονός είναι ότι ένας μεγάλος αριθμός στρατιωτών αποφάσισε να πεθάνει προκειμένου να είναι ειρῆ, πνεύματα-φύλακες της πατρίδας τους. Οι στρατιώτες που πέθαιναν στη μάχη ήταν εθνικοί θεοί.

Ανταμοιβές πιλότων Kamikaze

Οι kamikaze έγιναν είδωλα από τον τύπο και αναφέρονταν σε αυτούς σαν «θεούς-ήρωες». Οι φωτογραφίες τους γίνονταν πρωτοσέλιδα. Λάμβαναν παθια-

σμένα ερωτικά γράμματα από κοπέλες. Πρέπει να σημειωθεί ότι σε μία περίοδο που η χώρα υπέφερε από ελλείψεις τροφίμων, οι πιλότοι αυτοί είχαν μία εξαιρετική διατροφή. Σε συμπλήρωμα όλων αυτών η στρατιωτική ηγεσία εξασφάλισε τη διαμονή τους σε εξαιρετικά καταλύματα²⁷.

Με την ολοκλήρωση της αποστολής, οι πιλότοι λάμβαναν μεταθανάτιες ανταμοιβές. Τους αποδίδονταν δύο βαθμοί στην ιεραρχία πάνω από το βαθμό που κατείχαν και αυτό αυτομάτως έδινε το δικαίωμα στην οικογένεια για μία καλύτερη σύνταξη. Επίσης, υπήρχαν κάποιοι ακόμη ανταμοιβές για τις οικογένειές τους, όπως τιμητικά σπίτια διαμονής ή τιμητικές θέσεις στις επίσημες εκδηλώσεις²⁸.

«Έχοντας ζήσει μία ζωή σαν ζωντανοί ήρωες, οι άνδρες δεν ήθελαν να πεθάνουν και να ξεχαστούν τόσο γρήγορα μετά το θάνατό τους».

Τελευταία αποστολή

Το πρωί της ημέρας της τελευταίας αποστολής οι πιλότοι φορούσαν λευκά μεταξωτά μαντήλια, όπως οι Σαμουράι, δείχνοντας ότι είναι έτοιμοι να πολεμήσουν μέχρι θανάτου. Μέλη των ομάδων Ōka φορούσαν μία ξεχωριστή φόρμα με κουμπιά που είχαν ζωγραφισμένο άνθος κερασιάς με τρία πέταλα. Οι πιλότοι Kaiten φορούσαν διακριτικό στο μανίκι τους με

²⁴ Naitō, 1989, σελ. 85.

²⁵ Naitō, 1989, σελ. 138-9.

²⁶ Yokota, 2000, σελ. 309.

²⁷ Axel and Kase, 2002, σελ. 33-45.

²⁸ Hill, 2005, σελ. 20-25.

την επιγραφή «αν είχα επτά ζωές θα υπηρετούσα την πατρίδα μου με την καθεμία από αυτές», θυμίζοντας την τελευταία ευχή του αδελφού του Σαμουράι Kusonoki.

Όταν τα υποβρύχια άφηναν τη βάση τους, ένας μικρός στόλος τα ακολουθούσε, ενώ το συγκεντρωμένο πλήθος με υψωμένες σημαίες φώναζε τα ονόματα των tokkōtai πιλότων. Όσο διαρκούσε το ταξίδι, δε συμμετείχαν σε υπηρεσίες του πλοίου, ακόμη και αν προθυμοποιούνταν. Όταν πια έφταναν κοντά στο στόχο τους, ο κυβερνήτης προσέφερε δεξίωση προς τιμήν τους²⁹.

Κατά την πρώτη περίοδο των αεροπορικών αποστολών αυτοκτονίας, προσφερόταν προς τιμή των πιλότων δεξίωση και πλούσιο «προθανάτιο» γεύμα την παραμονή της αναχώρησης.

Τον Ιούνιο 1945, το Τμήμα Εκπαίδευσης της Αεροπορίας Στρατού κυκλοφόρησε μία επιστολή σχετικά με το ηθικό των πιλότων:

«Παρόλο που υπάρχουν κάποιοι που επιδιώκουν να τελειώσουν τη ζωή τους με αγνό και τιμητικό τρόπο, υπάρχει μία τάση μεταξύ πολλών άλλων Kamikaze πιλότων να αναζητούν γήινες απολαύσεις. Αυτό επιτρέπει σε αθώους άνδρες να δοκιμάζουν τέτοιες απολαύσεις και καταλήγει σε μία εμμονή για τη ζωή»³⁰.

Σε ένα από τα βιβλία της που αφορούν στους kamikaze πιλότους, η Ohnuki-Tierney (2006) δίνει μία διαφορετική εικόνα της τελευταίας ημέρας και νύχτας των πιλότων, βασισμένη σε ένα γράμμα της 21^{ης} Ιουνίου 1995 του Kasuga Takeo που ήταν επιφορτισμένος με την καθημερινή

φροντίδα των πιλότων (καθαριότητα, γεύματα...) στη ναυτική βάση Tsuchiura. Σύμφωνα λοιπόν με αυτή τη μαρτυρία, οι πιλότοι περιγράφονται να είναι απελπισμένοι το τελευταίο βράδυ τους. Κάποιοι από αυτούς κάθονταν με το κεφάλι σκυμμένο στο τραπέζι, κάποιοι άλλοι έγραφαν τις τελευταίες επιθυμίες τους, κάποιοι έκοβαν τα μαλλιά και τα νύχια τους για να σταλούν στην οικογένειά τους μετά την αποστολή, αφού δε θα υπήρχε το πτώμα τους για να κηδευτεί. Τα ημερολόγια αυτών των νέων ανδρών περιγράφουν όλη την αγωνία τους μέχρι την τελευταία στιγμή της αναχώρησής τους και αποτελούν μία πρόκληση για τις απόψεις και πεποιθήσεις που υπάρχουν εκτός της Ιαπωνίας, ότι οι Kamikaze πιλότοι θυσίαζαν τη ζωή τους για τον Αυτοκράτορα και ήταν ευτυχισμένοι γι' αυτό. Στην πραγματικότητα δεν είχαν καμία άλλη επιλογή, εκτός από το να ολοκληρώσουν την αποστολή τους. Οι tokkōtai πιλότοι αναπαρήγαγαν την αυτοκρατορική ιδεολογία στην πράξη, ενώ την ίδια ώρα αρνούσαν ή δεν μπορούσαν να την υιοθετήσουν στη νοοτροπία τους³¹.

Το ερώτημα είναι πώς όλοι αυτοί οι τόσο έξυπνοι και καλλιεργημένοι νέοι άνθρωποι «ενέδωσαν» στη στρατιωτική ιδεολογία ή δεν μπόρεσαν να αντιληφθούν τη στρατηγική της κυβερνήσής τους μέχρι να φτάσουν στο σημείο που δεν υπήρχε πια επιστροφή. Ασφαλώς το θετικό πολιτισμικό υπόβαθρο έπαιξε έναν πολύ σημαντικό ρόλο, δεν ήταν όμως αρκετό να δικαιολογήσει αυτή την τόσο θετική στάση τους σε αυτές τις αποστολές.

²⁹ Yokota, 2000, σελ. 305-310.

³⁰ Axell και Kase, 2002, σελ. 69-70.

³¹ Ohnuki-Tierney, 2006, σελ. 9-13.

Επιστράτευση της αισθητικής

Ουσιαστικά, το ερώτημα που τίθεται είναι πώς το ιαπωνικό κράτος μπόρεσε να περάσει τα εθνικιστικά του μηνύματα στον ιαπωνικό πληθυσμό και αν τελικά ο τρόπος αυτός ήταν επιτυχής. Ή πώς ένα σύστημα πεποιθήσεων γίνεται μία πολιτική ιδεολογία υπό ένα ολοκληρωτικό, εθνικιστικό, αποικιοκρατικό ή όποιο άλλο καθεστώς. Μία απάντηση δίνεται από την Ohnuki-Tierney (2006) με την ερμηνεία που δίνει στη χρήση του συμβόλου της ανθισμένης κερασιάς από την ιαπωνική κυβέρνηση. Υποστηρίζει ότι όλα αυτά τα μηνύματα ενσωματώθηκαν στο σύμβολο αυτό και, όπως τα πέταλα του άνθους στο απώγειο της ομορφιάς του πέφτουν, με τον ίδιο τρόπο θυσιάστηκε αυτή η elite της νεολαίας για τον αυτοκράτορα.

Πώς όμως έγινε αυτή η ενσωμάτωση; Θα πρέπει πρώτα να εξετάσουμε συνοπτικά, τον τρόπο με τον οποίο η αισθητική μπορεί να χρησιμοποιηθεί για πολιτικούς σκοπούς. Ο όρος «αισθητική» παραπέμπει σχεδόν πάντα στην τέχνη. Ο γερμανικός και ιταλικός φασισμός είναι γνωστοί για την «αισθητική» τους, τόσο σε υψηλά επίπεδα με τη βαγκνεριανή τέχνη όσο και σε πιο άκομψα. Η ομορφιά της ιαπωνικής αισθητικής με τα άνθη κερασιάς εξυμνήθηκε σε πολλές μορφές τέχνης. Το άνθος που επιστρατεύθηκε είχε τη φυσική του ομορφιά, που μπορούσε να εκφράσει τόσο την αγροτική όσο και την αστική τάξη, ήταν επομένως ιδανική εικόνα να συνδυαστεί με την έννοια του εθνικισμού.

Από την εποχή της περιόδου Meiji στην Ιαπωνία (1868-1912), επιτυχείς

κυβερνήσεις προσπάθησαν να αποδώσουν μέσω της τέχνης (σε επίπεδο οπτικό και διανοητικό) τόσο τις στρατιωτικές επιχειρήσεις τους όσο και, πολύ περισσότερο, τους θανάτους των στρατιωτών στο πεδίο της μάχης. Η εικόνα των ανθέων κερασιάς «αναπτύχθηκε» με πολλούς τρόπους σαν το σύμβολο των στρατιωτών που θυσιάζονται για την τιμή του Ιάπωνα αυτοκράτορα. Η οπτική αισθητική των συγκεκριμένων συμβόλων παρέπεμπε στην «ιαπωνική ψυχή» (yamato damashii), ό,τι πολυτιμότερο για τον ιαπωνικό λαό που καλλιεργούσε την πεποίθηση στους νέους ότι δεν πρέπει να φοβούνται το θάνατο. Την εποχή της ιαπωνικής αποικιοκρατίας, δέντρα κερασιάς είχαν φυτευθεί σε όλες τις αποικίες, έτσι ώστε η ιαπωνική ψυχή να υπάρχει παντού και επομένως ο χώρος της αποικίας να

είναι ιαπωνικός χώρος και έμψυχος. Το νόημα των ανθέων κερασιάς επεκτάθηκε σε όλη τη διαδρομή της ανθρώπινης ζωής μέχρι το θάνατο. Τα άνθη που έπεφταν συμβόλιζαν τους στρατιώτες που έπεφταν στο πεδίο της μάχης.

Το απόγειο της δόξας του συγκεκριμένου συμβόλου ήταν την εποχή των αποστολών tokkōtai. Ένα άνθος κερασιάς σε ροζ ή λευκό φόντο ήταν ζωγραφισμένο και στις δύο πλευρές του αεροπλάνου, ενώ πολλά ιαπωνικά ονόματα για τα άνθη κερασιάς χρησιμοποιήθηκαν σαν ονόματα για τις ομάδες πληρωμάτων που λάμβαναν μέρος στις αποστολές. Άλλοι έκαναν αναφορές στο ίδιο σύμβολο στα τελευταία τους ποιήματα. Μία αρκετά γνωστή φωτογραφία της περιόδου αυτής δείχνει κοπέλες, μαθήτριες των τελευταίων τάξεων του σχολείου, να κουνούν κλαδιά με άνθη κερασιάς, χαιρετώντας τους πιλότους στην απογείωση για την τελευταία πτήση τους.

Η ιαπωνική κουλτούρα κάνει διάκριση των νοημάτων που δίνονται στα άνθη κερασιάς με βάση το είδος τους, το χρώμα τους, το επίπεδο της εξέλιξής τους (μπουμπούκι, άνθος με λίγα ή περισσότερα πέταλα...). Σε ατομική βάση, το άνθος αποτελεί ένα σύμβολο για τις διαδικασίες της ζωής, του θανάτου και της αναγέννησης όσο και για τις σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, της παραγωγής και αναπαραγωγής. Σε μία πιο αφηρημένη βάση συμβολίζει την ανατροπή από το φυσιολογικό, τον αντι-εαυτό (αλλαγή της κοινωνικής

ταυτότητας, ψυχική ασθένεια...) και την μη αναπαραγωγική σεξουαλικότητα (γκείσες...). Και τα δύο αυτά θέματα διαπραγματεύονται την αναπαραγωγικότητα στη φυσιολογική κοινωνία³². Σε ομαδική βάση, παρόλο που στο μωσαϊκό της ιαπωνικής κοινωνίας κάθε κοινωνική ομάδα έχει τη δική της παράδοση σχετικά με τα άνθη κερασιάς, το συγκεκριμένο σύμβολο απέκτησε έναν επικρατούντα ρόλο. Αξίζει να σημειωθεί ότι χρησιμοποιήθηκε από την ιαπωνική κοινωνία στην προσπάθειά της να κτίσει μία διαφορετική κοινωνική ταυτότητα από την Κίνα, η οποία χρησιμοποιούσε τα άνθη δαμασκηνιάς με ανάλογα νοήματα. Το άνθος κερασιάς έχει την ίδια δύναμη ακόμη και στη σημερινή ιαπωνική κουλτούρα!

Όλοι αυτοί οι νέοι πιλότοι μπορεί να μην υποστήριζαν την επεκτατική ιαπωνική ιδεολογία, δεν μπορούσαν όμως να αντιπαρατεθούν ευθέως στο επιστρατευμένο νόημα που είχαν αποκτήσει τα άνθη κερασιάς...

Με την ανακοίνωση της ιαπωνικής παράδοσης και το τέλος του πολέμου, ο υποναύαρχος Takijiro Ōnishi που συνέδεσε την παρουσία του με τη γένεση των kamikaze αποστολών, ακολουθώντας την παραδοσιακή ιαπωνική μέθοδο, έθεσε τέρμα στη ζωή του. Αρνήθηκε την παροχή βοήθειας για ανακούφιση από τον πόνο σαν μία ύστατη προσπάθεια «επανόρθωσης» ή συγχώρεσης. Η δική του άποψη για τη ζωή φαίνεται σε ένα ποίημα που έγραψε για τους kamikaze πιλότους³³:

³² Ohnuki-Tierney, 2006, σελ. 11.

³³ Hill, 2005, σελ. 30-35.

*Ανθίζοντας σήμερα, μετά σκορπίζετε στον άνεμο.
Η ζωή μοιάζει με ένα λεπτεπίλεπτο λουλούδι.
Μπορεί κανείς να προσδοκά η ομορφιά της να διαρκέσει
για πάντα;*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✎ Axell, A. and Kase, H. (2002), Kamikaze: Japan's Suicide Gods (Pearson Education Limited).
- ✎ Hill, P. (2005), "Kamikaze 1943-5", σε Diego Gambetta, ed., Making Sense of Suicide Missions (Oxford: University Press), pp. 1-42.
- ✎ Iritani, T. (1991), Group Psychology of the Japanese in Wartime (London: Kegan Paul International).
- ✎ Kawashi, U. (2000), "Reporting from Imperial General Headquarters", σε H. Cook και T. Cook eds, Japan at War: An Oral History. (London: Phoenix Press).
- ✎ Millot, B. (1971), Divine Thunder: The Life and Death of the Kamikaze (London: Macdonald).
- ✎ Morris, I. (1975), The Nobility of failure. London: Martin Secker και Warburg.
- ✎ Nagatsuka, R. (1974), I was a kamikaze (New York: Macmillan).
- ✎ Naito, H. (1989), Thunder Gods: The Kamikaze Pilots Tell Their Story. Tokyo: Kodansha International.
- ✎ Ninagawa, J. (1998), Student Mobilization: War and youth. Tokyo: Yoshikawa Kobunkan.
- ✎ Nitobe, I. (2001), Bushido: The Soul of Japan (Tokyo: Teibi Publishing).
- ✎ Ohnuki-Tierney, E. (2002), Kamikaze, Cherry Blossoms and Nationalisms: The militarization of Aesthetics in Japanese History (Chicago and London: University of Chicago Press).
- ✎ Ohnuki-Tierney, E. (2006), Kamikaze Diaries: Reflections of Japanese Student Soldiers (Chicago and London: University of Chicago Press).
- ✎ Pinguet, M. (1993), Voluntary Death in Japan (Cambridge: Polity Press).
- ✎ Yamamoto, T. (2000), Hagagure: The Book of the Samurai, μτφρ. William Wilson (Tokyo: Kodansha International).
- ✎ Yokota, Y. (2000), "Volunteer" σε H. Cook και T. Cook eds., Japan at War: An Oral History (London: Phoenix Press).
- ✎ Yokota, Y. και Harrington, J. (1962). Kamikaze Submarine. New York: Norden.

ΚΙΜΩΝ

ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΜΙΣΟΥ ΤΟΥ 5ΟΥ ΑΙΩΝΑ Π.Χ.

ΚΕΙΜΕΝΟ: Χρήστος Αναγνώστου,
Απόφοιτος Φιλοσοφικής Σχολής, τμήμα Φιλολογίας
Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θράκης

Έχοντας ως βάση το γεγονός πως όταν εξελέγη στρατηγός, το 476 π.Χ., θα πρέπει να ήταν 30 χρονών, πρέπει να υποθέσουμε βάσιμα πως ο Κίμων γεννήθηκε το 506 π.Χ. Ανήκε στο μεγάλο γένος των Φιλαϊδών. Πατέρας του ήταν ο Μιλτιάδης, ο νικητής του Μαραθώνα, και μητέρα του ήταν η Ηγησιπύλη, μία πριγκίπισσα από τη Θράκη, κόρη του βασιλέως Ολόρου (από την ίδια οικογένεια καταγόταν και ο ιστορικός Θουκυδίδης). Τα πρώτα χρόνια της ζωής του Κίμωνα υπήρξαν πολύ δύσκολα, αφού ο πατέρας του πεθαίνοντας του άφησε ένα τεράστιο χρέος, το πρόστιμο που του είχε επιβληθεί για την αποτυχημένη εκστρατεία στην Πάρο. Η αδελφή του Κίμωνα, Ελπινίκη, τακτοποίησε την πληρωμή του προστίμου, όντας παντρεμένη με τον πάμπλου-

το Αθηναίο Καλλία, παρά τις αντιρρήσεις του αδελφού της, ώστε να μπορέσει αυτός να ασχοληθεί με την πολιτική.

Ο Κίμων είχε ιδιαίτερα γοητευτική εμφάνιση. Ήταν ψηλός, με πυκνά σγουρά μαλλιά και ωραίο πρόσωπο. Η μόρφωσή του δεν ήταν σπουδαία, γιατί στα κρίσιμα χρόνια της νεότητάς του έχασε τον πατέρα του. Ήξερε ιππασία, ποίηση και έπαιζε λύρα (τυπική εκπαίδευση Αθηναίου γαιοκτήμονα της εποχής πριν από τα Περσικά). Ήταν συμπαθητικός, ευπροσήγορος και γνώριζε καλά την τέχνη να κερδίζει την αγάπη του κόσμου και με τα φυσικά του χαρίσματα, αλλά και με την παροιμιώδη γενναιοδωρία του, όταν απέκτησε και πάλι δική του περιουσία. Ο Πλούταρχος αναφέρει ότι γκρέμισε τους φράκτες από τους κήπους του για να παίρνουν φρούτα οι συνδημότες του, οι Λακιάδες. Γινόταν συμπαθής με τη σεμνότητά του και έπειθε τους πολίτες με τη λογική παρά με την ευφράδειά του. Ήταν θαυμαστής της Σπάρτης και σε όλη του την πολιτική σταδιοδρομία αγωνίσθηκε για να καθιερώσει την ειρηνική συνύπαρξη της Σπάρτης με την Αθήνα.

Παντρεύτηκε την Ισοδίκη, από το μεγάλο γένος των Αλκμεωνιδών, γεγονός που έγινε αφορμή να σταματήσει η διαμάχη που υπήρχε μεταξύ των δύο οικογενειών. Έτσι, καρπώθηκε ο ίδιος τα οφέλη αυτής της συμφιλίωσης, καθώς σύντομα έγινε ο εκφραστής της αριστοκρατικής παράταξης της εποχής.

Μετά τα Μηδικά ο Αριστείδης, ως αρχηγός των αριστοκρατικών, και ο Θεμιστοκλής, ως ηγέτης των δημοκρατικών, ήταν οι φυσιογνωμίες που θα δέσποζαν στην πολιτική ζωή της Αθήνας. Αλλά, ο μεν Αριστείδης άφησε την Αθήνα για να επισκεφθεί τους τόπους των μελών της Αθηναϊκής Συμμαχίας, ώστε να καθορίσει τις ανάλογες εισφορές, ο δε Θεμιστοκλής δεν λειτούργησε διόλου κομματικά, πασχίζοντας να υλοποιήσει μεγαλόπνοα σχέδια που ο ίδιος συνελάμβανε, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μια δυσπιστία στο πρόσωπό του. Οι συνθήκες ήταν ευνοϊκές για τον Κίμωνα, ο οποίος εκλεγόταν στρατηγός ήδη από το 476 π.Χ., τη χρονιά δηλαδή που διαδέχθηκε τον Αριστείδα στην ηγεσία των αριστοκρατικών, έως το 462 π.Χ. συνεχώς.

Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΙΜΩΝΑ

Ο Κίμων, από το 476 π.Χ., τέθηκε επικεφαλής των συμμαχικών δυνάμεων και με αφετηρία το Βυζάντιο, ξεκίνησε η πρώτη συμμαχική επιχείρηση, να εκκαθαρισθούν τα θρακικά παράλια από τις Περσικές φρουρές. Πρώτα πο-

- ▲ Η Εκστρατεία του Κίμωνος στην Κύπρο, 450-449 π.Χ.
- ▼ Οι Αθηναϊκές εκστρατείες της δεκαετίας 470-460 π.Χ., τρεις από τις οποίες έγιναν υπό την ηγεσία του Κίμωνος.

λιορκήθηκε η Ηιόνα επιτυχώς και στη συνέχεια ο Δορίσκος, ο οποίος άντεξε για ένα χρόνο τουλάχιστον. Με αυτή την εκστρατεία οι Αθηναίοι έκαναν το πρώτο βήμα στη Θράκη, η οποία ήταν πλούσια σε ξυλεία, καθώς και σε μεταλλεία χρυσού και αργύρου.

Το 475, η Σκύρος, που αποτελούσε σημαντικότατο σημείο ελέγχου διακίνησης πλοίων στο Αιγαίο, παραδόθηκε στη συμμαχία, και οι Δόλοπες, που την είχαν καταλάβει, επειδή επιδίδονταν στην πειρατεία, καταδικάστηκαν από τη Δελφική Αμφικτιονία σε αποζημίωση που δεν μπορούσαν να καταβάλουν. Ο Κίμων, για να εξασφαλίσει την κατοχή της, έδιωξε τους Δόλοπες

και εγκατέστησε Αθηναίους κληρούχους. Σύμφωνα με δελφικό χρησμό, τα οστά του Θησέα έπρεπε να μεταφερθούν, από τους Αθηναίους, από τη Σκύρο στην Αθήνα. Ο Κίμων ήταν αυτός που εκπλήρωσε το χρησμό αυτό.

Η Κάρυστος, η μόνη πόλη της Εύβοιας που δεν άνηκε στην Αθηναϊκή Συμμαχία, πολιορκήθηκε το 474-472 π.Χ. Οι κάτοικοί της, Δρύοπες, αντιστάθηκαν γενναία, αλλά στο τέλος συνθηκολόγησαν και έγιναν αναγκαστικά μέλος της συμμαχίας. Η Κάρυστος είχε και αυτή σπουδαία θέση για τον έλεγχο της ναυσιπλοΐας στο Αιγαίο και δεδομένου ότι υπερίσχυε το αριστοκρατικό κόμμα που είχε προτιμήσει φιλοπερσική πολιτική στο παρελθόν, ήταν δύσκολο να δεχθεί η Συμμαχία την ουδετερότητά της, ενώ δεν είχε εκλείψει ο Περσικός κίνδυνος.

Το 469, εμφανίσθηκε η πρώτη δυσρέσκεια μέλους της Συμμαχίας. Η Νάξος, το ισχυρότερο νησί των Κυκλάδων, αποστάτησε. Οι λόγοι της αποστασίας δεν μας είναι έως τώρα γνωστοί. Η Νάξος είχε, όπως και η Κάρυστος, δυνατό αριστοκρατικό κόμμα, το οποίο οι Αθηναίοι δεν εμπιστεύονταν. Επίσης, είχε παραβιαστεί ο όρκος της Συμμαχίας και υπήρχε κίνδυνος ρήγματός της. Ο Κίμων λοιπόν έδρασε ακαριαία για να προασπίσει τα συμφέροντα της Συμμαχίας. Η Νάξος πολιορκήθηκε, συνθηκολόγησε και υποχρεώθηκε να περάσει στην τάξη των υποτελών συμμάχων.

Την περίοδο που η Αθηναϊκή Συμμαχία έδειχνε να παραπαίει, με μόνη ενέρ-

γεια κατά των Περσών την εκστρατεία της Θράκης, παρόλο που οι εισφορές των μελών πληρώνονταν κανονικά, το 468 οι Πέρσες άρχισαν να συγκεντρώνουν στρατό και στόλο στην Παμφυλία, με προφανή σκοπό να κινηθούν προς τη Μικρά Ασία και το Αιγαίο. Άμεσα άρχισαν ετοιμασίες για να αντιμετωπιστεί η απειλή των Περσών. Ο Κίμων ορίστηκε αρχηγός της εκστρατείας με 300 συμμαχικές τριήρεις (200 Αθηναϊκές) και 5.000 οπλίτες. Στις εκβολές του ποταμού Ευρυμέδοντα, μετά από ναυμαχία και πεζομαχία, οι Περσικές δυνάμεις έπαθαν πραγματική πανωλεθρία και εκμηδενίστηκαν. Ήταν μία νίκη του μεγέθους της Σαλαμίνας ή των Πλαταιών. Μετά τη νίκη αυτή, το κύρος της Συμμαχίας ενισχύθηκε σε αφάνταστο βαθμό, καθώς κάθε πόλη της Ιωνίας, της Καρίας και της Λυκίας, προσχωρούσε στη Συμμαχία για

**ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟ,
Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΚΑΙ
ΝΕΚΡΟΣ ΚΑΤΗΓΑΓΕ ΛΑΜΠΡΕΣ
ΝΙΚΕΣ
(«ΚΑΙ ΝΕΚΡΟΣ ΕΝΙΚΑ»).**

να διατηρήσει την ανεξαρτησία της.

Το 465, οι Αθηναίοι αποφάσισαν να στείλουν 10.000 άποικους, Αθηναίους και σύμμαχους, στη Θράκη, στις Εννέα Οδούς (στην περιοχή που αργότερα ονομάστηκε Αμφίπολη), προκειμένου να αρχίσουν την εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών της Θράκης. Η Θάσος, ένα από τα ισχυρά μέλη της Συμμαχίας, βλέποντας τα συμφέροντά της να απειλούνται αποστάτησε. Ο Κίμων για άλλη μια φορά επέβαλε την τάξη μετά από τριετή πολιορκία. Η Θάσος τιμωρήθηκε βαρύτατα. Ταυτόχρονα, οι άποικοι των Εννέα Οδών προχώρησαν προς την ενδοχώρα για να εδραιωθούν κοντα στα μεταλλεία χρυσού, και, όταν βρέθηκαν στο Δράβησκο της Ηδωνικής, δέχθηκαν επίθεση από της τοπικές θρακικές φυλές, με αποτέλεσμα τον εκμηδενισμό και την καταστροφή τους.

Οι δημοκρατικοί στην Αθήνα δραστηριοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της τελευταίας απουσίας του Κίμωνα, εκμεταλλεόμενοι και τη δυσφορία των Αθηναίων από τη φοβερή καταστροφή στο Δράβησκο και τον κατηγορήσαν για δωροδοκία. Ένας μάλιστα από τους κατηγορούς ήταν και ο ίδιος ο Περικλής, υποστηρίζοντας ότι ενώ έπρεπε μετά την παράδοση της Θάσους να πραγματοποιήσει μια εισβολή στη Μακεδονία, οπού επίσης υπήρχαν μεταλλεία, αυτός πήρε δώρο από το βασιλιά της Μακεδονίας Αλέξανδρο. Αφού κλήθηκε να λογοδοτήσει αμύνθηκε με επιτυχία και απαλλάχθηκε των κατηγοριών.

Αργότερα, η Σπάρτη, το 462 π.Χ., ζήτησε τη βοήθεια των Αθηναίων, γιατί ήταν σε πολύ δύσκολη θέση λόγω της εξεγέρσεως των ειλωτών. Η δημοκρατική παράταξη, η οποία είχε ανακτήσει τη δύναμή της, με αρχηγό τον Εφιάλτη, πρότεινε να μην αποσταλεί βοήθεια στη Σπάρτη, παρόλα αυτά οι Αθηναίοι μεταπείσθηκαν από τον Κίμωνα και έστειλαν στρατό να τη βοηθήσουν. Η είδηση της άφιξης 4.000 Αθηναίων οπλιτών, με επικεφαλής τον Κίμωνα, ανησύχησε τους Σπαρτιάτες, οι οποίοι, με το πρόσχημα ότι δεν τους χρειαζονταν πια, τους έδιωξαν. Αυτή την προσβολή, την πλήρωσε ο ίδιος ο Κίμων, ο οποίος τον επόμενο χρόνο εξοστρακίστηκε. Επίσης λύθηκε

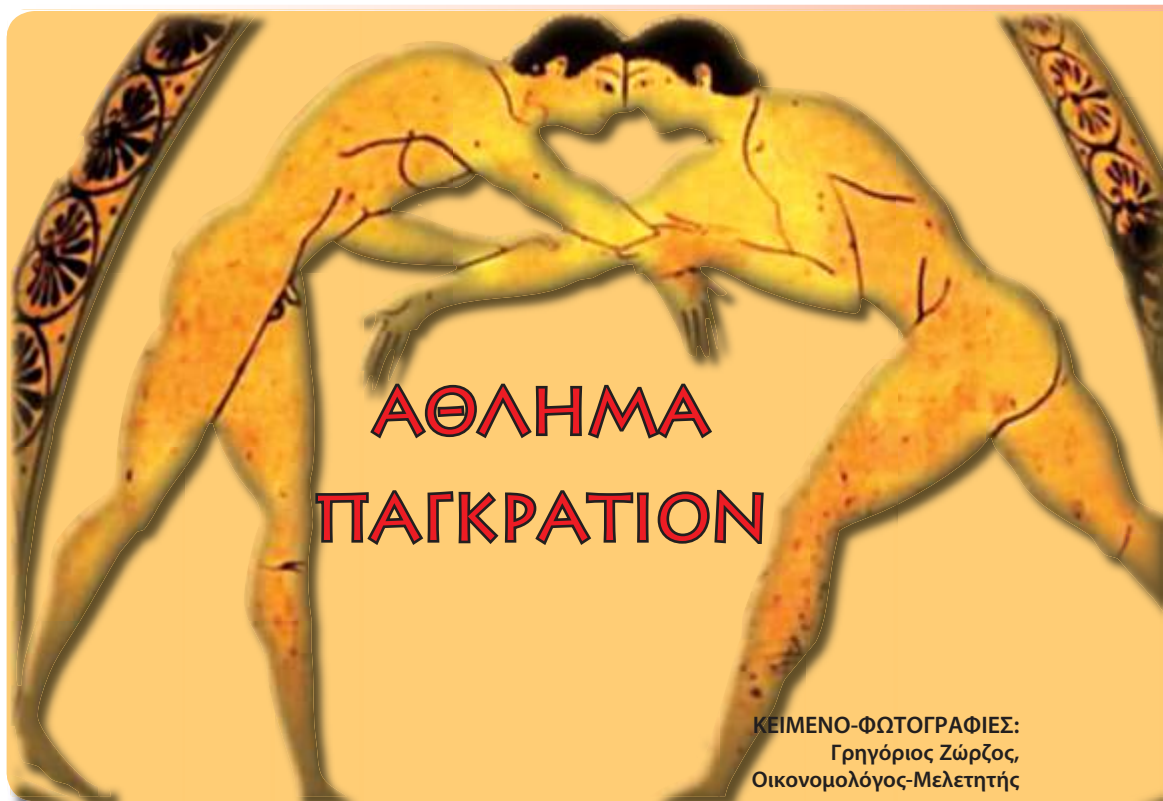
και η Ελληνική Συμμαχία του 481 π.Χ.

Από το 460 έως και το 454, οι Αθηναίοι εκστράτευσαν μαζί με τους συμμάχους τους στην Αίγυπτο με στόχο να βοηθήσουν τους εξεγερμένους Αιγυπτίους στον αγώνα τους κατά των Περσών. Παρά όμως την αρχική της επιτυχία, η επιχείρηση κατέληξε σε καταστροφή μεγάλου μεγέθους (χάθηκαν 20.000 άνδρες και 100 πλοία). Παράλληλα, με τη λύση της Ελληνικής Συμμαχίας, είχαν αρχίσει εχθροπραξίες μεταξύ Αθήνας και Πελοποννησίων. Οι Αθηναίοι τότε, με πρωτοβουλία του Περικλή, αποφάσισαν να ανακαλέσουν τον Κίμωνα, με την προϋπόθεση να μην εμπλακεί στα εσωτερικά της πόλης, και του ανέθεσαν να κλείσει το ένα από τα δύο μέτωπα, αυτό με τη Σπάρτη. Πράγματι, ο Κίμων, που ήταν αγαπητός στους Σπαρτιάτες, πέτυχε να συνάψει πεντηκονταετείς σπονδές.

Τέλος, το 450 π.Χ., ο Κίμων έπλευσε ξανά στην Κύπρο, με 200 τουλάχιστον συμμαχικές τριήρεις, με σκοπό να εκδιώξει τους Πέρσες, που είχαν κυριεύσει μεγάλο μέρος του νησιού, και να αποκαταστήσει την Αθηναϊκή κυριαρχία στην ανατολική Μεσόγειο. Στην Κύπρο πολιόρκησε το Μάριον και το Κίτιον. Το πρώτο, πιθανότατα, το κυριεύσε εύκολα, αλλά η πολιορκία του δευτέρου διαρκούσε πάρα πολύ χρόνο, επιπλέον οι αμυνόμενοι είχαν στις επάλξεις αρκετούς τοξότες που προκαλούσαν φθορά στους πολιορκητές. Οι Αθηναίοι μάλιστα υπέφεραν και από έλλειψη εφοδίων. Στο Κίτιον ο Κίμων άφησε την τελευταία του πνοή, με τους μελετητές να πιθανολογούν πως ο θάνατός του προήλθε είτε από αρρώστια είτε από τραύμα που υπέστη κατά τη διάρκεια της πολιορκίας. Πριν πεθάνει πάντως, έδωσε εντολή να λυθεί η πολιορκία και ο στρατός να αποπλεύσει για την Αθήνα. Κατά την επιστροφή έγινε ναυμαχία και πεζομαχία στη Σαλαμίνα της Κύπρου με τους Αθηναίους και τους Συμμάχους τους να κατανικούν τον Περσικό στρατό και στόλο, δίχως μάλιστα να έχει γίνει γνωστός ο θάνατος του Κίμωνα στους στρατιώτες του. Ήταν η τελευταία νίκη του μεγάλου στρατηγού που, αν και νεκρός, νίκησε τους αντιπάλους του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- 📖 Πλουτάρχου Βίοι: «Κίμων», Στερεότυπη έκδοση της Οξφόρδης.
- 📖 Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος Γ1, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1972.
- 📖 Βίκενς Ούλερ, Αρχαία Ελληνική Ιστορία, μτφρ. Ιωάννης Τουλουμάκος, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1976.
- 📖 Olsted A., T., Ιστορία της Περσικής Αυτοκρατορίας, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 2002.
- 📖 Shüller Wolfgang, Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας, εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 1999.

ΚΕΙΜΕΝΟ-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
Γρηγόριος Ζώρζος,
Οικονομολόγος-Μελετητής

Στο σύγχρονο κόσμο μας, η αυτο-άμυνα και η ειδική εκπαίδευση (ή κατασκευαστική για τους αρχαίους Έλληνες) είναι πλέον αναγκαία για κάθε στρατό και υπηρεσία ασφαλείας της κάθε χώρας. Και συμβαίνει το εξής παράδοξο. Οι Έλληνες δίδαξαν τους Αμερικάνους, Ισραηλινούς, Ρώσους, Κινέζους στα αρχαία ελληνικά μαχητικά συστήματα, και σήμερα όλοι πηγαίνουν να μάθουν μαχητικές τέχνες από τους μαθητές των Ελλήνων διδασκάλων.

Τα μικρά ελληνικά εγχειρίδια, τα οποία δημιουργήθηκαν με πολύ μόχθο και πολλές στερήσεις, διδάσκονται σήμερα σε πλήθος Μυστικές Υπηρεσίες άλλων λαών, και οι Έλληνες μαχητές και ερευνητές με σεμνότητα χαίρονται να βλέπουν το ελληνικό πνεύμα να διδάσκεται διεθνώς και να καταξιώνεται η ΕΛΛΑΔΑ μέσα από

τις μαχητικές τέχνες, δίνοντας και πάλι γνώση στον κόσμο μας. Και αυτά μεταφράστηκαν σε πλήθος γλωσσών.

Έτσι, δημιουργήθηκαν οι σύγχρονες μαχητικές τέχνες, που γνωρίζουμε εμείς σήμερα ως αλλοδαπής προέλευσης, και πολλά τεχνάσματα εκπαίδευσης των Ειδικών Δυνάμεων και της Αντιτρομοκρατικής. Όλο και περισσότεροι είναι πλέον υποχρεωμένοι να εκπαιδεύονται στις μαχητικές τέχνες και μάλιστα να εξειδικεύονται σε ειδικά τεχνάσματα και τεχνικές, έτσι ώστε να μπορούν να υπερिशύσουν του αντιπάλου τους σε μία σύγκρουση από κοντά. Στα Σώματα Ασφαλείας και στην Αντιτρομοκρατική είναι πλέον υποχρεωτική η εκπαίδευση στις μαχητικές τέχνες.

Στον Ελληνικό Στρατό, ήδη από το 1993, οι πρώτοι Έλληνες παγκρατιαστές

Η ΜΑΧΗΤΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΠΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΗ

στη Λαμία περνούσαν τα πρώτα τεχνάσματα του Παγκρατίου μέσα από πλήθος προβλημάτων και δυσπιστία από τους άλλους εκπαιδευτές του Ελληνικού Στρατού, αλλά και της Ασφάλειας.

Σιγά-σιγά, διάφοροι κατώτεροι στρατιωτικοί στην αρχή, έγιναν φανατικά παγκρατιαστές, μιας και μαζί με το παγκράτιο υπήρχε πάντα και η ιστορική σύνδεσή του με την αρχαία ελληνική ιστορία της Πατρίδας μας.

Στη συνέχεια, πλήθος αξιωματικών του ΓΕΣ και του ΑΕΑ, φανερά ή αφανώς, άρχισαν να ενδιαφέρονται για τις αρχαίες ελληνικές μαχητικές τέχνες και την ιστορία τους. Μάλιστα, αρκετοί συμμετείχαν στην προσπάθεια αναβίωσης των μαχητικών αρχαιοελληνικών τεχνών, οι οποίες σήμερα έχουν οικειοποιηθεί από πλήθος λαών της γης.

Η μελέτη αυτή, με σκοπό να υποδείξει ιδέες για τη δημιουργία ενός πρώτου ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ «ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ Ζ1» ή ΕΕ ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ Ζ1 (Fight Manual Pankration Z1) του Ελληνικού Στρατού (ΕΣ), παρουσιάζει τις σύγχρονες μαχητικές τεχνικές, που βρίσκουν το έναυσμα τους στην αρχαία Ελλάδα.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΤΑΣΕΙΣ ΜΑΧΗΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Είναι εκπληκτικό ότι σε κάθε τεχνική οποιασδήποτε μαχητικής τέχνης που χρησιμοποιείται στις Ειδικές Δυνάμεις, στην Εσωτερική Ασφάλεια και στην Αντιπρομοκρατική κάθε χώρας, υπάρχει μέσα της η απαρχή των σπερμάτων του φωτοφόρου αρχαίου ελληνικού πνεύματος. Η ελληνική σκέψη υπάρχει παντού.

Μερικές βασικές στάσεις που υπάρ-

χουν σε όλα τα σύγχρονα ανατολικά μαχητικά αγωνίσματα και που τις βρίσκουμε σε διάφορα αρχαία ελληνικά αγγεία είναι οι εξής: Εμπρόσθιο, πλάγιο και οπίσθιο λάκτισμα, διπλή, μονή, άνω και κάτω απόκρουση, ανάστροφη, άνω και κάτω πυγμή, πλάγια στάση μάχης, στάση μάχης άκρου ποδός κ.ά.

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΕ ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ

Τα αρχαιοελληνικά αγγεία, αν και στη χώρα μας δεν είναι ευρέως γνωστά, είναι γνωστά σε όλον τον πλανήτη και μάλιστα χρησιμοποιούνται σχεδόν από όλες τις Ειδικές Δυνάμεις των διαφόρων Στρατών, Αστυνομιών και Μυστικών Εταιρειών και Υπηρεσιών του σύγχρονου κόσμου μας.

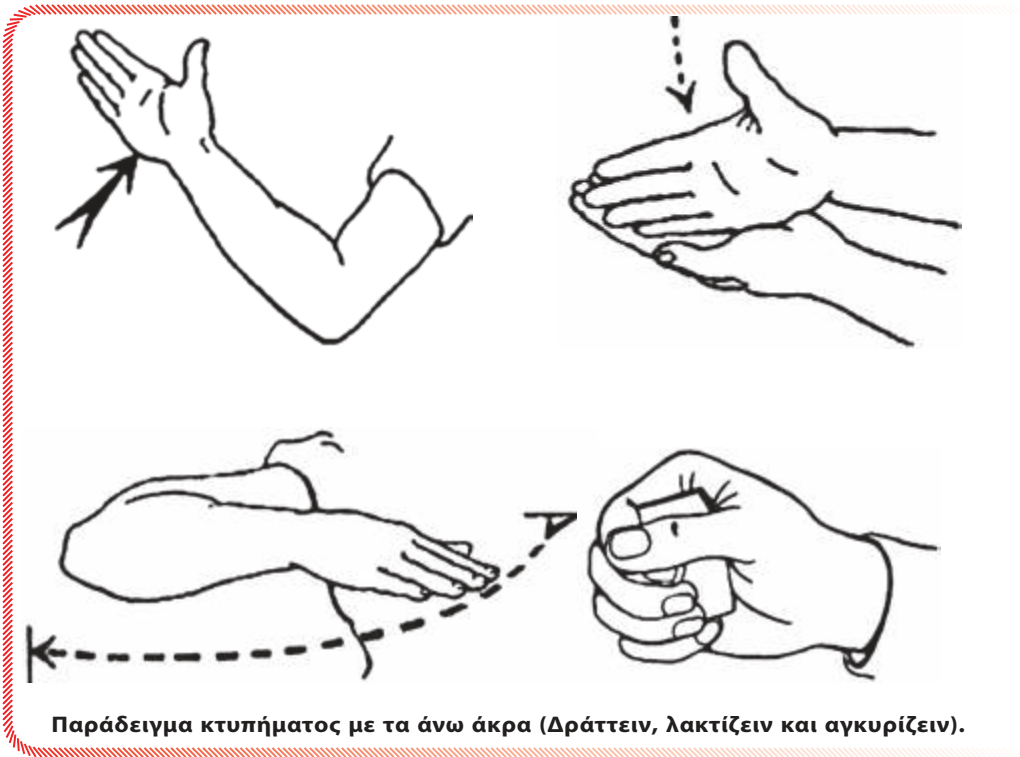
Στρατιωτικά εγχειρίδια που αναφέ-

ρονται σε πολεμικές κινήσεις, οι οποίες ωστόσο έχουν προέλθει μέσα από αρχαιοελληνικά ευρήματα, είναι:

❖ Το εγχειρίδιο (Fight Manual) με τίτλο «Get Tough! How to win in hand-to-hand fighting», του W. E. Fairbairn, του έτους 1943, το οποίο χρησιμοποιούσαν οι Βρετανοί κομάντος (British commandos).

❖ Το εγχειρίδιο (Fight Manual) MCRP-3-02B, του έτους 1999, με τίτλο «Μάχη Επαφής» (Close Compact), των βατραχανθρώπων και Ειδικών Αμερικανικών Δυνάμεων (US Marine Corps).

❖ Το εγχειρίδιο (Fight Manual) FM 3-25.150 ή FM 21-150, με τίτλο «Μαχητές» (Combatives), του αμερικάνικου στρατού {πεζικού}, μελέτη από το Headquarters department of the US army.

Παράδειγμα κτυπήματος με τα άνω άκρα (Δράττειν, λακτίζειν και αγκυρίζειν).

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΜΑΧΗΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Το αθάνατο αρχαιοελληνικό πνεύμα ενέπνευσε και εμπνέει ακόμη γενιές ανθρώπων σε πολλούς τομείς. Οι αρχαιότερες αναφορές για τις μαχητικές αρχαιοελληνικές τέχνες υπάρχουν στα Ομηρικά Έπη, όπου οι μαχητές αγωνίζονται μεταξύ τους με κίνητρο τον πλούτο, την επικράτηση, τη δόξα, το κύρος και το κάλλος του ηρωικού προστάτη. Εκείνη την εποχή οι μάχες ήταν μονομαχίες και χρησιμοποιούσαν το δόρυ, το ξίφος και την ασπίδα, και, ως προστατευτικά του σώματος, τον πήλο, τον κωδωνόσχημο θώρακα, τις περιχειρίδες και τις περικνημίδες που ήταν μεγαλόσχημα, βαρέα και είχαν υψηλό κόστος. Ήδη η ατομική μάχη με χρήση Παγκράτιον αναφέρεται από τον Όμηρο, όπου ο Οδυσσεάς ήταν γνώστης και μαχητής του Παγκρατίου, το οποίο ήταν πολύ ανεπτυγμένο ως τέχνη, του αόπλως μεν, αλλά δεινώς μάχεσθαι, όταν υπήρχε ανάγκη, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση που ο μαχητής αποπλίζεται ή, κατά τη διεξαγωγή καταδρομικής επιχειρήσεως, όταν η κλαγγή των όπλων μπορεί να προδώσει τους καταδρομείς.

Συνεπώς, υπήρχε καθημερινή πολεμική εξάσκηση και εκπαίδευση που αναγκαστικά δημιουργούσε υψηλή δεξιότητα και ετοιμότητα στην ένοπλη και άοπλη σύγκρουση, καθώς και ανάπτυξη της ατομικής πρωτοβουλίας κατά τη μάχη, με την επινόηση των πλέον αποτελεσματικών τεχνασμάτων εμπλοκής.

Στην αρχαία Ελλάδα, τρία ήταν τα βασικά μαχητικά (βαρέα) αθλήματα: η Πυγμή, η Πάλη και το Παγκράτιον που και τα τρία μαζί δημιουργούσαν το Πάμ-

μαχον. Στο Πάμμαχον υπήρχαν και άλλα επιμέρους μαχητικά αθλήματα, όπως η διελκυστίνδα, η αλίνδηση, το σώμα (σούμο) κ.λπ.

Το πιο θεαματικό από τα μαχητικά αγωνίσματα ήταν το ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ και το ΠΑΜΜΑΧΟΝ ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ (Pankration, pancrace, pankratos, pancrazio, pagration, pangration, pangkration, pancraio, paradosimos, pankration, pancratium, sanda), το οποίο ήταν **συνδυασμός της Πυγμής και της Πάλης**.

- Πάν = ο θεός Πάν (Pan).
- Κράτος = η πολιτεία (state).
- Παν + κράτος = με όλη τη δύναμη || πάμμαχα || πανγκράτια.
- Παγκρατής = παντοδύναμος || πανίσχυρος || παντοκράτωρ || Πάμμαχος.
- Παγκρατιαστής = ο παντοδύναμος || ο πανίσχυρος || ο παντοκράτωρ || ο παμμάχος || ο αθλητής του παγκρατίου αθλήματος.

Η αναφορά των Παγκρατιαστών υπάρχει στον Ευθύδημο, μια και ήταν μία παμμερής άσκηση-άθλημα και μία παμμερής δοκιμασία. «Οι παγκρατιασταί, ούτοι γαρ εισίν κομιδή πάμμαχοι» (Ευθύδημος, 1). Ιστορικά, πρώτος ο Θησεάς ήταν αυτός που συνδύασε την πάλη και την πυγμή για να σκοτώσει το Μινώταυρο με το Πάμμαχον Παγκράτιον.

Το Πάμμαχον Παγκράτιον εισήχθη στους Ολυμπιακούς Αγώνες ως ανεξάρτητο αγώνισμα κατά την 33^η Ολυμπιάδα, το έτος 648 π.Χ. Υπήρχε ακόμη και το Παγκράτιον Παιδων. Όπως και τα υπόλοιπα Πάμμαχα αθλήματα, το Παγκράτιον και το Πάμμαχον Παγκράτιον διακρίνονταν στο Άνω ή Ορθοστάνην Παγκράτιον ή Όρθιο Παγκράτιον, στο οποίο οι αντί-

παλοι αθλητές αγωνίζονταν στα όρθια, και στο Κάτω Παγκράτιον, στο οποίο οι αντίπαλοι έπεφταν στο έδαφος και συνέχιζαν τον αγώνα κάτω (ονομαζόταν δε αλίνδηση και σήμερα κάποιιοι το ονομάζουν μάχη υποταγής ή grabbling submission).

Οι αθλητές στο Παγκράτιον προπονούσαν συχνότερα με το ορθοστάνην και λιγότερο με το κάτω παγκράτιο, ενώ κατά τους αθλητικούς αγώνες εφαρμόζαν περισσότερο το κάτω παγκράτιο (αλίνδηση, grabbling submission) που ήταν και περισσότερο αγαπητό, διότι σε αυτό γίνονταν οι περισσότερες απαγορεύσεις (εγκατάλειψη αγώνα).

Ο Πάμμαχος Παγκρατιαστής έπρεπε να μπορεί να συνδυάζει ταυτόχρονα τα προσόντα και τις ικανότητες των παλαιστών και των πυγμαχών.

Στα Σχόλια στον Πλάτωνα διαβάζουμε τον ορισμό «έστι δε τούτο αγών τις εξ ατελούς πάλης και ατελούς πυγμής συγκείμενος» (Πολιτικά, 386) και στο Λεξικό Σούδα «Παγκρατιαστής: ταις χερσί και ποσί πυκτομαχούσι» και στον Πλούταρχο «γάρ μέμικται το Παγκράτιον εκ τε πυγμής και πάλης» και στο «οι παγκρατιάζοντες κεκινδυνευμένη προσχρώντες της πάλης» (Φιλόστρατος, Αρραχίων, 3).

Κατά τον Φιλόστρατο, η πάλη, η πυγμή και το παγκράτιο μπήκαν στους αγώνες για πολεμική χρησιμότητα, αφού, κατά το συγγραφέα, στο Μαραθώνα και στις Θερμοπύλες «κλασθέντων αυτοίς ξιφών τε και δοράτων, πολλά ταις χερσί γυμναίς έπραξαν ... πάλη και παγκράτιο ως ες το πρόσφορον τω πολέμω εύρηται» (Γυμναστικός, 11).

Ο Πλούταρχος αναφέρει ότι «ταύτα μοι τα πάντα μιμήματα δοκεί και γυμνάσματα των πολεμικών είναι» (Ηθικά, 639ε).

Στο Παγκράτιον επιτρέπονταν τα πάντα εκτός από το δάγκωμα και το βγάλσιμο των ματιών. «Επεί μέντοι πολλούς των αθλητών ώρα κακομαχούντας και παρά τον νόμο εναγώνιον αντί του παγκρατιάζειν δάκνοντας, ουκ απεικότως, έφη, τους νυν αθλητάς παρομαρτούντες λέοντας καλούσιν» (Λουκιανός, Δημών. 49). «Του παγκρατιάζειν έργα πλην του δάκνειν και ορύττειν» (Φιλόστρατος, Αρραχίων, 3).

Φημισμένοι Πάμμαχοι παγκρατιαστές της αρχαιότητας ήταν ο Λύγδαμις ο Συρακούσιος, ο Θεαγένης της Θάσου, ο Ευκλής, ο Σώστρατος του Σικυώνιου και πλήθος άλλοι.

Σύμφωνα με τη βάση δεδομένων του ΙΜΕ (Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού), οι Ολυμπιονίκες στο **ΠΑΜΜΑΧΟΝ ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ** από το 648 π.Χ., εποχή όπου πρώτος νικητής στο Παγκράτιον στέφθηκε ο Λύγδαμις, μέχρι και το 356 π.Χ., όπου για τρίτη συνεχόμενη φορά νίκησε ο Σώστρατος, αναφέρονται στον Πίνακα 1.

Στο δε αρχαίο **ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ ΠΑΙΔΩΝ**, πάλι σύμφωνα με το ΙΜΕ, έχουμε τους αναφερόμενους στον Πίνακα 2.

Παρακάτω, ακολουθεί η ιστορία μερικών από τους σημαντικότερους Ολυμπιονίκες στο αρχαίο Παγκράτιον:

Αρραχίων της Φιγαλίας

Ένα ηρωικό και συγχρόνως τραγικό γεγονός συνέβηκε στην Ολυμπία το 564 π.Χ., όταν ο παγκρατιαστής Αρραχίων από τη Φιγαλία πέθανε κατά τη διάρκεια του αγώνος. Ο Αρραχίων ευρισκόμενος σε δύσκολη θέση, όταν ο αντίπαλος του τον έπιασε με λαβή από το λαιμό, κατόρθωσε να τον κάνει να παραιτηθεί (ο αντίπαλος ύψωσε το χέρι του), στρίβοντας το πόδι του, ενώ ο ίδιος πέθαινε. Αν

Έτος	Πόλη ή Περιοχή	Ολυμπιονίκης
648 π.Χ.	Συρακούσες (Σικελία)	Λύγδαμης
636 π.Χ.	Αθήνα	Φρόνων
572 π.Χ.	Φιγάλεια (Πελοπόννησος)	Αρριχίων
568 π.Χ.	Φιγάλεια (Πελοπόννησος)	Αρριχίων
564 π.Χ.	Φιγάλεια (Πελοπόννησος)	Αρριχίων
536 π.Χ.	Όπους (κεντρική Ελλάδα)	Ρηξίβιος
516 π.Χ.	Δελφοί (κεντρική Ελλάδα)	Τιμασίθεος
512 π.Χ.	Δελφοί (κεντρική Ελλάδα)	Τιμασίθεος
484 π.Χ.	Φάρσαλα (Θεσσαλία)	Αγίας
480 π.Χ.	Μαντίνεια (Πελοπόννησος)	Δρομεύς
476 π.Χ.	Θάσος (νησί στο βόρειο Αιγαίο)	Θεογένης
472 π.Χ.	Αθήνα	Καλλίας
468 π.Χ.	Άργος (Πελοπόννησος)	(Ε)πιτιμάδας
464 π.Χ.	Μαίναλος (Πελοπόννησος)	Εφωτίων (ή Εφουδίων ή Εφωδίων)
460 π.Χ.	Αθήνα	Τιμόδημος
456 π.Χ.	Κλεωναί (Πελοπόννησος)	Τιμάνθης
452 π.Χ.	Ρόδος (νησί του Αιγαίου)	Δαμάγητος
448 π.Χ.	Ρόδος (νησί του Αιγαίου)	Δαμάγητος
432 π.Χ.	Ρόδος (νησί του Αιγαίου)	Δωριεύς
428 π.Χ.	Ρόδος (νησί του Αιγαίου)	Δωριεύς
424 π.Χ.	Ρόδος (νησί του Αιγαίου)	Δωριεύς
420 π.Χ.	Μαίναλος (Πελοπόννησος)	Ανδροσθένης
416 π.Χ.	Μαίναλος (Πελοπόννησος)	Ανδροσθένης
408 π.Χ.	Σκοτούσα (Θεσσαλία)	Πουλυδάμας
404 π.Χ.	Πελλήνη (Πελοπόννησος)	Πρόμαχος
400 π.Χ.	Λέπρεον (Πελοπόννησος)	Αντίοχος
396 π.Χ.	Άγνωστη προέλευση	[...]ναν[...]
380 π.Χ.	Αιγές στην Κιλικία	Ξενοφών
368 π.Χ.	Στράτος (Ακαρνανία)	Άγνωστο όνομα
364 π.Χ.	Σικυών (Πελοπόννησος)	Σώστρατος
360 π.Χ.	Σικυών (Πελοπόννησος)	Σώστρατος
356 π.Χ.	Σικυών (Πελοπόννησος)	Σώστρατος

Πίνακας 1

Έτος	Πόλη ή Περιοχή	Ολυμπιονίκης
200 π.Χ.	Αλεξάνδρεια στην Τρωάδα (Μικρά Ασία)	Φαίδιμος
172 π.Χ.	Σμύρνη (Μικρά Ασία)	Διάλλος
156 π.Χ.	Ερεσός (Λέσβος) (ή Έφεσος στη Μικρά Ασία)	Αμύντας
72 π.Χ.	Ηλεία (Πελοπόννησος)	Κάλας
49 μ.Χ.	Έφεσος (Μικρά Ασία)	Πούπλιος Κορνήλιος Αρίστων
89 μ.Χ.	Έφεσος (Μικρά Ασία)	Νικάνωρ
117 μ.Χ.	Μαγνησία στο Μαϊάνδρο (Μικρά Ασία)	Π. Αίλιος Αριστόμαχος

Πίνακας 2

και νεκρός, ο Αρραχίων ανακηρύχθηκε νικητής. Κέρδισε σε τρεις συνεχείς Ολυμπιάδες (572/568/564 π.Χ.).

Θεαγένης της Θάσου

Ο Θεαγένης της Θάσου ήταν ένας από τους πιο φημισμένους παγκρατιαστές. Ήταν γιος ιερέως και, όταν ήταν εννέα ετών, έκλεψε το μπρούτζινο άγαλμα ενός θεού και το μετέφερε στο σπίτι του. Όταν οι κάτοικοι της Θάσου το έμαθαν, ήθελαν να τιμωρήσουν το παιδί με θάνατο. Ευτυχώς για το Θεαγένη, ένας από τους γέροντες της Θάσου πήρε την απόφαση, ότι η μόνη σωστή τιμωρία για το παιδί ήταν να μεταφέρει το άγαλμα πίσω στη βάση του.

Ο Θεαγένης νίκησε δυο φορές στην Ολυμπία, στην πυγμαχία το 480 π.Χ. και στο παγκράτιο το 476 π.Χ., καθώς και πολλές άλλες νίκες στα Πύθια, κ.λπ. Μετά το θάνατό του, οι κάτοικοι της Θάσου του έκαναν άγαλμα και λέγεται ότι κάποιος που δεν μπορούσε να τον νικήσει εν ζωή, κτυπούσε το άγαλμα του κάθε βράδυ. Ένα βράδυ το άγαλμα έπεσε από τη βάση του και τον σκότωσε. Οι κάτοικοι της Θάσου τότε αναγκασμένοι από το νόμο, το πήραν και το πέταξαν στη θάλασσα.

Μετά από αυτό το γεγονός έπεσε

ανυδρία στη Θάσο και ζητώντας τη βοήθεια του μαντείου των Δελφών, έλαβαν το χρησμό να φέρουν πίσω όλους τους εξόριστους. Οι κάτοικοι υπάκουσαν, αλλά η ανυδρία συνεχιζόταν και ζήτησαν τη βοήθεια του μαντείου για δεύτερη φορά. Οι Δελφοί τότε τους είπαν, ότι ξέχασαν το Θεαγένη. Όταν ψαράδες έπιασαν στα δίκτυα τους το άγαλμα και το έφεραν στη Θάσο, η ανυδρία σταμάτησε. Κατά τη διάρκεια της μακράς αθλητικής σταδιοδρομίας του, ο Θεαγένης κέρδισε 1.300 έπαθλα.

Πολυδάμας της Θεσσαλίας

Ο Πολυδάμας, από τη Σκοτούσα της Θεσσαλίας, ήταν ένας από τους πιο φημισμένους Ολυμπιονίκες (408 π.Χ.). Λέγεται ότι, σαν τον Ηρακλή, σκότωσε με τα χέρια του ένα λιοντάρι. Σύμφωνα με μία άλλη ιστορία, έπιασε τα πόδια ενός μαινόμενου ταύρου, ο οποίος στο τέλος κατάφερε να ξεφύγει, αφήνοντας την οπλή του ποδιού του στα χέρια του.

Ο βασιλιάς της Περσίας, ο Δαρείος, ο οποίος έμαθε για τα ανδραγαθήματα του Πολυδάμαντα, έστειλε απεσταλμένους με δώρα, και τον έπεισαν να πάει στα Σούσα. Μία μέρα ο Δαρείος έφερε τρεις από τους καλύτερους παλαιστής της Περσίας, για να πολεμήσουν συγ-

χρόνως με τον Πολυδάμαντα. Μετά από σύντομη μάχη, ο Πολυδάμας σκότωσε δύο από αυτούς, ενώ ο τρίτος τράπηκε σε φυγή. Ο Πολυδάμας βρήκε τραγικό τέλος, όταν προσπάθησε να συγκρατήσει τη σκεπή ενός σπηλαιού, στο οποίο βρισκόταν με φίλους του.

Σώστρατος της Σικυώνος

Σώστρατος ο παγκρατιαστής, ο επονομαζόμενος **Ακροχερσίτης** (*ακραίες χείρες*), από το ανορθόδοξο στυλ που χρησιμοποιούσε. Έπιανε τον αντίπαλο του από τα δάκτυλα, τα λύγιζε και δεν τα άφηνε, μέχρις ότου ο αντίπαλός του παραδοθεί. Κέρδισε σε τρεις συνεχείς Ολυμπιακούς αγώνες (364, 360, 356 π.Χ.), όπως αναφέρει η επιγραφή στο άγαλμά του στην Ολυμπία. Εκτός της Ολυμπίας, κέρδισε δώδεκα νίκες συνολικά, στη Νεμέα και τα Ίσθμια, και δύο στα Πύθια. Υπήρχε επίσης άγαλμα του στους Δελφούς. Νομίσματα της Σικυώνος από το 320 π.Χ., τον απεικονίζουν.

Μετά από τη σύντομη αυτή αναφορά σε Ολυμπιονικές του παρελθόντος, ερχόμαστε στην περαιτέρω ανάλυση του αρχαίου αυτού αγωνίσματος:

ΠΟΙΟΥΣ ΕΠΗΡΕΑΣΕ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ;

Παγκράτιο είναι μία ελληνική λέξη που σημαίνει «πλήρης δύναμη» και υποδηλώνει το μαχητικό άθλημα, που στην πραγματικότητα ήταν μια επίσημη «ιπποτική» μάχη μεταξύ δύο μαχητών, με ελάχιστους ή χωρίς κανονισμούς κατά την αρχαιότητα. Ήταν Ολυμπιακό άθλημα της κλασικής αρχαιότητας, και μάλιστα θεωρούταν το κορυφαίο αγώνισμα της διοργάνωσης. Κατά τον ιστορικό Φιλόστρατο, ήταν «των εν Ολυμπία το κάλλι-

στον» (το καλύτερο στην Ολυμπία).

Είναι πλέον αξιόπιστη αθλητική δραστηριότητα, η οποία αποδίδει την προσπάθεια δύο ανθρώπων να εξουδετερώσουν ο ένας τον άλλον, με κτυπήματα και λαβές. Δηλαδή πρόκειται για μονομαχία, χωρίς όπλα, με χρήση όλων των μελών του ανθρώπινου σώματος. Ο σχολιαστής του Πλάτωνα παρουσιάζει το Παγκράτιον ως ατελή πάλη και ατελή πυγμή.

Με την απαγόρευση των κτυπημάτων, στην προσπάθεια δύο ανθρώπων, να εξουδετερώσουν ο ένας τον άλλον έχουμε ως αποτέλεσμα:

➤ Το άθλημα της πάλης, το οποίο είναι επίσης Ολυμπιακό άθλημα της κλασικής αρχαιότητας και των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων.

➤ Το Ιαπωνικό Judo, άθλημα της σύγχρονης εποχής, και από το 1964 στο Ολυμπιακό πρόγραμμα.

Με την απαγόρευση των λαβών, στην προσπάθεια δύο ανθρώπων να εξουδετερώσουν ο ένας τον άλλον έχουμε:

➤ Το άθλημα της πυγμαχίας, το οποίο είναι επίσης Ολυμπιακό άθλημα της κλασικής αρχαιότητας και των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων.

➤ Το Κορεάτικο Taekwon-do, άθλημα από το 1945, και από το 2000 στο Ολυμπιακό πρόγραμμα, το οποίο κυρίως αξιοποιεί τα πόδια, όπως στην κλασική αρχαιότητα ο παγκρατιαστής Νικόστρατος ο Κύλιξ κατέβαλε τους αντιπάλους του με το πτερνίζειν (κτύπημα με τη φτέρνα).

➤ Το Ιαπωνικό Karate, το οποίο αποδέχεται πως το Παγκράτιον είναι πρόγονός του.

➤ Το Πύξ Λάξ (γροθιά-κλωτσιά) που σήμερα ονομάζεται διεθνώς ως Kick Boxing.

✚ Η αρχαία Διελκυστίδα που σήμερα ονομάζεται *Tug of war* και είναι Ολυμπιακό Άθλημα αναγνωρισμένο από τη ΔΟΕ, και ήταν προπόνηση μυικής ενδυνάμωσης για τους παγκρατιαστές.

✚ Ο ενοποιημένος μαχητικός αγώνας (*Unifight*).

✚ Η Αλύνδιση που σήμερα έχει τη διεθνή ονομασία *Grabbling Submission* και στη χώρα μας είναι γνωστή ως μάχη υποταγής.

✚ Η μαχητική τέχνη *Carua*.

✚ Το Κούνγκ Φού (*Kung Fu*) όπου οι μοναχοί Σαολίν (*Shaolin*) ομολογούν ότι από αρχαία ελληνικά αγγεία δημιούργησαν τις πρώτες 18 κινήσεις της μαχητικής τους φιλοσοφίας.

Hiong, τις αυτοάμυνες, τις θραύσεις και γενικά όλο το επιδειξιακό υλικό των, κατά αιώνες μετέπειτα επινοηθέντων, πολεμικών τεχνών.

✚ Το κτύπημα με το πόδι στο στομάχι, ονομαζόταν «γαστριζέιν». Αυτό, στο *Taekwon-do* ονομάζεται *Ap-chaqi* και στο καράτε *Mae Geri*.

✚ Ο Νικόστρατος, λέγεται ότι, αποτελείωνε τους αντιπάλους του με το «περνίζέιν», δηλαδή το κτύπημα με την πτέρνα, το οποίο ταυτίζεται με το *Yop-chaqi* (γιοπ-τσακι), ή το *dwit-chaqi* (ντι-τσάκι) του *Taekwon-do*.

✚ Η απόκρουση ή η αντιμετώπιση του «περνίζέιν» στο Παγκράτιον, αναφέρεται ως «αποπερνίζέιν», και είχε συνήθως το

.....ΟΙ ΜΟΝΑΧΟΙ ΣΑΟΛΙΝ
ΟΜΟΛΟΓΟΥΝ ΓΙΑ ΤΟ ΚΟΥΝΓΚ ΦΟΥ ΟΤΙ ΑΠΟ ΑΡΧΑΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΓΓΕΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΑΝ
ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ 18 ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΑΧΗΤΙΚΗΣ ΤΟΥΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ.

✚ Όλα τα *kata* (κάτα=φόρμες) των ασιατικών μαχητικών τεχνών προέρχονται από τις αρχαιοελληνικές Σκιαμαχίες και Σκιομαχίες που αναφέρονται ακόμη και από τον Απόστολο Παύλο στο Ευαγγέλιο, και από πλήθος Πατέρων της Εκκλησίας.

✚ Στην κλασική αρχαιότητα στο άθλημα του Παγκρατίου, τα πόδια χρησιμοποιούνταν, και αποτελεσματικότητα μάλιστα, όπως στο σημερινό Κορεάτικο Καράτε, το οποίο είναι αντίγραφο ορισμένων τεχνικών του Παγκρατίου.

✚ Οι ιστορικά τεκμηριωμένες «σκιαμαχίες» των Παγκρατιαστών, δηλαδή μάχη με τη σκιά, με φανταστικό αντίπαλο, ταυτίζονται απόλυτα με τα *Pumses*, τα *Tull* ή

αποτέλεσμα, ο αντίπαλος να χάνει την ισορροπία του και να πέφτει κάτω.

Υπάρχουν εμπειριστατωμένες έρευνες οι οποίες αποδεικνύουν ότι οι ρίζες όλων των αμερικανικών και ανατολικών μαχητικών τεχνών ξεκινούν από το Παγκράτιον της Αρχαίας Ελλάδας.

Το Παγκράτιον δεν είναι ένα ακόμη άθλημα μαχητικών τεχνών, το οποίο έρχεται να προστεθεί στα υπάρχοντα. Είναι το πρώτο άθλημα του είδους, από τότε που ο άνθρωπος εμφανίστηκε στον πλανήτη γη, και όλα τα άλλα ακολούθησαν ως αντιγραφές ή ως μεταγενέστερες επινοήσεις.

Όλες οι άλλες παρεμφερείς δραστηριότητες, όταν το Παγκράτιον παιζόταν ως άθλημα σε Ολυμπιάδες (Πρώτη ιστορική

καταγραφή το 648 π.Χ.), κινούνται στη σφαίρα του μύθου και του θρύλου, ως πολεμικές τέχνες. Αθλήματα έγιναν περίπου 2.500 χρόνια αργότερα.

Το Παγκράτιον στηρίζεται καθαρά σε τεχνικές και για το λόγο αυτό είναι το πιο εξελιγμένο σε σχέση με την πυγμή και την πάλη. Αυτός είναι και ο λόγος που μπήκε αργότερα στις Ολυμπιάδες.

ΠΟΤΕ ΕΙΣΗΧΘΗ ΣΕ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ;

Το Παγκράτιον εισήχθη σε Ολυμπιάδα για πρώτη φορά το 648 π.Χ., στην 33^η Ολυμπιάδα. Πρώτος Ολυμπιονίκης αναφέρεται ο Λύγδαμης ο Συρακούσιος. Το Παγκράτιο συγκαταλεγόταν στα Βαρέα Αθλήματα και διεξαγόταν την τελευταία ημέρα των αγώνων. Θα πρέπει επίσης να τονιστεί ιδιαίτερα ότι ο Ολυμπιονίκης του Παγκρατίου αποκτούσε τον τίτλο του «ΠΑΓΚΡΑΤΗ», τίτλο που είχε μόνο ο πατέρας των θεών, ο Δίας, και σύμφωνα με τον Στοβαίο, οι πόλεις γκρέμιζαν τα τείχη τους μόνο στους Ολυμπιονίκες του Παγκρατίου.

ΑΠΟ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ;

Το όνομα Παγκράτιο προέρχεται από το ΠΑΝ + ΚΡΑΤΟΣ που δηλώνει αυτόν που κατέχει την εξουσία, αυτόν που νικά με την απόλυτη δύναμη και γνώση ή αυτογνωσία. Σύμφωνα με τον Πλούταρχο, ο εφευρέτης του Παγκρατίου είναι ο Θησέας, ο οποίος με το Παγκράτιον νίκησε το Μινώταυρο, ενώ, κατά τον Πausανία, εφευρέτης του Παγκρατίου είναι ο Ηρακλής. Ίσως αναφέρονται στο Θησέα προκειμένου για το Παγκράτιον και στον Ηρακλή προκειμένου για το Πάμμαχον Παγκράτιον.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ;

Και η Εκκλησία χρησιμοποιεί τους όρους «παγκρατές» και «παγκρατής» για να δηλώσει την παντοδυναμία του Θεού (Β Μακκαβαίων 3, 22), ο οποίος είναι ο παγκρατής κύριος των όλων ή του Υιού και Λόγου του Θεού, που σαν παντοδύναμη («παγκρατή») σοφία και χρηστότητα μας χάρισε τη δυνατότητα να υπάρχουμε και να ζούμε, γιατί αυτό είναι το θέλημα του παντοκράτορος, «παγκρατή», Θεού (Κλημης Αλεξανδρέυς, Στρωματείς).

Ο Χριστός δοξάζεται από τους πιστούς σαν παντοδύναμος και πανίσχυρος («το παγκρατορικόν») όντας ο μονογενής υιός του Θεού (Δίδυμος Καίσιος, Περί Τριάδος).

Ο ίδιος όρος, «παγκρατές», αναφέρεται και στο Άγιο Πνεύμα (Δίδυμος Καίσιος, Περί Τριάδος). Αλλά και όλη η αγία Τριάδα φέρει την επωνυμία «Παγκρατιστος», δηλαδή πανίσχυρος (Ιωάννης Δαμασκηνός).

Οι μοναχοί και αναχωρητές οι οποίοι σκληραγωγούσαν το σώμα τους με την ενάρτη άσκηση αποκαλούνταν Παγκρατιστοι (Παλλάδιος, Προοίμιον του βίου των αγίων πατέρων).

«Εστερεώθη η καρδιά μου, Αθλητικόν παγκράτιον οι γενναίοι, του Χριστού διήνυσαν Αθλοφόροι, τών διωκτών τήν απόνοιαν καταπαλαίσαντες» (Ωδή γ', Ο Ειρμός).

ΕΙΝΑΙ ΒΑΡΒΑΡΟ ΤΟ ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ;

Το ξεπέρασμα των ορίων (αντοχών) ήταν στην αρχαιότητα ο στόχος των Παγκρατιαστών κατά των αντιπάλων, πράγμα που στους σύγχρονους έχει παρερμηνευθεί ως «βάρβαρον» ή «άγριο» άθλημα.

Και διαβάζουμε ότι στην Παγκράτιο Πάλη, επιτρέπεται το στρίψιμο των μελών-οστών, των δακτύλων, η εξάρθρωση, το σπάσιμο των οστών, οι αγκωνιές, οι γονατιές, όλα δηλαδή εκτός από το βγάλσιμο των ματιών και τα δαγκώματα. Η αλήθεια είναι όμως διαφορετική. Επιτρέπονταν οι στρεβλώσεις (στρίψιμο) των μελών-οστών, των δακτύλων, οι αγκωνιές, οι γονατιές, έως ότου φτάσουν στα όρια αντοχής, όχι όμως η εξάρθρωση, το σπάσιμο των οστών και γενικά η ανηκέστος σωματική βλάβη, αν και συνέβαινε λόγω της επιμονής των αθλητών να μην απαγορεύσουν (εγκαταλείψουν) τον αγώνα, π.χ. ο Αρραχίων.

Στη συνέχεια ακολουθεί το επίσημο πρόγραμμα της Διεθνούς Ομοσπονδίας Παγκρατίου Αθλήματος που υπάρχει στο εγχειρίδιο (Pangration/Pankration Fight Manual Volume I) «Πρόγραμμα Παρασκευαστικής Κατασκευαστικής, Τόμος 1, 1995», των διάφορων τάξεων εκπαίδευσης στο Παγκράτιον μάχης και στις Σκιαμαχίες (Τάξεις Α', Β', Γ' και Δ'), το οποίο εφαρμόζεται σε πάρα πολλούς στρατούς σε όλον τον κόσμο, κυρίως στις Ειδικές Δυνάμεις και στις Δυνάμεις της Αντιτρομοκρατικής ή Ειδικής Εσωτερικής Ασφάλειας.

Και η Διεθνής Κατοχύρωση των πνευματικών δικαιωμάτων (copyrights) τόσο του αρχαιοελληνικού «ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΥ» όσο και του «ΠΑΜΜΑΧΟΝ» έχει πραγματοποιηθεί από το 1993 και έχει ως διεθνή κωδικό στα επίσημα Certificate of Registrations τους ΤΧυ 1-264-260 και ΤΧυ 1-247-895, στα οποία ξεκάθαρα κατοχυρώνονται διεθνώς ως αρχαιοελληνικές μαχητικές τέχνες με ζωή χιλιετιών τόσο το «ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ» όσο και το «ΠΑΜΜΑΧΟΝ».

Είναι σημαντικό ότι το πρόγραμμα αυτό σχεδιάστηκε από Έλληνες από το 1993, και σήμερα εφαρμόζεται σε περίπου 80 χώρες σε ολόκληρο τον κόσμο. Συγκεκριμένα, στο Πανεπιστήμιο Guarulhos (Σαν Πάολο Βραζιλίας) υπάρχει η πρώτη σε ολόκληρο τον κόσμο πανεπιστημιακή έδρα διδασκαλίας του αρχαιοελληνικού ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΥ αθλήματος, το οποίο διδάσκεται επίσημα με τη στήριξη κάποιων αφανών Ελλήνων μαχητών πολεμικών τεχνών και Ελλήνων μελετητών και ερευνητών.

Η ΠΑΛΑΙΣΤΡΑ

Η παλαίστρα στην αρχαία Ελλάδα είχε τη δική της δομή και διαρρύθμιση σύμφωνα με την Ιπποδάμεια φιλοσοφία. Η Παλαίστρα ήταν ο χώρος προπόνησης για τα αγωνίσματα της Πάλης, της Πυγμής, του Παγκρατίου και του Άλματος. Ήταν ένα τετράγωνο κτήριο με πλευρά 66 μ.

Υπήρχαν επίσης δωμάτια όπως το ελαιοθέσιον, το αλειπτήριο, το σφαιριστήριο, το κωρυκείον, το κονιστήριο, το εφηβείον, λουτρά και πισίνα. Δεν έχουν διασωθεί ακριβείς περιγραφές παρά μόνο στον Βιτρούβιο το 2^ο αιώνα π.Χ. Στο έργο του Βιτρούβιου (Vitruvius Pollio, De Architectura, Vitruvii de Architectura, ed. F. Krohn, 1912) στο «Περί Αρχιτεκτονικής» V 11, 2-7, γίνεται μια αναφορά για το πώς ήταν οι αρχαιοελληνικοί αγωνιστικοί χώροι. Η παλαίστρα περιελάμβανε τους παρακάτω χώρους:

- Μεγάλη αίθουσα αγώνων με καθίσματα.
- Αίθουσες ευρύχωρες για φιλοσοφικές συζητήσεις, συνέδρια και ομιλίες.
- Αίθουσα για την επάλειψη των αθλητών με σκόνη (conisterium).

- Αίθουσα για ψυχρό λουτρό.
- Αίθουσα για δρόσισμα (frigintarium).
- Αίθουσα για την επάλειψη με έλαια (eleothesium).
- Αίθουσα επιδρωσης (Iaconicum).
- Αίθουσα για θερμό λουτρό.
- Ένα στεγνωμένο στίβο (xystos).

Η παλαίστρα είχε και τον περίστυλο (peristylium) στο σύνολο του χώρου της. Οι προπονήσεις στις παλαίστρες ήταν πολλών ειδών. Υπήρχε προπόνηση για συντήρηση της ζωτικότητας ή εξάσκηση και προπόνηση για τους αγώνες και τον πρωταθλητισμό.

Η σκόνη που χρησιμοποιούσαν οι αθλητές στις αρχαιοελληνικές παλαίστρες ήταν τεσσάρων ειδών: η πηλώδης σκόνη για τον ρύπον, η οστρακώδης (κεραμιδί) σκόνη για να ανοίγουν οι πόροι του σώματος, η ασφαλτώδης σκόνη για τη θέρμανση των μυών, και τέλος η

μαύρη και κίτρινη ζώνη για να μαλακώσουν μέρη του σώματος (Φιλόστρατος, Γυμναστικός, κεφ. 560).

Παλαίστρα, η (ουσ.) (<αρχ. Παλαίστρα < παλαίω): τόπος, χώρος κατάλληλα διαμορφωμένος, όπου ασκούνται οι παλαιστές.

Γυμνάσιο, το (ουσ.) (< αρχ. Γυμνάσιον < γυμνάζω): χώρος προπόνησης για αγώνες δρόμου και ρίψεις.

Για την ειδική προετοιμασία των αθλητών συνεργάζονταν στενά ο γυμναστής, ο παιδοτρίβης και ο αλείπτης. Ο πρώτος καθόριζε το πρόγραμμα άσκησης και διατροφής και ο δεύτερος επέβλεπε την εκτέλεσή του. Ο αλείπτης, ο πρόδρομος του σημερινού φυσιοθεραπευτή, γνώριζε την τεχνική της χειρομάλαξης και ανακούφιζε τον αθλητή από τη μυϊκή κόπωση. Εργάζονταν και οι τρεις με ένα σκοπό. Να βελτιώσουν την τεχνική και το στυλ του αθλητή και να δώσουν στις κινήσεις του αρμονία και ρυθμό. Η ρώμη δεν αρκούσε. Ο ιδανικός αθλητής της αρχαιότητας έπρεπε να διαθέτει χάρη. Έτσι, συχνά, η προπόνηση γινόταν με συνοδεία αυλού (Φωτεινή Χ. Σφακιανάκη).

Το Παγκράτιον είναι, πράγματι, δύσκολο άθλημα (Στοβαίου, Ανθολόγιο), αλλά η αληθινά σκληρή προσπάθεια των αθλητών δε γίνεται στις παλαίστρες, την ώρα των αθλημάτων, αλλά στα γυμναστήρια την ώρα της διδασκαλίας του αθλήματος (Θεμίστιος, Εις τον Θεοδοσίον, Τις η βασιλικότερα των αρετών).

Σαν αποτέλεσμα της σκληρής προπόνησης του Παγκρατιαστή ήταν να αναπτυχθεί στο μεγαλύτερο βαθμό η ευστροφία και η ευκινησία του, κάτι που τον έκανε να υπερτερεί ακόμα και από τους πιο ισχυρούς αθλητές των άλλων πολεμικών αθλημάτων, όπως της πάλης και της πυγμαχίας (Φιλόστρατος, Γυμναστικός).

Οι Παγκρατιαστές χρησιμοποιούν τον «κώρυκο», δηλαδή το σάκο γεμισμένο με άμμο ή ροκανίδι για να γυμνάζουν τους ώμους, τα δάκτυλα και το κεφάλι και ο,τι χρειάζεται ο Παγκρατιαστής. Ο «κώρυκος» των Παγκρατιαστών είναι

μεγαλύτερος των πυγμάχων για να μπορούν να αναπτύσσουν τη σταθερότητά τους κατά την αντίσταση του σώματός τους όταν επαναφέρεται ο «κώρυκος» (Φίλοστράτος, Γυμναστικός).

Ειδική προπόνηση και εξάσκηση στο Παγκράτιον για πολεμική (war, fight, battle) χρησιμότητα είναι η Αλίνδηση, η Διελκυστίνδα, το Πύξ Λάξ, το Ράσσειν, η Οπλομαχία, το Δράττειν, το Σώμα κ.λπ.

Ο Λουκιανός αναφέρει ότι οι πρόγονοί μας επινόησαν διάφορους τρόπους εκγύμνασης του σώματος και φρόντισαν κάθε γύμνασμα να έχει τους δικούς του δασκάλους. Άλλον για την πυγμαχία και άλλον για να διδάσκει το Παγκράτιον («παγκρατιάειν»). Σκοπός αυτών των γυμνασμάτων ήταν να συνηθίζουν οι νέοι στους κόπους, να είναι καρτερικοί σε αυτούς και να μη θεωρούν απαραίτητο να αποφεύγουν τις πληγές (από δειλία). Με αυτό τον τρόπο πετύχαιναν δύο πάρα πολύ ωφέλιμα αποτελέσματα, να γίνονται αποφασιστικοί (θυμοειδείς) απέναντι στους κινδύνους και να μη λυπούνται το σώμα τους.

Εφόσον ο Παγκρατιαστής διδάσκεται να υπομένει με καρτερία τους κόπους και να μη δειλιάζει μπροστά στις πληγές και τα τραύματα, η εκπαίδευσή του αφορά κυρίως στον ψυχικό του κόσμο, δηλαδή στο να αναπτυχθούν οι ωφελιμότερες ψυχικές αρετές, όπως η αποφασιστικότητα μπροστά στους κινδύνους, η αδιαφορία για τους σωματικούς κινδύνους, η σωματική, ψυχική και διανοητική ισχύς και η καρτερία των κόπων και των πόνων (Λουκιανού, Ανάχαρσις).

Η ΤΕΤΡΑΔΑ

Οι ασκήσεις που έκαναν οι αρχαίοι Έλληνες γίνονταν με ένα πρόγραμμα διάρκειας τεσσάρων (4) ημερών. Η διάρκεια

αυτή των τεσσάρων ημερών ασκήσεων ονομάστηκε από τον Φίλοστράτο «τετράδα». Κατά την τετράδα ο κάθε αθλητής είχε το παρακάτω πρόγραμμα:

Ημέρα 1^η : Προετοιμαζόταν (θεωρητική εκπαίδευση, ομιλίες κ.λπ.).

Ημέρα 2^η : Άρχιζε την εντατική εξάσκηση.

Ημέρα 3^η : Αναπαυόταν και πιθανόν συμμετείχε σε φιλοσοφικές συζητήσεις.

Ημέρα 4^η : Έκανε χαλαρή (με μέτρο) εξάσκηση.

Πολλές φορές η «τετράδα» επαναλαμβάνόταν ξανά και ξανά.

Η τετράδα (γύμνασμα) δημιουργούσε πρόβλημα όταν πήγαιναν οι αθλητές στην Ίλιδα που εκεί υπήρχε διαφορετικό πρόγραμμα.

ΑΚΟΝΙΤΙ ΝΙΚΗ

Πολλές φορές, ένας αθλητής νικούσε χωρίς αγώνα και τότε η νίκη του ονομαζόταν ακονιτί (χωρίς να σκοπιστεί), δηλαδή χωρίς να πέσει κάτω στις σκόνες του αγωνιστικού χώρου. Έχουν υπάρξει ακονιτί ολυμπιονίκες στην αρχαία Ελλάδα. Όταν ο Θεαγένης ο Θάσιος νίκησε τον Εύθυμο το Λοκρό και έφτασε στα τελικά, δεν κατέβηκε να αγωνιστεί στο Πάμμαχον Παγκράτιον γιατί ήταν καταπονημένος, με αποτέλεσμα ο Δρομεύς ο Μαντίνειος να ανακηρυχθεί ακονιτί νικητής. Ο Θεαγένης τιμωρήθηκε από τους ελλανοδίκες με χρηματικό πρόστιμο γιατί παραβίασε τις εναγώνιες διατάξεις.

Η ακονιτί νίκη ήταν μη έντιμη νίκη και ασυμβίβαστη με το αρχαιοελληνικό πνεύμα, αλλά νόμιμη σύμφωνα με τους νόμους και έτσι υπήρχε. Στην αναγραφή Ολυμπιάδων και Ολυμπιονικών αναφέρονται συνολικά τέσσερις αθλητές οι οποίοι κέρδισαν ακονιτί νίκη στους Ολυμπια-

κούς Αγώνες. Αυτοί ήταν οι εξής:

➤ Δρομεύς ο Μαντίνειος, 75^η Ολυμπιάδα, 480 π.Χ. στο ακονιτί Παγκράτιον.

➤ Διώξιππος ο Αθηναίος, 111^η Ολυμπιάδα 336 π.Χ. στο ακονιτί Παγκράτιον.

➤ Αντίνωρ ο Αθηναίος, 118^η Ολυμπιάδα στο ακονιτί Παγκράτιον.

➤ Ηρακλείδης ο Αλεξανδρεύς, 218^η Ολυμπιάδα στην ακονιτί Πυγμή.

ΙΕΡΑ ΝΙΚΗ

Η ιερά νίκη στους αγώνες υπήρχε όταν ο αγώνας τερμάτιζε «άκριτος», δηλαδή «ισόρροπος», εφόσον οι αθλητές μετά από έναν έντιμο αγώνα ήταν ισάξιοι. Τότε οι ελλανοδικές δεν έδιναν το στεφάνι της νίκης στους ανταγωνιζόμενους αθλητές,

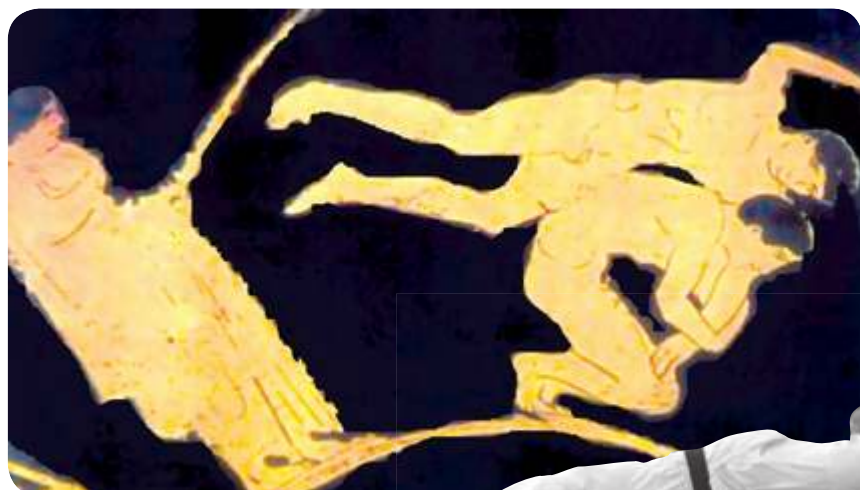
αλλά το ανέθεταν ως «ιερό» στο θεό Δία στην Ολυμπία. Αυτή ήταν ιερά νίκη και για τους δύο ανταγωνιστές αθλητές. Η ιερά νίκη υπήρχε και σε άλλες περιπτώσεις, π.χ. δικαστικούς αγώνες.

Ο Αίλιος Ηρωδιανός, στην Καθολική Προσωδία (De prosodia catholica 3,1.69.9-10) αναφέρει: «...ιερονίκης, Ολυμπιονίκης». Ο Αρτεμιόδωρος στο Ονειροκριτικό (5.95.1-5) αναφέρει: «...εγένετο ιερωνίκης και ουκ άδοξος». Σε πάπυρο Ρ.Οxy στο 59,1 αναφέρεται: «...δι' ού ενέφαιεν εαυτό ιερωνίκην είναι, μη υποκείσθαι σε εξέτασιν». Σε πάπυρο SB [sb] σώζεται: «...και τούτο Καλεσήρι ιερωνίκη<ν>», ενώ σε πάπυρο Seg-2: «...[--- τον ιερωνίκην - - - - -]».

ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΤΑΦΑΙΝΟΝΤΑΙ ΩΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΙ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΜΑΧΗΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΥ

Κινησιολογικά και ανατομικά ο άνθρωπος, από τη πρώτη παρουσία του στον πλανήτη μας, όταν βρισκόταν σε συμπλοκή με συνάνθρωπό του ή με τα άγρια ζώα, πάντα χρησιμοποιούσε τα χέρια, τα πόδια, αλλά και το κεφάλι του ως όπλα, ανάλογα με τις ευκαιρίες που είχε και τη θέση στην οποία βρισκόταν. Αρκετές φορές, η αναμέτρηση άγγιζε και τα όρια της επιβίωσης.

Όταν ο άνθρωπος συνειδητοποίησε τη χρησιμότητα όλων, ανεξαιρέτως, των άκρων του, δεν μπορεί παρά και να φρόντισε, από κάποια στιγμή και μετά, την καλλιέργεια όλων των κινητικών τους δυνατοτήτων. Έτσι, δημιουργήθηκαν σταδιακά τα διάφορα είδη άοπλης μάχης τα οποία πολύ αργότερα εξελίχτηκαν από τους Έλληνες, στο τέλειο άθλημα πολεμικής τέχνης, το «Παγκράτιον» (Παγκράτιον, Ιωάννης Βρανάς, 1999).

Ο αθλητισμός αποτελεί την εξελιγμένη, την πολιτισμένη μορφή της πολεμικής τέχνης. Η εξέλιξη και μεταστοιχείωση αυτή γίνεται μόνο μέσα σε πολιτισμένο περιβάλλον. Υπάρχουν ανεπτυγμένες Πολεμικές Τέχνες σε πολλούς λαούς. Δεν υπάρχει όμως σε κανένα λαό, πολεμική τέχνη που να εξασκείται με τη μορφή και τη φιλοσοφία του αθλητισμού.

Η πολεμική τέχνη στοχεύει τη νίκη στον πόλεμο. Το άθλημα της πολεμικής τέχνης αποσκοπεί στην ψυχοσωματική βελτίωση του ανθρώπου, την αυτογνωσία του και τον αυτοσεβασμό του, πολύ περισσότερο από κάθε άλλο άθλημα. Αυτή είναι η διαφορά της πολεμικής τέχνης από το άθλημα της πολεμικής τέχνης (Παγκράτιον, Ιωάννης Βρανάς, 1999).

Το Παγκράτιο, σαν άθλημα πολεμικής τέχνης, συναντάται μόνο στους Έλληνες. Αυτό

συμβαίνει διότι αθλητισμός, ως μορφή πολιτισμού, αναπτύχθηκε μόνον από πολίτες, δηλαδή από Έλληνες. Το Παγκράτιον είναι ταυτόχρονα άθλημα και πολεμική τέχνη.

Δεν μπορεί να υπάρξει Παγκράτιον αν ο αθλούμενος δεν είναι νοήμον ον και πολυπράγμων, μια και πανίσχυρο πυρ (παγκράτης) είναι ο νους (πύρ παγκρατές ο νούς). Αυτό το αναφέρει και ο Ευσέβιος, ως «παντοδύναμο νου» ή «παγκρατέριο νού».

Ο Πλούταρχος μας πληροφορεί για τη συνεργασία, την άμιλλα και τη φροντίδα μεταξύ των αθλητών, κυρίως των πυγμαχών και των Παγκρατιαστών, που αναπτύσσεται εξαιτίας της δυσκολίας του αθλήματος (Πλουτάρχου, Περί φιλαδελφίας).

Σύμφωνα με εμπειριστατωμένες έρευνες που έχουν γίνει σε παράλληλα προς το Παγκράτιο αθλήματα, μπορούμε να πούμε, από πλευράς χρόνου και έργου, ότι ανήκει στα αγωνίσματα «ημιαντοχής», τα οποία θεωρούνται πολύ δύσκολα, διότι συμμετέχει ο αναερόβιος και ο αερόβιος μηχανισμός.

Το αρχαίο ελληνικό παγκράτιον χωρίζεται σε δύο βασικές κατηγορίες ειδικών τεχνασμάτων και ασκήσεων:

❶ το Παγκράτιον Μάχης και ❷ το Παγκράτιον Άθλημα.

ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ ΜΑΧΗΣ: Σκοπός η εξόντωση του αντιπάλου.

Το Παγκράτιον ως αρχαίο άθλημα είχε μοναδικό στόχο να ακινητοποιηθεί ο αντίπαλος ή να υποχρεωθεί να εγκαταλείψει τον αγώνα. Το Παγκράτιον Μάχης είναι η εκπαίδευση των αρχαιοελληνικών Ειδικών Δυνάμεων (Καταδρομέων), που αποσκοπούσαν στο άμεσο, ακαριαίο και απρόσμενο χτύπημα με μοναδικό στόχο την ολοκληρωτική εξόντωση του αντιπάλου.

ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ ΑΘΛΗΜΑ: Σκοπός η εξουδετέρωση του αντιπάλου.

Τεχνικά, το Παγκράτιον εστιάζεται σε επίθεση με χτυπήματα των χεριών, των ποδιών ή του κεφαλιού, ή και σε συνδυασμό αυτών. Αυτά συνήθως συνοδεύονται από δράττειν, ράσσειν, πάλεμα στο Κάτω Παγκράτιο (αλίνδηση) και λαβές, οι οποίες φέρουν τον αντίπαλο αθλητή σε δυσμενή θέση προκειμένου να εγκαταλείψει (ακινήτοποιηση).

Συνεπώς, το Παγκράτιον με την εννοιολογική του λογοδυναμική, ως Παν + Κράτος, σε καθεμία κατηγορία του αναλύεται στις παρακάτω βασικές καθοριστικές τεχνικές, οι οποίες ανάλογα με το αν χρησιμοποιείται ως παγκράτιον άθλημα ή ως παγκράτιον μάχης, έχουν και τις αντίστοιχες για κάθε τεχνική βασικές αρχαιοελληνικές ασκήσεις.

Οι βασικές τεχνικές του Παγκρατίου είναι οι εξής:

- 1 ΠΥΓΜΕΣ-ΛΑΚΤΙΣΜΑΤΑ ή ΠΥΞ-ΛΑΞ (ΚΛΩΤΣΙΑ-ΓΡΟΘΙΑ),
- 2 ΔΡΑΤΤΕΙΝ (ΑΡΠΑΓΜΑΤΑ),
- 3 ΡΑΣΣΕΙΝ (ΠΤΩΣΕΙΣ) ΚΑΙ
- 4 ΑΚΙΝΗΤΙΖΕΙΝ (ΑΚΙΝΗΤΟΠΟΙΩ), δηλαδή κόντρα στις αρθρώσεις και άγχειν,
- 5 ΣΚΙΑΜΑΧΙΕΣ (ΣΚΙΑ+ΜΑΧΗ),
- 6 ΟΠΛΟΜΑΧΙΑ (ΟΡΛΟΜΑΧΙΑ).

Οι ασκήσεις σε καθεμία βασική τεχνική είναι συγκεκριμένες:

1 ΠΥΓΜΕΣ-ΛΑΚΤΙΣΜΑΤΑ ή ΠΥΞ-ΛΑΞ: Η τεχνική πύξ-λάξ (πυγμές-λακτίζειν ή απλά λακτίζειν [με χέρια και πόδια χτυπάω δυνατά]) είναι η τεχνική των χτυπημάτων με κλωτσιά ή γροθιά και είναι από την πυγμή = γροθιά, μπουνιά και το λάκτισμα = χτυπάω δυνατά.

Ουσιαστικά λοιπόν με το κτύπημα

(hit) έχουμε χτυπώ, πλήττω, βαράω, καταφέρω πλήγμα || προσκρούω || θίγω, ενοχλώ || βρίσκω στόχο, επιτυγχάνω || τραυματίζω, πληγώνω || συναντώ τυχαία, βρίσκω, πέφτω πάνω σε || φθάνω.

Το όνομα του «ΠΥΞ ΛΑΞ» προέρχεται από την αρχαιοελληνική έκφραση «πυξ, λαξ, δοντάξ», που σημαίνει κυριολεκτικά: «με κλωτσιές, μπουνιές, δαγκωνιές» και ιδιωματικά: «με κάθε μέσο, με κάθε τρόπο».

Δηλαδή πυξ λαξ = πάν + κράτος = παγκράτιον.

Πυξ = πυγμή, γροθιά και Λαξ = λάκτισμα, κλωτσιά.

2 ΔΡΑΤΤΕΙΝ (αρπάγματα): Με το δράττειν έχουμε τα αρπάγματα και τις λαβές.

Δράττειν = πιάνω με τα χέρια || χουφτώνω || κρατάω σφικτά.

Δραγμός = άρπαγμα || πιάσιμο.

Grasp [γκραασπ] (ουσ.): γερή λαβή || δυνατό σφίξιμο || σταθερό πιάσιμο || αντίληψη, κατανόηση.

Grasp [γκραασπ] (ρήμα): αδράχνω, γραπώνω, σφίγγω γερά, κρατώ σταθερά || πιάνομαι από, χουφτώνω || επωφελομαι, αρπάζω την αναπάντεχη ευκαιρία || αντιλαμβάνομαι, κατανοώ, συλλαμβάνω το πλήρες νόημα ή την κεντρική ιδέα.

Hook [χουκ] (ουσ.): άγκιστρο, γάντζος, αρπάγη, τσιγκέλι || αγκίστρι ψαρά || πόρπη, κόπιτσα || πυγμαχικό χτύπημα κροσέ || πλάγιο χτύπημα μπάλας, σπόντα.

3 ΡΑΣΣΕΙΝ (πτώσεις): Με το ράσσειν έχουμε τις τεχνικές πτώσεις, ρίψεων, ανατροπών κ.λπ.

Ράσσειν = χτυπώ || ρίχνω κάτω || πατάσσω || καταρρίπτω.

Throwing [θρόουινγ] (ουσ.): εκτόξευση || ρίξιμο || πέταγμα || κατάρριψη || ξάπλωμα χάμω.

Fall [φολ] (ουσ.): πτώση, πέσιμο || κατάρρευση, κατακύλισμα || παρακμή, κατάρπτωση || κάμψη, υποχώρηση, μείωση, ελάττωση || καταρράκτης, υδατόπτωση || βροχόπτωση. (fall down=ράσσειν).

4 ΑΚΙΝΗΤΙΖΕΙΝ (ακίνητοποιώ): Τα τεχνάσματα αυτά έχουν ως βασικό σκοπό την ακίνητοποίηση στη συμπλοκή, μέσω εξαρθρωτικών λαβών ή πνιγμών, του αντιπάλου στο αθλητικό Παγκράτιον και την εξόντωση του αντιπάλου στο Παγκράτιον Μάχης.

Ακόμη με τον όρο ακινητίζειν είναι και «ιερή ακίνητοποίηση» του αντιπάλου διότι: Ακίνητος = ιερός || απόρρητος.

5 ΣΚΙΑΜΑΧΙΕΣ (ΣΚΙΑ + ΜΑΧΗ): Σκιαμαχίες ή Σκιομαχίες είναι οι μάχες και οι ασκήσεις με σκιώδη αντίπαλο ή οι μάχες με τη σκιά (shadow).

6 ΟΠΛΟΜΑΧΙΑ (ΟΡΠΛΟΜΑΧΙΑ): Είναι οι Σκιαμαχίες ή οι μαχητικές ασκήσεις ή οι αγώνες με τη χρήση όπλων, όπως δόρυ, ξίφος, μικρό ξίφος, μπαστούνι, χειροβαλίστρα, μαχαίρι κ.λπ.

Οι ανωτέρω βασικές τεχνικές του Παγκρατίου, αναλόγως με τη μέθοδο μάχης που θα ακολουθηθεί, διαμορφώνονται ως εξής:

- Τεχνικές άμυνας (αμύνω).
- Τεχνικές επίθεσης (επί + θέση).
- Σκιαμαχίες (σκιά + μάχη).

Οι δε ασκήσεις έχουν συστηματοποιηθεί από τον ιατρό του 2^{ου} αι. μ.Χ., Γαληνό.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ ΓΑΛΗΝΟ, 2^{ος} αι. μ.Χ.

Ο Γαληνός (130-200 μ.Χ.) προερχόταν από την πόλη της Περγάμου και θεωρείται

ως ένας από τους Αγίους σε Ινδία και Κίνα, μια και με τις έρευνές του μετέφερε την αρχαία ελληνική γνώση στην Ασία. Αν και είναι γνωστός ως ιατρός, η συνεισφορά του σε άλλες επιστήμες είναι σημαντική. Ο ιατρός είναι και φιλόσοφος κατά τον Γαληνό.

Ως χειρουργός ιατρός των μονομάχων (gladiators) στην Πέργαμο γνώρισε τον αρχαίο ελληνικό αθλητισμό σε συσχέτιση με τον ρωμαϊκό αποκτώντας εμπειρία και πρακτική γνώση στην ανατομία του ανθρώπινου σώματος. Στη συνέχεια μετανάστευσε στη Ρώμη, όπου και είχε ασθενείς πολλούς αυτοκράτορες, όπως τους Marcus Avrelius, Lucius Verus, Commodus και Septimius Severus.

Ο Γαληνός (Galen) ομαδοποίησε τις αθλητικές ασκήσεις σε τρεις κατηγορίες και έδωσε τα ονόματα «ισχυρές», «γρήγορες» και «βίαιες». Αυτός ο κατάλογος των ασκήσεων στις παλαιότερες μας δίνει πολλές πληροφορίες για εκείνη την εποχή.

Οι ασκήσεις αυτές είναι από το βιβλίο του Γαληνού (Claudius Galenus) με τον τίτλο De sanitate tuenda libri vi, (Galenus de sanitate tuenda libri vi, ed. K. Koch, Corpus medicorum Graecorum, vol. 5.4.2, Leipzig, Teubner, 1923, Cod: 69,757: Med.).

Ισχυρές (ρωμαλέες) ασκήσεις

- Περπάτημα σε ανηφόρα.
- Άρση βάρους ή βαρών.
- Άρση βάρους ή βαρών περπατώντας.
- Κράτημα των όπλων εμπρός από το μέτωπο με κλειστές πυγμές.
- Κράτημα των όπλων εμπρός από το μέτωπο με ανοικτές πυγμές.
- Αντοχή στο να κρατά τα όπλα, όταν κάποιος άλλος τα τραβά προς τα κάτω.
- Οι προηγούμενες τρεις ασκήσεις, αλλά κρατώντας ταυτόχρονα βάρος ή βάρη.

➤ Αναρρίχηση σε σχοινί με τα χέρια και τα πόδια.

➤ Κρέμασμα επάνω σε ένα σχοινί ή μια ακτίνα όσο το δυνατόν περισσότερο.

➤ Προσπάθεια δραπέτευσης από την παλαίστρα.

➤ Κράτημα του αντιπάλου που προσπαθεί να δραπετεύσει από την παλαίστρα.

➤ Άρση του αντιπάλου που κάμπει στα ισχία, για να τον ανυψώσει προς τα επάνω και να τον φέρει γύρω-γύρω.

➤ Το ίδιο με το προηγούμενο, αλλά γονατιστά.

➤ Ώθηση στήθους με στήθος προκειμένου να αναγκασθεί ο αντίπαλος να κάνει προς τα πίσω.

➤ Κύληση μέσα στο δάπεδο γρήγορα, μόνος ή με άλλους.

➤ Αναπήδηση κλωτσώντας και τα δύο πόδια μαζί προς τα πίσω.

➤ Διαδοχικά λακτίσματα των ποδιών προς τα εμπρός.

➤ Κίνηση των χεριών πάνω-κάτω γρήγορα με ανοικτή ή κλειστή πυγμή, αυξάνοντας συνεχώς την ταχύτητα.

➤ Αλλαγή θέσεων με γρήγορους ρυθμούς με κάποιον άλλο δίπλα ή αλλαγή θέσεων ως ομάδα.

Βίαιες ασκήσεις

➤ Επανειλημμένες αναπηδήσεις χωρίς σταματημό.

➤ Ρίψη βαρών και προσπάθεια λήψης

ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΥΠΑΡΞΕΙ ΑΝ Ο ΑΘΛΟΥΜΕΝΟΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΝΟΗΜΟΝ ΟΝ ΚΑΙ ΠΟΛΥΤΡΑΓΜΩΝ, ΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΝΙΣΧΥΡΟ ΠΥΡ (ΠΑΓΚΡΑΤΗΣ) ΕΙΝΑΙ Ο ΝΟΥΣ (ΠΥΡ ΠΑΓΚΡΑΤΕΣ Ο ΝΟΥΣ).

➤ Κρέμασμα από το λαιμό του αντιπάλου, προκειμένου να τον τραβήξει προς τα κάτω.

➤ Σκάψιμο.

Γρήγορες ασκήσεις

➤ Σκιαμαχία.

➤ Πυγμαχία.

➤ Χτύπημα με γροθιές σε σάκους.

➤ Ρίψη και λήψη μιας σφαίρας τρέχοντας.

➤ Τρέξιμο.

➤ Τρέξιμο εμπρός-πίσω (πέρα-δώθε), μειώνοντας το μήκος κάθε φορά μέχρι να ελαττωθεί η απόσταση στο ελάχιστο.

➤ Ισορροπία πάνω σε μπάλα, με ψηλά τα χέρια στον αέρα και φέρνοντας τα εμπρός-πίσω ή κοντά σε έναν τοίχο πάνω στην μπάλα, κρατώντας τον τοίχο για ισορροπία.

τους με γρήγορες κινήσεις.

➤ Γρήγορο σκάψιμο.

➤ Ρίψη δίσκου.

➤ Οποιοσδήποτε από τις παραπάνω ασκήσεις (ισχυρές, βίαιες ή γρήγορες) με ταχύτερη εκτέλεση.

Διάφορες άλλες ασκήσεις

) Περπάτημα, βάδην.

) Κάμψεις επάνω-κάτω συνεχώς των ισχίων.

) Άρση βαρών από το έδαφος.

) Κράτημα ψηλά ενός αντικειμένου για πολύ.

) Πλήρης και μεγάλη αναπνοή.

) Μεταφορά όπλων, ασπίδων κ.λπ.

Ασκήσεις Φιλόστρατου

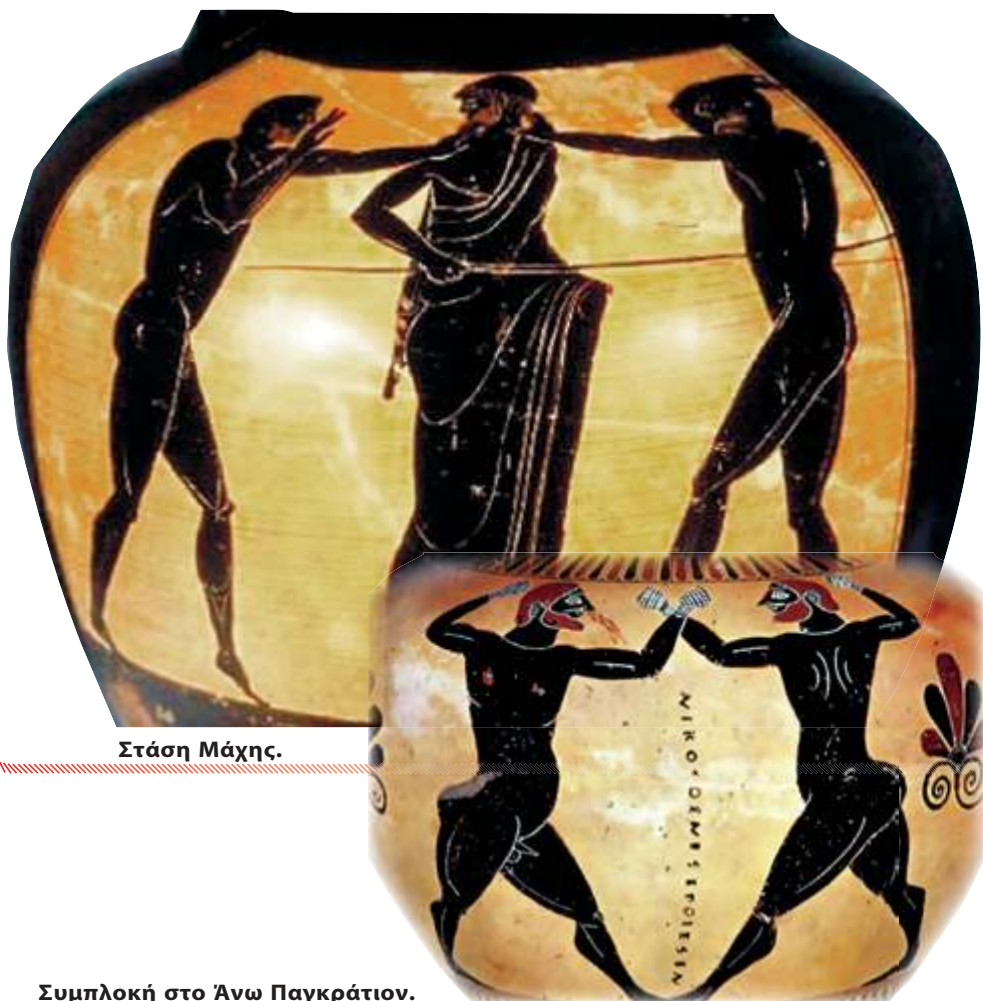
Μερικές από τις ασκήσεις, σύμφωνα με το Φιλόστρατο, ήταν οι εξής:

) Χτυπήματα των χεριών.

- } Μεταφορά βαρών από χέρι σε χέρι.
- } Μεταφορά βαρών από μέρος σε μέρος.
- } Ζεύξη με βόδια.
- } Κάμψη σιδηρών αντικειμένων διαφορετικού πάχους κάθε φορά.

- } Ίσιωμα σιδηρών αντικειμένων διαφορετικού πάχους κάθε φορά.
- } Δρόμος ταχύτητας με άλλους ανταγωνιστές ή ακόμη και με λαγούς.

ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΥ ΟΠΩΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΖΟΝΤΑΙ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

Διάφορα τεχνάσματα. Ρωμαϊκή παλαίστρα. Απαγορευτική λαβή για την οποία επεμβαίνει ο Ελλανοδίκης.

Μαιάνδριος τριγωνική λαβή άνω άκρων.

Κλασική Σκιαμαχία συνοδεία αυλού.

Άγχειν (πνιγμός). Σκηνή απαγορευμένου τεχνάσματος (δάκτυλο στο μάτι) και παρέμβαση Ελλανοδίκη.

Αποκρούσεις και χτυπήματα.

Χτυπήματα στο Κάτω Παγκράτιον.

Τεχνάσματα πρόκλησης πόνου
(συλλογή πληροφοριών).

Λαβή εξουδετέρωσης.

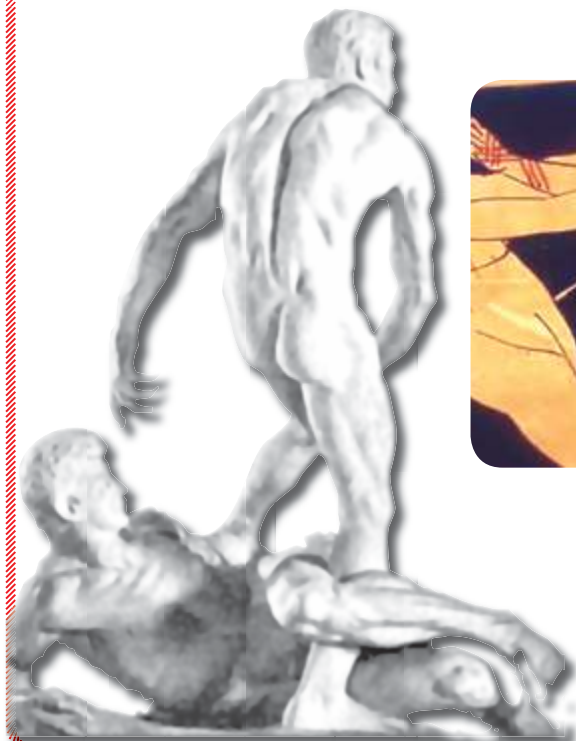
Διαλαμβάνειν
και βαστάσαι
εις ύψος.

Ο Θησέας και ο Μινώταυρος.

Ασκήσεις παρασκευαστικής και κατασκευαστικής.

Χτυπήματα με χρήση ιμάντων.

Τριγωνική λαβή.

Εφαρμογή
πολεμικών χτυπημάτων.

Στάση κριού.

Λαβή άγχειν.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΤΟΥ ΡΑΣΣΕΙΝ

Ράσσειν δια:

› Αγκυρίζειν Ποδός (εσωτερικόν-εξωτερικόν): Εμπρόσθιον και Οπίσθιον

› Αγκυρίζειν Χειρός: Εμπρόσθιον και Οπί-

σθιον

› Πτερνίζειν

› Υποσκελίζειν

› Υπτιάζειν

Ράσσειν πάνω από το σώμα. Η τεχνική είναι προφανές και καταφανέστατο ότι είναι αρχαιοελληνική και στη συνέχεια το αρχαιοελληνικό Πάμμαχον τέχνασμα έγινε γνωστό στις ημέρες μας ως τεχνική seoi-otoshi στη μαχητική τέχνη του Τζούντο (Judo).

Επικείμενο ράσσειν (ρίψη στο έδαφος). Το δεξί χέρι θα τραβήξει δεξιά και διαγώνια προς τα κάτω, ενώ το αριστερό πόδι ίσως χρειαστεί να γραπώσει ως άγκυρα (αγκυρίζειν) το ένα από τα δύο πόδια του αντίπαλου αθλητή. Το αριστερό χέρι θα μπορούσε να πιάσει και από το λαιμό, αντί από τη μέση ή άλλο σημείο. Αυτό το αρχαιοελληνικό τέχνασμα είναι γνωστό στις ημέρες μας ως τεχνική o-soto-gari στο Τζούντο (Judo).

ΕΠΙΜΥΘΙΟΝ

Το φωτοφόρο αρχαίο ελληνικό πνεύμα κάλυψε το σύνολο της ανθρώπινης σκέψης και του ανθρώπινου επιστητού γενικότερα. Στη συνέχεια, σκυλεύτηκε από πλήθος πολιτισμών σε όλον τον κόσμο και οικειοποιήθηκε από ομάδες ή έθνη που προσπάθησαν να το κάνουν κτήμα και

δικό τους δημιούργημα. Αυτό και μόνο φανεώνει τη δυναμική ενός λαού που δημιούργησε τον παγκόσμιο πολιτισμό και μέχρι σήμερα εξακολουθεί να είναι τμήμα σχεδόν όλων των πολιτισμών της γης.

Οι μαχητικές τέχνες της αρχαίας Ελλάδας δεν αποτέλεσαν εξαίρεση και μετά

τις εκπολιτιστικές εκστρατείες του Διονύσου, του Ηρακλή και του Μεγαλέξανδρου στην Ασία (Ινδία, Κίνα κ.λπ.) και τόσων άλλων ηρώων. Οι εκστρατείες αυτές είχαν ως αποτέλεσμα οι μαχητικές τέχνες να μείνουν στις χώρες αυτές.

Αιώνες αργότερα, οι ιθαγενείς των χωρών αυτών άρχισαν να μελετούν τα αρχαία ελληνικά κείμενα και τις παραδόσεις τους από τις εκστρατείες, και ανέπτυξαν ξανά τις αρχαίες ελληνικές τέχνες προσδίδοντάς τους το δικό τους χαρακτηριστικό κατανόησης (κατά τόπους πεσσοί) και παρουσιάζοντάς τες σαν να είναι δικές τους.

Οι ιστορικές μαρτυρίες βοήθησαν να ταυτισθούν πολλές από τις τεχνικές του παγκρατίου με αυτές των εξ ανατολών προερχόμενων πολεμικών τεχνών. Η ιστορία όμως έχει ένα δικό της τρόπο να εκδικείται κάθε φορά που την πλαστογραφούν, και εκατοντάδες αρχαία ελληνικά ευρήματα

σε ολόκληρο τον κόσμο μας δίνουν το ελληνικό στίγμα στις μαχητικές τέχνες.

Αποτέλεσμα, οι σύγ-

χρονοι μαχητές σε όλον τον κόσμο αργά και σταθερά άρχισαν και αυτοί να ομολογούν ότι πράγματι πίσω από τις τέχνες των δασκάλων τους κρύβεται το αρχαίο ελληνικό πνεύμα. Και αυτό το ομολογούν όλοι οι σύγχρονοι και παλαιότεροι διδάσκαλοι των μαχητικών τεχνών της Ασίας (sic)!

Η μελέτη αυτή αφήνει στον κάθε αναγνώστη, καλοπροαίρετο ή όχι, ένα ξεκάθαρο μήνυμα, ένα ξεκάθαρο και επιστημονικά αποδεδειγμένο πόρισμα, ότι οι αρχαίοι ΕΛΛΗΝΕΣ επινόησαν και εφάρμοσαν τις μαχητικές τέχνες που γνωρίζουμε σήμερα και ότι οι σύγχρονοι μαχητές κλίνουν και πάλι το γόνυ προς τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό.

Οι αρχαίες ελληνικές μαχητικές τέχνες, σήμερα όσο ποτέ άλλοτε, εισέρχονται σε όλους τους στρατούς στον κόσμο και σε όλες τις Δυνάμεις Ασφαλείας, και οι πρωτεργάτες των ερευνών και μελετών πάνω στα αρχαία ελληνικά αθλήματα αναγνωρίζονται σήμερα διεθνώς και το έργο τους είναι αντικείμενο μελέτης.

Γιατί ένας νέος μαχητής ή μία νέα μαχήτρια να ασχοληθεί με το Παγκρά-

τιον Άθλημα; Για όλους τους λόγους και τα οφέλη τα οποία έχει ένα άτομο που κάνει οποιοδήποτε άθλημα, αλλά με πρωταρχικό και κυρίαρχο, το γεγονός πως πρόκειται για την πλέον αξιόπιστη δραστηριότητα σε ό,τι αφορά στη συμβολική δύο ανθρώπων.

και μετά από δέκα χρόνια εφαρμόζεται σε περίπου 80 χώρες σε ολόκληρο τον κόσμο και στη Βραζιλία διδάσκεται επίσημα στο Πανεπιστήμιο Guarulhos του Σαν Πάολο.

Άτομα κάθε εθνότητας και φυλής σε όλες τις ηπείρους μαθαίνουν, ασκούνται,

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΠΙΝΟΗΣΑΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΑΝ ΤΙΣ ΜΑΧΗΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΠΟΥ ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΜΑΧΗΤΕΣ ΚΛΙΝΟΥΝ ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΤΟ ΓΟΝΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ.

Για τον Έλληνα νέο και την Ελληνίδα νέα, υπάρχει μία επιπλέον παράμετρος να ασχοληθούν με το Παγκράτιον Άθλημα, αφού αποτελεί Εθνική κληρονομιά, για την οποία δεν ενδιαφέρθηκε κανένας, παρά την αναβίωση των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων. Και πράγματι, είναι συγκινητικό ότι το πρόγραμμα αυτό σχεδιάστηκε από Έλληνες από το 1995

διδάσκουν, έρχονται σε επαφή με το φωτοφόρο αρχαίο ελληνικό πνεύμα και παρουσιάζουν με κάθε τρόπο τα αρχαία ελληνικά αθλήματα σε όλον τον κόσμο. Απλά και σταθερά το αρχαίο ελληνικό πνεύμα και οι Έλληνες έρχονται από την αφάνεια στο προσκήνιο για να διαδραματίσουν και πάλι σημαντικό ρόλο στα παγκόσμια πολιτιστικά δρώμενα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ☞ Παγκράτιον Άθλημα (Pangratiōn-Pankratiōn), Γρηγόριος Ζώρζος.
- ☞ Σκιαμαχία ή Σκιωμαχία (Schiamachia-Schiomachia), Γρηγόριος Ζώρζος.
- ☞ Από το αρχείο της Επιτροπής Ιστορικής Έρευνας (ΕΙΕ) της Ελληνικής Ομοσπονδίας Παγκρατίου Αθλήματος (ΕΟΠΑ) των ετών 1995-1996.
- ☞ Από το αρχείο της Διεθνούς Ομοσπονδίας Παγκρατίου Αθλήματος (IFPA), International Federation of Pankration Athlima (IFPA) και των Ενώσεων Asian Union of Pankration Athlima (ASUPA), European Union of Pankration Athlima (EUPA), Oceanic Union of Pankration Athlima (OUPA) και Panamerican Union of Pankration Athlima (PUPA) των ετών 1999-2006.
- ☞ Αθλητισμός της Αρχαίας Ολυμπίας, Φημισμένοι Ολυμπιονίκες, Ελένη Παπακυριάκου-Αναγνώστου.
- ☞ Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, ιστοσελίδες ΙΜΕ για τις Ολυμπιάδες.
- ☞ Άθλημα Πάμμαχον, Γρηγόριος Ζώρζος.
- ☞ Πάμμαχον και Παγκράτιον Μεσαίωνα και Αναγέννησης,

- Γρηγόριος Ζώρζος.
- ☞ Ολυμπιονίκες και Ολυμπιάδες, Γρηγόριος Ζώρζος.
- ☞ Πάμμαχον-Παγκράτιον στην Πελασγική γραφή Ρουνάρ, Γρηγόριος Ζώρζος.
- ☞ Οι μαχητικές τέχνες στον Πλανήτη μας, Γρηγόριος Ζώρζος.
- ☞ Πύξ Λάξ - Γροθιά Κλωτσιά (kick boxing), Γρηγόριος Ζώρζος.
- ☞ Σούμο-Σύμα παλαιστές γίγαντες (sumo), Γρηγόριος Ζώρζος.
- ☞ Διελκυστίνδα (tug of war), Γρηγόριος Ζώρζος.
- ☞ Αλίνδης (grabbling submission), Γρηγόριος Ζώρζος.
- ☞ Ζούρχανε, Η αρχαιοελληνική πάλη της Περσίας (zurkhane), Γρηγόριος Ζώρζος.
- ☞ Παγκράτιον, Ιωάννης Βρανάς, 1999.
- ☞ Διάφορα πολεμικά εγχειρίδια του Γρηγορίου Ζώρζου για το Unifight (ενοποιημένη μαχητική τέχνη).
- ☞ Ο επίσημος ιστότοπος του Υπουργείου Πολιτισμού (ΥΠΠΟ).
- ☞ Ο επίσημος ιστότοπος των Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004.
- ☞ Διάφοροι Στρατιωτικοί κανονισμοί και Εγχειρίδια.

Η ΤΡΥΠΑ ΤΟΥ ΟΖΟΝΤΟΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ: Αθανάσιος Παπανδρέου,
Φαρμακοποιός-Τοξικολόγος-
Επιστημονικός συνεργάτης
του Οφθαλμολογικού Ινστιτούτου Αθηνών

“Χρόνια τώρα, το κλασικό ερώτημα αν «ο ήλιος είναι φίλος ή εχθρός» απασχολεί τους ανθρώπους. Τελευταία, η επιστημονική κοινότητα έχει καταλήξει στο συμπέρασμα πως ο Ήλιος μπορεί να θεωρηθεί φίλος -από τη μία- γιατί από αυτόν εξαρτώνται η ύπαρξή μας και η καλή μας υγεία, εχθρός -από την άλλη- όταν ξεπερνάμε το μέτρο. Τι γίνεται όμως με την τρύπα του όζοντος; Η απάντηση εδώ διαφοροποιείται...”

Το θέμα των αρνητικών επιπτώσεων της ηλιακής ακτινοβολίας στον άνθρωπο έχει προσλάβει τα τελευταία χρόνια ανησυχητικές διαστάσεις και αποτελεί σοβαρό πρόβλημα, ιδιαίτερα μάλιστα, με τη διαπίστωση της τρύπας του όζοντος και στο βόρειο ημισφαίριο. Η ανησυχία αυτή οφείλεται στην επιστημονικά τεκμηριωμένη καρκινογεννητική επίδραση της ηλιακής ακτινοβολίας στο δέρμα, στην πρόκληση καταρράκτη στα μάτια και στην εξασθένηση του ανοσο-

η ευεργετική επίδραση του ηλιακού φωτός στην όραση, στη μετατροπή της προβιταμίνης D σε βιταμίνη D, στη βελτίωση της ψυχικής μας διάθεσης και στην ομαλή ανάπτυξη του νευρικού συστήματος².

Θα πρέπει όμως όλοι, εκτός από τη φωτεινή πλευρά του ήλιου, να γνωρίσουμε και τη σκοτεινή του πλευρά και να συνειδητοποιήσουμε ότι υπάρχουν όρια που δεν πρέπει να ξεπερνιούνται. Η καταστροφή του όζοντος που διαπιστώθηκε στην ατμόσφαιρα για πρώτη φορά το 1974 έλαβε τραγικές

η σκοτεινή πλευρά του ηλιου

ποιοτικού συστήματος του ανθρώπου.

Σε μια χώρα, όπως η Ελλάδα, με τόση ηλιοφάνεια (3.000 ώρες ετησίως είναι οι μέγιστες τιμές ηλιοφάνειας που παρατηρούνται στα Κύθηρα, στη Ζάκυνθο, στις νότιες ακτές της Πελοποννήσου και στις δυτικές ακτές της Κρήτης!), αξίζει να εξετάσουμε προσεκτικότερα το θέμα¹.

ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΙΑ

Θα πρέπει καταρχήν να έχουμε υπόψη μας ότι άλλη η βιολογική δράση των υπεριωδών ακτινών πάνω στο δέρμα, άλλη των ορατών και άλλη των υπερύθρων. Μεγαλύτερη βιολογική επίδραση έχουν οι υπεριώδεις ακτίνες.

Όλοι γνωρίζουμε ότι ο ήλιος είναι ζωοδότης και ρυθμίζει το βιολογικό μας ρολόι, ενώ στις περισσότερες μυθολογίες ο θεός Ήλιος αντιπροσωπεύει την υγεία, τη ρώμη και τη χαρά της ζωής. Είναι επίσης γνωστή

διαστάσεις το 1985, με τη δημιουργία του φαινομένου της τρύπας του όζοντος στην Ανταρκτική και το 1987 στην Αρκτική, ενώ πρόσφατα αναγγέλθηκε το ίδιο φαινόμενο πάνω από την Ευρώπη.

Η καταστροφή του όζοντος στην ατμόσφαιρα γίνεται από τους χλωριοφθοριωμένους υδρογονάνθρακες (CFCs) με κυριότερο εκπρόσωπο το λεγόμενο Freon, που χρησιμοποιείται ως προωθητικό στα spray, ως ψυκτικό μίγμα, ως μονωτικό στα συστήματα κλιματισμού κ.λπ.

Καθώς το όζον καταστρέφεται από τις παραπάνω ουσίες, οι ακτίνες του ηλιου διαπερνούν ανενόχλητες την ατμόσφαιρα της Γης, καταστρέφοντας την πανίδα και τη χλωρίδα, προκαλώντας παράλληλα στον άνθρωπο διάφορα νοσήματα.

Οι χαμηλές θερμοκρασίες ευνοούν την καταστροφή που προκαλεί το χλώριο στο όζον. Επομένως, η χειρότερη εποχή είναι

¹ Πρακτικά εισηγήσεων 11^{ου} Πανελληνίου Φαρμακευτικού Συνεδρίου, ΑΘΗΝΑ 2003.

² Γ. Θ. Παπαϊωάννου: Κοσμητολογία - Εισαγωγή στη Δερματολογία, εκδόσεις Μαυρομάτη, σελ. 253 κ.ε.

ο χειμώνας, ενώ τα αποτελέσματα από τη μείωση του όζοντος διαρκούν καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Οι περιοχές που κινδυνεύουν περισσότερο είναι οι Βαλτικές Χώρες, η Γερμανία, η Μεγάλη Βρετανία και η Ρωσία. Από τον κίνδυνο όμως, δε διαφεύγει ούτε η Μεσόγειος³.

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

Οι φυσιολογικές αντιδράσεις του δέρματος στην ηλιακή ακτινοβολία είναι το ηλιακό ερύθημα, η ενεργητική αύξηση πάχους και η μελάγχρωση. Η μελάγχρωση, δηλαδή το μαύρισμα από τον ήλιο, είναι η βιολογική προστασία του δέρματος στον ήλιο και διακρίνεται σε άμεσο μαύρισμα έπειτα από 9-12 ώρες, που δε διαρκεί, και σε κανονικό έπειτα από 48 ώρες, που διαρκεί 3-6 μήνες⁴.

κάθε χρόνο, από την ηλικία των 18 ετών. Η πρόωρη γήρανση του δέρματος είναι ιδιαίτερα ορατή στα εκτεθειμένα μέρη του σώματος. Τα σημεία πρόωρης γήρανσης του δέρματος είναι οι ρυτίδες, οι ευρυαγγείες, οι μελαγχρωματικές κηλίδες, η ατροφία και χαλάρωση του δέρματος⁵.

Από τις προκαρκινικές καταστάσεις, κυριότερες είναι οι ακτινικές ή οι ηλιακές υπερκερατώσεις (γκριζωπές συνήθως και τραχιές επιφάνειες στο δέρμα), οι λευκοπλακίες και οι ακτινικές χειλίτιδες (ερεθισμός συνήθως στο κάτω χείλος). Σε ποσοστό 5-10% ενδέχεται να εξελιχθούν σε καρκίνο.

Μια άλλη κατηγορία είναι ορισμένοι σπίλοι (μαύρες ελιές), που κινδυνεύουν να εξελιχθούν σε κακόηθες μελάνωμα⁶. Οι αιτίες είναι πάρα πολλές και διάφορες. Σημαντικό ρόλο έχει παίξει η επιμήκυνση

Αξίζει να σημειωθεί ότι η αντανάκλαση των ηλιακών ακτίνων από την άμμο, το χιόνι, το τσιμέντο και το νερό είναι εξίσου επικίνδυνη.

Οι παθολογικές αντιδράσεις είναι οξείες, όπως τα εγκαύματα και οι φωτοδερματίτιδες, και χρόνιες, όπως η πρόωρη γήρανση, οι προκαρκινικές παθήσεις και η ανάπτυξη καρκινωμάτων. Οι χρόνιες παθολογικές καταστάσεις συνυπάρχουν, δηλαδή πάνω στο πρόωρα γερασμένο δέρμα ανθρώπων που εκτίθενται στον ήλιο αναπτύσσονται προκαρκινικές παθήσεις και αργότερα καρκινώματα. Το δέρμα δεν γερνάει απότομα, αλλά προοδευτικά, και σύμφωνα με επιστημονικές μελέτες χάνει το 1% της βιολογικής του δύναμης

της διάρκειας ζωής του ανθρώπου, καθώς οι καρκίνοι είναι ασθένειες συνήθως των μεγάλων ηλικιών. Επίσης, η ένδυση με λιγότερα ρούχα και η συχνότερη έκθεση του σώματος στην ηλιακή ακτινοβολία συντελούν αρνητικά στην υγεία μας.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η προστασία του δέρματος και των ματιών από τις υπεριώδεις ακτίνες του ήλιου είναι εξαιρετικά απαραίτητη. Επιβάλλεται η χρήση γυαλιών και χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στον ήλιο, κυρίως από άτομα

³ Αντ. Κουσελίνη: Τοξικολογία, τόμος Β', Επιστημονικές Εκδόσεις «Γρ. Παρισιάνος», σελ. 785 κ.ε.

⁴ Ιατρικό Λεξικό: "The American Medical Association", εκδόσεις «ΔΟΜΗ».

⁵ Γ. Θ. Παπαϊωάννου: Κοσμητολογία - Εισαγωγή στη Δερματολογία, εκδόσεις Μαυρομάτη, σελ. 253 κ.ε.

⁶ Πρακτικά εισηγήσεων 11^{ου} Πανελληνίου Φαρμακευτικού Συνεδρίου, ΑΘΗΝΑ 2003.

που διαθέτουν ανοιχτόχρωμα μάτια και άτομα που έχουν ήδη παθήσεις του δέρματος, ύποπτους σπίλους κ.λπ. Θα πρέπει να αποφεύγονται οι λεγόμενες καυτές ώρες, μεταξύ 10 το πρωί ως 4 το μεσημέρι. Σωστή κίνηση θεωρείται η χρήση αντηλιακού με υψηλό δείκτη προστασίας (15), ακόμα και όταν έχει ελαφριά συννεφιά. Μεγάλη σημασία έχει και η σταδιακή έκθεση στον ήλιο, ώστε ο οργανισμός να προλάβει να παράγει την προστατευτική μελανίνη⁷.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η αντανάκλαση των ηλιακών ακτινών από την άμμο, το χιόνι, το τσιμέντο και το νερό είναι εξίσου επικίνδυνη. Θα πρέπει να γνωρίζει κανείς επίσης ότι ο δείκτης προστασίας των αντηλιακών, που όσο μεγαλύτερος είναι τόσο περισσότερο φιλτράρει τις υπεριώδεις ακτίνες του ηλίου, δεν προ-

στατεύει πάνω από 2 ώρες, όσο υψηλός κι αν είναι. Γι' αυτό θα πρέπει να επαναλαμβάνεται συχνά η επάλειψη.

Τέλος, θα πρέπει, όταν είμαστε εκτεθειμένοι στον ήλιο, να χρησιμοποιούμε καπέλο, μακριά μανίκια και παντελόνια, να κρατάμε τα παιδιά σε απόσταση από το ηλιακό φως και να τα διδάσκουμε να προστατεύονται από αυτό. Ας μην ξεχνάμε ότι η βλαπτική επίδραση του ηλίου είναι αθροιστική και αρχίζει αμέσως.

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΟΖΟΝΤΟΣ

Σημαντικό ρόλο παίζει η μείωση του στρώματος του όζοντος στην ατμόσφαιρα. Υπολογίζεται π.χ. ότι μία μείωση του όζοντος κατά 10% έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των βασικοκυτταρικών καρ-

⁷ Γ. Θ. Παπαϊωάννου: Κοσμητολογία - Εισαγωγή στη Δερματολογία, εκδόσεις Μαυρομμάτη, σελ. 253 κ.ε.

κινωμάτων κατά 2,5%.

Δραματική χαρακτηρίζεται η αύξηση των καρκίνων του δέρματος στον άνθρωπο κατά τα τελευταία χρόνια.

Η διεθνής βιβλιογραφία αναφέρει ότι η συχνότητα των κακοηθών μελανωμάτων (του σοβαρότερου είδους καρκίνου του δέρματος και της χειρότερης ίσως μορφής καρκίνου γενικώς) αυξήθηκε από 1,2 ανά 100.000 κατοίκους κατά τα έτη 1935-39, σε 4,8 κατά τα έτη 1965-69 και σε 7,2 κατά τα έτη 1980-81. Στις ΗΠΑ αναφέρονται ετησίως 4,1 περιστατικά ανά 100.000 κατοίκους. Σε σύγκριση με 29,3 περιστατικά ανά 100.000 κατοίκους για τον καρκίνο του παχέος εντέρου και 39,2 ανά 100.000 κατοί-

κους για το καρκίνωμα του μαστού⁸.

Στους καρκίνους του δέρματος διακρίνουμε τρία είδη:

⇒ Τα βασικοκυτταρικά καρκινώματα, που προέρχονται από τη βασική στιβάδα του δέρματος.

⇒ Τα ακανθοκυτταρικά καρκινώματα, που προέρχονται από την ακανθώδη στιβάδα του δέρματος.

⇒ Τα κακοήγη μελανώματα, που προέρχονται από τα μελανοκύτταρα της επιδερμίδας (από τα κύτταρα δηλαδή που παράγουν τη μελανίνη)⁹.

Από τα καρκινώματα αυτά, τα συχνότερα στην Ελλάδα είναι ευτυχώς τα βασικοκυτταρικά. Και λέγοντας ευτυχώς, εννοούμε

⁸ Πρακτικά εισηγήσεων 11^{ου} Πανελληνίου Φαρμακευτικού Συνεδρίου, ΑΘΗΝΑ 2003.

⁹ Ιατρικό Λεξικό: "The American Medical Association", εκδόσεις «ΔΟΜΗ».

ότι κατά κανόνα προκαλούν μόνο τοπική καταστροφή και όχι μεταστάσεις. Τα ακανθοκυτταρικά κάνουν συχνά μεταστάσεις σε άλλα σημεία του σώματος, ενώ τα κακοήγη μελανώματα, που αποτελούν ίσως και τη χειρότερη μορφή καρκίνου γενικώς, είναι πολύ «ύπουλα» γιατί όταν διαγνωστούν μπορεί ήδη να έχουν κάνει μεταστάσεις. Αιτιολογικοί παράγοντες περιλαμβάνουν το χρόνιο ερεθισμό, το επαναλαμβανόμενο τραύμα, την υπερβολική έκθεση στην ηλιακή ακτινοβολία, τις γενετικές και φυλετικές προδιαθέσεις. Η καταστροφή του όζοντος

Όπως προβλέπεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, τα επόμενα 50 χρόνια θα πεθάνουν 200.000 άτομα από καρκίνο του δέρματος, ενώ στον επόμενο χρόνο τα θύματα της υπεριώδους ακτινοβολίας που θα υποφέρουν από καταρράκτη και βλάβες στο υαλώδες σώμα του οφθαλμού θα αυξηθούν κατά 1,6 εκατομμύρια σε ολόκληρο τον κόσμο. Τα τελευταία στατιστικά δεδομένα των Ηνωμένων Εθνών παρουσιάζουν αύξηση κατά 26% των καρκίνων του δέρματος όταν το όζον μειωθεί κατά

Η καταστροφή του όζοντος στην ατμόσφαιρα χαρακτηρίζεται από τον ΟΗΕ ως το AIDS του περιβάλλοντος, εξαιτίας του οποίου προβλέπονται 330.000 καρκίνοι του δέρματος και 2.000.000 κρούσματα καταρράκτη!

στην ατμόσφαιρα χαρακτηρίζεται από τον ΟΗΕ ως το AIDS του περιβάλλοντος, εξαιτίας του οποίου προβλέπονται 330.000 καρκίνοι του δέρματος και 2.000.000 κρούσματα καταρράκτη! Η μείωση της στιβάδας του όζοντος στο νότιο ημισφαίριο μέχρι το 2009 θα επιφέρει το θάνατο σε χιλιάδες άτομα στην ανθρωπότητα. Η μάστιγα των επιπτώσεων στην υγεία λόγω της τρύπας του όζοντος θα λάβει μεγαλύτερες διαστάσεις στο μέλλον¹⁰.

10%. Στο νότιο ημισφαίριο, από καιρό έχουν πάρει μέτρα εκτάκτου ανάγκης. Στην Αυστραλία, με τις μεγαλύτερες επιπτώσεις της τρύπας, γίνονται προγράμματα προληπτικής ιατρικής εδώ και 20 χρόνια, ενώ στην Ευρώπη τα τελευταία 5 χρόνια¹¹.

Είναι κατανοητό ότι τα προγράμματα αυτά κοστίζουν, αλλά εξυπηρετούν τον κυριότερο σκοπό: την ευαισθητοποίηση του κοινού...

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- ☞ Ιατρικό Λεξικό: "The American Medical Association", εκδόσεις «ΔΟΜΗ».
- ☞ Γ. Θ. Παπαϊωάννου: Κοσμητολογία - Εισαγωγή στη Δερματολογία, εκδόσεις Μαυρομάτη.
- ☞ Αντ. Κουτσελίνη: Τοξικολογία, τόμος Β', Επιστημονικές Εκδόσεις «Γρ. Παρισιάνος».
- ☞ Πρακτικά εισηγήσεων 11^{ου} Πανελληνίου Φαρμακευτικού Συνεδρίου, ΑΘΗΝΑ 2003.
- ☞ Πηγές Εικόνων: www.thalassa.gr, www.in.gr/health, www.nasa.gov.

¹⁰ Πρακτικά εισηγήσεων 11^{ου} Πανελληνίου Φαρμακευτικού Συνεδρίου, ΑΘΗΝΑ 2003.

¹¹ Πρακτικά εισηγήσεων 11^{ου} Πανελληνίου Φαρμακευτικού Συνεδρίου, ΑΘΗΝΑ 2003.

ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ASD S2000M

International Specification for Materiel Management
Integrated Data Processing for Military Equipment

ΚΕΙΜΕΝΟ: Λγος (ΥΠ) Παναγιώτης Γκιώνης
Εφ. Ανθλγος (ΥΠ) Κωνσταντίνος Γούρας

Σκοπός του παρόντος άρθρου είναι η σε γενικές γραμμές παρουσίαση του Προτύπου ASD S2000M, του διεθνούς δηλαδή προτύπου για την ολοκληρωμένη επεξεργασία και ανταλλαγή των δεδομένων που αφορούν στη διαχείριση των υλικών ενός οπλικού συστήματος. Αναγκαία καθίσταται μία σύντομη αναφορά (Aerospace and Defence Industry) στην Ένωση δηλαδή που εισηγήθηκε την ανάπτυξη του Προτύπου αυτού. Θα ακολουθήσει συνοπτική ανάλυση της δομής του, αλλά και μία σύντομη αναφορά στη μέχρι σήμερα υιοθέτησή του. Κλείνοντας θα γίνει ειδική μνεία στη χρήση του στα πλαίσια του NATO.

Το Πρότυπο ASD S2000M (ή πιο σύντομα S2000M) προσδιορίζει και εξασφαλίζει τις απαιτήσεις ανταλλαγής δεδομένων για το μεγαλύτερο μέρος των λειτουργιών της διαχείρισης των υλικών στα πλαίσια διεθνών εξοπλιστικών προγραμμάτων, και όχι μόνο. Το S2000M βασίζεται σε ένα επιχειρηματικό μοντέλο που έχει συμφωνηθεί μεταξύ πελατών αμυντικού υλικού και των αντίστοιχων προμηθευτών, σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Με τη χρησιμοποίηση ενός κοινού συνόλου δεδομένων, το S2000M καθορίζει τους επιχειρηματικούς κανόνες που θα πρέπει να ακολουθηθούν στα διάφορα στάδια της διαδικασίας διαχείρισης των υλικών. Παρέχει επίσης, μια ευρεία ποικιλία καθορισμένων μηνυμάτων, που θα χρησιμοποιηθούν από τους εταίρους για την ανταλλαγή δεδομένων με τρόπο σαφή και ξεκάθαρο.

Το Πρότυπο S2000M αρχικά αναπτύχθηκε για την υποστήριξη πολυεθνικών στρατιωτικών και διαστημικών προγραμμάτων. Από τότε εξελίσσεται διαρκώς για τα τελευταία 20 χρόνια, και πλέον χρησιμοποιείται και από τους τρεις κλάδους των

ΕΔ πολλών Ευρωπαϊκών χωρών (Στρατός Ξηράς, Πολεμικό Ναυτικό και Πολεμική Αεροπορία). Η ανάπτυξη του συγκεκριμένου προτύπου ξεκίνησε ως μια πρωτοβουλία της Ένωσης Ευρωπαϊκών Βιομηχανιών Αεροδιαστημικής και Άμυνας (Aerospace and Defense Industries Association - ASD), η οποία αντιπροσωπεύει την αεροδιαστημική και αμυντική βιομηχανία της Ευρώπης. Σημειώνεται ότι η αρχική ιδέα προέρχεται από τις αεροπορικές εταιρείες των ΗΠΑ, όπου και εκφράστηκε για πρώτη φορά η ανάγκη δημιουργίας ενός ενιαίου λογισμικού για την υποστήριξη του στόλου τους.

Λίγα Λόγια για την Aerospace and Defense Industries Association (ASD)

Η Ένωση ASD προέκυψε πρόσφατα από τη συγχώνευση τριών παλαιότερων Ενώσεων, της AECMA (αεροδιαστημική

βιομηχανία), της EDIG (αμυντική βιομηχανία) και της EUROSPACE (διαστημική βιομηχανία). Μετά την ολοκλήρωση της συγχώνευσης, οι δύο πρώτες Ενώσεις θα πάψουν να υφίστανται, ενώ η τρίτη θα συνεχίσει να υφίσταται και θα καλύπτει τον τομέα διαστήματος στα πλαίσια της νέας Ένωσης. Η ASD αντιπροσωπεύει μέχρι στιγμής, 32 Ενώσεις σε 20 Ευρωπαϊκές χώρες. Τα μέλη της ASD φαίνονται παρακάτω στον Πίνακα 1.

Σκοπός της Ένωσης αυτής είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της αεροναυτικής, διαστημικής και αμυντικής βιομηχανίας της Ευρώπης. Η ASD ενεργεί ως εταίρος των διαφόρων ιδρυμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των χωρών-μελών αυτής, αλλά και άλλων διεθνών οργανισμών. Ο ρόλος και οι στόχοι της ASD για την προαγωγή της συνεργασίας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης απει-

Μέλη της ASD

AAI - Austrian Aeronautics Industries Group
ADIG - Austrian Defence Industry Association
AFARMADE - Association Espanola de Fabricantes de Armamento y Material de Defensa y Seguridad
AFDI - The Association of Finnish Defense Industries
AIAD - Associazione Industrie per l'Aerospazio i Sistemi e la Difesa
AIP - Association Industrial Portuguesa
ALV CR - Association of Aviation Manufacturers of the Czech Republic
APAI - Association of Polish Aviation Industry
ATECMA - Agrupacion Tecnica Espapola de Constructores de Material Aeroespacial
BDI - Bundesverband der Deutschen Industrie e.V.
BDLI - Bundesverband der Deutschen Luft- und Raumfahrtindustrie
BSDI - Belgian Security & Defence Industry
CIDEF - Conseil des Industries Francaises de Defense
DANOTEC - Association das Empresas de Defesa Armamento e Novas Tecnologias de Portugal
DIC - Defence Industries Council

EUROSPACE - Association of the European Space Industry
FAD - Defence & Aerospace Industries Association in Denmark
FAEI - Federation of Aerospace Enterprises in Ireland
FAI - Finnish Aerospace Industries
FIF - Association of Swedish Defence Industries
GEBECOMA - Groupement Belge des Constructeurs de Matriel Airospatial
GIFAS - Groupement des Industries Françaises Aironautiques et Spatiales
HAIG - Hellenic Aerospace Industries Group
Hungarian Ministry of Economy and Transport, Industry department
LAI - Luxembourg Aerospace Industries
NAI - Netherlands Aerospace Industries
NDIG - Confederation of Norwegian Business and Industry/Defence Industry Group
NIID - Netherlands Defence Manufacturers Association
SAI - Swedish Aerospace Industries Association
SaSaD - Defence Industry Manufacturers Association
SBAC - Society of British Aerospace Companies
TAI - Turkish Aerospace Industry

Πίνακας 1: Τα Μέλη της ASD.
Πηγή: <http://www.asd-europe.org/>

Partnership for Europe

κονίζονται εύ-
γλωττα στο
Σχήμα 1.

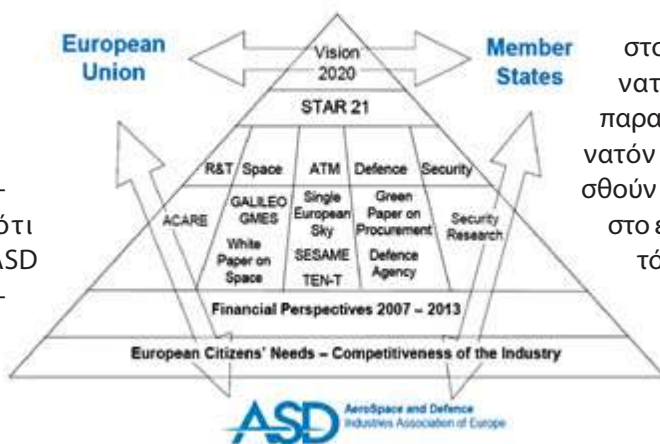
Πρέπει να σημειωθεί, τέλος, ότι το πρότυπο ASD S2000M αποτελεί σύλληψη και έργο της AECMA, γι' αυτό το λόγο πριν δημιουργηθεί η ASD το πρότυπο ήταν γνωστό ως AECMA Specification 2000M.

Το Πρότυπο S2000M

► Η Ανάγκη

Ένας από τους βασικούς παράγοντες για το χαρακτηρισμό μιας αγοράς σαν αποτελεσματικής ή όχι, είναι αφενός μεν το ύψος του διοικητικού κόστους¹ για τη διεκπεραίωση μιας παραγγελίας, αφετέρου δε η ταχύτητα και ακρίβεια (δηλ. η έλλειψη σφαλμάτων) στις διαδικασίες εφοδιαστικής υποστήριξης ενός συστήματος.

Για να μπορέσουν επομένως οι σύγχρονες και τεχνολογικά ανεπτυγμένες αγορές να είναι αποτελεσματικές, αποτελεί παράγοντα ζωτικής σημασίας η λειτουργία των εφαρμογών πληροφορικής του προμηθευτή και του αγοραστή να στηρίζεται σε κοινά πρότυπα, έτσι ώστε να είναι δυνατή η ταχύτατη, ακριβής, αλλά και ασφαλής ανταλλαγή δεδομένων,

Σχήμα 1: Ο ρόλος της ASD στην ΕΕ.
Πηγή: <http://www.asd-europe.org/>

στο ελάχιστο δυνατό κόστος. Τα παραπάνω είναι δυνατόν να εξασφαλισθούν με τη μείωση στο ελάχιστο δυνατό, της ανθρώπινης παρέμβασης.

Με αυτόν το στόχο πριν από περίπου 20 χρόνια, μία ομάδα πρωτοπόρων εκπροσώπων της βιομηχανίας και εφοδιαστών από το χώρο της άμυνας (military logisticians), οραματίστηκαν τη σχεδίαση ενός προτύπου για την εφοδιαστική υποστήριξη υλικών στον Στρατιωτικό Αεροδιαστημικό τομέα. Αναλυτικότερα ο στόχος των σχεδιαστών του S2000M ήταν ο περιορισμός του κόστους μέσα από την υιοθέτηση κοινά αποδεκτών διεθνών διαδικασιών και ορολογίας, αλλά και ηλεκτρονικών μέσων για την ανταλλαγή πληροφοριών, έτσι ώστε να διευκολυνθεί ο κύκλος προμηθειών ή επισκευών, καθ' όλη τη διάρκεια του Κύκλου Ζωής ενός συστήματος.

Σε συνεργασία με εκπροσώπους από τον αμυντικό τομέα και με βάση την εμπειρία που είχε αποκτηθεί από τη συμμετοχή σε μεγάλα Ευρωπαϊκά προγράμματα για την κατασκευή αεροσκαφών, μπόρεσε τελικά να αναπτυχθεί το AECMA Specification 2000M, The International

¹ Με δύο λόγια, το κόστος που συνδέεται με τη δημιουργία μιας παραγγελίας, την αποστολή της στον προμηθευτή, την επεξεργασία της, την παροχή πληροφοριών σχετικά με την εξέλιξη της, είτε αυτή αφορά στην προμήθεια υλικών είτε στην επισκευή τους. Όπως θα δούμε στη συνέχεια, το Πρότυπο καλύπτει πολλά περισσότερα από την απλή διεκπεραίωση παραγγελιών.

Military Specification for Military Materiel Management ή πιο σύντομα AECMA 2000M Specification.

► Αναλυτικά το Πρότυπο S2000M

Σε αυτό το μέρος, θα αναφερθούμε εκτενέστερα στο Πρότυπο αυτό καθ' αυτό, χωρίς όμως να επεκταθούμε σε λεπτομέρειες που θα κουράσουν τον αναγνώστη. Θα αναφερθούμε φυσικά στην πιο πρόσφατη έκδοση του, η οποία είναι σε ισχύ από το Νοέμβριο του 1998 (SPEC 2000M Issue 3).

➤ Μία Ολοκληρωμένη Προσέγγιση για Πολλούς

Το Πρότυπο S2000M καλύπτει όλες τις απαιτήσεις για αποτελεσματική διαχείριση των υλικών. Χρησιμοποιώντας ένα κοινό σύνολο τυποποιημένων προς ανταλλαγή δεδομένων (common data set), το Πρότυπο βασίζεται σε ένα επιχειρηματικό μοντέλο το οποίο:

- ✓ Ξεκινά από την αρχική επιλογή των ανταλλακτικών που θα διατίθενται για την υποστήριξη του υπό μελέτη συστήματος (οπλικού ή μη).

- ✓ Προχωρά στη διαπραγμάτευση των τιμών.

- ✓ Εν συνεχεία, στην τοποθέτηση και τη διαχείριση των παραγγελιών.

- ✓ Στο σχεδιασμό και τη διαχείριση των επισκευών.

- ✓ Για να φτάσει, τέλος, έως την πληρωμή των τιμολογίων μετά την ολοκλήρωση των παραλαβών.

Έννοιες όπως οι τροποποιήσεις, οι ακυρώσεις, οι προτεραιότητες των παραγγελιών, αλλά και οι επισκευαστικοί κύκλοι, είναι ομοίως ενσωματωμένες. Με δύο λόγια το S2000M παρέχει ολοκληρωμένη διαχείριση όλων των δεδομένων κατά μήκος όλων των φάσεων του κύκλου

ζωής ενός συστήματος.

Όπως αναφέραμε και στην αρχή, βασικός παράγοντας για την αποτελεσματική διαχείριση των υλικών είναι η δυνατότητα συχνής, ταχείας, ασφαλούς και με ακρίβεια ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, τόσο κατά τη φάση της προμήθειας του εκάστοτε συστήματος, όσο και κατά τη φάση της εφοδιαστικής του υποστήριξης. Γι' αυτό άλλωστε από την αρχή οι εμπνευστές του Προτύπου διασφάλισαν ότι αυτό θα είναι σε θέση να ανταποκριθεί στη θεμελιώδη απαίτηση για μία αποδοτική και ευέλικτη μεθοδολογία ανταλλαγής δεδομένων.

Αυτή η φιλοσοφία ενισχύθηκε με την έκδοση του SPEC 2000M/ EDIFACT Interface Module (Παράρτημα 5 στην 3^η Έκδοση). Μέσω αυτής της διεπαφής (interface) είναι δυνατή η επικοινωνία μεταξύ των συμβαλλομένων, με βάση το διεθνές πρότυπο ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων (EDI – Electronic Data Interchange), το UN/ EDIFACT. Είναι δυνατή επομένως η επικοινωνία και με ένα εναλλακτικό τρόπο, διεθνώς αναγνωρισμένο και καθιερωμένο, πέρα από τα αρχικά «στρατιωτικής» προέλευσης μηνύματα. Το γεγονός αυτό καθιστά το Πρότυπο πιο προσιτό σε μια πιο ευρεία κοινότητα «μη αμυντικών» πελατών και προμηθευτών.

➤ Η Δομή του

Προκειμένου να είναι εύκολη η χρήση του, το Πρότυπο έχει χωρισθεί σε πέντε κεφάλαια, καθένα από τα οποία αντιστοιχεί και σε αντίστοιχη φάση του εφοδιαστικού κύκλου. Οι κοινές λεπτομέρειες των διάφορων φάσεων περιλαμβάνονται σε αντίστοιχα παραρτήματα. Το Πρότυπο S2000M παρέχει ταυτόχρονα ένα λειτουργικό επιχειρηματικό πρότυ-

πο, ένα πρότυπο ανταλλαγής δεδομένων αλλά και μια επιλογή από πρότυπα EDI (Electronic Data Interchange). Τα πέντε κεφάλαια είναι τα ακόλουθα:

Εφοδιασμός (Provisioning): Σε αυτό το κεφάλαιο ορίζεται ο τρόπος με τον οποίο ο προμηθευτής θα πρέπει να παρέχει στον πελάτη πληροφορίες σχετικά με την επιλογή των αναγκών υλικών και ανταλλακτικών, για τη μελλοντική εφοδιαστική υποστήριξη του συστήματος υπό προμήθεια.

Προμήθειες (Procurement Planning): Εδώ ορίζεται ο τρόπος με τον οποίο ο προμηθευτής θα πρέπει να παρέχει στον πελάτη πληροφορίες σχετικά με τα ανταλλακτικά που μπορεί να προμηθεύσει, αλλά και πως θα γίνει η διαπραγμάτευση των τιμών.

Διαχείριση Παραγγελιών (Order Administration): Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο καλύπτεται η τοποθέτηση και παρακολούθηση των παραγγελιών έως και την παράδοση των υλικών στον πελάτη.

Τιμολόγηση (Invoicing): Εδώ ορίζεται ο τρόπος με τον οποίο τα δεδομένα

της τιμολόγησης αποστέλλονται στον πελάτη και ο τρόπος που ολοκληρώνονται οι πληρωμές.

Διαχείριση Επισκευών (Repair Administration): Τέλος, αυτό το κεφάλαιο καλύπτει τη διαχείριση των επισκευών, την παρακολούθηση των ανταλλακτικών που χρησιμοποιούνται σε αυτές, αλλά και την πρόβλεψη μελλοντικών επισκευών.

Γίνεται πλέον εύκολα αντιληπτό ότι τα παραπάνω κεφάλαια του Πρότυπου παρέχουν λύσεις για τα παρακάτω:

✓ Επιλογή Ανταλλακτικών (spares selection):

Ποια ανταλλακτικά θα πρέπει να ζητήσει ο πελάτης προκειμένου να είναι δυνατή η αρχική ή η εν συνεχεία υποστήριξη (follow on support) του συστήματος που θα προμηθευτεί; Σε ποια ποσότητα; Στο Κεφάλαιο 1A (Provisioning), ορίζεται η διαδικασία και καθορίζονται τα δεδομένα και ο τρόπος ανταλλαγής τους έτσι ώστε ο πελάτης να διαπραγματευτεί με τον προμηθευτή, το εύρος και την ποσότητα των ανταλλακτικών που θα χρειαστεί.

✓ Τον Προσδιορισμό των Ανταλλακτικών (item identification):

Απαιτείται ο προσδιορισμός των ανταλλακτικών κατά έναν καθορισμένο τρόπο; Η απάντηση σπάνια μπορεί να είναι όχι. Το Κεφάλαιο 1B (Codification), παρέχει την απαιτούμενη διεπαφή ώστε να είναι δυνατός ο προσδιορισμός των ανταλλακτικών μεταξύ της βιομηχανίας, των Εθνικών Υπηρεσιών Κωδικοποίησης και του πελάτη.

✓ Κατάλογος Ανταλλακτικών (parts catalog):

Ο προμηθευτής και ο πελάτης πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν κάθε μέρος του κάθε συγκροτήματος,

του προς υποστήριξη συστήματος. Οι κανόνες σχετικά με τη δομή και τη μορφή ενός εικονογραφημένου καταλόγου ανταλλακτικών (Illustrated Parts Catalogue - IPC), σε ψηφιακή μορφή ή σε μορφή μικροφίλμ ή ως έντυπη έκδοση, καθορίζονται από ένα συγγενές πρότυπο. Αυτό είναι το AECMA Spec 1000D (International Specification for Technical Publications Utilizing a Common Source Database).

✓ Διαπραγμάτευση Τιμών (price negotiation):

Μετά την επιλογή των ανταλλακτικών, με βάση ενδεικτικές τιμές (indicative prices), θα πρέπει να γίνει διαπραγμάτευση για τις τελικές τιμές (firm prices), με βάση προσφορές από τον προμηθευτή και απαντήσεις από τον πελάτη (quotation and response). Η διαδικασία αυτή ορίζεται στο Κεφάλαιο 2 (Procurement Planning), όπου προβλέπεται μεταξύ άλλων η δημιουργία και ενημέρωση αντίστοιχων τιμοκαταλόγων πελατών (Customer Price Lists - CPL).

✓ Διαχείριση Παραγγελιών (managing the orders):

Οι τρόποι τοποθέτησης, αποδοχής, απόρριψης, τροποποίησης, αναζήτησης, επίστευσης, ακύρωσης κ.λπ. κάθε παραγγελίας περιγράφονται στο Κεφάλαιο 3 (Order Administration). Εκεί περιγράφονται επίσης, ο τρόπος ενημέρωσης του πελάτη με τα πληροφοριακά στοιχεία αποστολής (shipment advice), ο τρόπος επιβεβαίωσης παραλαβής (acknowledgement of receipt), αλλά και η διαδικασία αμοιβαίας εφοδιαστικής υποστήριξης (mutual supply support), μεταξύ πελατών, αλλά και προμηθευτών.

✓ Πληρωμές (payment):

Με την ενσωμάτωση λειτουργιών

πληρωμών, το Κεφάλαιο 4 (Invoicing) παρέχει τα μέσα, η ταχύτητα και η ακρίβεια των οποίων εγγυώνται τη γρήγορη και χωρίς λάθη διεκπεραίωση των πληρωμών για είδη ή υπηρεσίες που έχουν παραδοθεί στον πελάτη.

✓ Επισκευές και ανακατασκευές (repair and overhaul):

Η διασφάλιση ότι όλα τα συγκροτήματα, υπο-συγκροτήματα και ανταλλακτικά

ενός συστήματος λειτουργούν σωστά, εξαρτάται από τον αποτελεσματικό έλεγχο των διαδικασιών επισκευών και ανακατασκευών και τη δυνατότητα εξαγωγής δεδομένων απόδοσης (performance data) για καθένα από αυτά. Το Κεφάλαιο 5 (Repair and Overhaul), παρέχει τα μέσα

για αποτελεσματικό σχεδιασμό και παρακολούθηση των παγίων που βρίσκονται προσωρινά εκτός χρήσης. Συμπεριλαμβάνει δε, όλες τις σχετικές εμπορικές (π.χ. παραγγελίες ανταλλακτικών που αναγκαιούν, αντίστοιχα τιμολόγια κτλ.), αλλά και εφοδιαστικές διαδικασίες (π.χ. έλεγχο των παγίων, επιθεωρήσεις, παρακολούθηση καταναλώσεων κτλ.).

Αξίζει να σημειωθεί, ότι μέσω της SPEC 2000M μπορούν να επικοινωνούν και οι πελάτες απευθείας μεταξύ τους, έτσι ώστε να δημιουργούνται συνεργασίες σε επίπεδο δημιουργίας αποθεμάτων ασφαλείας, άρσης ακινησιών υλικού, αλλά και γενικότερα υποβολής συγκεκριμένων παραγγελιών.

► Η Υιοθέτηση του Προτύπου

Σήμερα το πρότυπο ASD 2000M, υποστηρίζει ένα εύρος πελατών μεγαλύτερο όχι μόνο από την αεροδιαστημική, αλλά και τη γενικότερη αμυντική βιομηχανία. Στα πλαίσια ενός περιβάλλοντος ολοκληρωμένης εφοδιαστικής υποστήριξης (integrated logistics support), είτε σαν μια μεμονωμένη εφαρμογή, το πρότυπο

αυτό έχει αποκτήσει την εμπιστοσύνη πολλών οργανισμών.

Στον Πίνακα 2, φαίνονται ορισμένοι από τους χρήστες του Προτύπου ή προγράμματα από τα οποία έχει υιοθετηθεί. Απ' ό,τι φαίνεται το Πρότυπο αυτό αποτελεί ήδη την επιλογή πολλών εθνικών και διεθνών προγραμμάτων, ενώ η χρησιμότητα του έχει αναγνωρισθεί τόσο από τον ιδιωτικό όσο και από το δημόσιο τομέα διεθνώς.

Όπως έχουμε αναφέρει παραπάνω, το συγκεκριμένο πρότυπο είχε αρχικά σχεδιαστεί για να καλύψει τις ανάγκες επικοινωνίας στα πλαίσια της Αμυντικής Βιομηχανίας. Εν συνεχεία, όμως, με την ενσωμάτωση των τυποποιημένων μηνυμάτων του προτύπου EDIFACT και τη διεθνή αποδοχή αυτών από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών (UN) και το Διεθνή Οργανισμό Προτύπων (ISO), κατέστη δυνατή η εξασφάλιση και ενός άλλου τρόπου μεταφοράς μηνυμάτων, πέρα από αυτά, με καθαρά «στρατιωτική» προέλευση. Επισημαίνεται ότι, αυτή η προσπάθεια ενσωμάτωσης του EDIFACT στο S2000M εξασφάλισε και την οικονομική

Χρήστες	Προγράμματα	
Υπουργεία Άμυνας: Γαλλίας, Γερμανίας, Ηνωμένου Βασιλείου, Ιταλίας, Ισπανίας κ.ά.	EUROFIGHTER 2000	Αεροσκάφη
	HERCULES C130J	
	RAFALE	
	TORNADO	
Εταιρίες όπως: Agusta, BAE, CASA, COGER, Dassault, DASA, EADS, Eurocopter, GEC, Lockheed, Panavia, Rolls-Royce, SNECMA, VSEL, Westland κ.ά.	EH101	Ελικόπτερα
	NH-90	
	TIGER	
	ASRAAM	Πύραυλοι
	TRIGAT	Πλοία
HORIZON (Πιθανή υιοθέτηση)		

Πίνακας 2: Χρήστες και Προγράμματα του Προτύπου ASD S200M.
Πηγή: <http://www.asd-europe.org/>

ενίσχυση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (European Commission).

Πλέον ο καθένας, μικρός ή μεγάλος, μπορεί να εκμεταλλευτεί τα πλεονεκτήματα του Προτύπου S2000M, αρκεί να χρησιμοποιεί το μοναδικό, πλήρως διεθνές πρότυπο EDI (Electronic Data Interchange), EDIFACT. Το πρότυπο EDIFACT είναι διαδεδомένο παγκοσμίως και υποστηρίζεται από τα υπάρχοντα επιχειρηματικά δίκτυα, ενώ μία μεγάλη ποικιλία εφαρμογών λογισμικού είναι ήδη διαθέσιμη για επιλογή.

► Η Υποστήριξη του Προτύπου

Όπως αναφέραμε στην αρχή, το συγκεκριμένο πρότυπο αναπτύχθηκε με κοινή προσπάθεια τόσο των βιομηχανιών όσο και των πελατών τους. Το ίδιο ισχύει και για τη συντήρηση του, όπου η βιομηχανία και οι στρατιωτικοί χρήστες συμμετέχουν στην Ομάδα Συντήρησης και Συντονισμού του S2000M (ASD S2000M Maintenance and Co-ordination Group - MCG).

Πρόκειται για μία διεθνή κοινότητα επιχειρηματιών και ειδικών πληροφορικής

από τον ιδιωτικό τομέα και την Άμυνα, που έχει σαν αποστολή τη συνεχή βελτίωση του Προτύπου, μέσα από διαδικασίες αυστηρά ελεγχόμενων τροποποιήσεων, έτσι ώστε να προστατεύονται όσοι έχουν επενδύσει σε αυτό από μη αναγκαίες τροποποιήσεις και αναβαθμίσεις.

Το Πρότυπο S2000M στο NATO

Σε αυτό το τμήμα θα εξετάσουμε την υιοθέτηση του Προτύπου S2000M στα πλαίσια της Βορειο-Ατλαντικής Συμμαχίας, σε θεωρητική, αλλά και πρακτική βάση.

► Γενικά

Η υιοθέτηση του Προτύπου S2000M από NATO έγινε με τη θεώρησή του ως βασικού προτύπου στα πλαίσια του NATO CALS² Acquisition Logistics Process Model. Η αναγνώριση³ αυτή αφορά σε ένα πολύ σημαντικό βήμα για τη μελλοντική του χρήση και αξιοποίηση στα πλαίσια της Συμμαχίας. Θεωρείται ότι το πρότυπο S2000M προσδίδει στην πρωτοβουλία CALS, σταθερότητα και συμβατότητα με υπάρχοντα πρότυπα.

² Η πρωτοβουλία Computer Aided Life-cycle Support (CALS) αφορά στην προσπάθεια για ολοκληρωμένη εφοδιαστική υποστήριξη με τη βοήθεια της πληροφορικής καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής ενός οπλικού συστήματος. Η πρωτοβουλία αυτή έχει προέλθει από τις ΗΠΑ και την έχει πλήρως ενστερνιστεί το NATO.

³ Ομοίως έχουν υιοθετηθεί ως βασικά πρότυπα της CALS το Πρότυπο AECMA SPEC 1000D -Electronic Documentation (συγγενές με το S2000M) και το MIL-STD-1388 (Logistics Support Analysis - LSA).

Ενδεικτικοί Model Identification Codes (MOI/MI)	Ενδεικτικοί Procurement Codes (PCD)
06 Agusta/Bell AB206 Helicopter	AG Agusta
07 Agusta/Bell AB212 Helicopter	AH Eurocopter France
AA APACHE Missile	B BAe
CH Chinook Helicopter	ED Eurocopter Deutschland
D3 Stellungsgeberprüfgerdt für KPz Leopard 2 und Leopard 1 A5 (Position Sensor Checking Device for Leopard 2 and Leopard 1 A5)	EF Eurofighter
D6 reserved for future Leopard 2 version	ET Eurocopter TIGER
D7 Triebwerkblock (GY) für Leopard 2 Familie (Engine (GY) for Leopard 2 family)	KW Krauss-Maffei Wegmann GmbH & Co. KG
D8 Reserved for future Leopard 2 Engine version	LA Lockheed Martin ASIC
DL Panzerhaubitze 2000 (GY) (Self-propelled Howitzer 2000 (GY))	NH NH Industry
G1 Mirage-2000 EGM Aircraft (one-seater, Greece)	NM NAHEMA
JA NH90 (Tactical Transport Helicopter (TTH)/NATO Frigate Helicopter (NFH))	RY Raytheon
JP TIGER (PAH2/HAC), GERFAUT (HAP) Helicopter	SE EADS Systems & Defence Electronics
	W Westland

Πίνακας 3: Ενδεικτικοί Κωδικοί MOI/MI και PCD
Πηγή: <http://www.namsa.nato.int/>

► Το Πρότυπο S2000M στη NAMSΑ⁴

Η NAMSΑ τα τελευταία χρόνια, έχει αποκτήσει σημαντική εμπειρία στην παροχή υπηρεσιών εφοδιαστικής υποστήριξης, με βάση το Πρότυπο ASD Spec. 2000M. Οι υπηρεσίες αυτές μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες. Σε υπηρεσίες υποστήριξης του Προτύπου και σε αυτές της εφαρμογής του.

Υπηρεσίες Υποστήριξης

Η NAMSΑ παρέχει υποστήριξη διοικητικής φύσης στην κοινότητα χρηστών του Προτύπου για τη διευκόλυνση της συντήρησής του, αποτελώντας το κεντρικό σημείο επαφής των μελών του ASD S2000M Maintenance and Co-ordination Group - MCG.

Στη NAMSΑ βρίσκεται και ο Διαχειρι-

στής του Προτύπου (ASD S2000M Administrator), ο οποίος παρέχει γραμματειακή υποστήριξη στις συναντήσεις του MCG και συντονίζει τα θέματα που θα απασχολήσουν την Ομάδα. Επιπρόσθετα, ο Διαχειριστής του Προτύπου τηρεί ενημερωμένους πίνακες με κωδικούς οπλικών συστημάτων (Model Identification Codes - MOI/MI) και προμηθευτών (Procurement Codes - PCD), οι οποίοι είναι δημοσιευμένοι στη δικτυακή τοποθεσία της NAMSΑ. Στον Πίνακα 3 φαίνονται ορισμένοι ενδεικτικοί κωδικοί MOI και PCD.

➤ Υπηρεσίες Εφαρμογής

Η NAMSΑ χρησιμοποιεί το υπ' όψιν πρότυπο στις δραστηριότητες της με ορισμένους πελάτες της. Συγκεκριμένα

⁴ NATO Maintenance and Supply Agency.

παρέχει υπηρεσίες με βάση το S2000M σε δύο υπηρεσίες: τη NAHEMA⁵, για το ελικόπτερο NH-90, και την OCCAR⁶, για το ελικόπτερο Tiger. Μέσα από τις προαναφερθείσες υπηρεσίες εκπροσωπούνται οι ακόλουθες χώρες:

✓ NAHEMA⁷: Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Πορτογαλία.

✓ OCCAR: Γαλλία, Γερμανία.

Στα πλαίσια των παρεχόμενων υπηρεσιών αναπτύσσεται και το λογισμικό AXICIS (AECMA Extended Customer Information Services) που αποτελεί την πλατφόρμα της NAMSA για την υλοποίηση του Προτύπου S2000M. Τέλος, η εμπειρία που έχει αποκτήσει η NAMSA στην εφαρμογή του Προτύπου, της επιτρέπει να παρέχει υπηρεσίες τεχνικής υποστήριξης (technical support) και εκπαίδευσης (training), αλλά και γενικότερες συμβουλευτικές υπηρεσίες (consultancy).

Επίλογος

Το Πρότυπο ASD S2000M αποτελεί σήμερα ένα εξελιγμένο διεθνές εργαλείο για τη βέλτιστη εφοδιαστική υποστήριξη οπλικών συστημάτων και όχι μόνο. Είναι ένα εργαλείο που προήλθε από την από κοινού συμβολή εκπροσώπων της αμυντικής βιομηχανίας και διάφορων οργανισμών Άμυνας, ταυτόχρονα όμως είναι ανοιχτό και σε μη στρατιωτικές εφαρμογές. Πρόκειται για ένα Πρότυπο που συντηρείται από τους ίδιους τους χρήστες του, οι οποίοι άλλωστε έχουν επενδύσει σε πληροφοριακή υποδομή (IT infrastructure) για να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες του. Η υιοθέτηση του είναι συνεχώς αυξανόμενη, τόσο από τη βιομηχανία όσο και από τους οργανισμούς άμυνας με πιο χαρακτηριστικό αντιπρόσωπο το ίδιο το NATO.

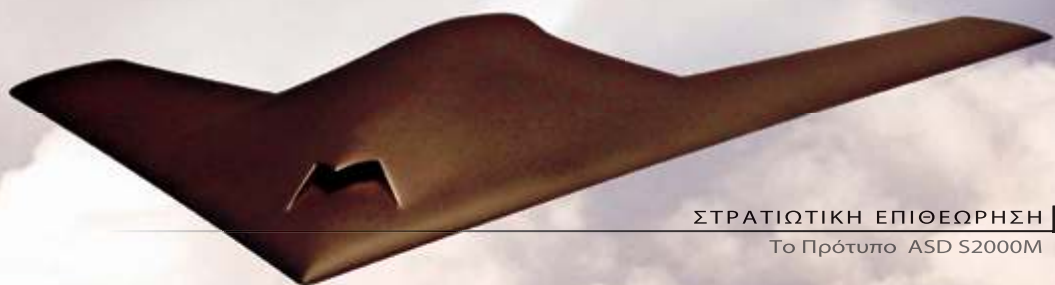
⁵ NATO Helicopter Management Agency.

⁶ Organisation Conjoint de Coopération en matière d'Armement.

⁷ Παρόμοιες υπηρεσίες για την υποστήριξη του ελικόπτερου NH-90 μπορούν να παρασχεθούν και στη Νορβηγία, τη Φιλανδία και τη Σουηδία, που αποτελούν μέλη του NSHP (Nordic Standard Helicopter Programme).

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- <http://www.aecia.org/>
- <http://www.asd-europe.org/>
- <http://www.dcnicn.com/ncmb/>
- <http://www.edig.org/>
- <http://www.eurospace.org/>
- <http://www.mamas.natal.into/>
- <http://www.occar-ea.org/>
- <http://www.s1000d.org/>

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ EFFECTS BASED APPROACH TO OPERATIONS (EBAO)*

ΚΕΙΜΕΝΟ-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
Ανχης (ΠΖ) Ευθύμιος Μπούνας

«...η γνώση και εκτίμηση
ότι η συνεργασία και ο συγ-
χρονισμός όλου του φάσμα-
τος των στρατιωτικών ενερ-
γειών με όλα τα άλλα μέσα
εθνικής ισχύος είναι ουσιαστι-
κή στην επίτευξη των εθνικών
επιδιώξεων».

* **EBAO**: Επειδή σε ορισμένες περιπτώσεις η μετάφραση ενός ξενόγλωσσου όρου αλλοιώνει την ακριβή σημασία του, ο συγκεκριμένος όρος θα παραμείνει στην αγγλική γλώσσα σε όλο το κείμενο που ακολουθεί. Για τον ίδιο λόγο θα παραμείνουν στην αγγλική και οι όροι **effect** και **end-state**, η ερμηνεία των οποίων αναλύεται στη συνέχεια του παρόντος κειμένου.

«Κάποια στιγμή τα τμήματά μας θα προσφέρουν τροφή και ρουχισμό σε πρόσφυγες, παρέχοντας ανθρωπιστική βοήθεια. Την επόμενη στιγμή θα κρατούν δύο αντιμαχόμενες πλευρές χωριστά, επιβάλλοντας την ειρήνη. Στη συνέχεια, θα μάχονται στο πεδίο της μάχης αντιμετωπίζοντας τα φονικά πυρά του εχθρού. Και όλα αυτά μέσα στην ίδια ημέρα».

General C. Krulak¹

Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις που έλαβαν χώρα την τελευταία δεκαετία κατέδειξαν την ανάγκη αλλαγής του τρόπου σκέψης τόσο κατά τη σχεδίαση όσο και κατά την εκτέλεση, καθόσον το σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον είναι πιο σύνθετο, πιο πολύπλοκο και η στρατιωτική ισχύς από μόνη της δεν μπορεί να επιλύσει τις αναφυόμενες κρίσεις.

Τέσσερις παράγοντες είναι κρίσιμοι για να εξηγήσουμε και να καταλάβουμε γιατί το επιχειρησιακό περιβάλλον σήμερα είναι τόσο διαφοροποιημένο και απαιτητικό σε σχέση με αυτό του πρόσφατου σχετικά παρελθόντος:

→ Σήμερα οι απειλές και οι προκλήσεις ασφαλείας είναι λιγότερο προσδιορισμένες, περισσότερο διαδεδομένες και δυνητικά πιο επικίνδυνες σε σχέση με μία δεκαετία πριν.

→ Η τεχνολογική επανάσταση, κυρίως στα πληροφοριακά συστήματα, η οποία ξεκίνησε στη δεκαετία του '70 έχει αλλάξει δραματικά τον τρόπο σκέψης και πράξεων των ανθρώπων. Το NATO και οι συνεταίροι του αναδιοργανώνουν τις δυνάμεις τους προκειμένου να επωφεληθούν από αυτή την εξέλιξη και να προπαρασκευασθούν επίσης για την αντιμετώπιση απειλών που προκύπτουν από αυτή την τεχνολογική επανάσταση.

→ Επίσης σήμερα παρουσιάζεται το φαινόμενο του CNN ή του Al Jazirah. Είκοσι τέσσερις ώρες την ημέρα, επτά ημέρες την εβδομάδα, 365 ημέρες το χρόνο, η κάλυψη των διεθνών γεγονότων στην τηλεόραση, το διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα έχουν δημιουργήσει έναν κόσμο περισσότερο πληροφορημένο ή σε ορισμένες περιπτώσεις παραπληροφορημένο και περισσότερο αναμειγμένο. Σήμερα, μία στρατιωτική επιχείρηση εξαρτάται τόσο από τη σχεδίαση και εκτέλεση όσο και από την αποτελεσματική προσπάθεια ενημέρωσης.

→ Στο σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον οι διοικητές και οι δυνάμεις τους αντιμετωπίζουν νέους και περισσότερους εμπλεκομένους, όχι μόνο αντιπάλους, αλλά επίσης οργανισμούς, εταιρείες και ιδιώτες.

Η χρήση της στρατιωτικής ισχύος από μόνη της δεν εγγυάται πια μία ασφαλή λύση ή αποτροπή. Απαιτείται η συνεργασία και κοινή προσπάθεια και των άλλων παραγόντων που συνθέτουν τα μέσα ισχύος που διαθέτει ένα κράτος ή η διεθνής κοινότητα όπως τα διπλωματικά, τα πολιτικά, τα οικονομικά, κ.ο.κ. Οι στρατιωτικές δυνάμεις χρειάζονται περισσότερες δυνατότητες για να αντιμετωπίσουν αυτές τις προκλήσεις και να βελτιώσουν, να διευρύνουν και να ισχυροποιήσουν την ικανότητα τους να σκέπτονται, να εργάζονται και να ενεργούν σαν μία, ενιαία δύναμη.

Η χρήση των μέσων αυτών σχεδιάζεται και συντονίζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργηθούν οι απαραίτητες προϋποθέσεις για να επιτύχουμε τους αντικειμενικούς μας σκοπούς και εν τέλει την εκπλήρωση της αποστολής μας.

¹ Πρώην διοικητής του σώματος πεζοναυτών των ΗΠΑ.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΕΒΑΟ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΝΑΤΟ

Η πτώση του τείχους του Βερολίνου και οι καταιγιστικές αλλαγές που ακολούθησαν στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη οδήγησαν στον τερματισμό του Ψυχρού Πολέμου, κατά τη διάρκεια του οποίου δεν είχαμε ούτε μία περίπτωση εκτόξευσης πυρών. Η νέα κατάσταση οδήγησε στη διακήρυξη του Λονδίνου, τον Ιούλιο του 1990, και τη συνάντηση κορυφής στη Ρώμη, τον επόμενο χρόνο, όπου εκπονήθηκε ένα καινούργιο δόγμα βασισμένο στην παγκόσμια ασφάλεια, χωρίς χωρικούς ή χρονικούς περιορισμούς. Αυτό είχε ως συνέπεια την επέμβαση του ΝΑΤΟ στο χώρο των Βαλκανίων, όπου ήταν η πρώτη φορά στην ιστορία του που εμπλεκόταν σε πολεμικές επιχειρήσεις (στην περιοχή του Κοσόβου).

Στη συνάντηση κορυφής στην Washington το 1999 αποφασίσθηκε ο επαναπροσδιορισμός του στρατηγικού δόγματος, προσθέτοντας νέες απειλές, όπως ο πολλαπλασιασμός των όπλων μαζικής καταστροφής, η διεθνής εγκληματικότητα, κ.λπ.

Δύο χρόνια αργότερα οι τρομοκρατικές επιθέσεις στις ΗΠΑ αποκάλυψαν έναν καινούργιο εχθρό. Η έλλειψη σταθερότητας σε περιοχές εκτός των παραδοσιακών ορίων του ΝΑΤΟ είχε τη δυνατότητα να επηρεάσει άμεσα την ασφάλεια των χωρών της συμμαχίας. Οι επιχειρήσεις που ακολούθησαν στο Afghanistan, και η επιχειρησιακή εμπειρία που αποκτήθηκε, κατέδειξαν ότι, εάν οι ενέργειες όλων των εμπλεκόμενων σε μία κρίση είναι συντονισμένες, τότε τα αποτελέσματα είναι καλύτερα, με καλύτερη σχέση κόστους - αποτελεσματικότητας,

και δυνάμεις. Έτσι, κατά τη διάρ-

2002 και

εξοικονομώντας ταυτόχρονα χρόνο, χρήματα και στην Κωνσταντινούπολη το 2004, αποφασίσθηκε ο μετασχηματισμός της συμμαχίας. Λαμβάνοντας υπ' όψιν επίσης τους κινδύνους που προέρχονταν από τις ασύμμετρες απειλές, η

συμμαχία αναγνώρισε την ανάγκη να εμπλακεί σε νέες αποστολές, όπως η αποτροπή συγκρούσεων και διαχείριση κρίσεων, η διατήρηση της ειρήνης, οι επιχειρήσεις ανθρωπιστικής βοήθειας, η ανακούφιση του πληθυσμού από καταστροφές, καθώς επίσης η διατήρηση της σταθερότητας και ανασυγκρότησης.

Για τη διασφάλιση της επιτυχίας στις καινούργιες αυτές αποστολές, το ΝΑΤΟ αναγνώρισε την ανάγκη ενός νέου τρόπου σκέψης, καθώς επί-

Τρομοκρατική Επίθεση στις ΗΠΑ (2001).

σης ότι οι στρατιωτικοί τρόποι ενεργείας και μέσα πρέπει να συγχρονισθούν και με τα λοιπά μέσα ισχύος που διαθέτει ένα κράτος, όπως τα διπλωματικά, οικονομικά και πολιτικά. Τα 26 μέλη του NATO πρέπει να ακολουθούν τον ίδιο δρόμο, την ίδια κατεύθυνση και με τον ίδιο σκοπό.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα το NATO να πρέπει να μετασχηματισθεί προκειμένου να μείνει αποτελεσματικό και να είναι έτοιμο να ανταποκριθεί σε οποιαδήποτε πρόκληση.

Έτσι, γεννήθηκε η ιδέα των ΕΒΑΟ.

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ² ΤΩΝ ΕΒΑΟ

«ΕΒΑΟ είναι οτιδήποτε αφορά στην κατάσταση: Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της τρέχουσας κατάστασης, πως θέλουμε να αλλάξει αυτή η κατάσταση και ποια πρέπει να είναι η κατάσταση στο τέλος των επιχειρήσεων;»

«ΕΒΑΟ είναι η διαδικασία ανάλυσης, σχεδίασης, εκτέλεσης και εκτίμησης μιας αποστολής με σκοπό την επίτευξη του end-state³, **μέσω της επίτευξης των επιθυμητών effects**, αναγνωρίζοντας το επιχειρησιακό περιβάλλον σαν ένα σύστημα συστημάτων, χρησιμοποιώντας όλα τα διαθέσιμα μέσα ισχύος, εκτελώντας δραστηριότητες και συνεχώς παρακολουθώντας την εξέλιξη των επιχειρήσεων, προσαρμόζοντας το σχέδιο ενεργείας όπου και όταν απαιτείται».

Αυτός ο ορισμός δίνει έμφαση στο ότι οι ΕΒΑΟ είναι περισσότερο μία διανοητική διαδικασία και στο ότι εμείς βλέπουμε τους εαυτούς μας, τον αντίπαλο και το επιχειρησιακό περιβάλλον, παρά στις νέες τεχνολογίες ή στη χρήση των Η/Υ. Αναγνωρίζει επίσης ότι ο στρατιωτικός παράγων αποτελεί ένα κομμάτι της συνολικής διαθέσιμης ισχύος και σαν τέτοιο πρέπει να συνεργασθεί και να συντονισθεί με τα λοιπά μέσα ισχύος.

Οι ΕΒΑΟ εστιάζονται στη βελτίωση της ικανότητάς μας να επηρεάσουμε τη συμπεριφορά και τις δυνατότητες του αντιπάλου με τη χρήση επιλεγμένων μέσων της εθνικής μας ισχύος. Η προσέγγιση αυτή συνδέει τους στρατηγικούς και επιχειρησιακούς αντικειμενικούς σκοπούς με τις επιχειρησιακές και τακτικές αποστολές προσδιορίζοντας τα επιθυμητά και μη επιθυμητά effects μέσα στο επιχειρησιακό περιβάλλον.

Η φιλοσοφία των ΕΒΑΟ αναγνωρίζει ότι η στρατιωτική ισχύς χρειάζεται να ενεργεί σε αρμονία με διπλωματικά, οικονομικά και άλλα μέσα εθνικής ισχύος, να βλέπει τα πράγματα σε βάθος χρόνου και να λαμβάνει υπ' όψιν τα αίτια και τις εμφανείς ενδείξεις μιας κρίσης. Ενεργώντας κατ' αυτό τον τρόπο, εστιάζεται περισσότερο στη σχεδίαση και επίτευξη του end-state παρά στην οργάνωση στρατιωτικών επιχειρήσεων. Εξετάζει το πλήρες περιβάλλον, αναγνωρίζοντας ότι αυτό είναι σύνθετο, απρόβλεπτο και ευμετάβλητο, δημιουργώντας έτσι την ανάγκη συνεχούς και επαναλαμβανόμενης εκτίμησης και ανάλυσής του προκειμένου να είναι πλήρως κατανοητό πριν και κα-

² Φιλοσοφία: «Θεωρία ή συμπεριφορά που κατευθύνει τη συμπεριφορά κάποιου».

³ **End-state** είναι οι συνθήκες του επιχειρησιακού περιβάλλοντος που επιθυμούμε να υπάρχουν με τη λήξη των στρατιωτικών επιχειρήσεων. **Παράδειγμα end-state:** Οι δυνάμεις X να μην έχουν τη δυνατότητα να επέμβουν στη διαδικασία ειρηνεύσης και οι τοπικές δυνάμεις ασφαλείας να εξασφαλίσουν ένα ασφαλές περιβάλλον χωρίς επιπρόσθετη βοήθεια.

τά τη διάρκεια της σχεδίασης και εκτέλεσης. Έχοντας πλήρη γνώση του επιχειρησιακού περιβάλλοντος, οι διοικητές και οι επιτελείς τους μπορούν να βρουν τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν προκειμένου να φθάσουν στην επίτευξη του end-state, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι αυτές θα απευθύνονται όχι μόνο στο να επηρεάσουν φυσικά τον αντίπαλο, αλλά και τον τρόπο σκέψης αυτού. Συνεπώς, οι διοικητές πρέπει να εκτιμούν την επίδραση που θα έχουν οι αποφάσεις και πράξεις τους στη θέληση, κατανόηση και ικανότητα όλων των εμπλεκομένων, και όχι μόνο την επίδραση σε μεμονωμένα στοιχεία ή τον αντίπαλο. Αυτή η φιλοσοφία εξασφαλίζει ότι ο καθένας, σε όλα τα επίπεδα, έχει κατανοήσει πλήρως το επιχειρησιακό περιβάλλον στο οποίο ενεργεί, γνωρίζει τις συνέπειες των ενεργειών του και έχει όλη αυτή τη γνώση και ενημέρωση που απαιτείται για να μπορέσει να συμβάλει θετικά στην επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων.

Οι ΕΒΑΟ είναι τρόπος σκέψης και μία υποστηρικτική μέθοδος, η οποία διέπεται από τις παρακάτω αρχές:

→ **Μακροπρόθεσμη Σχεδίαση:** Σχεδίασε μακροπρόθεσμα για να διαχειριστείς τα υφιστάμενα αίτια και συμπτώματα της διαμάχης και κρίσης.

→ **Επιχειρησιακό Περιβάλλον σαν Ολότητα:** Μελέτησε το επιχειρησιακό περιβάλλον και αναγνώρισε ότι αυτό είναι σύνθετο, ευμετάβλητο και σε ορισμένες περιπτώσεις απρόβλεπτο.

→ **Εστίαση στο End-state:** Σχεδίασε εστιάζοντας στο καθορισμένο end-state, καθώς επίσης στις συνθήκες που προϋποθέτουν την επίτευξη αυτού.

→ **Συνεργασία:** Όλα τα επίπεδα διοίκησης πρέπει να συνεργάζονται στενά και συνεχώς.

→ **Συντονισμός όλων των Μέσων Ισχύος:** Πραγματοποίησε τη σχεδίαση και εκτέλεση σε στενή συνεργασία και συντονισμό με τα λοιπά μέσα ισχύος.

→ **Συνεχής Ανάλυση και Εκτίμηση:** Πραγματοποίησε συνεχή Ανάλυση και Εκτίμηση σαν μία συνεχή διαδικασία, ώστε να κατανοήσεις σε βάθος το επιχειρησιακό περιβάλλον, το οποίο μεταβάλλεται συνεχώς.

Είναι σκόπιμο να αποσαφηνισθούν οι βασικές έννοιες που ορίζουν τις ΕΒΑΟ, όπως το επιχειρησιακό περιβάλλον και τα μέσα ισχύος, καθώς η κατανόηση αυτών θα βοηθήσει σημαντικά στην πλήρη κατανόηση της φιλοσοφίας των ΕΒΑΟ, καθώς επίσης του τρόπου λειτουργίας και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, σε σχέση με τον παραδοσιακό τρόπο σκέψης.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

«Στον πόλεμο, περισσότερο από οτιδήποτε άλλο, πρέπει να αρχίζουμε κοιτάζοντας την ολότητα. Περισσότερο από οπουδήποτε αλλού, το μέρος και η ολότητα πρέπει να εξετάζονται μαζί».

Clausewitz

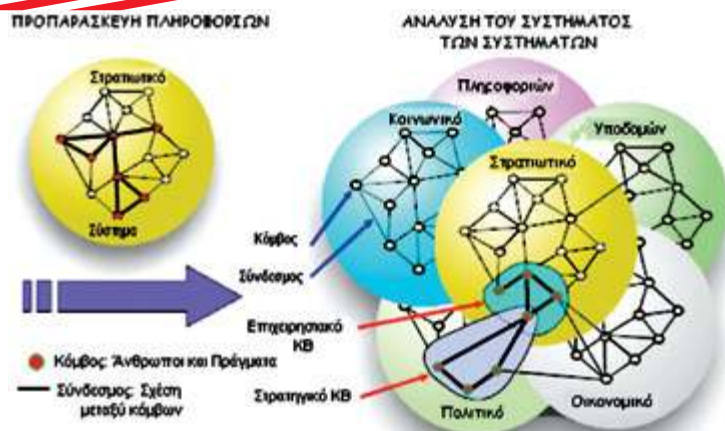
Επιχειρησιακό περιβάλλον είναι η γη, ο αέρας, η θάλασσα, το διάστημα, καθώς επίσης τα φίλια, εχθρικά και ουδέτερα συστήματα (πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό,

υποδομών, πληροφοριακό, κ.λπ.) τα οποία σχετίζονται με μία συγκεκριμένη επιχείρηση, **ανεξάρτητα των γεωγραφικών ορίων.**

Κάθε διαταγή και κάθε επιτελική ενέργεια πρέπει να ξεκινά, να υφίσταται επεξεργασία και να ολοκληρώνεται έχοντας κατανοήσει πλήρως το επιχειρησιακό περιβάλλον. Και η κατανόηση αυτού ξεκινά πριν την έναρξη οποιασδήποτε επιχειρήσεως με την εκτίμηση της τρέχουσας κατάστασης, όχι μόνο τι συμβαίνει, αλλά κυρίως **ΓΙΑΤΙ** συμβαίνει. Εάν δεν έχουμε κατανοήσει πλήρως και με ακρίβεια το υφιστάμενο επιχειρησιακό περιβάλλον, δεν μπορούμε να καθορίσουμε με σαφήνεια τις συνθήκες κάτω από τις οποίες θα έχουμε επιτύχει την αποστολή μας, και ως εκ τούτου δεν μπορούμε να καθορίσουμε με σαφήνεια την αποστολή μας.

Το επιχειρησιακό περιβάλλον σήμερα είναι ένα σύστημα αποτελούμενο από αλληλεπιδρώμενα συστήματα, στρατιωτικά και μη-στρατιωτικά. Η σχηματική παράσταση αναπαριστά το σύγχρονο επιχειρησιακό περιβάλλον, με τα εμπλεκόμενα αλληλεπιδρώμενα συστήματα.

Κάθε σύστημα αποτελείται από τους κόμβους και τους συνδέσμους των κόμβων.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΚΒ: Κέντρο Βάρους ή Βαρύτητα

Συστήματα σχετικά με το επιχειρησιακό περιβάλλον.

Σύστημα είναι μία ομάδα αλληλεξαρτώμενων και αλληλεπιδρώντων στοιχείων τα οποία συνδέονται μεταξύ τους είτε λειτουργικά είτε φυσικά και αποτελούν όλα μαζί ένα ενιαίο σύνολο.

Κόμβος είναι απτό, εμφανές στοιχείο του συστήματος το οποίο μπορεί να αποτελέσει στόχο, όπως άνθρωποι, υλικά και εγκαταστάσεις.

Κρίσιμος κόμβος είναι ένας κόμβος ο οποίος συνδέεται με ένα στρατηγικό ή επιχειρησιακό effect και/ή με ένα κέντρο βαρύτητας.

Σύνδεσμος είναι η φυσική ή λειτουργική σχέση δύο κόμβων, όπως για παράδειγμα είναι η σχέση ενός αυτοκινήτου με μία πηγή ανεφοδιασμού καυσίμου ή η ιδεολογία που συνδέει έναν προπαγανδιστή με μία ομάδα τρομοκρατών.

Οι σύνδεσμοι ενώνουν τους κόμβους και έτσι επιτρέπουν σε αυτούς να λειτουργήσουν σαν ένα σύστημα. Έτσι, η ενέργεια που αναλαμβάνουμε εναντίον συγκεκριμένων κόμβων πολλές φορές συνίσταται στην καταστροφή ή τον επηρεασμό των σχέσεων αυτών με άλλους κόμβους, όπου τελικά επηρεάζεται το σύστημα στο σύνολό του.

Η συστηματική και πλήρης κατανόηση του επιχειρησιακού περιβάλλοντος βοηθά στο να καθορισθούν ποια effects βοηθούν στην επίτευξη των στρατηγικών και επιχειρησιακών αντικειμενικών σκοπών και ποια περιορίζουν το ενδεχόμενο ρίσκο. Έτσι μπορούμε να αποκτήσουμε την πρωτοβουλία των κινήσεων και να έχουμε μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση για την επιτυχή έκβαση των επιχειρήσεων.

Το σύστημα αυτό μας βοηθά επίσης να προσδιορίσουμε τις συμπεριφορές και τις δυνατότητες του αντιπάλου που μπορούμε να αλλάξουμε, καθώς επίσης να καταλήξουμε σε μία πληρέστερη και με περισσότερη σαφήνεια εκτίμησή για τα αποτελέσματα των ενεργειών μας.

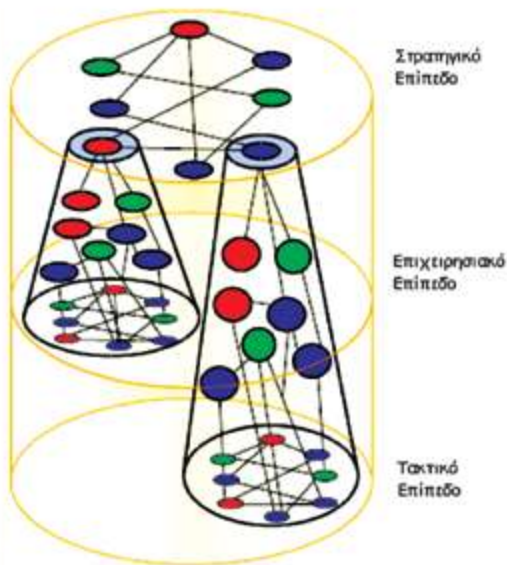
Κάθε σύστημα μπορεί να αναλυθεί αναλύοντας και αξιολογώντας τους κόμβους και τις σχέσεις αυτών. Ο βαθμός (εύρος και βάθος) της ανάλυσης εξαρτάται από τις ανάγκες και το επίπεδο διοικήσεως. Ένα επιτελείο πρέπει να γνωρίζει την εκτίμηση του προϊσταμένου του επιτελείου σε ό,τι αφορά στα υποσυστήματα, στους κόμβους και στις σχέσεις αυτών που συνδέονται με την αποστολή του, τα επιθυμητά effects και τους στόχους που πρέπει να εκπληρώσει. Για παράδειγμα, στο στρατηγικό επίπεδο, ένα εχθρικό σώμα στρατού μπορεί να αποτελεί έναν ανεξάρτητο κόμβο στο εχθρικό στρατιωτικό σύστημα, αλλά στο επιχειρησιακό επίπεδο το ίδιο σώμα στρατού μπορεί να αποτελεί ένα ξεχωριστό σύστημα αποτελούμενο από κόμβους που αντιπροσωπεύουν το στρατηγείο, μονάδες ελιγμού και διάφορες μονάδες υποστήριξης εμμέσων πυρών, διοικητικής μερίμνης, κ.λπ.

Η τελευταία εικόνα δείχνει ότι ενέργειες εναντίον κόμβων σε χαμηλότερο επίπεδο μπορεί να επηρεάσουν κόμβους και συνδέσμους σε υψηλότερα επίπεδα και αντιστρόφως. Η γραφική αναπαράσταση των κόμβων και συνδέσμων μπορεί να καταδείξει με εμφανή τρόπο ποιοι κόμβοι πρέπει να προσβληθούν. Επίσης,

Στο στρατηγικό επίπεδο η ανάλυση των (υποσυστημάτων) κόμβων και συνδέσμων είναι περιορισμένη.

Στο επιχειρησιακό επίπεδο η ανάλυση είναι λεπτομερέστερη και καθορίζονται τα επιθυμητά effects.

Στο τακτικό επίπεδο εκτελούνται οι απαιτούμενες ενέργειες για την επίτευξη των effects.

**Κλίμακα
ανάλυσης των
υποσυστημάτων.**

ο αριθμός των συνδέσμων μεταξύ ενός κόμβου με άλλους είναι μία ισχυρή ένδειξη για το πόσο σημαντικός είναι ο συγκεκριμένος κόμβος στη λειτουργία του συστήματος. Η σταθερότητα και η ένταση ενός συνδέσμου μπορεί να καταδείξει πόσο σημαντική είναι η σχέση μεταξύ δύο κόμβων και πόσο επηρεάζει τη λειτουργία του συστήματος. Ως εκ τούτου, ο αριθμός και η «ποιότητα» των συνδέσμων ενός κόμβου ή ομάδας κόμβων μπορεί να μας καταδείξει το κέντρο βαρύτητας του αντιπάλου.

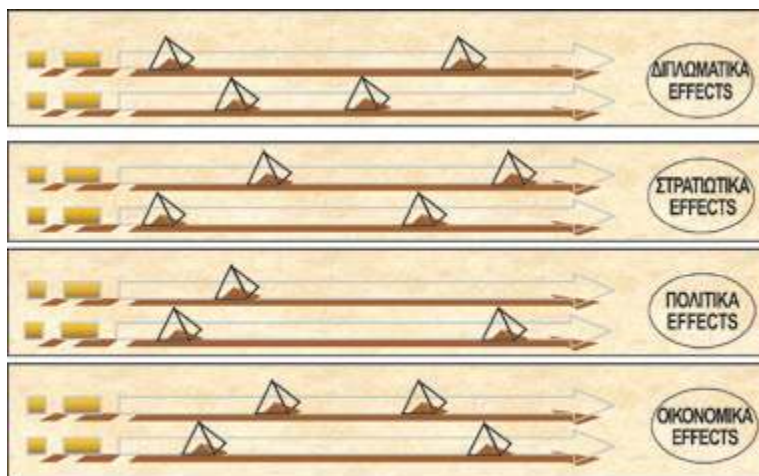
Αυτή η μορφή επίσης της αντίληψης και γνώσης του επιχειρησιακού περιβάλλοντος βελτιώνει τη σχεδίαση και την εκτέλεση, καθώς οι επιτελείς είναι περισσότερο ικανοί να διακρίνουν **το σημαντικό από το ασήμαντο ή το λιγότερο σημαντικό**, επειδή έχουν καταλάβει πλήρως το περιβάλλον μάχης στο οποίο θα εισέλθουν.

Υιοθετώντας αυτό το μοντέλο κατανόησης του επιχειρησιακού περιβάλλοντος, ενδεχομένως να απαιτείται περισσότερος χρόνος και περισσότερες πηγές πληροφόρησης, αλλά μας εξασφαλίζει αποτελεσματικότερη σχεδίαση, εκτέλεση και εκτίμηση για το υπόλοιπο της επιχειρήσεως.

ΜΕΣΑ ΙΣΧΥΟΣ

Τα διαθέσιμα μέσα ισχύος σε εθνικό ή διεθνές περιβάλλον, τα οποία μπορούν να επηρεάσουν ένα σύστημα, μπορούν να ταξινομηθούν σε τέσσερις κατηγορίες: Διπλωματικά, Πολιτικά, Οικονομικά και Στρατιωτικά⁴:

⁴ Στη σχετική βιβλιογραφία υπάρχουν διάφορες κατηγοριοποιήσεις των μέσων ισχύος.

= Ενέργειες

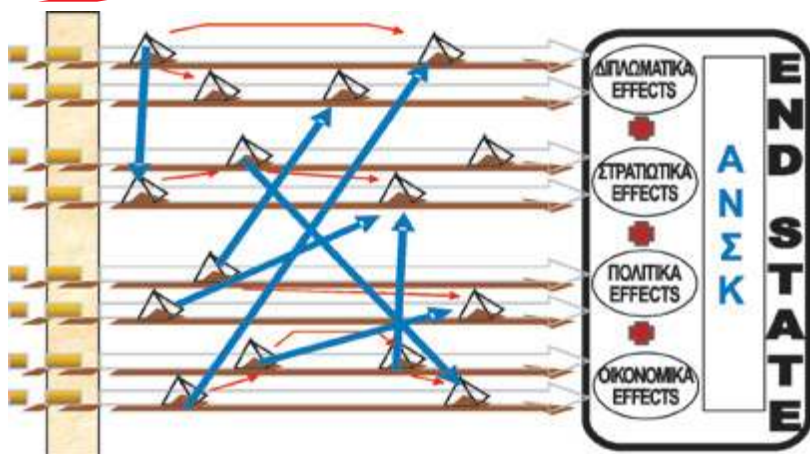
Επιχειρήσεις
εκτός ΕΒΑΟ.

→ **Διπλωματικά:** Χρήση της διπλωματίας, σε συνεργασία με διάφορους (ανεξάρτητους) παράγοντες για να επηρεάσει τον αντίπαλο ή να δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες.

→ **Στρατιωτικά:** Εφαρμογή της στρατιωτικής ισχύος, περιλαμβάνοντας την απειλή ή τη χρήση στρατιωτικής βίας.

→ **Πολιτικά:** Χρήση δυνάμεων που βρίσκονται μέσα σε μία περιοχή όπως δικαστικής, αστυνομικής, εκπαιδευτικής, δημόσιας ενημέρωσης, διοίκησης και υποστήριξης υποδομών που αφορούν στην υγεία, παροχή τροφής, νερού, ρεύματος και διοικητικών δυνατοτήτων εθνικών και μη-κυβερνητικών οργανισμών.

→ **Οικονομικά:** Χρήση οικονομικών κινήτρων ή αντικινήτρων, αναλόγως τη μορφή της κρίσης ή κατάστασης.

Επιχειρήσεις
με ΕΒΑΟ.

Με τον παραδοσιακό τρόπο σκέψης, οι διοικητές προσπαθούσαν να εκτελέσουν την αποστολή τους προσβάλλοντας τις στρατιωτικές δυνάμεις του εχθρού και χρησιμοποιώντας τις δικές τους στρατιωτικές δυνατότητες. Η πρόσφατη ιστορία όμως μας έχει δείξει ότι σε ορισμένες περιπτώσεις δεν αρκεί η στρατιωτική ισχύς για την επίλυση μιας κρίσεως ή ενός προβλήματος.

Για το λόγο αυτό οι EBAO, χρησιμοποιούν όλα τα διαθέσιμα μέσα ισχύος και προσπαθούν να εναρμονίσουν στρατιωτικά και μη-στρατιωτικά μέσα για να επιτύχουν τα επιθυμητά effect. Κατά την εφαρμογή των EBAO τα διαθέσιμα μέσα ισχύος δεν ενεργούν ανεξάρτητα, αλλά εξετάζεται η επίδραση που έχει κάθε μέσο στο επιχειρησιακό περιβάλλον σαν σύνολο. Για παράδειγμα, στο στρατηγικό επίπεδο, τα οικονομικά μέτρα κατά της Βορείου Κορέας έχουν σημαντική επίδραση στις υποδομές της χώρας, στο στρατό καθώς επίσης στην οικονομία της.

Επιπλέον η ιδέα των EBAO αναγνωρίζει ότι τα μέσα ισχύος δεν περιορίζονται μέσα στα στενά όρια του πεδίου δράσης τους, αλλά επεκτείνονται και στα πεδία δράσης άλλων μέσων ισχύος. Για παράδειγμα, η διπλωματία μπορεί να διαπραγματευθεί μία πολιτική λύση που περιλαμβάνει και οικονομικά κίνητρα. Αυτό μπορεί να συμβεί μόνο εάν η διπλωματία έχει τη δικαιοδοσία να κάνει μία τέτοια προσφορά.

Με τον ίδιο τρόπο, είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι και ο στρατός έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει και άλλα μέσα εκτός από τα στρατιωτικά μέσα που διαθέτει. Στο στρατηγικό, επιχειρησιακό και τακτικό επίπεδο οι διοικητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα στρατιωτικά μέσα που διαθέτουν, καθώς επίσης, σε μικρότερο βαθμό, τα οικονομικά και διπλωματικά.

EFFECTS

Effect είναι η φυσική κατάσταση ή η συμπεριφορά ενός συστήματος σαν αποτέλεσμα μιας ή περισσότερων ενεργειών ή ακόμη ενός άλλου προγενέστερου effect.

Τα effects διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο σε μία EBAO επειδή συνδέουν το end-state και τους στρατηγικούς ή επιχειρησιακούς αντικειμενικούς σκοπούς με τις ενέργειες που εκτελούνται. Σαν συνέπεια συγκεκριμένων ενεργειών, τα effects συμβάλουν στην αλλαγή των δυνατοτήτων και της συμπεριφοράς των εμπλεκόμενων στο στρατηγικό και επιχειρησιακό περιβάλλον. Τα effects μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο κατηγορίες, τα φυσικά και τα νοητικά:

Φυσικά effects: Η φυσική καταστροφή ή επηρεασμός ενός στόχου. Φυσικά effects μπορούν να επιτευχθούν άμεσα ή έμμεσα, όπως για παράδειγμα, επίθεση σε κρίσιμο λογισμικό στο δίκτυο των computers συστημάτων υγείας και ρύθμισης ισχύος θα μπορούσε να επιφέρει φονικά φυσικά αποτελέσματα.

Νοητικά effects: Τα νοητικά effects είναι αποτέλεσμα ενεργειών οι οποίες μεταβάλουν ή διαμορφώνουν τις αντιλήψεις και τον τρόπο σκέψης. Αυτοί οι επηρεασμοί μπορεί να είναι φυσικοί, συνειδητοί ή υποσυνείδητοι ή ένας συνδυασμός μερικών ή και όλων αυτών. Η ενορχήστρωση και συγχρονισμός

των δραστηριοτήτων για να επιτύχουν τα επιθυμητά effects είναι από μόνος του ένας δύσκολος και σύνθετος στόχος, κυρίως γιατί είναι δύσκολο και σύνθετο να αξιολογηθεί (μετρηθεί) ο νοητικός επηρεασμός σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Αν και όλα τα φυσικά effects οδηγούν σε κάποια μορφή νοητικού effect, η πρωταρχική τους επιδίωξη είναι να επηρεάσουν τις δυνατότητες των εμπλεκομένων. Τα φυσικά και νοητικά effects, διακρίνονται στους παρακάτω τύπους:

Επιθυμητά effects είναι αυτά που έχουν θετική επίδραση στην επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών (στρατηγικών και επιχειρησιακών).

Ουδέτερα effects είναι αυτά που δεν μας επηρεάζουν ούτε θετικά ούτε αρνητικά στην επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών.

Μη-επιθυμητά effects είναι αυτά τα οποία θέτουν σε κίνδυνο την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών.

Αναμενόμενα effects είναι αυτά τα οποία έχουν προκαθορισθεί και προβλεφθεί, ως αποτέλεσμα των ενεργειών μας.

Μη-αναμενόμενα effects είναι αυτά τα οποία δεν έχουν προβλεφθεί, ως αποτέλεσμα των ενεργειών μας. Αυτά μπορεί να είναι επιθυμητά ή μη-επιθυμητά.

Άμεσα effects είναι αυτά των οποίων τα αποτελέσματα φαίνονται αμέσως.

Έμμεσα effects είναι αυτά τα οποία είναι δυσδιάκριτα και απαιτείται κάποιος χρόνος για να φανούν τα αποτελέσματα.

Ένα effect αποτελείται από δύο μέρη, το σύστημα και την περιγραφή της επιθυμητής κατάστασης του συστήματος.

Παράδειγμα: Οι τοπικές δυνάμεις ασφαλείας (**σύστημα**) να είναι ικανές να εξασφαλίσουν ένα ασφαλές περιβάλλον (**κατάσταση**).

Ξεκάθαρη διαφοροποίηση απαιτείται να υπάρχει στο στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο, μεταξύ των effects που πρέπει να επιτευχθούν και των τακτικών ενεργειών που πρέπει να γίνουν για να επιτευχθούν τα effects. Τα effects πρέπει να περιγράφονται με σαφήνεια και να αποσαφηνίζεται ποιος ή τι πρέπει να προσβληθεί, όπως επίσης η επιθυμητή κατάστασή του σαν αποτέλεσμα της ενέργειας αυτής. Πολύ σημαντικό είναι όμως το επιθυμητό αποτέλεσμα, και όχι η ενέργεια, να διατυπώνεται είτε με ουσιαστικό (αποτροπή του...) είτε σαν παθητική μετοχή. Τα effects δεν πρέπει να διατυπώνονται με τη χρήση μεταβατικού ρήματος το οποίο ταιριάζει περισσότερο στην περιγραφή μίας ενέργειας.

Για να είναι σαφής η διατύπωση ενός effect θα πρέπει:

- Να καθορίζει ποιος ή τι θα προσβληθεί.
- Να περιγράφει την επιθυμητή κατάσταση ή αλλαγή σαν συνέπεια της ενέργειας που θα εκτελεσθεί.
- Να είναι διατυπωμένο με σαφήνεια.
- Να απεικονίζει τη θέση και τη σημασία του σε τόπο και χρόνο.
- Να είναι μετρήσιμο, έτσι ώστε να μπορούν να αναγνωρισθούν οι αλλαγές που θα προκύψουν.
- Να είναι ρεαλιστικό σε σχέση με το χρόνο, το ρίσκο και τις πηγές.

	Αναμενόμενο	Μη- αναμενόμενο
Επιθυμητό	Παρακολούθηση	Επανεξέταση
Ουδέτερο	Παρακολούθηση	Επανεξέταση
Μη- επιθυμητό	Μειτριάσμός/ Παρακολούθηση	Αντίδραση/ Επανεξέταση

Πιθανά χαρακτηριστικά ενός effect.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΝΟΣ EFFECT

Ένα effect, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του, σύμφωνα με τους τύπους των effects που αναλύθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο, προκαλεί αντιδράσεις, ως εξής:

Effects **επιθυμητά και αναμενόμενα** είναι αυτά τα οποία έχουν καθορισθεί στη διαδικασία της σχεδίασης και η παρουσία τους δείχνει ότι υπάρχει πρόοδος στην επίτευξη του end-state. Απλά παρακολουθούμε την εξέλιξή τους.

Effects **επιθυμητά και μη-αναμενόμενα** είναι αυτά τα οποία δεν καθορίστηκαν στη φάση της σχεδίασης, αλλά η παρουσία τους δείχνει ότι υπάρχει πρόοδος στην επίτευξη του end-state. Πρέπει όμως να διερευνήσουμε γιατί δεν προβλέφθηκαν. Η εξέταση αυτή μπορεί να μας οδηγήσει στο να ανακαλύψουμε κάποιους παράγοντες που δεν είχαμε υπολογίσει και πρέπει να μελετηθούν προκειμένου να διαπιστώσουμε εάν απαιτείται αναπροσαρμογή του σχεδίου μας.

Effects **ουδέτερα και αναμενόμενα** είναι αυτά τα οποία είχαμε καθορίσει στη φάση της σχεδίασης, αλλά δεν έχουν καμία επίδραση στην πρόοδο για την επίτευξη του end-state.

Effects **ουδέτερα και μη-αναμενόμενα** είναι αυτά τα οποία δεν καθορίσαμε κατά τη σχεδίαση, αλλά δεν επηρεάζουν ουδόλως την επιχειρησή μας.

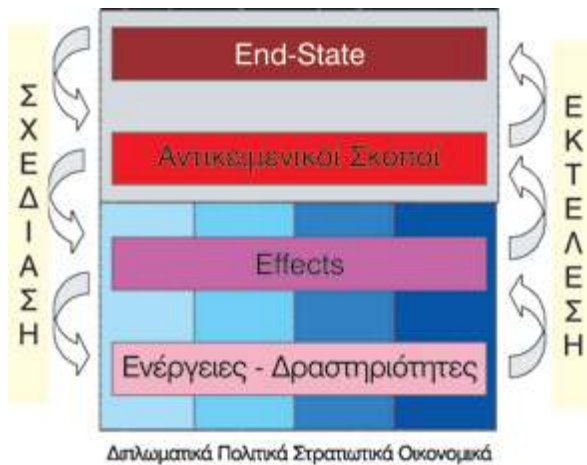
Effects **μη-επιθυμητά και αναμενόμενα** είναι αυτά τα οποία είχαμε προβλέψει και επηρεάζουν αρνητικά την επίτευξη του end-state. Σε αυτή την περίπτωση το σχέδιο μας θα πρέπει να προβλέπει ενέργειες και δραστηριότητες προκειμένου να αποτραπούν τα effects αυτά ή στη χειρότερη περίπτωση να περιορισθεί η αρνητική επίδρασή τους.

Effects **μη-επιθυμητά και μη-αναμενόμενα** είναι αυτά τα οποία δεν προβλέφθηκαν κατά τη σχεδίαση και η παρουσία τους επηρεάζει αρνητικά την επίτευξη του end-state. Αναλόγως την ένταση της επίδρασής τους, ενδεχομένως να απαιτείται να αναληφθούν άμεσα ενέργειες προκειμένου να περιορίσουν την αρνητική επίδραση αυτών και στη συνέχεια να καθορισθούν νέα effects, για να ξεπεραστεί αυτό το γεγονός ή κρίση. Θα πρέπει επίσης να διερευνηθεί γιατί δεν προβλέφθηκαν αυτά τα effects, ποιοι ήταν οι παράγοντες εκείνοι που δεν υπολογίσαμε και να διαπιστώσουμε εάν απαιτείται αναπροσαρμογή του σχεδίου μας.

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΕΒΑΟ

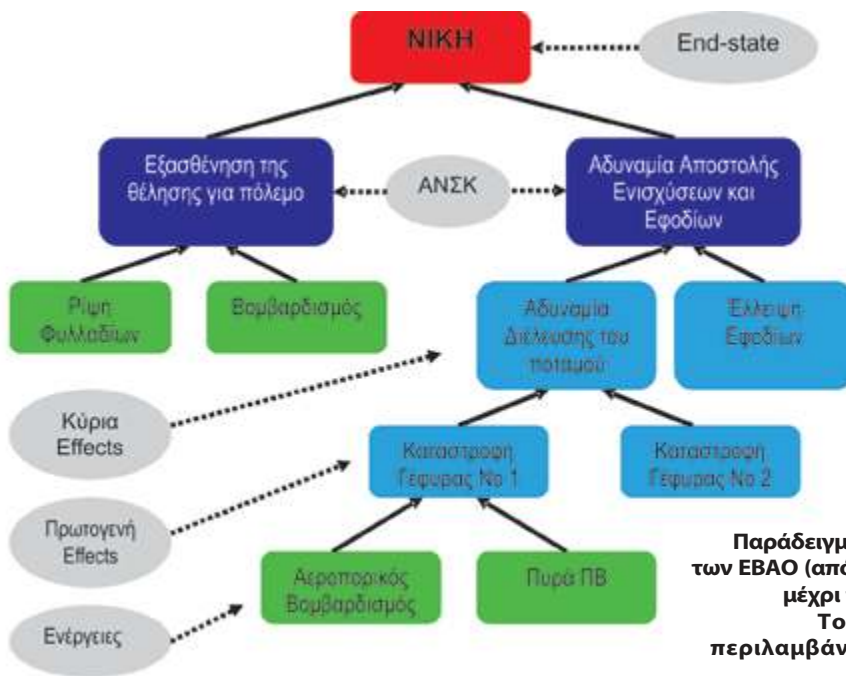
«Η ανθρώπινη γνώση και η ισχύς ταυτίζονται. Όπου η αιτία δεν είναι γνωστή, το επιθυμητό αποτέλεσμα δεν μπορεί να επιτευχθεί».

Francis Bacon⁵

Η σχεδίαση και η εκτέλεση στην εφαρμογή των ΕΒΑΟ ακολουθούν αντίστροφη πορεία. Ενώ η σχεδίαση ξεκινά από το τέλος (end-state) και καταλήγει στην αρχή (ενέργειες-δραστηριότητες), η εκτέλεση λειτουργεί ακριβώς αντιστρόφως, δηλαδή πρώτα εκτελούνται οι ενέργειες που προκαλούν τα επιθυμητά effects και στη συνέχεια φθάνουμε στο end-state.

Τα μέσα ισχύος μπορεί να ενεργούν μέσα στο πεδίο δρά-

Παράδειγμα λειτουργίας των ΕΒΑΟ (από τις ενέργειες μέχρι το End-State). Το παράδειγμα περιλαμβάνει ένα μέρος των effects.

⁵ Francis Bacon: Άγγλος φιλόσοφος (1561 - 1626).

σης τους για να αντιμετωπίσουν μία κρίση, λειτουργούν όμως συντονισμένα καθόσον τα effects που δημιουργούνται είναι κοινά, γιατί υπάρχει αλληλεπίδραση. Για παράδειγμα η εγκατάσταση στρατευμάτων στο Κόσοβο έχει πολιτικές επιπτώσεις, καθόσον το ασφαλές περιβάλλον δίνει χώρο στη διπλωματία, οικονομικές επιπτώσεις, καθόσον υπεγράφησαν οικονομικά συμβόλαια υποστήριξης των στρατευμάτων, επιπτώσεις στις υποδομές της χώρας, καθόσον βελτιώθηκαν οι δρόμοι, η παροχή νερού κ.λπ., καθώς επίσης και στρατιωτικές επιπτώσεις, αφού επιβλήθηκε η σταθερότητα στις τοπικές κοινότητες.

Είναι πιθανόν μέσα στο επιχειρησιακό περιβάλλον μη-στρατιωτικοί παράγοντες να πρωταγωνιστούν στη δημιουργία διπλωματικών, πολιτικών και οικονομικών effects και η στρατιωτική ισχύς να παίζει υποβοηθητικό ρόλο. Το ίδιο μπορεί να συμβεί, αλλά με κύριο πρωταγωνιστή τη στρατιωτική ισχύ.

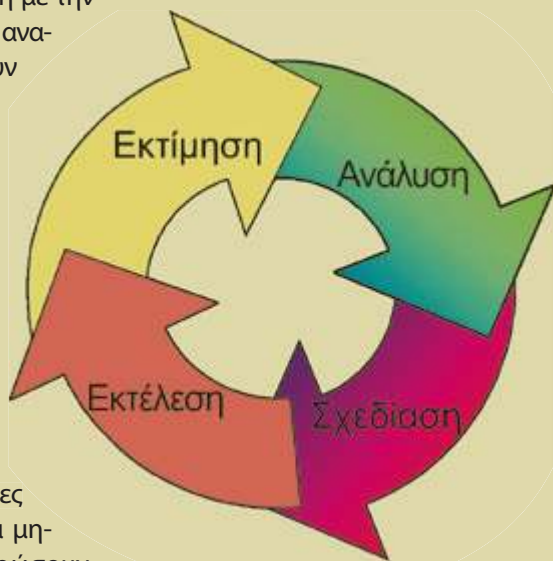
Κατά τη διάρκεια του ένοπλου αγώνα η στρατιωτική ισχύς διαδραματίζει το σπουδαιότερο ρόλο. Κατά τη διάρκεια όμως επίλυσης μίας κρίσης, μετά τις πολεμικές επιχειρήσεις, όπως είναι η ασφάλεια, η σταθεροποίηση της κατάστασης και η ανασυγκρότηση, άλλοι παράγοντες διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο και η στρατιωτική ισχύς λειτουργεί συμπληρωματικά.

Σε κάθε περίπτωση πρέπει να γίνει αντιληπτό από όλους τους εμπλεκόμενους στην επίλυση μιας κρίσης ότι υπάρχει αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση των effects που προκαλούν οι ενέργειές τους.

Οι διαδικασίες των ΕΒΑΟ μπορούν να ταξινομηθούν σε τέσσερα στάδια:

❶ Ανάλυση

Οι ΕΒΑΟ απαιτούν μία ευρύτερη και βαθύτερη κατανόηση του συγκεκριμένου επιχειρησιακού περιβάλλοντος σε σχέση με την υφιστάμενη διαδικασία. Στο στάδιο αυτό αναλύονται όλα τα στοιχεία που συνθέτουν το περιβάλλον, την πολυπλοκότητα, τα αίτια και τα συμπτώματα των κρίσεων, μέσα από την εξοικείωση των ιστορικών και πολιτιστικών συστατικών μιας κατάστασης, μιας κοινωνίας ή ενός έθνους. Επιπλέον, νέα εργαλεία και διαδικασίες είναι απαραίτητα, τα οποία προάγουν το ρόλο του ανθρώπινου παράγοντα μέσα στη διαδικασία της ανάλυσης. Η υλοποίηση της ανάλυσης θα είναι ευκολότερη εάν τα επιτελεία έχουν πρόσβαση σε όλες τις διαθέσιμες πηγές, στρατιωτικές και μη-στρατιωτικές, προκειμένου να συγκεντρώσουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες.

Τα στάδια του κύκλου των ΕΒΑΟ.

Η Ανάλυση πρέπει να είναι συνεχής και ενδεδειγμένη για τη

διαπίστωση ύπαρξης λανθασμένων προϋποθέσεων, κυρίως μέσω της διαδικασίας της απεικόνισης του εχθρού (war-gaming).

Η ανάλυση ακολουθεί τα παρακάτω πέντε βήματα:

- Ανάλυση του end-state.⁶
- Ανάπτυξη - καθορισμός των effects.
- Ανάπτυξη λίστας των effects κατά σειρά προτεραιότητας.
- Ανάπτυξη του μετρικού συστήματος των effects (κριτήρια αξιολόγησης).
- Καταγραφή των απαιτούμενων διαθέσιμων μέσων.

🕒 Σχεδίαση

Η πλήρης γνώση της υφιστάμενης κατάστασης και η βαθιά κατανόηση των αλλαγών που απαιτούνται για να φθάσουμε στο επιθυμητό αποτέλεσμα απεικονίζονται σε ένα πλήρες ΕΒΑΟ σχέδιο, το οποίο αποτελεί «ένα πλαίσιο εστιασμένο στο αποτέλεσμα που παρέχει τη βάση για λεπτομερή σχεδίαση». Το σχέδιο αυτό εκφράζει την πρόθεση του διοικητή σε σχέση με το end-state, τις συνθήκες και τα effects τα οποία θα το επιτύχουν. **Δεν έχει να κάνει με δραστηριότητες.** Το επιχειρησιακό σχέδιο στη συνέχεια επιλέγει και θέτει σε σειρά, αναλόγως την προτεραιότητα, τα effects τα οποία πρέπει να επιτευχθούν. Η επιχειρησιακή διαταγή συγχρονίζει τις πηγές και τις δραστηριότητες στο χρόνο και το χώρο, για να επιτευχθούν αυτά τα effects.

Η διαδικασία της σχεδίασης συνεπώς ξεκινά από την ενδεδειγμένη ανάλυση, καθοδηγούμενη από τις στρατηγικές κατευθύνσεις και μέσω του end-state, των απαιτούμενων συνθηκών και effects, καταλήγει δε στις λεπτομερείς ενέργειες που πρέπει να γίνουν. Αυτή η διαδικασία ενθαρρύνει όπως η διατύπωση της αποστολής να είναι εστιασμένη περισσότερο στα effects που πρέπει να επιτευχθούν και στην πιο ξεκάθαρη σχέση μεταξύ των στρατηγικών κατευθύνσεων και των τακτικών ενεργειών. Όποτε είναι εφικτό, η σχεδίαση βελτιώνεται μέσω της συνεργασίας με υφιστάμενες διοικήσεις και μη-στρατιωτικούς εταίρους. Καθ' όλη τη διάρκεια της σχεδίασης το υπό διαμόρφωση σχέδιο ελέγχεται με τη διαδικασία της απεικόνισης του εχθρού (war-gaming).

Η σχεδίαση ακολουθεί τα παρακάτω βήματα:

- Συσχέτιση των effects με τα διαθέσιμα μέσα.
- Ανάλυση των μέσων.
- Ανάπτυξη των κριτηρίων αξιολόγησης των εκτελούμενων ενεργειών.
- Συγχρονισμός και συντονισμός των διάφορων σχεδίων.
- Συγχρονισμός των σχεδίων συλλογής πληροφοριών.

🕒 Εκτέλεση

Το στάδιο αυτό αποτελείται από την εφαρμογή του σχεδίου που εκπονήθηκε στο προηγούμενο στάδιο. Ενέργειες εκτελούνται προκειμένου να επιτευχθούν τα επιθυμη-

⁶ Στα πλαίσια του NATO το πολιτικό end-state καθορίζεται από το NAC, ενώ το στρατιωτικό από το SHAPE. Επειδή οι ΕΒΑΟ εστιάζονται στο end-state θα πρέπει με την αποστολή να δίνεται στον υφιστάμενο και το στρατιωτικό end-state. Έτσι ο διοικητής καταλαβαίνει τι πρέπει να κάνει (αποστολή) και ποιες συνθήκες πρέπει να υπάρχουν όταν εκτελεσθεί η αποστολή (end-state).

τά effects και να μετριάσθουν τα ανεπιθύμητα, καθώς επίσης λειτουργεί ένα σύστημα αναφοράς που βοηθά στην αξιολόγηση τόσο των ενεργειών μας όσο και των effects. Η προσπάθειά μας σε αυτή τη φάση εστιάζεται περισσότερο στην επίτευξη των effects παρά στην ολοκλήρωση των ενεργειών μας. Στο επιχειρησιακό επίπεδο το στάδιο αυτό συνίσταται από την παρακολούθηση και συλλογή πληροφοριών, καθώς επίσης το συγχρονισμό της επιχειρήσεως.

Η φάση της εκτέλεσης περιλαμβάνει παρακολούθηση του επιχειρησιακού περιβάλλοντος, εκτίμηση των αλλαγών που συμβαίνουν μέσα σε αυτό και τροποποίηση της σχεδίασης.

Η εκτέλεση των ΕΒΑΟ «διευκολύνεται» με το συγχρονισμό των φονικών και μη φονικών ενεργειών, ώστε να επιτευχθεί μία σειρά φυσικών και νοητικών effects.

Η εκτέλεση μιας αποστολής εφαρμόζοντας την ιδέα των ΕΒΑΟ χαρακτηρίζεται από αυξημένη ευελιξία η οποία οφείλεται στην καλύτερη κατανόηση της πρόθεσης του προϊσταμένου, στην καλύτερη και πιο ολοκληρωμένη κατανόηση του επιχειρησιακού περιβάλλοντος και στη χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων ισχύος.

4 Εκτίμηση

Το τελευταίο στάδιο του κύκλου εκτέλεσης μιας ΕΒΑΟ είναι η εκτίμηση. Η ΕΒΑΟ εκτίμηση προσφέρει τη βάση για να αξιολογήσουμε την πρόοδο της επιχείρησης, να προβλέψουμε μελλοντικά αποτελέσματα και, εάν απαιτείται, αποτελεί τη βάση για τροποποίηση του σχεδίου. Σε αυτήν τη φάση οι συλλεχθείσες πληροφορίες ταξινομούνται, αναλύονται και εκτιμώνται χρησιμοποιώντας τεχνικές στατιστικής και ειδικευμένο προσωπικό.

Τη βάση για την αξιολόγηση της προόδου της επιχειρήσεως αποτελεί η σύγκριση των πραγματικών δεδομένων με τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Οι πληροφορίες πρέπει να ταξινομηθούν και να αξιολογηθούν, προκειμένου να είναι χρήσιμες στο διοικητή. Για παράδειγμα, όταν ένα γεγονός συμβαίνει τρεις φορές μέσα σε μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο, αυτό πρέπει να απασχολήσει το διοικητή εκτός και εάν είναι φυσιολογικό και αναμενόμενο.

Τη βάση για την πρόβλεψη μελλοντικών αποτελεσμάτων αποτελεί η εκτίμηση των τάσεων που υπάρχουν, καθώς επίσης η γνώση των σχέσεων που συνδέουν τα αίτια με τα effects. Οι ΕΒΑΟ δεν μπορούν να προβλέψουν το μέλλον, αλλά αποτελούν τη βάση για το ειδικευμένο προσωπικό να κάνει μία εκτίμηση για το τι ενδέχεται να συμβεί στο μέλλον. Για παράδειγμα, ο πολιτικός σύμβουλος του διοικητή, σε στρατηγικό ή επιχειρησιακό επίπεδο, μπορεί να εκτιμήσει ότι η συμμετοχή στις επόμενες εκλογές θα είναι περίπου 80% γνωρίζοντας τα αποτελέσματα των τελευταίων εκλογών (τάση) ή ο επικεφαλής της πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας (CIMIC) μπορεί να εκτιμήσει ότι η εγκληματικότητα μιας περιοχής θα αυξηθεί, γνωρίζοντας τα δεδομένα της ανεργίας στη συγκεκριμένη αυτή περιοχή (σχέση αιτίου-αποτελέσματος).

Η εκτίμηση λαμβάνει χώρα σε όλα τα επίπεδα και σε όλο το εύρος των επιχειρήσεων. Κατά τη διάρκεια της σχεδίασης και προετοιμασίας για μία επιχείρηση, για παράδειγμα, οι επιτελείς συνεχώς εκτιμούν την ικανότητα των δυνάμεων να εκτελέσουν το σχέδιο με βάση τις διαθέσιμες πηγές και τις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες.

Με δεδομένο ότι η εκτίμηση είναι άμεσα συνδεδεμένη με την εξέλιξη των επιχειρήσεων, είναι σημαντικό να αποτελεί μία συνεχή διαδικασία η οποία θα περιλαμβάνει αξιολόγηση των εκτελούμενων ενεργειών και των effects, με τη βοήθεια δύο μετρικών συστημάτων, όπως παρακάτω:

→ **Αξιολόγηση της Αποτελεσματικότητας:** Είναι ένα σύστημα κριτηρίων, το οποίο μας δείχνει την πρόοδο στην επίτευξη των επιθυμητών effects και μας απαντά στο ερώτημα «**αυτό που κάνουμε είναι το σωστό;**». Τα κριτήρια αυτά καθορίζονται μετά τη διατύπωση των effects, έτσι ώστε να καθορισθούν επακριβώς τα κριτήρια επίτευξης των επιθυμητών effects και κατ' επέκταση του end-state. Δε μετρούν την επίτευξη των τακτικών ΑΝΣΚ ούτε την απόδοση των φίλιων δυνάμεων, αλλά την πρόδοό μας στην επίτευξη των επιθυμητών effects. Ο επόμενος πίνακας συνιστά ένα παράδειγμα αυτού του μετρικού συστήματος.

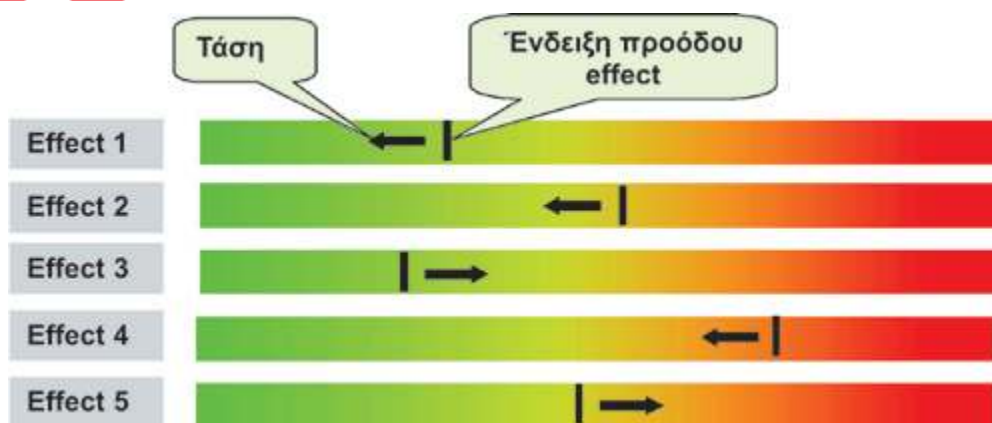
→ **Αξιολόγηση της Εκτέλεσης:** Είναι ένα σύστημα κριτηρίων, το οποίο μας δείχνει πόσο καλά εκτελέσθηκε ή εκτελείται μία ενέργεια και μας απαντά στην ερώτηση «**αυτό που κάνουμε το κάνουμε σωστά;**». Τα κριτήρια αυτά συντάσσονται για κάθε

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΜΕΤΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Επιθυμητό Effect	Κριτήρια Αξιολόγησης	Ενδείκτες Αξιολόγησης		
		Πράσινο	Κίτρινο	Κόκκινο
1. Οι δυνάμεις Α να μην επηρεάζουν αρνητικά τις επιχειρήσεις της συμμαχίας.	1.1 Αριθμός επιθέσεων από το έδαφος της Β χώρας εναντίον της Γ μέσα σε 30 ημέρες.	0-3	4-7	>7
	1.2 Αριθμός επιπλέον ταγμάτων της Β στην περιοχή των συνόρων με τη Γ.	0-2	3-5	>5
	1.3 Αριθμός ταγμάτων της Δ που χρησιμοποιούν το έδαφος της Β.	0-2	3-5	>5
	1.4 Αριθμός ταγμάτων της Β που δύνανται να ενισχύσουν τη Γ μέσα σε 24 ώρες.	0-2	3-5	>5
	1.5 Αριθμός Β μεραρχιών που έχουν συγκεντρωθεί κατά μήκος των συνόρων με τη Β.	0-1	2-3	>3
2. Effect 2
3. Effect 3
4. Effect 4

ενέργεια που πρόκειται να εκτελέσουμε προκειμένου να μπορούμε να αξιολογήσουμε εάν την κάνουμε σωστά. Η παρακολούθηση του μετρικού αυτού συστήματος γίνεται με ανάλογο τρόπο με αυτό της αποτελεσματικότητας.

Με τη βοήθεια του μετρικού αυτού συστήματος διαπιστώνουμε σε ποια ζώνη (πράσινη - κίτρινη - κόκκινη) βρίσκεται κάθε effect, καθώς επίσης την τάση αυτού, συγκρίνοντάς το με τις προηγούμενες εκτιμήσεις μας. Τα χρησιμοποιούμενα χρώματα συμβολίζουν την πρόοδο των effects (π.χ. όταν ένα effect βρίσκεται στο πράσινο σημαίνει ότι βρισκόμαστε κοντά στην επίτευξή του). Στη συνέχεια αναπαριστούμε την πρόοδο των effects με ένα γράφημα, όπως το παράδειγμα που ακολουθεί, έτσι ώστε να γίνεται αμέσως κατανοητή, απ' όλους τους εμπλεκόμενους, η παρούσα κατάσταση και η υπάρχουσα τάση.

Σε περίπτωση που η τάση ενός effect είναι αρνητική, απαιτείται να ανιχνευθούν τα αίτια και να καθορισθούν οι ενέργειες εκείνες που πρέπει να εκτελεστούν προκειμένου να αντιστραφεί η τάση του συγκεκριμένου effect.

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΣΧΕΔΙΑΣΗΣ ΕΒΑΟ

«Είναι απόλυτα απαραίτητο να έχω ανθρώπους οι οποίοι να μπορούν να σκέπτονται για μένα, όπως επίσης να εκτελούν διαταγές».

George Washington, 1776

Η οργανωτική δομή ενός επιτελείου, για τη σχεδίαση ΕΒΑΟ, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως το μέγεθος του επιχειρησιακού περιβάλλοντος, το μέγεθος και ο αριθμός των υφισταμένων επιτελείων, το εύρος και η ένταση των επιχειρήσεων, η φύση του αντιπάλου κ.λπ. Για το λόγο αυτό, η οργάνωση των επιτελείων πρέπει να είναι ευέλικτη και «εύκαμπτη», ώστε να προσαρμόζεται εύκολα, γρήγορα και αποτελεσματικά στην εκάστοτε κατάσταση.

Σε κάθε περίπτωση οι ομάδες εργασίας θεωρούνται ως οι πλέον κατάλληλες για τη διεξαγωγή ΕΒΑΟ, καθόσον η σύνθεσή τους δεν είναι σταθερή και κάθε φορά καθορίζεται από τη φύση της αποστολής, καθώς επίσης αποτελούνται από ειδικευμένο και έμπειρο προσωπικό στη διεξαγωγή ΕΒΑΟ.

Τα βασικά επιτελικά όργανα σχεδίασης ΕΒΑΟ είναι:

→ **Ομάδα Εργασίας Εκτίμησης των Effects:** Εκτιμά τις αναφορές και αναλύσεις απ' όλες τις διαθέσιμες πηγές και διαπιστώνει εάν οι ήδη εκτελεσθείσες ενέργειες προκαλούν τα επιθυμητά effects στον αντίπαλο. Αξιοποιώντας το Μετρικό Σύστημα Αποτελεσματικότητας εξάγει συμπεράσματα για την πρόοδο της επιχειρήσεως και για τις τάσεις που υπάρχουν στην επίτευξη των επιθυμητών effects. Συνεργάζεται στενά με την ομάδα εργασίας των effects και παρέχει σ' αυτή την εκτίμηση της για την πρόοδο των effects.

→ **Ομάδα Εργασίας των Effects:** Κατά τη διάρκεια της σχεδίασης, είναι υπεύθυνη για τον καθορισμό των effects, προκειμένου να επιτευχθούν οι στρατηγικοί και επιχειρησιακοί αντικειμενικοί σκοποί. Επιπλέον, καθορίζει συγκεκριμένες ενέργειες εναντίον συγκεκριμένων στόχων (κόμβων), απαραίτητες για την επίτευξη των effects, και προσδιορίζει τις κατάλληλες πηγές που μπορούν να διαθέσουν τα μέσα για την εκτέλεση αυτών των ενεργειών. Κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης αναλύει τα αποτελέσματα και υποβάλλει προτάσεις στο διοικητή για την τροποποίηση της υφιστάμενης σχεδίασεως.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΕΒΑΟ ΣΤΑ ΤΡΙΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

Η εφαρμογή των ΕΒΑΟ επηρεάζει κυρίως τα στρατηγεία που ανήκουν στο στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο, προσαρμόζοντας κατάλληλα τη δομή τους, τον τρόπο λειτουργίας τους και το έργο που παράγουν. Σε τακτικό επίπεδο η εφαρμογή των ΕΒΑΟ περιορίζεται κυρίως στον «τρόπο σκέψης», επηρεάζοντας κυρίως το **ΠΩΣ** οι τακτικοί διοικητές θα εκτελέσουν την αποστολή τους.

Οι ΕΒΑΟ και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν έχουν εφαρμογή σε όλα τα επίπεδα διοικήσεως, Στρατηγικό - Επιχειρησιακό - Τακτικό, ως ακολούθως:

Οι ΕΒΑΟ έχουν τη μεγαλύτερη σχέση και χρησιμότητα στο στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο, όπου η συμμετοχή των μη-στρατιωτικών οργανισμών και εργαλείων είναι συνήθως πολύ σημαντική.

Στο επιχειρησιακό επίπεδο οι ΕΒΑΟ πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι στρατηγικές επιδιώξεις μετατρέπονται στις κατάλληλες τακτικές ενέργειες. Το προϊόν αυτού του επιπέδου διατηρεί ένα σχήμα που περιλαμβάνει την παραδοσιακή τακτική αποστολή, πηγές και περιορισμούς, αλλά ενισχύεται από μία καθαρή, σαφή ανάλυση για το ποιο είναι το επιχειρησιακό end-state και οι απαιτούμενες συνθήκες και effects.

Σαν αποτέλεσμα από την απευθείας συμμετοχή τους στη διαδικασία της επιχειρησιακής σχεδίασης, οι υφιστάμενοι διοικητές και τα επιτελεία τους (οι οποίοι ακουμπούν και το επιχειρησιακό και το τακτικό επίπεδο) απαιτείται να έχουν λεπτομερή γνώση της ορολογίας και των διαδικασιών των ΕΒΑΟ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι ΕΒΑΟ...

- Είναι τρόπος σκέψης.
- Είναι μεθοδική εφαρμογή της κοινής λογικής.
- Δεν είναι κάτι παλιό ούτε κάτι καινούργιο, αλλά η εξέλιξη στη διαδικασία σχεδίασης.
 - Δεν αντικαθιστούν την υπάρχουσα διαδικασία σχεδίασης και διεξαγωγής των επιχειρήσεων, αλλά την ενισχύουν και τη βελτιώνουν.
 - Υποστηρίζουν όλο το φάσμα των αποστολών από πολεμικές μέχρι αποστολές ανακούφισης πληθυσμού από φυσικές καταστροφές.
 - Χρησιμοποιούν όλα τα διαθέσιμα μέσα, στρατιωτικά και μη-στρατιωτικά, φονικά και μη-φονικά.
 - Αντιμετωπίζουν το επιχειρησιακό περιβάλλον σαν ένα ενιαίο σύστημα αλληλεξαρτώμενων και αλληλεπιδρώντων συστημάτων αποτελούμενο από φίλους, ουδέτερους και εχθρούς.
 - Εστιάζονται περισσότερο στην αλλαγή της συμπεριφοράς και των δυνατοτήτων του αντιπάλου παρά στην πρόκληση ανθρώπινων απωλειών.
 - Εξασφαλίζουν οικονομία στρατιωτικών δυνάμεων, καθόσον χρησιμοποιούν και άλλα μέσα ισχύος.
 - Προσεγγίζουν μία κρίση ή απειλή στο σύνολό της εξετάζοντας τα αίτια που την προκάλεσαν, καθώς επίσης τις συνθήκες που πρέπει να δημιουργηθούν για να επιτευχθεί ο ΑΝΣΚ, αποφεύγοντας ταυτόχρονα την περιττή προσπάθεια και φθορά.
 - Δίνουν έμφαση περισσότερο στην επίτευξη των effects παρά στην πραγματοποίηση των στρατιωτικών στόχων.
 - Καλύπτουν το κενό μεταξύ των ενεργειών και του end-state, διαπιστώνοντας ότι κάνουμε τα σωστά «πράγματα» και όχι απλώς τα «πράγματα» καλά.
 - Ανοίγουν τις πόρτες και σε άλλους να συμμετέχουν.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

«Το μόνο πράγμα το οποίο είναι δυσκολότερο από το να υιοθετήσεις μία καινούργια ιδέα είναι το να αποβάλεις μία παλιά ιδέα».

Liddell Hart⁷

Οι ΕΒΑΟ δεν είναι πανάκεια. Αλλαγές στο διεθνές περιβάλλον ασφαλείας, τεχνολογίας και απειλών μας δημιουργούν την ανάγκη να αλλάξουμε τον τρόπο που διεξάγουμε τις στρατιωτικές επιχειρήσεις. Οι ΕΒΑΟ και οι δυνατότητες που μας παρέχουν μας επιτρέπουν να επιτύχουμε απόλυτα το στόχο μας, χωρίς να εξαλείφουν την ανάγκη ύπαρξης συνεχούς ατομικής και συλλογικής εκπαίδευσης του προσωπικού, καθώς επίσης της μαχητικής και προσαρμοσμένης εκτέλεσης.

Οι ΕΒΑΟ προσφέρουν τη λειτουργική δομή, εκείνη που διευκολύνει την ενσωμάτωση των κατάλληλων κατά περίπτωση μέσων εθνικής ή διεθνούς ισχύος με ένα τρόπο που επιτρέπει την επιτυχή εκπλήρωση της αποστολής.

Η διαδικασία όμως ολοκλήρωσης και υιοθέτησης ενός κοινά αποδεκτού «δόγματος» εφαρμογής των ΕΒΑΟ, με μικρές διαφοροποιήσεις στα διάφορα επί-

⁷ Liddell Hart: Άγγλος ιστορικός της στρατιωτικής ιστορίας (1895 - 1970).

πεδα διοικήσεως και ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες κάθε στρατηγείου, πρέπει να επιταχυνθεί, καθόσον σήμερα τα στρατηγεία του NATO αντιμετωπίζουν με αμηχανία τις ΕΒΑΟ, κι αυτό οφείλεται σε δύο κυρίως λόγους:

→ ΕΒΑΟ σημαίνει αλλαγή του τρόπου σκέψης, και αυτό είναι δύσκολο να συμβεί σε σύντομο χρονικό διάστημα.

→ Η άμεση υιοθέτηση των ΕΒΑΟ θα έθετε σε κίνδυνο τη συνοχή του NATO, κυρίως λόγω του ότι ορισμένες χώρες και στρατηγεία δεν έχουν αναπτύξει ακόμη τον τρόπο εφαρμογής τους, ενώ στις χώρες που έχει αναπτυχθεί κάποια «φιλοσοφία» εφαρμογής των ΕΒΑΟ, αυτή διαφέρει σημαντικά από στρατηγείο σε στρατηγείο, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει κοινή «γλώσσα» επικοινωνίας και συνεννόησης.

Όσο όμως η ιδέα των ΕΒΑΟ ωριμάζει πρέπει να περιμένουμε σημαντικές αλλαγές στα δόγματα, στις οργανωτικές δομές, στις διαδικασίες και στις τεχνολογίες. Ανεξάρτητα από το εύρος ή την ταχύτητα αυτών των αλλαγών, οι ΕΒΑΟ θεωρούνται ήδη ένα πολύ σημαντικό ερέθισμα για μελλοντικές βελτιώσεις στον τρόπο αντιμετώπισης των σύγχρονων απειλών και κρίσεων. Γι' αυτό θα πρέπει να προσπαθήσουμε όλοι να υιοθετήσουμε αυτόν τον τρόπο σκέψης, όσο ταχύτερα είναι δυνατόν, γιατί δε θα πρέπει να ξεχνάμε ότι...

ΕΒΑΟ είναι ο σωστός συνδυασμός των σωστών μεθόδων και μέσων στο σωστό τόπο και χρόνο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ☞ Effects-Based Approach to Joint Operations, U.S. Joint Warfighting Center, 24 Feb 2006.
- ☞ Incorporating and Extending the UK Military Effects-Based Approach, Sep 2006.
- ☞ Operational Concept of Effects-Based Approach to Operations, JFC Naples, 26 Sep 2006.
- ☞ Effects-Based Approach to Operations, International Military Staff, 6 Jun 2006.
- ☞ Effects-Based Operations in Afghanistan by Colonel Creighton, LTC Torres, Major Herdnon, Major Bello, CWO Robinson.
- ☞ http://www.jfcom.mil/about/fact_ebo.htm
- ☞ <http://www.marshallcenter.org>
- ☞ <http://www.nato.int>

ΔΙΑΔΟΣΗ ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΩΝ

ΚΕΙΜΕΝΟ-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
Ανχης (ΠΖ) Ελευθέριος Τσώνης

Η διεξαγωγή ψυχολογικού επηρεασμού βασίζεται στη χρησιμοποίηση ποικίλων ψυχολογικών μέσων για την επικοινωνία με το στόχο. Ένα από αυτά είναι η προκήρυξη. Προκήρυξη είναι ένα γραπτό ή εικονογραφημένο μήνυμα ή και συνδυασμός αυτών, που απευθύνεται στο Ακροατήριο-Στόχο, για επίτευξη συγκεκριμένου ψυχολογικού Αντικειμενικού Σκοπού (ΑΝΣΚ). Σχεδόν κάθε επινοητική μέθοδος διάδοσης προκηρύξεων έχει δοκιμαστεί (μπαλόκι, αεροπλάνο, επιπλέον μπουκάλι, οπλοβομβίδα, βλήμα πυροβολικού ή όλμου, πύραυλοι, βόμβα αέρος-εδάφους).

ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΩΝ

Η διάδοση προκηρύξεων πραγματοποιείται με:

- Διανομή επιφάνειας.
- Διανομή εδάφους-εδάφους.
- Διανομή αέρος-εδάφους.
- Ηλεκτρονικά μέσα (Διαδίκτυο, μηνύματα κινητής τηλεφωνίας κ.λπ.).

Η διανομή επιφάνειας χρησιμοποιεί την προσωπική επαφή, τις περιπόλους και τους πράκτορες στις εχθρικές γραμμές. Η διανομή εδάφους-εδάφους χρησιμοποιεί το πυροβολικό (155 χιλ., 105 χιλ.), τους όλμους (81 χιλ.), οπλοβομβίδες, ρουκέτες, τις νάρκες ξηράς προκη-

Προσωπική Διάδοση

Η προσωπική επικοινωνία είναι το παλαιότερο και αποτελεσματικότερο μέσο. Αυτό το μέσο κυμαίνεται από την αντιμετώπιση δύο ατόμων στην άτυπη συνομιλία έως τις προγραμματισμένες, πειστικές επικοινωνίες μεταξύ διάφορων ατόμων. Η προσωπική επαφή διαδραματίζει έναν επιδρόντα ρόλο στη μεταβίβαση του προπαγανδιστικού μηνύματος.

Διάδοση με Επίγεια Περίπολα

Στην αρχαιότητα χρησιμοποιήθηκαν προκηρύξεις, όμως όχι διαδεδομένα, όπως τις ξέρουμε σήμερα υπό μορφή φυλλαδίου. Ο βασιλιάς των Λακεδαιμονίων Κλεώνυμος, όταν πολιορκούσε την Τροιζήνα, τοποθέτησε σε πολλά μέρη γύρω από την πόλη ικανότατους τοξότες και τους διέταξε να εκτοξεύσουν βέλη, που έφεραν την επιγραφή «θα 'ρθω να ελευθερώσω την πόλη».

Στη δε ναυμαχία στο Αρτεμίσιο ο Ελληνικός στόλος μετά την πτώση των Θερμοπυλών, αναγκάστηκε να υποχωρήσει. Ενώ λοιπόν κατέβαιναν προς την Αθήνα τα Ελληνικά πλοία, ο Θεμιστοκλής διέταξε τα ταχύτερα αυτών να πλησιάζουν τις διάφορες παραθαλάσσιες πηγές και να γράφουν επί των βράχων προπαγανδιστικά μηνύματα προς τους Ίωνες και τους Καριάτες, υπενθυμίζοντας την Ελληνική καταγωγή τους, καθώς τους είχε στρατολογήσει ως μισθοφόρους ο Ξέρξης. Έτσι πέτυχε την απώλεια της εμπιστοσύνης

ρύξεων και τα επιπλέοντα σώματα θάλασσης.

Η διανομή αέρος-εδάφους χρησιμοποιεί τις βόμβες προκηρύξεων, τις λιωμένες συσκευασίες, τη χαλαρή προμήθεια με αλεξίπτωτα με το χέρι, το στατικό κιβώτιο ή τη βόμβα γραμμών (υψηλό ύψος), και τα μπαλόνια.

Η διάδοση προκηρύξεων είναι ένα απέραντο θέμα και η εναέρια διάδοση ειδικότερα, έχει αποτελέσει αντικείμενο εκτενούς έρευνας. Οι προκηρύξεις είναι η δημοφιλέστερη μορφή διεξαγωγής Ψυχολογικών Επιχειρήσεων και κατά συνέπεια θα επικεντρωθούμε στους τρόπους διάδοσής τους.

Κατά τη διεξαγωγή Ψυχολογικών Επιχειρήσεων σταθεροποίησης, Ρώσοι διανέμουν προκηρύξεις στην Πολωνία το 1939.

των Περσών προς αυτούς.

Στη σύγχρονη εποχή εκτός από την προσωπική επαφή, οι στρατιώτες που επιχειρούν πίσω από τις εχθρικές γραμμές, τοποθετούν συχνά προκηρύξεις στις περιοχές όπου ο εχθρός είναι γνωστό ότι περνά ή συναθροίζεται.

Ταχυδρομική Διάδοση

Η χρήση της αποστολής των προκηρύξεων προπαγάνδας μέσω του ταχυδρομείου ζωντανεύει στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Και ο Άξονας και οι σύμμαχοι έκαναν τη μεγάλη χρήση των ουδέτερων χωρών, για να στείλουν την προπαγάνδα τους στον εχθρό.

Διάδοση Προκηρύξεων με Μπαλόνια

Μία πρώτη αναφορά για ρίψη των προκηρύξεων από τα μπαλόνια εμφανίστηκε το 1794 με το σχηματισμό του Compagnie d' Aerosters στη Γαλλία. Τηλεκатуευθόμενα μπαλόνια χρησιμοποιήθηκαν για να διαδώσουν προκηρύξεις. Το 1870 οι Γάλλοι έριχναν προκηρύξεις στους Γερμανούς από επανδρωμένα μπαλόνια.

Τα μπαλόνια χρησιμοποιήθηκαν για να μεταφέρουν προπαγανδιστικά μηνύματα πάλι στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Όταν απείλησαν οι Γερμανοί με την ποινή του θανάτου για τις προκηρύξεις που έριχναν οι Βρετανοί, τα χρησιμοποιημένα μπαλόνια σχεδόν αποκλείστηκαν για ένα χρόνο.

Κατά τη διάρκεια του Ισπανικού Εμφύλιου πολέμου οι κομμουνιστές χρησιμοποίησαν συχνά τα μπαλόνια για να διασκορπίσουν προκηρύξεις προπαγάνδας στις εθνικιστικές δυνάμεις του Φράγκο. Τα μπαλόνια δεσμεύθηκαν με ένα αναμμένο φυτίλι, έτσι ώστε όταν φθάνει ο «σπινθήρας σε έναν κόμβο που κρατά

τις προκηρύξεις, αυτό τα σπάει και τις απελευθερώνει.»

Και οι δύο πλευρές τα χρησιμοποίησαν κατά τη διάρκεια της περιόδου του Ψυχρού Πολέμου, και τα μπαλόνια εστά-

Μονάδα μπαλονιών «μ». Διόγκωση μπαλονιών από κυλίνδρους υδρογόνου.

λησαν τακτικά πέρα-δώθε μεταξύ της ανατολής και της δύσης, όλα κατά μήκος των συνόρων. Μπαλόνια προωθήθηκαν επίσης από τη Νότια στη Βόρεια Κορέα και από την Ταϊβάν ενάντια στην κινεζική ηπειρωτική χώρα, κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου.

Οι εθνικιστές στρατιώτες στην Ταϊβάν και Quemoy στέλνουν συχνά δώρα ιματισμού και γλυκών με μπαλόνια στην ηπειρωτική Κίνα. Πάνω από 200 εκατομμύρια προκηρύξεων εστάλησαν από μπαλόνια το 1971. Μέχρι το 1974 ο αριθμός ήταν 1,6 δισεκατομμύρια προκηρύξεις.

Διανομές προκηρύξεων μπαλονιών έγιναν και στην Ανατολική Ευρώπη, από την ελεύθερη Επιτροπή της Ευρώπης, κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Από την άνοιξη του 1954 μέχρι το Νοέμβριο του 1956, ο ελεύθερος Τύπος της Ευρώπης έστειλε ψηλά 590.415 μπαλόνια, τα

οποία μετέφεραν τριακόσια εκατομμύρια ανατικομμουνιστικές προκηρύξεις.

Έχουν χρησιμοποιηθεί στους πολυάριθμους πολέμους από τότε, και ακόμη και στον (πρώτο) πόλεμο στον Περσικό Κόλπο χρησιμοποιήθηκαν για να ρίξουν προκηρύξεις στα ιρακινά στρατεύματα στο καταληφθέν Κουβέιτ.

Σήμερα ο Γερμανικός στρατός χρησιμοποιεί μπαλόνια προκηρύξεων, ελευθέ-

πρόθεση να εκθέσει το πλήρωμά του. Διέταξε οι προκηρύξεις να συγκεντρωθούν στη γέφυρα, τα χώρισε σε μικρές δέσμες και τα έδεσε με σειρά. Η σειρά συνδέθηκε έπειτα με τους χαρταετούς. Όταν ο αέρας φυσούσε στη σωστή κατεύθυνση, οι αργές αντιστοιχίες συνδέθηκαν σειρά και ως σύνολο ανέβηκαν εναέρια. Οι χαρταετοί παρασύρθηκαν προς τη Γαλλία, που απελευθέρωσαν τις προκηρύξεις με σειρά.

Γερμανικό τμήμα Ψυχολογικών Επιχειρήσεων.

ρας πτήσεως, αθόρυβα, μεγάλου βεληνεκούς, αλλά η ακρίβεια τους είναι μικρή και γι' αυτό δεν είναι αξιόπιστα.

Χαρταετοί Προκηρύξεων

Μία από τις πιο πρόωρες γνωστές χρήσεις προκηρύξεων ήταν το 549 μ.Χ., όταν οι κινέζοι έστειλαν σε πόλη μηνύματα κινδύνου με τη βοήθεια χαρταετών.

Από τους Ναπολεόντειους πολέμους, οι Βρετανοί πειραματίστηκαν με τους χαρταετούς προπαγάνδας. Ο βρετανός ναύαρχος Thomas Cochrane διατάχτηκε να διανείμει προκηρύξεις προπαγάνδας κατά μήκος της γαλλικής ακτής. Αυτό ήταν πολύ επικίνδυνο για τους ναυτικούς που έπρεπε να κατέβουν στην ξηρά. Ο καπετάνιος του Παλλάς δεν είχε καμία

Ο ναύαρχος Κόχραν χρησιμοποίησε τους χαρταετούς πάλι μεταξύ 1808 και 1814 για να διανείμει προκηρύξεις σε πόλη στην Ισπανία.

Στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, Βρετανική εγκύκλιος δημοσιεύει μία έκθεση του 1918 σχετικά με την πειραματική χρήση των χαρταετών για την προπαγάνδα. Η μέθοδος χρήσης είναι διαφορετική από τις μέχρι τότε χρησιμοποιούμενες. Οι προκηρύξεις δεν συνδέθηκαν με το χαρταετό ο οποίος πέταξε. Αντ' αυτού, ο χαρταετός έφθασε σε ένα ορισμένο ύψος και έπειτα ένας «μεταφορέας» έφερε τις προκηρύξεις επάνω στο καλώδιο, στο χαρταετό όπου απελευθερώθηκαν.

Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, οι κομμουνιστές κινέζοι έστειλαν

προκηρύξεις προπαγάνδας στο εθνικιστικό νησί Quezou, χρησιμοποιώντας χαρταετούς.

Πτώση από Αέρα - Διάδοση από χέρι

Η χρήση του αεροπλάνου για αποστολές αγώνα στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο επέτρεψε επίσης τη γρήγορη διανομή προκηρύξεων σε μία μεγάλη απόσταση και σε σύντομο χρονικό διάστημα. Προτού να υπάρξουν φανταχτερές βόμβες προκηρύξεων και μηχανικά συστήματα, ο πιλότος ή ο οπλίτης έριχναν απλά τις προκηρύξεις στον εχθρό με το χέρι. Αν και αυτή η μέθοδος ηχεί απλή, υπήρξαν προβλήματα. Ένας πιλότος σε ένα πολεμικό αεροσκάφος ξαφνικά μπορούσε να μπερδευτεί στο πιλοτήριο από στροβιλιζόμενες προκηρύξεις που διένειμε, σε ένα χρόνο που πετούσε πέρα από τις τάφρους πρώτης γραμμής και αντιμετώπιζοντας κίνδυνο από επίθεση εχθρικών αεροσκαφών.

Στην περίπτωση των προκηρύξεων που πετιούνται από το πίσω μέρος των

Κόμικ πολέμου Βιετνάμ, όπου τονίζεται η σημασία των προκηρύξεων που ονομάζονται σφαίρες εγγράφων.

Διανομή Προκηρύξεων από Αεροσκάφος.

αεροπλάνων υπάρχουν πολυάριθμες ιστορίες φρίκης για προκηρύξεις που ο άνεμος τις επέστρεφε μέσα στα αεροσκάφη.

Σε μία άλλη επιχείρηση όπου η απο-

στολή ήταν να ριχτούν τραπεζογραμμάτια προπαγάνδας στο Βιετνάμ από το πίσω μέρος ενός αεροσκάφους, προέκυψε ένα τέτοιο πρόβλημα. Η επιχείρηση δεν πήγε

ομαλά και το αεροπλάνο επέστρεψε με χιλιάδες τραπεζογραμμάρια που διασκορπίστηκαν σε όλη την περιοχή φορτίου. Η τοπική ασφάλεια αερολιμένων επισήμανε τα τραπεζογραμμάρια, καθώς το αεροπλάνο άνοιξε τις πόρτες φορτίου του και αμέσως υπέθεσε ότι είχαν ανακαλύψει μια υπόθεση λαθραίου συναλλάγματος που είχε τοποθετήσει το πλήρωμα. Προέβησαν δε και στη σύλληψη του πληρώματος.

Cessna O- 2 Skymaster.

Διάδοση Υδατοπτώσεων Αεροσκαφών

Για τη ρίψη προκηρύξεων από το αερο-

Μέλος του πληρώματος που χρησιμοποιεί την υδατόπτωση για ρίψη προκηρύξεων.

πλάνο, εφευρέθηκαν τα καλύτερα συστήματα. Έτσι επέλεξαν οι προκηρύξεις να πέφτουν μέσω των θυρών υδατοπτώσεων. Τα αεροσκάφη θα περιέβαλλαν την περιοχή στόχων σε ένα χαμηλό ύψος και το πλήρωμα με χούφτες θα ωθούσε τις προκηρύξεις κάτω από το άνοιγμα υδατόπτωσης.

Το Cessna Skymaster χρησιμοποίησε ένα σύστημα εναέριων υδατοπτώσεων κατά τη διάρκεια του πολέμου στο Βιετνάμ. Τροποποιήθηκε σε μικρούς αριθμούς για την ψυχολογική εχθροπραξία αμοιβών.

Το Cessna εξοπλίστηκε για να φέρει διανομείς προκηρύξεων και ένα σύστημα μεγάλωνων από κάτω, για την προπαγάνδα στις εχθρικές δυνάμεις. Μία αυλάκωση με μία υδατόπτωση εγκαταστάθηκε στο πάτωμα για τη ρίψη των προκηρύξεων. Τριάντα αεροσκάφη που τροποποιήθηκαν με αυτό τον τρόπο για τις Ψυχολογικές Επιχειρήσεις παραδόθηκαν και υποδείχθηκαν ως o- 2b.

Διάδοση Δεσμών ή Κιβωτίων

Η επιστήμη αεροσκαφών έδωσε τη δυνατότητα στα αεροπλάνα να πετούν σε μεγαλύτερες αποστάσεις και σε υψηλότερα ύψη, καθώς ένα σύστημα απαιτήθηκε για να διανεμίει ακριβώς τις προκηρύξεις στην περιοχή των στόχων. Μέσω της χρήσης των κυλίνδρων στη γέφυρα των αεροσκαφών, τα κιβώτια μπορούν να εκτιναχθούν με την ελάχιστη πίεση. Αυτή η διαδικασία χρησιμοποιεί τους ανέμους επικράτησης, για να φέρει τον όγκο των προκηρύξεων στους στόχους από πολλά μίλια μακριά από την πτώση. Οι προ-

κηρύξεις που πέφτουν από τα αεροσκάφη που πετούν σε ορισμένες διαδρομές, τα διανείμουν στο στόχο τους σύμφωνα με τους ανέμους επικράτησης.

Κατά τη

T1 ή βόμβα του Μονρόε από τον εφευρέτη της. Καθώς το φρούριο πλησίασε στο Όσλο, η καταπακτή βομβών άνοιξε και δέκα εμπορευματοκιβώτια χαρτονιού, κάθε ένα με συσκευασία 80.000 προκηρύξεων άρχισαν να πέφτουν προς τη γη. Μία βαρομετρική θρυαλλίδα εξερράγη στα εμπορευματοκιβώτια, σε 2.500 πόδια.

Από εκείνη την ημέρα, η διανομή ποσότητας των προκηρύξεων στον εχθρό ήταν ασφαλισμένη. Κάθε ιπτάμενο φρούριο B- 17 ή B- 24 θα μπορούσε να φέρει

◀ **Εξοπλισμός ενός κιβωτίου προκηρύξεων.**

◀ **Κιβώτιο προκηρύξεων με σχοινί για διανομή με αλεξίπτωτα.**

διάρκεια του πολέμου του Κόλπου, ο συνασπισμός έριξε περίπου 20.000 προκηρύξεις χρησιμοποιώντας τα στατικά κιβώτια γραμμών.

Διάδοση Βομβών Προκηρύξεων

Μια από τις μεγάλες προόδους στη διανομή των εναέριων προκηρύξεων ήταν η εφεύρεση της βόμβας προκηρύξεων. Έχουν υπάρξει πολυάριθμοι τύποι που χρησιμοποιούνται από το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, πιθανώς η διασημότερη είναι η βόμβα του Μονρόε, που εφευρίσκειται από έναν αμερικανικό αεροπόρο.

Τη νύχτα της 19ης Απριλίου 1944, ένα ιπτάμενο φρούριο B- 17 πέταξε στη Βόρεια Θάλασσα, στο δρόμο του στη Νορμανδία. Στην κοιλιά του έφερε ένα νέο τύπο βόμβας, στη συνέχεια γνωστή ως

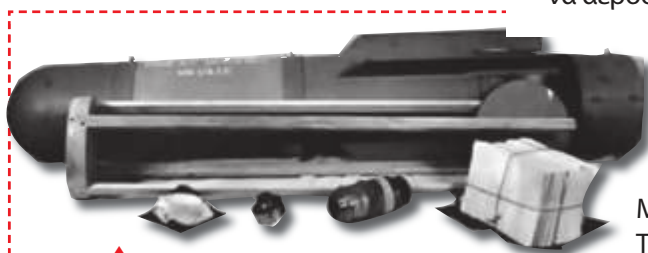

▲ **Φόρτωση των βομβών προκηρύξεων του Μονρόε.**

δέκα από τις βόμβες T1 (800.000 προκηρύξεις ανά αποστολή). Η Ειδική Μοίρα προκηρύξεων που συστάθηκε από την 6η Ομάδα Πολεμική Αεροπορία, που λειτουργεί με ένα μέγιστο 12 αεροπλάνων, μετέφερε σχεδόν 1.000.000 προκηρύξεις κάθε νύχτα, όταν ο καιρός το επέτρεπε.

Οι βόμβες του Μονρόε έγιναν αρχικά στην αποθήκη πυροβολικού Sharnbrook, από μια μικρή μονάδα που αποτελείται από περίπου 43 άτομα. Αυτή η μονάδα παρήγαγε 75.277 βόμβες του Μονρόε μέχρι το τέλος του πολέμου. Περίπου 50.000 χρησιμοποιήθηκαν σε αποστολές προκηρύξεων, σε ένα ποσοστό περίπου 4.000 το μήνα.

Η T3 (M26) βόμβα προκηρύξεων μετατράπηκε από την αμερικανική, με κου-

▲ T3 βόμβα προκηρύξεων.

κούλα φλόγα M-26 και προς χρήση από τα βρετανικά και αμερικανικά μαχητικά βομβαρδιστικά αεροσκάφη. Η πρώτη επιχειρησιακή χρήση της ήταν τον Ιούλιο του 1944. Η βόμβα ήταν ελαφριάς κατασκευής μετάλλων.

Η βόμβα προκηρύξεων χρησιμοποιήθηκε από τις Ηνωμένες Πολιτείες και κατά τη διάρκεια του Κορεατικού πολέμου. Μέχρι τις 10 Δεκεμβρίου 1950, η ανατολική Πολεμική Αεροπορία (FEAF) είχε ορίσει δύο B-29 βομβαρδιστικά αεροπλάνα για δύο εξορμήσεις εβδομαδιαίως για τις διαδικασίες ρίψεων προκηρύξεων. Από τις 12 Δεκεμβρίου 1950, ο ειδικός κλάδος προγραμμάτων είχε τυπώσει και είχε διαδώσει πάνω από 147.000.000 προκηρύξεις.

Άλλες βόμβες έχουν χρησιμοποιηθεί από το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ειδικότερα η M129 βόμβα προκηρύξεων. Η βόμβα προκηρύξεων M129E1/E2 αναπτύχθηκε για να

ικανοποιήσει τις απαιτήσεις USAF για μια αποδοτική βόμβα προκηρύξεων. Αυτή η βόμβα προκηρύξεων χρησιμοποιήθηκε εκτενώς στη Νοτιοανατολική Ασία από κοινού με τις στρατηγικές μεγάλης ακτίνας αποστολές βομβαρδισμού απαγόρευσης.

Η βόμβα προκηρύξεων M129E1/E2 είναι μια συσκευή που χρησιμοποιείται για τη ρίψη των μεγάλων ποσοτήτων προκηρύξεων προπαγάνδας από υψηλά ιπτάμενα αεροσκάφη. Η βόμβα μπορεί να φέρει περίπου 30.000 προκηρύξεις.

Η βόμβα μπορεί να κρατήσει 60.000 έως 80.000 ταξινομημένων προκηρύξεων.

Υπήρξαν προβλήματα με τη M129 βόμβα προκηρύξεων E1/E2. Το μεταλλικό κουτί M-129, κατα-

▲ M129E2 βόμβα προκηρύξεων.

σκευασμένο με φίμπεργκλας, περιόρισε τις ικανότητες απόδοσης πτήσης αποστολής των αεροσκαφών που το έφεραν. Επίσης, η χρήση M-129's ενός σκοινιού εγχυτήρων για να χωρίσει τα δύο μισά του μεταλλικού κουτιού έτεινε να κάψει πολλές από τις προκηρύξεις προτού να φθάσουν πάντα στο έδαφος.

Η βόμβα απαιτεί δύο έως τέσσερις στρατιώτες για να βοηθήσουν στη φόρτωση των προκηρύξεων. Οι προκηρύξεις μπορούν να στρωθούν με μηχανή ή με το χέρι και να τοποθετηθούν μέσα στη βόμβα.

Το προσωπικό Πολεμικής Αεροπορίας είναι αρμόδιο για τη φόρτωση της βόμβας

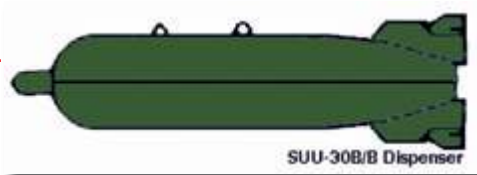

ΜΚ129Α βόμβες προκηρύξεων.

στα αεροσκάφη και τη διανομή της. Η Μ129Ε1/Ε2 μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο στα αεροσκάφη που απαιτούν την αναγκασμένη εκτίναξη για απελευθέρωση.

Το εργαστήριο μάχης Πολεμικής Αεροπορίας συνέχισε να ψάχνει για μια καλύτερη βόμβα προκηρύξεων και να βρίσκει

τη βόμβα προκηρύξεων προπαγάνδας που έπεσε στη Βαγδάτη, απελευθέρωσε 60.000 προκηρύξεις το Μάρτιο του 2003. Μία πρόωρη στατιστική δείχνει, ότι μετά από τέσσερις δωδεκάδες αποστολές το pdu-5/b είχε παραδώσει περισσότερες από 36 εκατομμύρια προκηρύξεις στο

Το μεταλλικό κουτί «suu- 30''» υπήρξε η επόμενη δοκιμή βόμβας αέρος, η οποία δεν είχε θετικά αποτελέσματα.

Pdu-5b.

τα MK-20 Rockeye II, μεταλλικό κουτί πυρομαχικών. Το τοποθετημένο όπισθεν μεταλλικό κουτί Rockeye (SUU - διανομέας 76C/B) αρχικά πέταξε το Νοέμβριο του 2001 στην Eglin AFB, στη Φλόριδα. Ομοίως, το ναυτικό διεύθυνε τις πτώσεις πιστοποίησής του καθώς επίσης και τον καταπέλτη και δοκιμές παγίδων για τις διαδικασίες μεταφορέων.

Ένα σύστημα παράδοσης προκηρύξεων, το pdu-5/b, (PDU είναι «μονάδα διανομής Ψυχολογικών Επιχειρήσεων» ή «τυπωμένη μονάδα στοιχείων») δοκιμάστηκε τον Ιανουάριο του 2002. Η πρώ-

εχθρικό έδαφος.

Τα πλεονεκτήματα της PDU-5/B είναι ότι οι αρμόδιοι για το σχεδιασμό Ψυχολογικών Επιχειρήσεων μπορούν τώρα να προσυσκευάσουν τις προκηρύξεις τους για γρήγορη αποστολή στο σημείο φορτίων όπλων. Τα επίγεια πληρώματα μπορούν γρήγορα να φορτώσουν τους προσυσκευασμένους σωλήνες PDU-5/B σε μεταλλικά κουτιά χωρίς τροποποίηση.

Στο Βιετνάμ το 7^ο Τάγμα ΨΕ έριξε προκηρύξεις σε μεταλλικά κουτιά (κοστολόγηση μεταλλικών κιβωτίων \$ 41.00 το καθένα) με μία χρονομετρημένη συσκευή

ανοίγματος από πολύ υψηλά ύψη. Τα φυλλάδια που έπεσαν στο Ανόι απελευθερώθηκαν από β- 52 βομβαρδιστικά αεροπλάνα από 93 μίλια απόστασης.

Πνευματική Διάδοση Διανομένων Προκηρύξεων

Οι Ένοπλες Δυνάμεις των ΗΠΑ ψάχνουν για μία γρηγορότερη και φτηνότερη μέθοδο για διανομή ενός μεγάλου αριθμού προκηρύξεων ακίνδυνα και με

F-16, F- 15, A-10, και AB- 8b αεροσκάφη.

Η έννοια είναι να υπάρξει ένας διανομέας μέσα στη δομή λοβών που μπορεί γρήγορα να διανείμει τις προκηρύξεις σε έναν επιλεγμένο στόχο. Η δομή πρέπει να είναι επαναχρησιμοποιήσιμη και να περιέχει τους πολλαπλάσιους διανομείς. Οι προκηρύξεις πρέπει να αποθηκευτούν στους σωρούς μέσα στους δίσκους που είναι και γρήγορη φόρτωση και γρήγορη εκτίναξη.

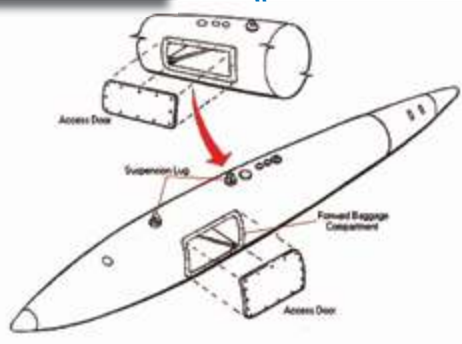
◀ Διανομή προκηρύξεων με το αεροκίνητο σύστημα.

ακρίβεια. Το Αμερικανικό ναυτικό έχει την εταιρεία Raytheon, για να ερευνήσει μια μορφωματική δομή που μπορεί να κρατήσει τουλάχιστον τέσσερις εύκολα φορτωμένους δίσκους προκηρύξεων, που μπορούν να διαδοθούν αμέσως μέσω του διατηρημένου σε σταθερή ατμοσφαιρική πίεση αερίου. Ένα πλεονέκτημα αυτού του συστήματος είναι ότι καμία προκήρυξη δεν καίγεται ούτε καταστρέφεται από τις εκρηκτικές συσκευές που χρησιμοποιούνται για να φυσήξουν τις βόμβες προκηρύξεων χώρια.

Οι δύο τύποι δομών υποψηφίων είναι το εμπορευματοκιβώτιο cnu-188 αποσκευών και ο λοβός mchu-648 φορτίου.

Αυτό το εμπορευματοκιβώτιο μπορεί να μεταφερθεί με τα F- 18, τα F- 14, τα S-3, το AB- 8b, το EA- 6b και A4 τα αεροσκάφη.

Το mchu-648 μπορεί να μεταφερθεί με

▲ Διάγραμμα cnu-188.

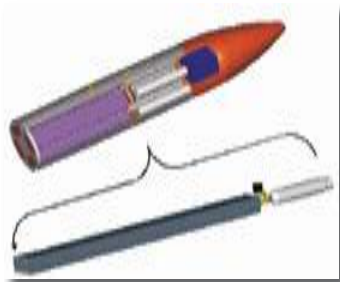
▲ Mchu-648.

▲ Πνευματικός διανομέας.

▼ Πνευματικός διανομέας και λοβός.

Η πηγή ενέργειας για την εκτίναξη κατά τη διάρκεια της φάσης δοκιμής ήταν LAU-127 μπουκάλι αζώτου. Ο σωλήνας συγκράτησης κρατά 17.500 προκηρύξεις που είναι δίσκος που φορτώνεται. Οι πόρτες σωλήνων είναι κλειδωμένες ή ξεκλειδωμένες από το εν πτήση προσωπικό. Το πειραματικό σύστημα συνάντησε όλους τους στόχους απόδοσης κατά τη διάρκεια της αρχικής δοκιμής. Μία πίεση 500 PSI επιτεύχθηκε, οι σωλήνες θα μπορούσαν να φορτωθούν μέσα, κάτω των 10 λεπτών, και 100% των προκηρύξεων διανεμήθηκαν άθικτες σε 100 χιλιοστά του δευτερολέπτου.

Διάδοση Αεροσκαφών Κηφίνων

Τα αεροσκάφη κηφίνων που έχουν τους διανομείς φλοιού, χρησιμοποιήθηκαν στο Βόρειο Βιετνάμ με μικρά πακέτα που απελευθερώθηκαν στο σχετικό χα-

εξορμήσεων. Άλλες παραλλαγές του κηφήνα ήταν το aqm-34g, το aqm-34h, και το aqm-34j. Το τελευταίο Ryan aqm-34h (πρότυπο 147NC) είναι ιδιαίτερου ενδιαφέροντος επειδή τροποποιήθηκε για τη διάδοση προκηρύξεων, η οποία το κέρδισε το παρωνύμιο USAF του «ζυφίου απορριμμάτων» και «του βομβαρδιστικού αεροπλάνου Bullshit».

Στις 24 Φεβρουαρίου 2005, η εταιρεία Northrop grumman κατέδειξε επιτυχώς τη δυνατότητα να απελευθερώσει ένα όπλο από ένα τηλεκατευθυνόμενο εναέριο (uav) κατά τη διάρκεια δοκιμαστικής στη βάση Πολεμικής Αεροπορίας Nellis, στη Νεβάδα. Η πώση του αδρανούς όπλου 500-λιβρών από proteus εξετάζει τις απαιτήσεις αντοχής μεσαίου ύψους uav.

Κηφήνας εποχής Βιετνάμ.

μηλό ύψος. Κατά τη διάρκεια του πολέμου του Βιετνάμ, έγιναν άνω των 3.435

Με βάση proteus, το κυβερνητικό νέο πρότυπο 395 uav θα είναι σε θέση να εκτε-

◀ **Αεριοθούμενο αεροπλάνο με τηλεκατευθυνόμενα proteus αεροπορικά οχήματα.**

**Proteus που ▶
απελευθερώνει τη βόμβα.**

λέσει ποικίλες αποστολές που κυμαίνονται από την παραδοσιακή συλλογή πληροφοριών ως την παράδοση όπλων. Το αεριοθούμενο πρότυπο 395, είναι οικονομικώς αποδοτικό και πολλαπλών ρόλων.

Διάδοση Προκηρύξεων με Αλεξίπτωτα

Οι Γερμανοί έριξαν προκηρύξεις με τη βοήθεια των αλεξίπτωτων κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου. Οι δέσμες εξασφαλίστηκαν από μία απλή συσκευή καλωδίων που ήταν σπασμένη ανοικτά από μία μικρή εκρηκτική δαπάνη.

Οι ΗΠΑ χρησιμοποίησαν αλεξίπτωτα σε μία πτώση πακέτων 15.000 δώρων στο Βόρειο Βιετνάμ, στις 24 Δεκεμβρίου 1965. Οι ΗΠΑ έχουν μελετήσει τα συστήματα παράδοσης αλεξίπτωτων τα τελευταία χρόνια. Έχουν αξιολογήσει ένα σύστημα παράδοσης προκηρύξεων (LDS) που αναπτύσσεται στον Καναδά και στη Δημοκρατία της Νοτίου Αφρικής. Το LDS παρέχει την αυτοματοποιημένη εναέρια παράδοση αλεξίπτωτων σε μεγάλες αποστάσεις και υψηλά ύψη.

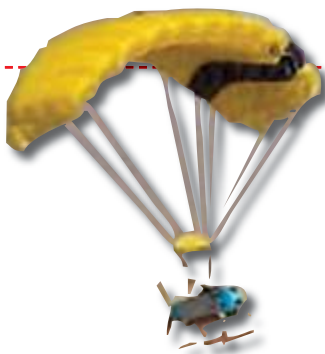
Το Snow Goose διευθύνει την αποστολή

του εντελώς αυτόνομα και μπορεί να προγραμματιστεί είτε στο έδαφος στο σημείο προορισμού του είτε να ρίξει τις προμήθειες από τον αέρα και να επιστρέψει στη βάση. Το όχημα μπορεί να ταξιδέψει περίπου 300 χιλιόμετρα με 33,5 μίλια ανά ώρα.

Ένα πρόβλημα για κάθε επανδρωμένο σύστημα διάδοσης, είναι η απαίτηση ότι τα αεροσκάφη πρέπει να εμφανιστούν στο στόχο πτώσης και το πλήρωμα κινδυνεύει. Κάτι τέτοιο η Πολεμική Αεροπορία καλεί «απόκλιση.» Το parafoil σύστημα εξαλείφει εκείνον τον κίνδυνο, δεδομένου ότι ο πιλότος μπορεί να είναι μίλια μακριά, ή μπορεί να ελεγχθεί από τον υπολογιστή.

Το κέντρο natick στρατού των ΗΠΑ έχει πειραματιστεί με ένα σύστημα (Wsad - wsad - lds) που μπορεί να παραδώσει τις προκηρύξεις με μεγάλη ακρίβεια σε ένα συγκεκριμένο φορέα.

Το Parafoil προκηρύξεων μπορεί να πετάξει για 18,8 ώρες, σε μία μέγιστη απόσταση 942 χιλιομέτρων και με ταχύτητα 47-55 χιλιόμετρα ανά ώρα. Μπορεί να φέρει ένα ωφέλιμο φορτίο 573 λιβρών, εάν προωθούνται από το έδαφος, και 540 λιβρών, εάν προωθούνται από τον αέρα.

Paraflolid προκηρύξεων (Wsad-wsad-lds).

**Βλήμα πυροβολικού 105 χιλ.
προπαγάνδας.**

Μπορεί να εκτοξευτεί από C130, C141 και C17 τα αεροσκάφη, καθώς επίσης και από ένα HMMWV στο έδαφος.

Αν και αυτό το σύστημα είναι ακόμα πειραματικό, οι στρατιωτικοί εργάζονται ήδη σε ένα πιο προηγμένο σύστημα που μπορεί να φέρει ένα μεγαλύτερο ωφέλιμο φορτίο και με μεγαλύτερη ακρίβεια. Αυτό θα μένει στον αέρα λίγο περισσότερο από 20 ώρες, και θα φέρει ένα ελαφρώς μεγαλύτερο ωφέλιμο φορτίο. Αυτό θα επιτρέψει τις περισσότερες αποστολές με μεγαλύτερη ακρίβεια.

Διάδοση Προκηρύξεων με Πυροβολικό - Όλμους

Για τη διανομή προκηρύξεων μπορούν να χρησιμοποιηθούν βλήματα πυροβολικού προκηρύξεων 155 χιλ. ή 105 χιλ. Το 105 χιλ. είναι ένα τροποποιημένο καπνογόνο βλήμα και είναι λιγότερο ασφαλές από το βλήμα 155 χιλ.

ΒΛΗΜΑ 105 ΧΙΛ. LAR.

Το μέγιστο βεληνεκές είναι 11.500 μέτρα, και το επιθυμητό ύψος έκρηξης είναι 27 έως 46 μέτρα.

Κάθε βλήμα περιέχει πάνω από 1.500 προκηρύξεις, και, μέχρι το τέλος Ιουνίου του 1944, 900 αυτών των βλημάτων εβλή-

θησαν στους Γερμανούς στον 1^ο τομέα του Αμερικανικού στρατού. Πολλές από τις προκηρύξεις, κάηκαν από την εκτίναξη, ή σχίστηκαν κατά τη διάρκεια της εκπομπής.

Αν και τα πειράματα έγιναν με τη χρήση προπαγάνδας άλλων όπλων πυροβολικού, τα 105 χιλ. των ΗΠΑ, Aega, και το 25 λιβρών στους Βρετανούς, ήταν τα στηρίγματα προσπάθειας πυροβολικού για τη διανομή προκηρύξεων.

Οι κόκκινοι κινέζοι και εθνικιστές στρατιώτες στην περιοχή Quemoy, έβαλαν πυρ τακτικά στα βλήματα πυροβολικού προκηρύξεων ο ένας στον άλλον, όλα μέσω του Ψυχρού Πολέμου.

ΒΛΗΜΑ 155 ΧΙΛ. LAR.

Το βλήμα 155 χιλ. δέχεται ένα ρόλο περίπου 2.000 προκηρύξεων (τέσσερις ρόλοι 500). Το βλήμα μπορεί να ταξιδέψει μέχρι 20.000 μέτρα και κατά την πτήση απελευθερώνει τις προκηρύξεις.

Διακόσια βλήματα 155mm πυροβολικού προκηρύξεων εβλήθησαν στον Περσικό Κόλπο το 1990. Λόγω της ταχύτητας επιχειρήσεων του συνασπισμού, μόνο εννέα εβλήθησαν ενάντια στους Ιρακινούς κατά τη διάρκεια της επιχείρησης «θύελλα ερήμου». Σήμερα το βλήμα 155 χιλ., έχοντας υψηλό κόστος, τείνει να αποσυρθεί.

ΒΛΗΜΑ ΟΛΜΟΥ

Το αμερικανικό βλήμα όλμου που χρησιμοποιήθηκε αρχικά για να διαδώσει προκηρύξεις προπαγάνδας ήταν Mark 81mm που διανέμει 112 προκηρύξεις.

Διάδοση Προκηρύξεων με Οπλοβομπίδες

Αναφέρεται ότι χρησιμοποιήθηκε, στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο από τους

Γερμανικές Οπλοβομπίδες προκηρύξεων *Gewehr Propagandagranate*.

Γερμανούς, μεγάλο μέρος οπλοβομπίδων για διανομή προκηρύξεων. Το *Granatbuchse 39* ήταν ένας προωθητής χειροβομπίδων, έβαλε γερμανικές οπλοβομπίδες προκηρύξεων *Gewehr Propagandagranate*. Συγχρόνως και οι Γάλλοι και οι Γερμανοί προσπάθησαν να ρίξουν οπλοβομπίδες προκηρύξεων, αλλά γρήγορα συνειδητοποίησαν ότι ένας στρατιώτης που στέκεται όρθιος για να ρίξει μια χειροβομπίδα προπαγάνδας, ήταν ένας εύκολος στόχος για έναν ελεύθερο σκοπευτή.

Διάδοση Προκηρύξεων με Πυραύλους

Κατά τη διάρκεια του Ισπανικού Εμφύλιου πολέμου οι «Δημοκρατικοί» μερικές φορές χρησιμοποίησαν μικρούς πυραύλους για να διανείμουν προκηρύξεις προπαγάνδας στις δυνάμεις φαλαγγιτών του Φράνκο. Οι προκηρύξεις ήταν σε ένα διαμέρισμα στο μέτωπο του πυραύλου, μία εκρηκτική γόμωση κοντά πίσω, που ακολουθήθηκε από τα καύσιμα πυρίτιδας.

Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκό-

◀ Γερμανοί στρατιώτες γεμίζουν προκηρύξεις στους πυραύλους πριν τη χρήση τους ενάντια στους συμμάχους στην Ιταλία, το 1944.

▶ Γερμανικός V1 πύραυλος του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου.

σμου Πολέμου τοποθετήθηκαν προκηρύξεις εσωτερικά σε πυραύλους. Οι Γερμανοί είχαν διάφορους πυραύλους που σχεδιάστηκαν για να διανέμουν προκηρύξεις στις εχθρικές γραμμές. Προς το τέλος του πολέμου χρησιμοποίησαν επίσης τους πυραύλους β-1 για να φέρουν προκηρύξεις σε διάφορες περιπτώσεις.

Ο γερμανός συγγραφέας Klaus Kirchner λέει ότι ο πύραυλος είχε ένα πλεονέκτημα από τα βλήματα πυροβολικού προπαγάνδας, επειδή μπορούσε να φορτωθεί με τις πιο πρόσφατες ειδήσεις του μετώπου. Ήταν επίσης ελαφρύς και αρκετά κινητικός για να εκτοξευτεί με ακρίβεια παντού, ανεξάρτητα από την έκταση. Οι Γερμανοί

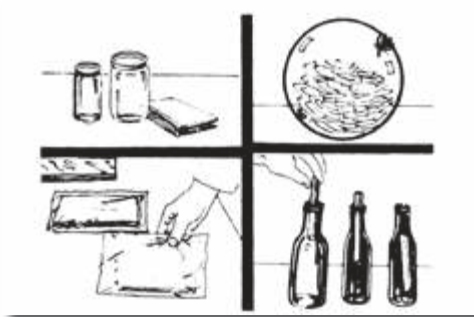
χρησιμοποίησαν αυτόν τον πύραυλο προπαγάνδας από το 1941 μέχρι το τέλος του πολέμου.

Τον Ιούνιο του 1944, η Γερμανία διένειμε προκηρύξεις στους συμμάχους στη Μεγάλη Βρετανία, το Βέλγιο, και την Ολλανδία χρησιμοποιώντας το εκθριασμένο «όπλο εκδίκησής τους» το V1 πύραυλο. Οι προκηρύξεις τοποθετήθηκαν σε ένα μικρό μεταλλικό κουτί, το οποίο εκτινάχτηκε αυτόματα από μια τρύπα κοντά στο φτερό μόλις η μηχανή έσβηνε. Ο V1 εξοπλίστηκε με ένα μετρητή επαναστάσεων, ο οποίος διέκοψε τη μηχανή μετά από έναν προσχεδιασμένο αριθμό στροφών. Η βόμβα πήγε έπειτα σε μία απότομη κατακόρυφο βουτιά και η πρόσκρουση

ήταν σχεδόν στιγμιαία.

Διάφορες γερμανικές προκηρύξεις παρουσίασαν απλά τη φράση «V1» στο μέτωπο. Προφανώς οι Γερμανοί θεώρησαν ότι η ίδια η θέα μιας τέτοιας φράσης ήταν αρκετή να τρομοκρατήσει τους συμμάχους. Από τα 30.000 V1 που κατασκευάστηκαν, περίπου 10.000 εκτοξεύτηκαν στην Αγγλία. Από αυτούς, περίπου 7.000 είχαν επιτυχή «χτυπήματα», δεδομένου ότι προσγειώθηκαν κάπου στην Αγγλία. Περίπου κατά το ήμισυ, 3.876, που προσγειώνονται στην περιοχή του μεγαλύτερου Λονδίνου. Ένας σχεδόν ίσος αριθμός καταρρίφθηκε ή συντρίφθηκε στα δεμένα μπαλόνια A/A φραγμάτων.

Η χρήση των πυραύλων για να διαδώσουν πολιτικές προκηρύξεις προπαγάνδας στη Γερμανία και ακόμη και στο Βερολίνο κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, είναι καλά τεκμηριωμένη. Σήμερα μεταξύ άλλων χωρών, ο Πολωνικός στρατός χρησιμοποιεί πυραύλους προκηρύξεων.

Παραδείγματα επιπλεόντων σωμάτων προκηρύξεων.

βροχα εμπορευματοκιβώτια, τα οποία και πέφτουν από αεροσκάφη, σκάφη, ή βάρκες σε προκαθορισμένες θέσεις. Οι άνεμοι επικράτησης, οι παλίρροες και τα ρεύματα φέρνουν τα επιπλέοντα εμπορευματοκιβώτια στην περιοχή στόχων κατά μήκος των παραλιών. Τα εμπορευματοκιβώτια μπορούν να είναι ξύλινα, μπαμπού, πλαστικό, γυαλί ή παρόμοια υλικά.

Πιθανώς η διασημότερη χρήση της πλωτής τεχνικής διάδοσης, ήταν η εκστρατεία παραπληροφόρησης που χρησιμοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της επι-

Διάδοση Ναρκών Ξηράς

Οι διανομείς προκηρύξεων από νάρκες εδάφους, σχεδιάστηκαν για να διανείμουν ένα πακέτο προκηρύξεων κοντά στα εχθρικά στρατόπεδα βάσεων, ή κατά μήκος του εχθρού. Στη νάρκη φυτεύτηκε μία θρυαλλίδα, μια συσκευή χρονικής καθυστέρησης, ή ένα καλώδιο ταξιδιού. Χρησιμοποιήθηκε πιθανώς από τις περιπόλους μακροχρόνιας σειράς στο Βιετνάμ.

Πλωτή διάδοση

Η πλωτή τεχνική διάδοσης είναι συγκριτικά απλή και ανέξοδη. Το υλικό προπαγάνδας τοποθετείται στα επιπλέοντα, αδιά-

Προκήρυξη που διανεμήθηκε υποθαλάσσια στον πόλεμο του Κόλπου.

χείρησης «θύελλα ερήμου». Προκειμένου να πειστούν οι ιρακινές δυνάμεις για θάλασσα εισβολή, τυπώθηκε μία προκήρυξη ασφαλούς παράδοσης, που απεικόνισε το πρόσωπο ενός πολεμιστή ναυτικού σε ένα ωκεάνιο κύμα, που κρατά ένα αιματηρό μαχαίρι Kabar. 10.000 πλαστικά μπουκάλια ύδατος επέπλευσαν επάνω στις παραλίες του Κουβέιτ από τα ναυτικά σκάφη (μερικοί λένε ότι 12.000 πλωτήρες έπεσαν στη θάλασσα από ένα πληρωμένο λαθρέμπορο από τα ενωμένα εμιράτα Αράβων, κατά μήκος της από το Κουβέιτ ακτής). Τα αεροσκάφη έριξαν άλλα 90.000. Τα μπουκάλια βγήκαν στην ξηρά στις 14 Ιανουαρίου, μία ημέρα πριν από την προθεσμία της 15^{ης} Ιανουαρίου, που δόθηκαν στο Ιράκ για να αποσύρει τις δυνάμεις τους από το Κουβέιτ. Το σχέδιο ήταν μια πλήρης επιτυχία. Οι ιρακινές δυνάμεις έλαβαν διάταξη παρακτίου αμύνης, παρασυρόμενες από θαλάσσιο θέμα της προκήρυξης, ενώ τελικά οι δυνάμεις συνασπισμού επιτέθηκαν από τη δυτική έρημο.

Στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο τα αεροσκάφη διένειμαν συμμαχικά τσιγάρα,

σπόρους, σαπούνι, καφέ, και ακόμη τσάντες τσαγιού για να διατηρήσει το ηθικό των πολιτών των κατειλημμένων εθνών.

Κατά τη διάρκεια του πολέμου του Βιετνάμ, στάλθηκαν πάνω από 250.000 τσάντες επιπλέοντων σωμάτων, γεμάτες με προκηρύξεις και δώρα προπαγάνδας για τους αγρότες και τους ψαράδες κατά μήκος των υδάτινων οδών του mekong δέλτα. Εκατομμύρια επιπλέοντα σώματα τοποθετήθηκαν στο νερό σε μία ημέρα.

ΠΡΟΒΟΛΗ ΜΗΝΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΩΝ ΜΕΣΩ ΠΡΟΒΟΛΕΩΝ ΣΤΑ ΣΥΝΝΕΦΑ

Στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ο κ. Shaw υπέβαλε έκθεση με πρόταση μιας συσκευής προβολής μηνυμάτων και εικόνων στα σύννεφα, που ο ταξίαρχος Penney του είχε αφήσει. Είναι δυνατόν με έναν ειδικό προβολέα να ριχτούν σύντομα μηνύματα ή απλές εικόνες προς τα σύννεφα. Οι όροι σύννεφων που απαιτούνται είναι cumulous σε 2.000 έως 3.000 πόδια και η διαφάνεια προβάλλεται από ένα έως

τέσσερα μίλια, σύμφωνα με τις καιρικές συνθήκες. Με αυτούς τους όρους οι διαδικασίες μπορούν να αρχίσουν μισή ώρα μετά από το ηλιοβασίλεμα σε μια απόσταση μισού μιλίου από την πρώτη γραμμή, με προβολή επιστολών και εικόνων προς

ων ολογραμμάτων στη Βαγδάτη, για να αποδυναμώσουν ή να ανατρέψουν το Σαντάμ Χουσεΐν. Η ιστορία εμφανίζεται πάλι το 1994 με μπλε ακτίνα. Τέτοια σχέδια συνεχίζουν και εξετάζονται σήμερα στο στρατόπεδο Bragg στις ΗΠΑ.

τα σύννεφα, ώστε να τα διαβάσουν ή να δουν τα εχθρικά στρατεύματα.

Υπήρξαν πειράματα στο Βιετνάμ το 1968 όπου C-47 αεροσκάφη χρησιμοποιήθηκαν για μηνύματα προγράμματος underside σύννεφων. Ο Bill Tyner, πρώην αξιωματικός σύνδεσμος S3 του 10^{ου} Τάγματος ΨΕ στο Βιετνάμ, ανέφερε ότι, με ιδέα την ταινία Batman, χρησιμοποιήθηκαν ανεπιτυχώς σύμβολα, όπως «Chieu Hoi» (ανοικτές αγκάλες) ή η σημαία της Δημοκρατίας του Βιετνάμ.

Φημολογήθηκε ότι μια τέτοια επιχείρηση εξετάστηκε το 1990, όταν υπήρξε κάποια συζήτηση της προβολής εικό-

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΔΟΣΗ ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΩΝ

Σήμερα το διαδίκτυο αποτελεί ένα ισχυρό μέσο διεξαγωγής Ψυχολογικών Επιχειρήσεων, όπου προκηρύξεις σε ηλεκτρονική μορφή, μπορούν να διανεμηθούν. Ο Κυβερνοπόλεμος είναι πλέον γεγονός.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ☞ Πολυαίνου Στρατηγήματα, Βιβλία 1 και 2.
- ☞ Ηροδότου Ιστορία, VIII, 22.
- ☞ htm/www.PSYOPS.PSYWAR.com

Η γνώση είναι δύναμη

ΚΕΙΜΕΝΟ: Ανχης (ΔΒ) Δημήτριος Κουτρουμάνης

Γνώση: Με τη λέξη αυτή εννοούμε την ενέργεια που κάνει ο νους μας, για να έρθουμε σε επαφή με κάτι, καθώς και τις εμπειρίες που ήδη έχουμε βιώσει και έχουν γίνει πλέον κτήμα μας. Έτσι λέμε «αυτός έχει πολλές γνώσεις» ή «αυτό μου είναι γνωστό». Αυτός είναι ένας ορισμός που συναντούμε στα λεξικά εάν αναζητήσουμε το πώς ορίζεται η γνώση. Όμως και η γνωριμία πραγμάτων, η κατοχή γνώσεων, η πείρα, η σοφία, η σύνεση, η φρόνηση είναι αυτό που λέμε γνώση. Σε άλλο λεξικό ορίζεται πως Γνώση είναι η κατανόηση ενός θέματος, ενδεχομένως με την ικανότητα να τη χρησιμοποιήσουμε για συγκεκριμένο σκοπό. Στη σημερινή εποχή, η Γνώση συνδέεται με την Έρευνα, την Καινοτομία και τις Νέες Τεχνολογίες. Πολλοί ερευνητές και διανοητές ταυτίζουν τις προοδευμένες κοινωνίες με την Κοινωνία της Γνώσης και την Οικονομία της Γνώσης.

Η Γνώση στη Διαδικασία της Παραγωγής

Ένας νέος σχετικός τομέας που εμφανίζεται σήμερα είναι η Διαχείριση της Γνώσης, (Knowledge Management), όπως επίσης και το λεγόμενο «learn to learn». Η γνώση διαφέρει από όλα τα υπόλοιπα μέσα παραγωγής στο ότι δεν μπορεί να κληρονομηθεί ή να κληροδοτηθεί. Πρέπει να την αποκτήσει κανείς από μόνος, και όλοι ξεκινούμε από το ίδιο επίπεδο αμάθειας. Στη γνώση σήμερα με την εξέλιξη της τεχνολογίας και του διαδικτύου (internet) μπορεί κανείς να έχει πάντα πρόσβαση, από σχεδόν οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη. Κάθε άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να αποκτήσει γνώσεις σε οποιοδήποτε εκπαιδευτικό ίδρυμα με κωδικοποιημένη διαδικασία εκμάθησης και όχι σαν μαθητευόμενος δίπλα σ' ένα αφεντικό όπως στο παρελθόν. Τα άτομα με ιδιαίτερα προσόντα και γνώσεις, στην κοινωνία της γνώσης αποκτούν μεγαλύτερη ελευθερία και κινητικότητα. Η γνώση δεν μοιάζει με τις παραδοσιακές ειδικεύσεις, οι οποίες αλλάζουν με πολύ αργό ρυθμό.

Μία επίσκεψη, από ένα σημερινό τεχνίτη, σ' ένα Μουσείο που εκθέτει εργαλεία που χρησιμοποιούσαν ειδικευμένοι τεχνίτες τα τελευταία χρόνια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, δε θα τον εξέπληττε. Θα τα αναγνώριζε αμέσως γιατί δε θα διέφεραν και πολύ από τα εργαλεία που χρησιμοποιεί σήμερα. Επομένως ήταν λογικό να θεωρηθεί επί τούς αιώνες ότι η κατάρτιση που είχε αποκτήσει κανείς μέχρι τα 17-18 χρόνια της ηλικίας του αρκούσε για μια ολόκληρη ζωή. Αντίθετα, η γνώση τον 21^ο αιώνα απαρχαιώνεται γρήγορα και οι εργαζόμενοι της γνώσης είναι υποχρεωμένοι να ξαναγυρίζουν τακτικά στα θρανία για να διατηρήσουν την εργασία τους. Η

συνεχής εκπαίδευση των ήδη μορφωμένων εργαζομένων και στελεχών θα αποτελέσει πυρήνα ανάπτυξης στην κοινωνία. Η διδασκόμενη ύλη θα παραδίδεται με τρόπο μη παραδοσιακό. Με σεμινάρια, εκπαιδευτικά προγράμματα online στους Η/Υ και με διδασκαλία εξ αποστάσεως στα παραδοσιακά Πανεπιστήμια.

Η επανάσταση της πληροφόρησης, που αναμένεται να έχει τεράστιες επιπτώσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και των παραδοσιακών σχολών και πανεπιστημίων, καθώς και των στρατιωτικών σχολών, θα έχει ακόμη μεγαλύτερη επίπτωση στην εκπαίδευση των εργαζομένων. Οι

.....
εργαζόμενοι όλων των τομέων της γνώσης έχουν την τάση να ταυτίζονται με τις γνώσεις τους. Στην πλειονότητά τους νιώθουν ότι έχουν περισσότερα κοινά σημεία με τους ομόλογούς τους που ασκούν την ίδια ειδικότητα και επάγγελμα σε άλλο οργανισμό, παρά με συναδέλφους τους οι οποίοι εργάζονται σε άλλον τομέα γνώσης, αλλά είναι δεμένοι με την εταιρεία ή οργανισμό. Οι εργαζόμενοι αυτοί μπορεί να είναι δεμένοι με την οργάνωση τους και να αισθάνονται άνετα, αλλά ο πρώτος όρκος πίστης που δίνουν είναι στον κλάδο της ειδικότητας στον οποίο ανήκουν. Η αναγνώριση της σημασίας που αποκτούν η γνώση και οι δεξιότητες κάθε στελέχους έχει ως επακόλουθο τη γενίκευση της εξειδίκευσης, και οι εργαζόμενοι της γνώσης είναι ιδιαίτερα κινητικοί στο φάσμα της ειδικότητάς τους. Δε δυσκολεύονται να αλλάξουν πανεπιστήμιο, εταιρεία, οργανισμό ή χώρα, όσο δραστηριοποιούνται και εξελίσσονται στον ίδιο χώρο γνώσης.

Σήμερα θεωρούμε ακόμη δεδομένη υπόθεση ότι το προσωπικό μιας εταιρείας θα εργάζεται με πλήρη απασχόληση και την ίδια υπόθεση υιοθετούν όλοι οι νόμοι και σχεδόν όλοι οι κανονισμοί εργασίας, ακόμη και όλες οι συλλογικές συμβάσεις που ισχύουν και στη χώρα μας. Ένα πράγμα όμως που φαίνεται ήδη ξεκάθαρα είναι ότι η ανατέλλουσα κοινωνία της γνώσης και η οικονομία της γνώσης, θα διαφέ-

ρουν ριζικά από την κοινωνία και την οικονομία του τέλους του 20^{ου} αιώνα.

Η προσφορά νέων ανθρώπων στην αγορά εργασίας θα μειωθεί, ο αυξανόμενος αριθμός ανθρώπων (άνω των 50 χρόνων, αν η κατάσταση της υγείας τους το επιτρέπει) θα συνεχίσει να εργάζεται, αλλά όχι αναγκαστικά με πλήρη απασχόληση. Θα ανήκουν στον ενεργό πληθυσμό υπό νέες και διαφορετικές συνθήκες. Πιθανώς με συμβάσεις ορισμένου χρόνου, μερικής απασχόλησης, ως σύμβουλοι, με ειδική ανάθεση εργασίας κτλ. Τον προηγούμενο αιώνα προϋπόθεση για κάθε επιχειρηματική δράση, ήταν το κεφάλαιο. Σήμερα,

κύριος πόρος θα είναι η γνώση και οι εργαζόμενοι της γνώσης θα αποτελούν την ισχυρότερη ομάδα του συνόλου των εργαζομένων. Τα βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνίας αυτής, θα είναι:

✓ Έλλειψη γεωγραφικών περιορισμών, διότι η γνώση ταξιδεύει ευκολότερα και από το χρήμα.

✓ Κινητικότητα και παραγωγή μόνο για όποιον έχει τις αναγκαίες ικανότητες. Δεν αρκεί, λοιπόν, η αρχική ακαδημαϊκή μόρφωση. Απαιτείται, όλο και περισσότερο, συνεχής ενημέρωση και μετεκπαίδευση.

✓ Οποιοσδήποτε θα μπορεί να αποκτήσει «το μέσο παραγωγής» δηλαδή τη γνώση που απαιτείται για κάθε θέση εργασίας, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι μπορεί να διατηρήσει αυτό το συγκριτικό πλεονέκτημα και να εξασφαλίσει την επιτυχία, αν δεν παρακολουθήσει ο ίδιος τις εξελίξεις.

✓ Τίποτε δεν μπορεί πια να εγγυηθεί μακροχρόνια την επιτυχία μας. Ούτε η πολυπλόκτη μονιμότητα στη χώρα μας θα είναι πια διατηρήσιμη.

Ο συνδυασμός αυτών των χαρακτηριστικών διαμορφώνει μια κοινωνία άκρως ανταγωνιστική τόσο για τις επιχειρήσεις, τα έθνη, τα κράτη όσο και για τους εργαζόμενους. Η τεχνολογία της πληροφορικής, αν και είναι μόνο μία από τις πολλές νέες ιδιαιτερότητες της επόμενης κοινωνίας, έχει ήδη φέρει ένα πολύ σημαντικό αποτέλεσμα. Προσφέρει τη δυνατότητα της σχεδόν στιγμιαίας διάδοσης της πληροφορίας και την καθιστά προσβάσιμη στον καθένα, ώστε να τη μετατρέψει σε γνώση και να την αξιοποιήσει. Ο ανταγωνισμός εντείνεται διότι το internet πληροφορεί τους εν δυνάμει πελάτες και προμηθευτές σε οποιοδήποτε

σημείο του πλανήτη για τις τιμές όλων των προϊόντων και υπηρεσιών. Η πιο εντυπωσιακή ανάπτυξη θα παρατηρηθεί σε εργαζόμενους της γνώσης, όπως των “τεχνικών επαγγελμάτων” τεχνικοί Η/Υ, προγραμματιστές, μικροβιολόγοι σε κλινικά εργαστήρια, τεχνικοί παραγωγής, βοηθοί στα νομικά επαγγέλματα και βοηθοί στα ιατρικά επαγγέλματα. Οι εργαζόμενοι αυτής της κατηγορίας προσφέρουν συγχρόνως χειρωνακτική και πνευματική εργασία. Στην πραγματικότητα καταναλώνουν περισσότερο χρόνο δουλεύοντας με τα χέρια παρά με τον εγκέφαλο τους. Για τη χειρωνακτική εργασία τους όμως χρειάζεται μεγάλη θεωρητική γνώση, η οποία αποκτάται με ακαδημαϊκή κατάρτιση, και όχι με πρακτική εξάσκηση.

Όπως ακριβώς τον 20^ο αιώνα οι ανειδίκευτοι εργάτες αποτελούσαν την κυρίαρχη κοινωνική και πολιτική δύναμη στον τομέα της βιομηχανίας, έτσι και οι τεχνικοί της γνώσης ενδέχεται να γίνουν η μεγαλύτερη κοινωνική -ίσως

πολιτική- δύναμη τις επόμενες δεκαετίες. Η δομή της νέας κοινωνίας αρχίζει να διαφέρει από τη δομή της κοινωνίας στην οποία ζούμε. Τον 20^ο αιώνα είχαμε ραγδαία συρρίκνωση του τομέα της γεωργίας και από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά η βιομηχανική παραγωγή τριπλασιάστηκε σε όγκο στις ανεπτυγμένες χώρες και οι τιμές των βιομηχανικών προϊόντων μειώθηκαν σταδιακά. Αντίθετα, το κόστος προϊόντων γνώσης -όπως είναι η παιδεία και η ιατρική περίθαλψη- τριπλασιάστηκε σε σταθερές τιμές. Η μείωση συμβολής της γεωργίας στην παραγωγή πλούτου, αλλά και ως πηγής εισοδήματος, δημιούργησε τις συνθήκες για την εξάπλωση ενός προστατευτισμού για τα γεωργικά προϊόντα, σε βαθμό που κανείς δε θα μπορούσε να φανταστεί πριν από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Πολύ πιθανόν, με τον ίδιο τρόπο, η εξασθένηση της βιομηχανίας να πυροδοτήσει μία έξαρση προστατευτισμού για τα βιομηχανικά προϊόντα. Η μαζική αγορά που αναδείχτηκε σε όλες τις οικονομίες των πλούσιων χωρών μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, ήταν εξαρχής προκαθορισμένη από τη νεολαία. Τώρα θα προσδιορίζεται από τους μεσήλικες, ή ίσως και το πιθανότερο διασπαστεί σε δύο αγορές. Μία μαζική μεγάλη αγορά, προσδιορισμένη από τους μεσήλικες, και μία μικρότερη αγορά προσδιορισμένη από τους νέους. Όπως φαίνεται, ένας άλλος επιχειρηματικός τομέας με ταχύ ρυθμό ανάπτυξης, παγκοσμίως, θα είναι η παροχή υπηρεσιών συνεχούς κατάρτισης και εκπαίδευσης των ήδη μορφωμένων και ενηλίκων.

Το μέλλον και η επιτυχία μας καθορίζονται από την ικανότητά μας να αξιοποιούμε τον πλέον πολύτιμο πόρο μας, τη γνώση. Στην αρχή του 21^{ου} αιώνα εισερχόμαστε σε μια εποχή όπου οι παραδοσιακοί πυλώνες οικονομικής δύναμης -κεφάλαιο,

γη, πρώτες ύλες, τεχνολογία- δεν αποτελούν τους καθοριστικούς παράγοντες επιτυχίας για μία επιχείρηση. Επομένως, οι εργαζόμενοι της γνώσης συλλογικά κατέχουν τα μέσα παραγωγής.

Η αποτελεσματική γνώση είναι εξειδικευμένη. Με άλλα λόγια, οι εργαζόμενοι της γνώσης χρειάζονται και αυτοί πρόσβαση σε μια επιχείρηση, η οποία θα συγκεντρώνει επιτελεία στελεχών και θα αξιοποιεί τις διαφορετικές ειδικότητες τους για την υλοποίηση κοινού τελικού προϊόντος.

Ο πιο καταρτισμένος καθηγητής είναι αποτελεσματικός μόνο όταν είναι μέλος του διδακτικού προσωπικού ενός σχολείου ή πανεπιστημίου. Ο πιο επιτυχημένος σύμβουλος σε θέματα ανάπτυξης προϊόντων είναι αποτελεσματικός μόνο αν συναντήσει μια εταιρεία ικανή να μετατρέψει τις συμβουλές του σε πράξεις. Ο ευφυέστατος προγραμματιστής χρειάζεται έναν κατασκευαστή hardware προϊόντων. Αντίστροφα βέβαια, το σχολείο χρειάζεται τον καθηγητή, η εταιρεία χρειάζεται τον ειδικό για την ανάπτυξη των προϊόντων της και ο κατασκευαστής Η/Υ χρειάζεται τον προγραμματιστή. Έτσι οι εργαζόμενοι της γνώσης γίνονται εξίσου ισοδύναμοι με τους εργοδότες, στους οποίους προσφέρουν τις υπηρεσίες τους.

Στο μέλλον θα υπάρχουν δύο ξεχωριστές κατηγορίες εργαζομένων, αποτελούμενες η μια από εργαζόμενους κάτω των 50 ετών και η άλλη από εργαζόμενους άνω των 50 ετών. Η ομάδα των νεότερων σε ηλικία θα χρειαστεί το σταθερό εισόδημα μιας μόνιμης θέσης ή, τουλάχιστον, διαδοχικές θέσεις πλήρους απασχόλησης. Ενώ οι ηλικιωμένοι θα έχουν μεγαλύτερη επιλογή και θα μπορούν να συνδυάζουν

.....

παραδοσιακές θέσεις εργασίας με μη συμβατικές θέσεις και να διαθέτουν τον ελεύθερο χρόνο τους σε οποιοδήποτε συνδυασμό τους ταιριάζει καλύτερα.

Πολύ πιθανόν ο χωρισμός αυτός του εργατικού δυναμικού σε δύο ομάδες να αρχίσει από τις γυναίκες με επαγγέλματα τεχνικών γνώσεων, οι οποίες ελπίζουμε να έχουν τη δυνατότητα διακοπής της εργασίας τους για 10 χρόνια, προκειμένου να ασχοληθούν με τα παιδιά τους, και επιστροφής στον επαγγελματικό στίβο.

Η περίοδος εργασίας των ανθρώπων συχνά θα έχει διάρκεια ίσως και 50 χρόνια, πράγμα πρωτόγνωρο στην ανθρώπινη ιστορία. Και όλοι συμφωνούμε πως 50 χρόνια θα είναι πολύ μεγάλο διάστημα για ένα είδος εργασίας. Οι φράσεις δεύτερη καριέρα, και δεύτερο ήμισυ της ζωής, έχουν ήδη γίνει της μόδας στην Αμερική και στη Βόρεια Ευρώπη.

Μπορούμε να υποθέσουμε με σιγουριά ότι η κοινωνία του 2030 θα είναι πολύ διαφορετική από τη σημερινή. Δε θα κυριαρχείται ούτε θα διαμορφώνεται καν από την επανάσταση της πληροφορικής, η οποία θα παίζει σημαντικό ρόλο, αλλά θα είναι μόνο μία από τις νέες τεχνολογίες. Τα χαρακτηριστικά της επόμενης κοινωνίας, όπως και

εκείνα των προκατόχων της, θα είναι οι νέοι θεσμοί και νέες θεωρίες, οι ιδεολογίες και οι προβληματισμοί.

Το χαρακτηριστικό γνώρισμα των επιτυχημένων επιχειρήσεων πλέον, δε θα έγκειται στο αν είναι Ιαπωνικές, Αμερικάνικες, ή Ευρωπαϊκές. Η επιτυχία στη νέα κοινωνία της γνώσης, θα κρίνεται με βάση τις ικανότητες των επιχειρήσεων να δημιουργούν γνώση. Σήμερα, οι επιχειρήσεις βρίσκονται ενώπιον μιας οικονομίας όπου η μόνη βεβαιότητα είναι η αβεβαιότητα. Για να αντιμετωπίσουν αυτή την αβεβαιότητα, μετατρέπονται σε επιχειρήσεις δημιουργίας γνώσης σε παγκόσμια κλίμακα. Η καινοτομία επιτυγχάνεται με τη συνεχή δημιουργία νέας γνώσης, με την ευρεία διάχυση αυτής της γνώσης μέσα στην οργάνωση και την ταχεία ενσωμάτωσή της σε νέες τεχνολογίες, προϊόντα και συστήματα. Αυτή η διαδικασία δημιουργίας γνώσης δεν αποτελεί πλέον άνοιγμα, ούτε αποκλειστικότητα κάποιων επιχειρήσεων. Είναι παγκόσμια.

Σήμερα η πλειονότητα των μεγάλων ελληνικών και πολυεθνικών οργανισμών που δραστηριοποιούνται στην Ελληνική αγορά επενδύουν ολοένα και περισσό-

ξη
τερο στην ανάπτυξη των γνώσεων των στελεχών της. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται στροφή προς την οργανωμένη ανάπτυξη των γνώσεων, τάση που πηγάζει από την ενίσχυση των ικανοτήτων των εργαζομένων, προκειμένου να αντεπεξέλθουν

.....
στον ανταγωνισμό. Η βαθμιαία παγκοσμιοποίηση όλων των οικονομικών δραστηριοτήτων φέρνει στο προσκήνιο ένα νέο φαινόμενο, τον ανταγωνισμό των εκπαιδευτικών συστημάτων. Ανταγωνισμό που κατά το γνωστό βρετανικό περιοδικό Economist επηρεάζει αναλόγως και τα ποσοστά ανεργίας των νέων είτε προς τα πάνω είτε προς τα κάτω.

Η Γνώση ως Παράγοντας Πλούτου

Στη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης και των μεγάλων διαρθρωτικών αλλαγών στους συντελεστές παραγωγής πλούτου, τα εκπαιδευτικά συστήματα θα παίξουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των επιπέδων οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής ευημερίας σε μια χώρα. Συνεπώς, εκτός από τον οικονομικό ανταγωνισμό που αναπτύσσεται έντονα μεταξύ των χωρών, αλλά και

των μεγάλων περιφερειών, σημαντική θα είναι και η συμβολή της εκπαιδευτικής άμιλλας στη διεθνή αγορά. Μιας άμιλλας, στο πλαίσιο της οποίας οι επιδόσεις μιας χώρας θα κρίνονται από το βαθμό προσαρμογής της στις σύγχρονες και πολύ γρήγορα μεταβαλλόμενες πραγματικότητες. Η παιδεία επομένως αποτελεί σημαντικό συντελεστή διαμόρφωσης του επαγγελματικού μέλλοντος των νέων. Σε όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας οι εργαζόμενοι πρέπει να είναι μορφωμένοι, ικανοί σε γρήγορες μεταβολές και διατεθειμένοι σε μόνιμη επιμόρφωση. Είναι απαραίτητο να γνωρίζουν μία δεύτερη ξένη γλώσσα, εκτός από τη μητρική τους και την Αγγλική. Θεωρείται δε μεγάλο πλεονέκτημα να διαθέτουν ευχέρεια στα μαθηματικά.

Ο αμερικανός καθηγητής Πάτρικ Βιζανόβα τονίζει ότι κάθε άνθρωπος διαθέτει πολύ μεγάλο δυναμικό «κοιμώμενης ευφυΐας», το οποίο για να τεθεί σε λειτουργία,

είναι απαραίτητο να προσφερθούν στον άνθρωπο συγκεκριμένοι όγκοι γνώσεων και μέθοδοι χρησιμοποίησής τους. Έτσι αυτό που αποκαλείται «ευφυΐα», στην ουσία δεν είναι τίποτε άλλο από το να διαχειρίζεται κανείς αποκτημένες γνώσεις. Προϋπόθεση, λοιπόν, ανάπτυξης της ευφυΐας, ή και ανάδειξής της, είναι η απόκτηση γνώσεων. Οι γνώσεις όμως αυτές δεν μπορούν να αποκτηθούν παρά μόνο αν εφαρμοσθεί αυστηρή μέθοδος μάθησης, η οποία ενσωματώνει και την αντίληψη του «στόχου» που πρέπει να επιτευχθεί. Ευφυής, λοιπόν, είναι αυτός που γνωρίζει να οργανώνει τη μάθησή του. Αν δεν διαθέτει κάποιος γνώσεις και αν δε γνωρίζει πώς να τις αποκτήσει, ποτέ δε θα μπορέσει να ανέβει την ιεραρχία. Διότι ευφυής εργαζόμενος είναι αυτός που γνωρίζει να διαχειρίζεται έναν όγκο γνώσεων που συνδέεται με τη δραστηριότητά του.

Ωστόσο, η ευφυΐα που προκύπτει από την απόκτηση γνώσεων, έρχεται σε αρκετές περιπτώσεις να προστεθεί και η αποκαλούμενη πρακτική εξυπνάδα, δηλαδή η έμφυτη ικανότητα που έχει ένα άτομο να βρίσκει απαντήσεις σε απρόσμενες καταστάσεις. Με άλλα λόγια, η διαισθητική ευφυΐα είναι πρακτικά η ικανότητα του ανθρώπου να προσαρμόζεται σε καταστάσεις, ή σε συστήματα, των οποίων οι υποθέσεις είναι μεταβαλλόμενες ή και τυχαίες. Η ικανότητα όμως αυτή πολλαπλασιάζεται, αν το συγκεκριμένο άτομο διαθέτει και όγκο γνώσεων που θα του επιτρέψει να αυξήσει το δυναμικό αριθμό των καθαρών λύσεων σε ένα συγκεκριμένο πρόβλημα. Η εποχή μας είναι αυτή της δημιουργικής καινοτομίας και προσφοράς, άρα απαιτεί δημιουργική σκέψη. Στόχος μας, λοιπόν να βοηθήσουμε τους νέους να αποκτήσουν δυναμική σχέση με τις εξελίξεις της εποχής μας και να ανακαλύψουν νέες δυνατότητες

ανάδειξης του «είναι» τους. Η μελέτη της ποίησης, της ιστορίας και της λογοτεχνίας θα βοηθήσει τους νέους μας στην ανάπτυξη της φαντασίας και του συναισθηματικού τους κόσμου. «Η αποκατάσταση σχέσεων μελέτης με τις συνιστώσες του πολιτισμού μας δεν μπορεί παρά να συμβάλει στην ανάπτυξη δημιουργικού πνεύματος, ικανού να γονιμοποιήσει και κυοφορήσει τις πολιτιστικές εκφάνσεις του 21^{ου} αιώνα» τονίζει ο κ. Στ. Μακλιούρ.

Έφεση για γνώση, ξένες γλώσσες, διεθνείς ορίζοντες, πνεύμα πρωτοβουλίας και νεωτερισμού, δημιουργική φαντασία και πολυπολιτισμική κουλτούρα. Είναι τα βασικά προσόντα που θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν στους νέους του παρόντος τις επαγγελματικές επιτυχίες του αύριο. Όσο για μία θέση στο Δημόσιο, που αρκετοί «ονειρεύονται», είναι ο ασφαλής δρόμος για την υποαπασχόληση και τη μονοδιάστατη φθηνή ευτυχία.

Η Γνώση ως Παράγοντας Δύναμης

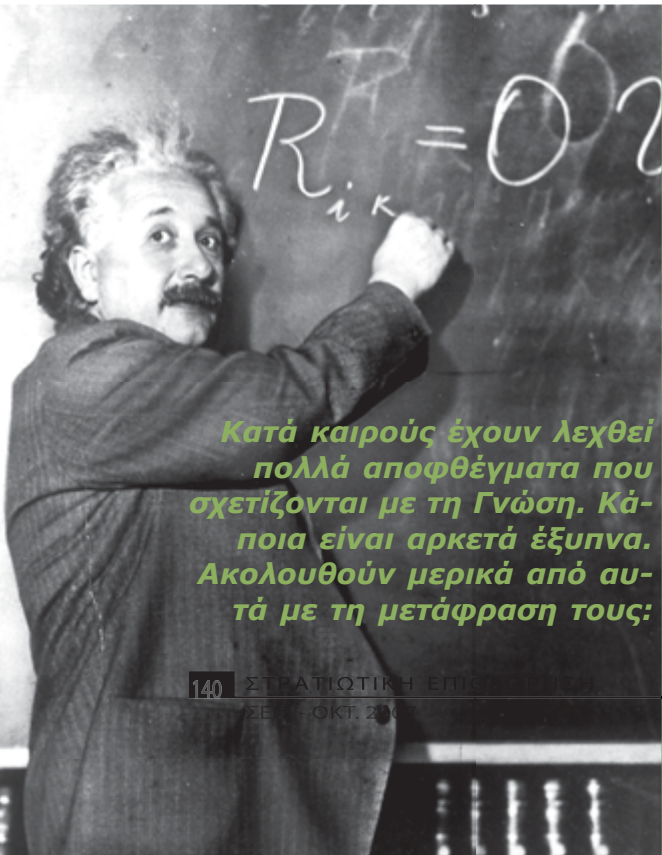
Η «γνώση είναι δύναμη» κατά τον Σερ Φράνσις Μπέικον. Στην αυγή του 21^{ου} αιώνα, ο πραγματικός πλούτος τόσο για τις ίδιες τις κοινωνίες όσο και για τα άτομα είναι συνδεδεμένος με την παρα-

.....
γωγή και τη διάδοση της γνώσης, σε αντίθεση με τον αιώνα που εγκαταλείψαμε, όπου η δύναμη βρισκόταν στην παραγωγή υλικών αγαθών. Η γνώση θα είναι αυτή που θα καθορίζει τόσο την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας όσο και τον ανταγωνισμό στον εργασιακό χώρο. Η εφαρμογή της όμως δε θεωρείται εύκολη υπόθεση.

Θα πρέπει λοιπόν να αναπτυχθεί το επίπεδο της γνώσης με την πρόσβαση ενός όλο και μεγαλύτερου αριθμού ατόμων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στη συνεχή κατάρτιση. Η ενίσχυση της βασικής γενικής παιδείας σε συνδυασμό με την ανάπτυξη του τομέα της τεχνολογίας θα προωθήσει τον απώτερο στόχο. Η αναπτυξιακή προσπάθεια υπέρ της απασχόλησης, προϋποθέτει ανθρώπινο δυναμικό, με ευρεία παιδεία, υψηλή εξειδίκευση, ικανότητα προσαρμογής στις εξελίξεις και ισότητα ευκαιριών. Μόνον έτσι θα αρχίσει να καταπολεμείται η ανεργία και ο κοινωνικός αποκλεισμός.

Γιατί σε ηλικία μόλις 40 χρόνων ο Μπιλ Γκαίιτς, ιδρυτής της Microsoft, είναι ένας από τους δέκα πιο πλούσιους ανθρώπους του κόσμου; Η απάντηση είναι απλή. Ασχολείται με την παραγωγή και πώληση ευφυίας. Αξιοποιεί, με άλλα λόγια, δύο από τους κορυφαίους παραγωγικούς πόρους του μέλλοντος, οι οποίοι ήδη αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία θεμελιώνονται οι αποκαλούμενες κοινωνίες των πληροφοριών και των γνώσεων. Κοινωνίες στις οποίες η φυσική, η βιολογία, η ηλεκτρονική και οι τεχνικές της επικοινωνίας όχι μόνο θα δεσπόζουν, αλλά θα είναι και οι μήτρες μιας σειράς νέων δραστηριοτήτων, σε τομείς όπως η βιοτεχνολογία, η πληροφορική, στις πιο προωθημένες μορφές της, η γενετική και η βιονική. Οι εν λόγω εξελίξεις, όπως αναγνωρίζουν κορυφαίοι επιστήμονες της εποχής μας, οδηγούν στην αύξηση της πολυπλοκότητας της κοινωνίας και των θεσμών της, γεγονός που υπαγορεύει νέους προσανατολισμούς στις παραδοσιακές μεθόδους ανάλυσης και δράσης.

Κατά καιρούς έχουν λεχθεί πολλά αποφθέγματα που σχετίζονται με τη Γνώση. Κάποια είναι αρκετά έξυπνα. Ακολουθούν μερικά από αυτά με τη μετάφραση τους:

"Man's advice is entirely worthless. Even a watch that won't run is right twice a day".

Δηλαδή: «Οι ανθρώπινες συμβουλές είναι εξ ολοκλήρου άνευ αξίας. Ακόμη και ένα ρολόι που δε λειτουργεί είναι σωστό δύο φορές την ημέρα».

"It wasn't until quite late in life that I discovered how easy it is to say, I don't know", W. Somerset Maugham.

Δηλαδή: «Ήταν αρκετά αργά στη ζωή όταν ανακάλυψα πόσο εύκολο είναι να πω, εγώ δεν ξέρω».

"A bookstore is one of the only piec-

es of evidence we have that people are still thinking”, Jerry Seinfeld.

Δηλαδή: «Ένα βιβλιοπωλείο είναι μία από τις αποδείξεις που έχουμε για να λέμε ότι οι άνθρωποι σκέφτονται ακόμα».

“Wear the old coat and buy the new book”, Austin Phelps.

Δηλαδή: «Φόρεσε ένα παλαιό παλτό και αγόρασε ένα νέο βιβλίο».

“He who asks a question is a fool for five minutes; he who does not ask a question remains a fool forever”, Chinese Proverb (Κινεζική παροιμία).

Δηλαδή: «Αυτός που κάνει μία ερώτηση είναι ανόητος για πέντε λεπτά, αυτός που δε ρωτά καμία ερώτηση παραμένει ανόητος για πάντα».

“I have never in my life learned anything from any man who agreed with me”, Dudley Field Malone.

Δηλαδή: «Δεν έχω μάθει ποτέ στη ζωή μου τίποτα από άτομο που συμφωνούσε με μένα».

“I have never let my schooling interfere with my education”, Mark Twain.

Δηλαδή: «Δεν έχω αφήσει ποτέ το σχολείο μου να παρεμποδίσει την εκπαίδευσή μου».

“Experience is a hard teacher because she gives the test first, the lesson afterward”, Vernon Law.

Δηλαδή: «Η εμπειρία είναι σκληρός δάσκαλος επειδή κάνει τη δοκιμή πρώτα, το μάθημα κατόπιν».

“Learning is a treasure that will follow its owner everywhere”, Chinese

Proverb (Κινεζική παροιμία).

Δηλαδή: «Η εκμάθηση είναι ένας θησαυρός που θα ακολουθήσει τον ιδιοκτήτη του παντού».

“Great Spirit, help me never to judge another until I have walked in his moccasins”, Sioux Indian Prayer (Σιού ινδική προσευχή).

Δηλαδή: «Το μεγάλο πνεύμα, με βοηθά για να μην κρίνω ποτέ άλλον, έως ότου περπατήσω με τα μοκασίνια του».

“Not everything that can be counted counts, and not everything that counts can be counted”, Albert Einstein.

Δηλαδή: «Όχι όλα που μπορούν να μετρηθούν, μετράνε και όχι όλα που μετράνε, μπορούν να μετρηθούν».

“Experience is not what happens to a man. It is what a man does with what happens to him”, Aldous Huxley.

Δηλαδή: «Η εμπειρία δεν είναι το τι συμβαίνει σε ένα άτομο. Είναι αυτό που ένα άτομο πράττει με αυτά που συμβαίνουν σε αυτόν».

“But now I have learned to listen to silence. To hear its choirs singing the song of ages, chanting the hymns of space, and disclosing the secrets of eternity”, Kahlil Gibran.

Δηλαδή: «Αλλά τώρα έχω μάθει να ακούω τη σιωπή. Ακούω τις χορωδίες που τραγουδούν το τραγούδι των ηλικιών, τους ύμνους του διαστήματος και τα μυστικά της αιωνιότητας».

“Some men see things as they are and ask why. Others dream things that never were and ask why not”, George

Bernard Shaw.

Δηλαδή: «Μερικά άτομα βλέπουν τα πράγματα όπως είναι και ρωτούν γιατί. Άλλοι ονειρεύονται πράγματα που δεν έγιναν ποτέ και ρωτούν γιατί όχι».

“We still do not know one-thousandth of one percent of what nature has revealed to us”, Albert Einstein.

Δηλαδή: «Ακόμα δεν ξέρουμε το ένα χιλιοστό αυτού που η φύση έχει αποκαλύψει σε μας».

“Seek not outside you, heaven is within”, Mary Lou Cook.

Δηλαδή: «Ψάξτε όχι το έξω σας, ο ουρανός είναι μέσα».

“Imagination is more important than knowledge. Knowledge is limited. Imagination encircles the world”, Albert Einstein.

Δηλαδή: «Η φαντασία είναι σημαντικότερη από τη γνώση. Η γνώση είναι περιορισμένη. Η φαντασία περικυκλώνει τον κόσμο».

“There are two ways of spreading light to be the candle or the mirror that reflects it”, Edith Wharton.

Δηλαδή: «Υπάρχουν δύο τρόποι που διαχέεται το φως, από το κερί και από το καθρέφτη που το απεικονίζει».

“Talking comes by nature, silence by wisdom”.

Δηλαδή: «Η ομιλία έρχεται από τη φύση, η σιωπή από τη φρόνηση».

“The greatest ignorance is to reject something you know nothing about”.

Δηλαδή: «Η μέγιστη άγνοια είναι να

απορρίψει κάτι κάποιος που δεν ξέρει τίποτα για αυτό».

“Give a man a fish, he will eat for a day; Teach a man to fish, he will eat for a lifetime”.

Δηλαδή: «Δώστε σε ένα άτομο ένα ψάρι, θα φάει για μια ημέρα. Διδάξτε του να ψαρεύει και θα τρώει για μια ζωή».

“I hear and I forget. I see and I remember. I do and I understand”, Confucius.

Δηλαδή: «Ακούω και ξεχνώ. Βλέπω και θυμάμαι. Πράττω και καταλαβαίνω».

“When you know something, say what you know. When you don’t know something, say that you don’t know. That is knowledge”, Kung Fu Tzu (Confucius).

Δηλαδή: «Όταν ξέρετε κάτι, πείτε το τι ξέρετε. Όταν δεν ξέρετε κάτι, πείτε ότι δεν το ξέρετε. Αυτή είναι γνώση».

“He who speaks does not know. He who knows does not speak”, The Tao Te Ching (the basis of the Tao philosophy).

Δηλαδή: «Αυτός που μιλά δεν ξέρει. Αυτός που ξέρει δεν μιλά».

“Follow me, the wise man said, but he walked behind”.

Δηλαδή: «Ακολουθήστε με, είπε ο σοφός, αλλά περπάτησε πίσω από τους άλλους».

“We do not see things as they are. We see things as we are”, Anais Nin.

Δηλαδή: «Δε βλέπουμε τα πράγματα όπως είναι. Βλέπουμε τα πράγματα όπως είμαστε».

“Believe those who are seeking the truth. Doubt those who find it”, Andre Gide.

Δηλαδή: «Πιστέψτε αυτούς που ψάχνουν την αλήθεια. Αμφιβάλτε για εκείνους που τη βρίσκουν».

“In a mad world only the mad are sane”, Akira Kurosawa.

Δηλαδή: «Σε έναν τρελό κόσμο μόνο ο τρελός είναι λογικός».

“No man really becomes a fool until he stops asking questions”, Charles Steinmetz.

Δηλαδή: «Κανένα άτομο δε γίνεται πραγματικά ανόητο έως ότου σταματήσει τις ερωτήσεις».

Επίλογος

Οι τελευταίες εξελίξεις ιδιαίτερα στο χώρο της τεχνολογίας υπαγορεύουν οικδομήση και τελειοποίηση της κοινωνίας της γνώσης και της εκπαίδευσης, αύξηση του χρόνου επαγγελματικής εκπαίδευσης, χαλάρωση ή και διακοπή του αυστηρού επαγγελματικού προσανατολισμού της εκπαίδευσης σε συγκεκριμένες θέσεις εργασίας και κατηγορίες επαγγελμάτων και αναπροσανατολισμό της προς την κατεύθυνση

απόκτησης δεξιοτήτων-κλειδιών που διευρύνουν τον επαγγελματικό ορίζοντα. Ο όρος «δεξιότητες-κλειδιά» δε θα πρέπει να ερμηνεύεται μόνο ως «ευελιξία» ή «δια βίου εκπαίδευση» γιατί εμπεριέχει και τον κοινωνικό ανταγωνισμό, την ικανότητα ομαδικής δουλειάς, την ικανότητα να αντεπεξέρχεται κανείς σε συγκρούσεις, την κατανόηση των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων, τη δικτυωμένη σκέψη, τη συμφιλίωση με τις ανασφάλειες.

«Το μέλλον ανήκει σ’ αυτούς που έχουν τη δυνατότητα να το παρακολουθήσουν. Οι υπόλοιποι σύρονται στο περιθώριο».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Άρθρα

📄 Σεμινάριο για την Εκπαίδευση, Νέα Ορεστιάδα, Νοέμβριος 1999.

Διαδίκτυο

📄 www.Live-Pedia.gr

📄 www.el.wikipedia.org

📄 <http://users.forthnet.gr/ath/neurobio/index.html>